

Philips Pensioenfonds

Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Kerngegevens, profiel en personalia	8
1.1 Kerngegevens	9
1.2 Profiel	16
1.3 Personalia	21
2 Bestuursverslag	23
2.1 Financiële positie	24
Thema-artikel: op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel	31
2.2 Risicoparagraaf	36
2.3 Beleggingen: algemeen	49
2.4 Beleggingen: MVB-beleid	58
2.5 Pensioenen	65
2.6 Goed pensioenfondsbestuur	79
2.7 Communicatiebeleid	85
2.8 Kosten	89
2.9 Verwachtingen 2024	101
3 Intern toezicht	104
4 Verantwoording	117
5 Philips Pensioenfonds in cijfers	126
5.1 Kerncijfers: vijfjarenvergelijking	127
5.2 Ontwikkeling deelnemers	130
5.3 Pensioenregelingen	131
6 Jaarrekening	133
7 Overige gegevens	195
7.1 Financiering en uitvoering	196
7.2 Actuariële verklaring	199
7.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	201
8 English summary	214
Colofon	222

Voorwoord

Beste lezer,

In het jaar 2023 daalde de actuele dekkingsgraad van 128,4% naar 124,8%. Dit kwam met name door de op 1 april 2023 toegekende indexatie. Daardoor namen de pensioenverplichtingen toe. Daarnaast zorgde ook de gedaalde rente voor een toename van de pensioenverplichtingen. De waardestijging van de beleggingen bleef achter bij de stijging van de pensioenverplichtingen. De beleidsdekkingsgraad daalde in 2023 van 128,7% eind 2022 naar 127,0% eind 2023. Dankzij deze dekkingsgraad hebben we de pensioenen per 1 april 2024 wederom kunnen verhogen door indexatie zonder te veel in te leveren op onze financiële buffer.

Pensioenen

De pensioenen van pensioenontvangers en premievrije polishouders zijn per 1 april 2024 verhoogd met 2,4%. Dat is gelijk aan onze indexatieambitie voor deze beide groepen. Hiermee is dus de volledige prijsinflatie over het afgelopen jaar gecompenseerd. De opgebouwde pensioenen van de huidige pensioenopbouwers zijn met 4,0% verhoogd; dat is gelijk aan de indexatieambitie voor deze groep en komt overeen met de collectieve schaalaanpassing bij Philips. Wij noemen dit de looninflatie. Deze verhoging geldt ook voor de medewerkers van Signify en Versuni. Een bijzonderheid voor 2024 is dat de schaalaanpassing bij Philips niet voor alle vakgroepen hetzelfde is geweest (de afgesproken percentages zijn 4% en 7%). De collectieve schaalaanpassing van 4% was voor alle pensioenopbouwers de basis voor het besluit over de indexatie per 1 april 2024. Dus ook voor diegenen die in een vakgroep zitten waarvan de schalen met 7% zijn verhoogd. Uitgaan van een hoger percentage dan 4% als basis voor het indexatiebesluit voor alle pensioenopbouwers is namelijk wettelijk niet mogelijk. Elke deelnemer is persoonlijk geïnformeerd over de pensioenverhoging per 1 april 2024.

We zijn als bestuur van het Fonds blij dat we voor alle deelnemers dit jaar onze indexatieambitie volledig hebben kunnen waarmaken. We hebben daartoe gebruik gemaakt van de ruimere, wettelijke indexatieregels van het zogenoemde transitie-FTK. Na de toekenning van de indexatie hielden we nog genoeg financiële buffer over. Deze buffer willen we extra beschermen met het oog op de overgang naar het nieuwe stelsel. In het nieuwe pensioenstelsel gaat pensioen namelijk, meer dan nu, meebewegen met de economie. Een financiële buffer geeft de mogelijkheid om deelnemers te laten starten met een hoger pensioen en/of om een 'reserve' in te richten waarmee tegenvallers in de toekomst opgevangen kunnen worden. In alle gevallen komt de buffer uiteindelijk, direct of indirect, ten goede aan de deelnemers en is het dus in belang van die deelnemers dat de buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is.

Beleggingen

Zoals hiervoor al vermeld stegen de pensioenverplichtingen in 2023 door de toegekende indexatie en de dalende rente. Vanwege die dalende rente was het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden positief. Het rendement op de portefeuille met zakelijke waarden was eveneens positief. Dit kwam door een positief rendement op de aandelenportefeuille. Het rendement op de vastgoedportefeuille was negatief. Overall was

het totaalrendement 6,7%. In paragraaf 2.3 'Beleggingen' gaan we uitvoerig in op de beleggingsrendementen van het Fonds.

De belangrijkste doelstelling voor de beleggingsportefeuille is het realiseren van een goed rendement, passend bij onze pensioenverplichtingen. Daarnaast is er aandacht voor de duurzaamheid van onze portefeuille. Rekening houdend met de wensen van onze deelnemers, is besloten meer te investeren in beleggingen die bijdragen aan het behalen van een viertal zogenoemde ontwikkelingsdoelen of Sustainable Development Goals (SDGs) als opgesteld door de Verenigde Naties. Het gaat om: SDG3 'Goede gezondheid en welzijn', SDG11 'Duurzame steden en gemeenschappen', SDG12 'Verantwoorde consumptie en productie' en SDG13 'Klimaatactie'. Ook wil het Fonds juist minder (en in een beperkt aantal gevallen zelfs helemaal niet) investeren in beleggingen die het behalen van deze SDG's moeilijker maken. We ontwikkelen en implementeren dit beleid per beleggingscategorie. Dit hadden we in 2022 al gedaan voor de portefeuille aandelen uit ontwikkelde markten. Het Fonds belegt in deze beleggingscategorie 20%-punt meer in bedrijven die meetbaar bijdragen aan onze ontwikkelingsdoelen. De bedrijven waar het Fonds in belegt, stoten gezamenlijk 30% minder broeikasgas (zoals CO₂) uit per euro aan omzet die ze genereren dan de bedrijven waarin Philips Pensioenfonds vóór de beleidsaanpassing belegde. Begin 2023 heeft het Pensioenfonds de aandelenportefeuille in opkomende markten meer in lijn gebracht met de genoemde SDG's. Voor wat betreft de CO₂-uitstoot heeft deze aanpassing hetzelfde effect als de eerdere aanpassing in de portefeuille aandelen ontwikkelde markten: 30% minder uitstoot dan vóór de beleidsaanpassing. Verder beleggen we in deze portefeuille 5%-punt meer in bedrijven die meetbaar bijdragen aan onze ontwikkelingsdoelen. De toename is minder dan in de portefeuille ontwikkelde markten, omdat er in opkomende markten simpelweg minder bedrijven zijn die meetbaar bijdragen aan onze ontwikkelingsdoelen.

Het voornemen voor 2024 is de beleggingscategorie Wereldwijde staatsobligaties van ontwikkelde markten meer in lijn te brengen met onze SDG's. In paragraaf 2.4 'Beleggingen: MVB-beleid' vertellen we meer over wat we doen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Uitvoeringskosten

Het Algemeen Bestuur van Philips Pensioenfonds staat voor het leveren van een goed pensioen tegen zo laag mogelijke kosten. Het Bestuur vindt transparantie over de uitvoeringskosten van groot belang. In dit jaarverslag zijn daarom de verschillende kosten en een uitvoerige toelichting daarop opgenomen. De pensioenuitvoeringskosten waren in 2023 € 137 per deelnemer (pensioenopbouwers en -ontvangers). In 2022 was dit € 117 per deelnemer. De pensioenuitvoeringskosten zijn dus toegenomen ten opzichte van 2022. De toename is met name veroorzaakt door de jaarlijkse indexatie van de vergoeding die het Fonds betaalt aan de externe pensioenbeheerder. . Maar ook de kosten voor de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel zijn in 2023 toegenomen. De vermogensbeheerkosten zijn in 2023 gelijk gebleven aan het jaar daarvoor (0,32% van het gemiddeld belegd vermogen). De totale kosten van Philips Pensioenfonds zijn relatief laag. Meer informatie over de ontwikkeling van de pensioenuitvoeringskosten leest u in paragraaf 2.8 'Kosten'.

De komende jaren op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel

Medio 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Pensioen is een arbeidsvoorwaarde en dat betekent dat de werkgevers samen met de vakbonden als eerste aan zet zijn om pensioenkeuzes te maken. Philips Pensioenfonds ondersteunt hen daarbij en toetst de uitvoerbaarheid van de nieuwe regeling. Daarbij wordt onder andere gekeken of de nieuwe regeling fair en uitlegbaar is voor alle belanghebbenden. In april 2024 hebben Philips en de vakorganisaties een besluit genomen over het type contract. Gekozen is voor een solidaire premieregeling met enige flexibiliteit in de in te leggen premie. Daarmee is een belangrijke mijlpaal bereikt, maar er moeten ten aanzien van de nieuwe pensioenregeling en de transitie naar die regeling in relatief korte tijd ook nog vele andere keuzes gemaakt worden. De planning is uitdagend. Het Fonds zal de sociale partners door het maken van berekeningen en het geven van adviezen zo goed als mogelijk ondersteunen bij het maken van die keuzes. Daarnaast zal het Fonds met de Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden, een belangrijke belangenbehartiger van de gepensioneerden bij het Fonds, in gesprek blijven over de ontwikkelingen. Verder zullen er ook door het Fonds zelf nog de nodige voorbereidingen moeten worden getroffen, besluiten moeten worden genomen en documenten moeten worden opgesteld. Zo moet worden bezien, of er nog aanvullende maatregelen nodig zijn om te zorgen voor een goede datakwaliteit bij de overgang naar het nieuwe stelsel en moeten er in het kader van de opdrachtaanvaarding besluiten worden genomen over alle onderwerpen, waarover ook sociale partners besluiten moeten nemen en over de uitvoerbaarheid van de nieuwe regeling. Denk bij de besluitvorming bijvoorbeeld aan besluiten over de financiering van de compensatie van de afschaffing van de doorsneesystematiek, over financiering en inrichting van de solidariteitsreserve, over de verdeling van de resterende buffer over de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers en over de evenwichtigheid van de transitie als geheel. Voor wat betreft de op te stellen documenten gaat het onder meer over het wettelijke verplichte implementatieplan (waar ook een communicatieplan deel van uitmaakt), pensioenreglementen, uitvoeringsovereenkomsten en de zogenoemde opdrachtbevestiging. Tot slot moeten er ook bij de pensioenuitvoeringsorganisatie en andere uitbestedingspartners van het Fonds de nodige voorbereidingen worden getroffen om de regeling in 2026 te kunnen uitvoeren en moeten daarover afspraken worden gemaakt en contractueel vastgelegd.

We nemen onze deelnemers mee in de stappen die het Bestuur in de periode tot aan de overgang naar de nieuwe regeling zet. Dit doen we onder andere via onze digitale nieuwsbrief Gener@ties en ons magazine Generaties. In het thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31 leest u meer over de overwegingen en besluiten die het Bestuur heeft genomen voor de komende jaren.

Samenwerking met Verantwoordingsorgaan

In 2023 is de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan veranderd. Van de vier gepensioneerdenleden zijn er in het verslagjaar drie afgetreden en opgevolgd door nieuwe leden. Deze nieuwe leden zijn aan een uitdagende tijd begonnen waarin zij veel nieuwe informatie tot zich hebben moeten nemen. Het Bestuur is zich er zeer van bewust dat er in deze tijd van vele ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioenstelsel veel wordt gevraagd van de leden van het Verantwoordingsorgaan en dat er op hen een zware

verantwoordelijkheid rust. Daarom doet het Bestuur er alles aan om het Verantwoordingsorgaan zo goed als mogelijk op de hoogte te houden van alle ontwikkelingen en hen te voorzien van alle informatie die nodig is om goed voorbereid aan de slag te kunnen met de adviesaanvragen die verband houden met de overgang naar het nieuwe stelsel. Volgens planning worden deze tegen het einde van het jaar aan het Verantwoordingsorgaan voorgelegd.

Vooruitblik

Net zoals in voorgaande jaren blijft het Bestuur de komende jaren veel tijd besteden aan de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. De financiële positie van Philips Pensioenfonds is goed. Dat is niet alleen positief voor de mogelijkheden tot (gedeeltelijk) verhogen van de pensioenen door indexatie in de komende jaren. Het is ook belangrijk om alle deelnemers een goede start te kunnen laten maken in de nieuwe pensioenregeling.

Verder bereiden wij ons voor op de inwerkingtreding van de Digital Operational Resilience Act (Dora) begin 2025. Dora is een Europese verordening, die tot doel heeft dat financiële instellingen hun IT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen.

Over belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het Fonds en het pensioen van onze deelnemers informeren wij u via verschillende communicatie-uitingen van het Fonds, zoals de digitale nieuwsbrief, ons magazine Generaties en onze website. Heeft u zelf vragen of wilt u bepaalde onderwerpen aan de orde stellen? Neem contact met ons op! U bereikt ons direct via het e-mailadres algemeenbestuur.ppf@philips.com

Namens het Algemeen Bestuur,

Roel Wijmenga
Voorzitter

1 Kerngegevens, profiel en personalia

1.1 Kerngegevens¹

Bedragen in miljoenen euro's

In deze paragraaf worden de belangrijkste kerncijfers van Philips Pensioenfonds genoemd. De in deze paragraaf opgenomen teksten zijn de belangrijkste toelichtingen die in andere paragrafen in dit jaarverslag uitgebreider aan de orde komen.

	Eind 2023	Eind 2022
Pensioenvermogen ²	18.101	17.429
Voorziening pensioenverplichtingen	14.506	13.578
Actuele dekkingsgraad	124,8%	128,4%
Beleidsdekkingsgraad	127,0%	128,7%
Vereiste dekkingsgraad ³	115,3%	115,1%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Reële dekkingsgraad	93,6%	98,3%
Reële marktrente-dekkingsgraad	81,5%	79,1%
Premiedekkingsgraad	122,0%	83,1%
Premiedekkingsgraad (inclusief renteaftdekking)	55,8%	75,5%
Pensioenuitvoeringskosten <i>in euro per deelnemer⁴</i>	€ 137	€ 117
Pensioenuitvoeringskosten <i>als percentage van het gemiddeld belegd vermogen</i>	0,05%	0,04%
Vermogensbeheerkosten <i>als percentage van het gemiddeld belegd vermogen</i>	0,32%	0,32%
Transactiekosten <i>als percentage van het gemiddeld belegd vermogen</i>	0,14%	0,16%

¹ Voor een overzicht van de kerncijfers van 2019 tot en met 2023, zie paragraaf 5.1 'Kerncijfers: vijfjarenvergelijking'

² Het pensioenvermogen is de som van de beleggingen voor risico van het Fonds, de vorderingen, overlopende activa en liquide middelen onder aftrek van de overige schulden en overlopende passiva.

³ De vereiste dekkingsgraad is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid.

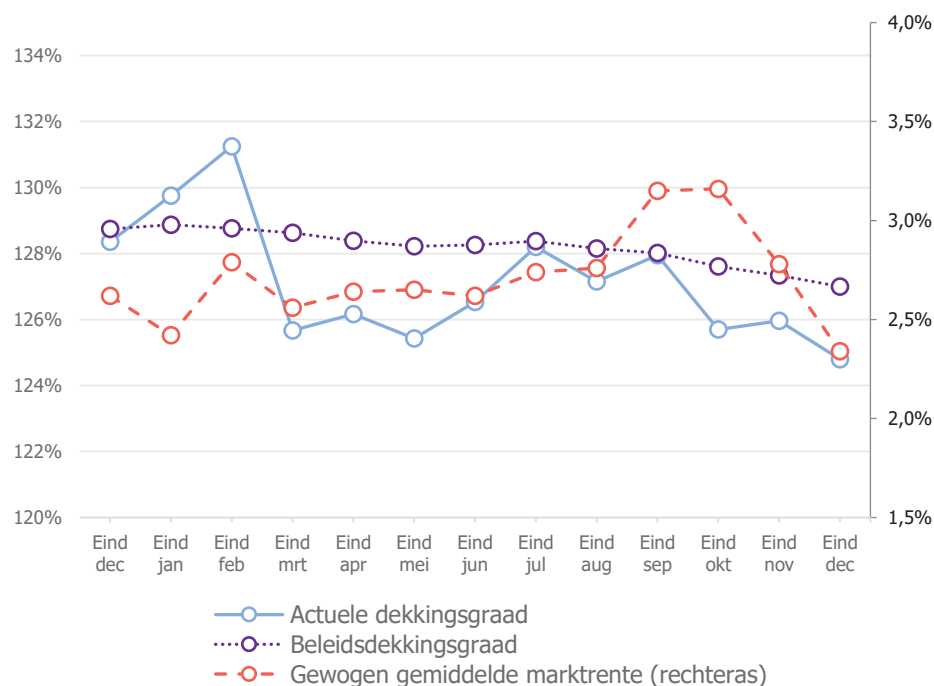
⁴ Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden aan het einde van het boekjaar.

De actuele en beleidsdekkingsgraad van het Fonds worden in deze paragraaf toegelicht. De toelichting op de andere dekkingsgraden van het Fonds is opgenomen in paragraaf 2.1.1 'Toelichting verschillende dekkingsgraden'.

De actuele dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van een pensioenfonds en de pensioenverplichtingen (alle nu en in de toekomst uit te keren pensioenen) die daartegenover staan. Voor de actuele dekkingsgraad gaan we uit van de nominale pensioenverplichtingen. Hiermee bedoelen we de pensioenverplichtingen waarbij we geen rekening houden met verhoging van de pensioenen door indexatie in de toekomst.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Dat betekent dat het effect van het verloop van de actuele dekkingsgraad gedempt te zien is in de beleidsdekkingsgraad. Daarom wordt alleen het verloop van de actuele dekkingsgraad toegelicht.

Ontwikkeling actuele en beleidsdekkingsgraad 2023

De actuele dekkingsgraad daalde in 2023 van 128,4% naar 124,8%. De actuele dekkingsgraad daalde doordat in 2023 de voorziening pensioenverplichtingen meer in waarde steeg dan de waarde van de totale beleggingsportefeuille.

Beleggingen

- Het rendement op de totale beleggingsportefeuille was positief
- Vanwege de daling van de lange rente was het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden positief
- Bovendien was het rendement op de portefeuille met zakelijke waarden positief. Dit kwam door een positief rendement op de aandelenportefeuille. Het rendement op de vastgoedportefeuille was negatief.

Voorziening pensioenverplichtingen

- Vanwege de gedaalde rente steeg in 2023 de voorziening pensioenverplichtingen. De voorziening pensioenverplichtingen steeg in 2023 ook vanwege de toegekende indexatie.

De inflatie daalde in 2023 gestaag. Dit kwam niet alleen door lagere energie-inflatie en het oplossen van problemen in de aanvoerketens. Het krappere monetaire beleid verminderde ook de economische vraag, wat met name in de Eurozone economie tot een economische vertraging leidde. In de laatste maanden van het jaar kregen beleggers steeds meer vertrouwen dat in 2024 de inflatie weer in lijn zou komen met de centrale bank-doelstelling van 2%. Als een gevolg hiervan gingen beleggers meer renteverlagingen voor 2024 inprijzen. Door het verwachte ruimere monetaire beleid daalde de lange rente. Hierdoor was het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden positief.

Het rendement op de aandelenportefeuille was in 2023 ook positief. Aan het einde van 2022 was de algemene verwachting dat de monetaire verkrapping tot veel economische schade zou leiden. Uiteindelijk stagneerde de Eurozone economie per saldo. Maar een diepe recessie werd voorkomen. De economische groei van de VS nam zelfs licht toe. Tezamen met positieve inflatieontwikkelingen ondersteunde dit het rendement op aandelen. De daling van de lange rente aan het einde van het jaar gaf beurzen ook een zetje. Als laatste weerspiegelden beurskoersen van technologiebedrijven de positieve verwachtingen omtrent Artificial Intelligence. Het rendement op de vastgoedportefeuille was in 2023 negatief. Per saldo was het rendement op de portefeuille met zakelijke waarden positief. Vanwege het positieve rendement op zowel de portefeuille met vastrentende als zakelijke waarden was het totale rendement in 2023 positief.

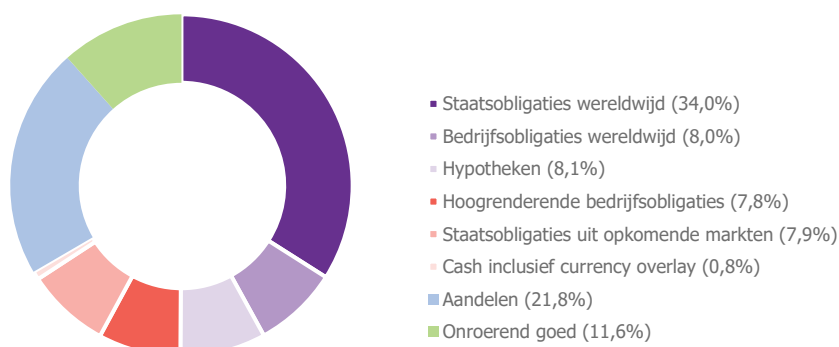
Vanwege de daling van de lange rente nam de voorziening pensioenverplichtingen in waarde toe. De per 1 april 2023 verleende indexatie leidde eveneens tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen.

Per saldo steeg de voorziening pensioenverplichtingen in 2023 harder dan het totale vermogen. Hierdoor daalde in 2023 de actuele dekkingsgraad met 3,6%-punt.

1.1.1 Beleggingen

	Eind 2023	Eind 2022
Totaal belegd vermogen	18.048	17.362

Feitelijke portefeuilleverdeling (eind 2023)

Rendement beleggingen	2023	2022
Totaalrendement ⁵	6,7%	-24,7%

Een toelichting op de rendementen wordt gegeven in paragraaf 2.3.2 'Beleggingsbeleid algemeen en resultaten'.

Beleggingsbeleid in het kort

De doelstelling (ambitie) van het beleggingsbeleid is om een belangrijke bijdrage te leveren aan het realiseren van een reëel pensioen. Daarmee wordt bedoeld een waardevast pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders en een welvaartsvast pensioen voor pensioenopbouwers. Om die ambitie te realiseren, is het van groot belang dat de pensioenen geïndexeerd kunnen worden. Om indexatie van de pensioenen mogelijk te maken, moet het Fonds voldoende rendement behalen met de beleggingen.

Het beleid van Philips Pensioenfonds is normaal gesproken gericht op de lange termijn. Maar door de aankomende stelselwijziging was er naar het oordeel van het Algemeen Bestuur aanleiding om op enkele punten af te wijken van het lange termijnbeleid van Philips Pensioenfonds.

⁵ Het gerapporteerde rendement is inclusief afdekking rente-, valuta- en inflatierisico. Het totaalrendement exclusief afdekking rente- en inflatierisico bedroeg over 2023 6,8% en over 2022 -17,3%. Dit is berekend op basis van werkelijke cijfers. Het bruto en netto rendement dat van dit gerapporteerde rendement is afgeleid, is opgenomen in paragraaf 2.8.6 'Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel'.

Het doel hiervan is om gedurende de transitieperiode de daling van de buffer van Philips Pensioenfonds in een slecht weer scenario te beperken. Hierdoor is de kans groter dat deelnemers van Philips Pensioenfonds een goede start maken in het nieuwe pensioenstelsel. In de aanloop naar de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het Algemeen Bestuur het risico van de beleggingen gereduceerd door de allocatie naar aandelen met 7,5%-punt af te bouwen en de opbrengst in staatsobligaties en cash te beleggen. Daarnaast is de strategische renteafdekking aangepast van een dynamische afdekking naar een hogere en vaste renteafdekking van 45% van de reële pensioenverplichtingen. In het vierde kwartaal van 2022 is de verdeling van de beleggingsportefeuille licht gewijzigd omdat een deel van het vermogen van het Fonds buiten de beleggingsportefeuille in cash als buffer wordt aangehouden. De verdeling van de beleggingsportefeuille is zodoende tijdelijk als volgt:

- 66,0% van het vermogen van het Pensioenfonds is belegd in vastrentende waarden. Deze bestaan grotendeels uit relatief 'veilige' beleggingen, die een deel van de pensioenuitkeringen die het Fonds in de toekomst verwacht te moeten doen, in aanzienlijke mate zeker kunnen stellen. Denk hierbij met name aan staatsobligaties met een wereldwijde spreiding. Tevens wordt in (naar verwachting) hoger renderende en iets risicovollere vastrentende waarden belegd, zoals bedrijfsobligaties en obligaties van opkomende markten. Het hogere risico wordt hierbij gecompenseerd door een hogere rendementsverwachting. Ook cash valt binnen de categorie vastrentende waarden. Cash is geïnvesteerd in kapitaalmarktfondsen/ leningen met een zeer korte looptijd en een goede kredietwaardigheid. Cash heeft daarmee een laag risicoprofiel.
- 34,0% van het vermogen van het Pensioenfonds is belegd in zakelijke waarden. Dat zijn de meer 'risicovolle' beleggingen. Met de zakelijke waarden wordt beoogd een overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen. Denk hierbij aan beleggingen in aandelen en onroerend goed.

1.1.2 Pensioenen

Aantal deelnemers	Eind 2023	Eind 2022
Pensioenopbouwers⁶	12.673	13.982
- Flex pensioen	11.889	13.127
- Flex pensioen ES	784	855
Pensioenontvangers	47.437	48.813
- Ouderdomspensioen	31.530	32.485
- Nabestaandenpensioen	15.747	16.156
- Wezenpensioen	160	172
Houders premievrije polissen	32.010	33.431
Totaal	92.120	96.226

⁶ Deelnemers die een arbeidsongeschiktheidspensioen ontvangen (eind 2023: 649 deelnemers), zijn – omdat hun opbouw wordt gecontinueerd - opgenomen in de aantallen onder 'pensioenopbouwers'.

Ontwikkelingen deelnemersbestand en overige gegevens

Het totaal aantal pensioenopbouwers van het Fonds is in 2023 vooral vanwege de reorganisatie(s) bij de aangesloten onderneming(en) afgenomen, van 13.982 naar 12.673. Tot de categorie pensioenopbouwers behoren ook ex-medewerkers die vanwege arbeidsongeschiktheid recht hebben op premievrije voortzetting van hun pensioenopbouw. In de volgende tabel is de uitsplitsing van de pensioenopbouwers weergegeven.

Aantal pensioenopbouwers	Eind 2023	Eind 2022
Medewerkers	12.024	13.340
Ex-medewerkers die arbeidsongeschikt zijn	649	642
Totaal	12.673	13.982

Premies	2023	2022
Werkgevers	238	239
Werkgevers koopsommen	1	0
Werknemers pensioenregeling	23	22
Werknemers vrijwillige verzekeringen	0	1
Totaal	262	262

Uitkeringen	2023	2022
Pensioenuitkeringen	707	685
Afkopen	1	0
Uitgaande waardeoverdrachten individueel	16	12
Totaal	724	697

Indexaties	2023	2022⁷
Pensioenopbouwers in het flex pensioen	2,10%	1,98%
Pensioenontvangers en houders premievrije polissen	4,00%	7,78%

In het eerste kwartaal van 2023 is door de werkgevers een extra koopsom betaald van € 1,3 miljoen voor de premievrije pensioenopbouw en het arbeidsongeschiktheidspensioen van deelnemers die in 2022 zijn ontslagen wegens gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Genoemd bedrag is begrepen in het bedrag van € 262 miljoen. In 2022 was ook al een bedrag van € 0,2 miljoen betaald voor deelnemers die in 2022 zijn ontslagen wegens gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid.

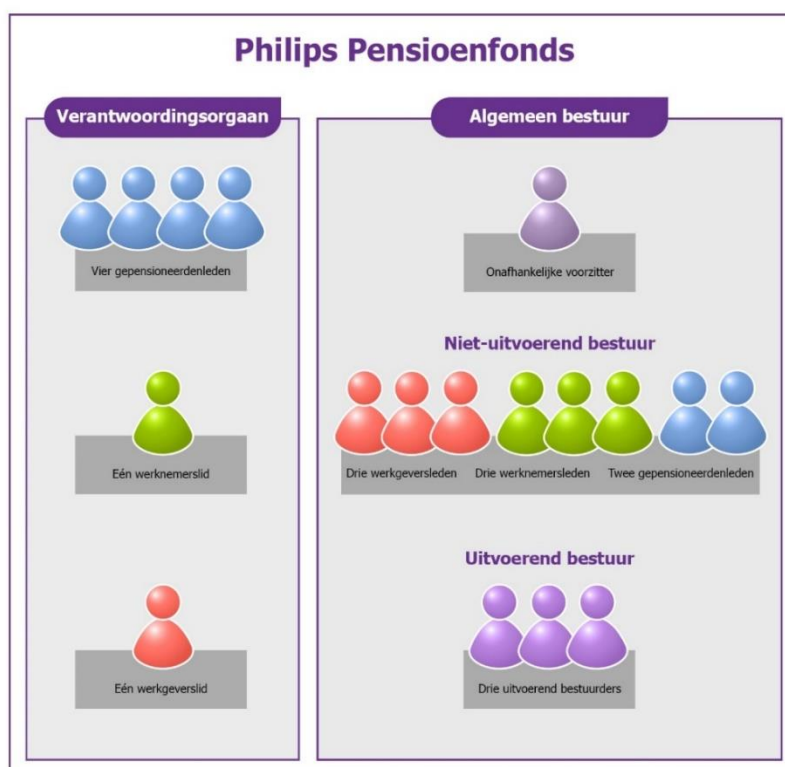
⁷ In 2022 is tevens rekening gehouden met de inhaalindexatie van 0,38% die is toegekend per 1 april 2022. De indexatie per 1 april 2022 was voor pensioenopbouwers gelijk aan 1,98% (waarvan 0,38%-punt voor inhaalindexatie voor zover daadwerkelijk sprake was van een indexatie-achterstand) en voor pensioenontvangers en houders van een premievrije polis 7,78% (waarvan 0,38%-punt voor inhaalindexatie voor zover daadwerkelijk sprake was van een indexatie-achterstand).

1.2 Profiel

1.2.1 Doelstelling

Philips Pensioenfonds is belast met de uitvoering van de pensioenregelingen die gelden voor huidige en voormalige werknemers in Nederland van de twee aangesloten ondernemingen (Philips en Signify) en van de zogenoemde aangewezen ondernemingen. Aangewezen ondernemingen zijn voormalige groepsmaatschappijen van Philips of Signify die door het Algemeen Bestuur als zodanig zijn aangewezen en waarvoor de pensioenregeling door het Fonds wordt uitgevoerd⁸. Dit houdt in: het administreren van pensioenrechten en -aanspraken en uitbetalen van pensioenen en het op solide wijze beleggen en beheren van de betaalde pensioenpremies en het overige vermogen van het Fonds. Ook de werknemers van het Fonds zelf zijn sinds jaar en dag deelnemer in de pensioenregelingen van Philips Pensioenfonds. Nieuw is dat dit sinds begin 2024 het geval is op basis van een zogenoemd Uitvoeringsreglement. In totaal zijn er dus vier werkgevers waarvoor het Fonds de pensioenregelingen uitvoert.

1.2.2 Structuur

⁸ Op het moment van publicatie van dit jaarverslag is Versuni (voorheen Domestic Appliances) de enige aangewezen onderneming. De uitvoering voor Versuni is niet anders dan die voor Philips tenzij anders vermeld.

Meer informatie over de leden van het Algemeen Bestuur is opgenomen in paragraaf 1.3 'Personalia'.

Algemeen Bestuur

Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit twaalf leden: een onafhankelijk voorzitter, drie vertegenwoordigers namens de werkgevers, drie vertegenwoordigers namens de werknemers, twee vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden en drie onafhankelijke⁹ bestuurders. De voorzitter en de vertegenwoordigers van de werkgevers, de werknemers en de gepensioneerden zijn niet-uitvoerende bestuurders. Zij zijn zowel lid van het Algemeen Bestuur, als van het Niet-Uitvoerend Bestuur (NUB) dat daarvan onderdeel uitmaakt. De voorzitter is een onafhankelijke deskundige. De overige drie onafhankelijke deskundigen zijn uitvoerende bestuurders. Zij zijn lid van zowel het Algemeen Bestuur, als van het Uitvoerend Bestuur (UB) dat daarvan onderdeel uitmaakt. De onafhankelijk voorzitter heeft onder meer als taak om toe te zien op een goede samenstelling en op het functioneren van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur. Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van de visie, strategie en governance van het Fonds en het vaststellen van het strategisch beleid op het gebied van onder andere het vermogensbeheer, het pensioenbeheer en het balansbeheer van het Fonds, alsook het nemen van maatregelen van algemene strekking en de in de statuten van het Fonds aan het Algemeen Bestuur opgedragen besluiten.

Adviseur

Het Algemeen Bestuur laat zich bij de uitvoering van zijn taken bijstaan door een juridisch adviseur.

Toezicht door het Niet-Uitvoerend Bestuur

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft een dubbele functie. Als gevolg van de wet is de besluitvorming over een aantal onderwerpen, zoals het beloningsbeleid, voorbehouden aan het Niet-Uitvoerend Bestuur. Daarnaast houdt het Niet-Uitvoerend Bestuur toezicht op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken in het Fonds. Het Niet-Uitvoerend Bestuur wordt daarbij ondersteund door de Auditcommissie. De kerntaken van de Auditcommissie zijn opgenomen op pagina 18.

Uitvoerend Bestuur

Het Uitvoerend Bestuur bestaat uit de Algemeen Directeur van het Fonds (tevens voorzitter van het Uitvoerend Bestuur), de Directeur Beleggingen en de Directeur Pensioenen. Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

Het Uitvoerend Bestuur is verantwoordelijk voor de nadere uitwerking en uitvoering van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde visie en strategie en van het door het Algemeen Bestuur vastgesteld strategisch beleid. Daarnaast is het Uitvoerend Bestuur verantwoordelijk

---

⁹ Met de toevoeging 'onafhankelijk' wordt bedoeld dat deze bestuursleden geen vertegenwoordiger zijn van een geleding en niet in dienst zijn van de werkgevers (anders dan het Fonds zelf).

voor het vaststellen en uitvoeren van het overige beleid, de uitbesteding van werkzaamheden en het toezicht daarop, het beheren van de risico's en het dagelijks bestuur van het Fonds.

Het Uitvoerend Bestuur wordt bij zijn taken ondersteund door het Bestuursbureau. De medewerkers van het Bestuursbureau zijn, evenals de leden van het Uitvoerend Bestuur, in dienst van het Fonds. Het Bestuursbureau staat onder leiding van de voorzitter van het Uitvoerend Bestuur.

Commissies

Het Algemeen Bestuur kan besluiten één of meer commissies te benoemen; de taak, samenstelling en werkwijze van de commissie(s) wordt bepaald door het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur heeft van deze bevoegdheid geen gebruikgemaakt. Ook het Niet-Uitvoerend Bestuur kan besluiten één of meer commissies te benoemen. Van deze bevoegdheid is gebruikgemaakt door het instellen van één commissie, de Auditcommissie. De Auditcommissie bestaat uit drie leden van het Niet-Uitvoerend Bestuur (één werkgeverslid, één werknemerslid en één gepensioneerd lid). Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

De focus van de Auditcommissie ligt op het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht. De kerntaken van de Auditcommissie bestaan uit:

- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de risicobeheersing van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op het beleggingsbeleid en de risico's in het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de financiële informatieverstopping en de budgettering van het Pensioenfonds;
- en het adviseren van het Niet-Uitvoerend Bestuur of het Algemeen Bestuur over deze onderwerpen.

In aanvulling op de hiervoor vermelde kerntaken, kan de Auditcommissie door het Algemeen Bestuur en/of het Niet-Uitvoerend Bestuur worden verzocht te adviseren over kwesties waarin het Algemeen Bestuur respectievelijk het Niet-Uitvoerend Bestuur dit wenselijk acht.

Verantwoordingsorgaan

Het Algemeen Bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het Verantwoordingsorgaan is bevoegd een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekendgemaakt en in het bestuursverslag opgenomen. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan het recht om advies uit te brengen over een aantal in de wet genoemde onderwerpen, zoals de (gedeeltelijke) overdracht van verplichtingen en het communicatiebeleid. Tot slot draagt het bestuur in overleg met het Verantwoordingsorgaan zorg voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het Fonds.

Samenstelling

Het Verantwoordingsorgaan is een afspiegeling van de populatie deelnemers en bestaat uit één werkgeverslid, één werknemerslid en vier gepensioneerd-leden (voor personalia, zie paragraaf 1.3). Daarnaast is voor zowel het werknemers- als het werkgeverslid een plaatsvervangend lid aangewezen.

Sleutelfunctiehouders

Binnen de governance van het Fonds zijn de sleutelfuncties verankerd. Het gaat om een actuariële functie, een risicobeheerfunctie en een interne auditfunctie. Voor personalia, zie paragraaf 1.3.

De risicobeheerfunctie bevordert het functioneren van een risicobeheersysteem. Het vervult de tweedelijns taak binnen het integraal risicomangement van het Fonds en stelt zich ten doel te bewerkstelligen dat de eerste lijnsverantwoordelijken van het Fonds alle risico's voldoende beheersen. Hiervan is sprake wanneer de werking van de geïmplementeerde beheersingsmaatregelen ervoor zorgt dat de resterende risico's passen binnen de risicobereidheid van het Fonds.

De actuariële functie voorziet in een verdere, meer doorlopende borging van de juistheid van de berekening van de technische voorzieningen en de in het kader daarvan gehanteerde grondslagen.

De interne auditfunctie is een onafhankelijke functie die aan het Algemeen Bestuur een objectief oordeel verschaft over de governance en de implementatie en effectiviteit van de interne risicobeheers- en controlesystemen van het Fonds en zijn uitbestedingspartners, inclusief de interne en externe verantwoording hierover.

Bestuursbureau

Met het Bestuursbureau heeft het Bestuur de beschikking over een eigen, onafhankelijke staf van 26 medewerkers. Dit is de stand per eind 2023, exclusief de leden van het Uitvoerend Bestuur.

Accountant/Actuaris

Philips Pensioenfonds heeft Ernst & Young Accountants LLP (EY) als externe accountant aangesteld en Willis Towers Watson als externe actuaris.

Uitbesteding

Philips Pensioenfonds heeft als bestaand beleid dat zowel pensioenbeheer als vermogensbeheer wordt uitbesteed. Het Fonds acht dit gunstig voor de kosten, de kwaliteit en de flexibiliteit.

- Blue Sky Group draagt zorg voor de uitvoering van het pensioenbeheer.
- BlackRock draagt zorg voor de uitvoering van het vermogensbeheer.

Daarnaast heeft het Fonds ook nog andere werkzaamheden uitbesteed.

Pensioenbeheerder Blue Sky Group

In het contract met de pensioenbeheerder Blue Sky Group is een Service Level Agreement (SLA) opgenomen waarin afspraken zijn gemaakt over de te leveren prestaties bij een groot

aantal processen dat de pensioenbeheerder uitvoert voor Philips Pensioenfonds. Het Fonds wordt periodiek geïnformeerd over de realisatie van de SLA-afspraken. Daarnaast vindt frequent overleg plaats over allerlei lopende zaken.

Vermogensbeheerder BlackRock

Met de vermogensbeheerder BlackRock is een Investment Management Agreement (IMA) afgesloten waarin onder meer specifieke beleggingsrichtlijnen en -restricties zijn opgenomen. De door BlackRock gerealiseerde beleggingsrendementen worden vergeleken met een door Philips Pensioenfonds vastgestelde benchmark. Het Fonds bespreekt periodiek de gerealiseerde beleggingsresultaten met de vermogensbeheerder. Mede op basis van deze overleggen beoordeelt het Fonds of de uitvoering van de overeenkomst leidt tot een beleggingsportefeuille die past bij de lange termijn verplichtingen. Daarnaast vindt er frequent overleg plaats over allerlei lopende zaken.

Monitoring uitbestedingspartners

Het Fonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Daarbij wordt ook gebruikgemaakt van onafhankelijke derden. Periodiek wordt met de belangrijkste uitbestedingspartners aan de hand van (SLA-)rapportages overleg gevoerd over de uitvoering van de uitbestede activiteiten. Daarnaast vindt op diverse niveaus frequent overleg plaats met de uitbestedingspartners. Verder is het beleid van het Fonds om via ISAE3402-rapportages zicht te krijgen op de effectieve werking van de interne beheersmaatregelen bij de uitbestedingspartners. Een ISAE3402-rapportage is een rapportage van de uitbestedingsorganisatie voorzien van een oordeel van een onafhankelijke auditor. Hierin geeft de auditor van de uitbestedingsrelatie aan of de uitbestedingsorganisatie zijn in de rapportage genoemde processen op orde heeft en of de beheersmaatregelen in de processen gedurende een bepaalde periode effectief hebben gewerkt.

De werkzaamheden en resultaten van de verschillende uitbestedingspartners van Philips Pensioenfonds worden periodiek geëvalueerd. Op basis van de evaluatie kan worden besloten tot het aanpassen van de afspraken of het beëindigen van de relatie.

1.3 Personalia

Algemeen Bestuur Philips Pensioenfonds		Jaar van aftreden/ herbenoe- ming	Uiterste jaar van aftreden	Relevante nevenfuncties
<i>Onafhankelijk voorzitter</i>				
De heer R.Th. Wijmenga (1957)				- Lid RvC Achmea
<i>Vertegenwoordigers van de werkgevers (leden A)</i>				
De heer R.W.L.M. Mangelmans (1969)	Vice-voorzitter	2026	2026	- Lid RvB International Chamber of Commerce Nederland
De heer B.F.W. Lindenhovius (1971)		2027	2027	
De heer R.F.X.A.M. Mols (1967)	vanaf 1 juli 2023 Lid Auditcommissie	2027	2035	
<i>Leden benoemd door de aangeslotenen (leden B)</i>				
De heer A.L. Uittenbroek (1971)	Lid Auditcommissie	2026	2026	
De heer T.J.J. Denteneer (1960)		2026	2026	- Lid Pensioencommissie VHP2
Mevrouw F.E. Leene (1970)		2024	2028	- Lid RvC Covra N.V.
<i>Gepensioneerdenleden (leden C)</i>				
De heer R.G.A. ter Huurne (1959)		2025	2029	- Lid Investment Committee investeringsfonds INZET
De heer C.J.M. Reuvers (1953)	Lid Auditcommissie	2025	2029	
Uitvoerend Bestuur <i>Onafhankelijk deskundigen (leden D)</i>				
De heer J.B.J. Kemme (1963)	Algemeen Directeur			- Voorzitter Advies en uitvoeringsraad Pensioenfederatie
Mevrouw A.C. Joosten-Hendriks (1975)	Directeur Beleggingen			- Lid Raad van Toezicht PMT
De heer M.J.M. Pernot (1968)	Directeur Pensioenen			
Juridisch adviseur Algemeen Bestuur				
De heer A.F. Verdam (1957)				- Extern adviseur Koninklijke Philips N.V. - Hoogleraar VU Amsterdam - Voorzitter St. GITP

Leden Verantwoordingsorgaan¹⁰

<i>Werkgeverslid</i>				
De heer M.A. de Groot (1980)		2025	2029	
De heer J.J. Hoogeveen (1967)	Plaatsvervangend lid	2025	2027	- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds A.S. Watson
<i>Werknemerslid</i>				
De heer M.A. van Hartkamp (1971)		2025 ¹¹	2029	- Bestuurslid VHP 2
De heer H. van de Laarschot (1978)	Plaatsvervangend lid	2025	2029	
<i>Gepensioneerdenleden</i>				
De heer W.J. Vaartjes (1954)	Voorzitter	2027	2031	
De heer G.W.M. Schuurmans (1954)		2027	2031	
De heer R.W.M. Takken (1956)		2027	2027	
De heer P. van der Steen (1961)		2027	2027	
Externe deskundigen				
De heer C.L. Dert (1960)	Auditcommissie	2025	2027	
Sleutelfunctiehouders				
De heer W. Hoekert (1976)	Actuariële functie			
Mevrouw G. Wallens (1974)	Risicobeheerfunctie			- Docent Nyenrode - Extern adviseur ING Pensioenfonds - Uitvoerend Bestuurder Pensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf
De heer J. Herder (1956)	Interne auditfunctie			

¹⁰ Het Verantwoordingsorgaan beschikt over een ambtelijk secretaris in de persoon van de heer R. Crauwels.

¹¹ Het werknemerslid van het Verantwoordingsorgaan wordt voor een termijn van 4 jaar gekozen. Daarna vinden opnieuw verkiezingen plaats. Het plaatsvervangend lid wordt aangewezen door het gekozen werknemerslid van het Verantwoordingsorgaan.

2 Bestuursverslag

2.1 Financiële positie

Bedragen in miljoenen euro's

	Eind 2023	Eind 2022
Pensioenvermogen ¹²	18.101	17.429
Voorziening pensioenverplichtingen	14.506	13.578
Actuele dekkingsgraad	124,8%	128,4%
Beleidsdekkingsgraad	127,0%	128,7%
Vereiste dekkingsgraad ¹³	115,3%	115,1%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Reële dekkingsgraad	93,6%	98,3%
Reële marktrente-dekkingsgraad	81,5%	79,1%
Premiedekkingsgraad	122,0%	83,1%
Premiedekkingsgraad (inclusief renteafdekking)	55,8%	75,5%

2.1.1 Toelichting verschillende dekkingsgraden

De verschillende dekkingsgraden van het Fonds worden in deze paragraaf toegelicht. Ook wordt de ontwikkeling ervan in het verslagjaar toegelicht.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen van een pensioenfonds en de pensioenverplichtingen (alle nu en in de toekomst uit te keren pensioenen) die daartegenover staan. Voor de actuele dekkingsgraad gaan we uit van de nominale pensioenverplichtingen. Hiermee bedoelen we de pensioenverplichtingen waarbij we geen rekening houden met verhoging van de pensioenen door indexatie in de toekomst.

De wetgever bepaalt op welke manier de pensioenverplichtingen – die gebruikt worden voor de berekening van de actuele dekkingsgraad – vastgesteld moeten worden. De actuele dekkingsgraad is van belang voor het bepalen van de beleidsdekkingsgraad.

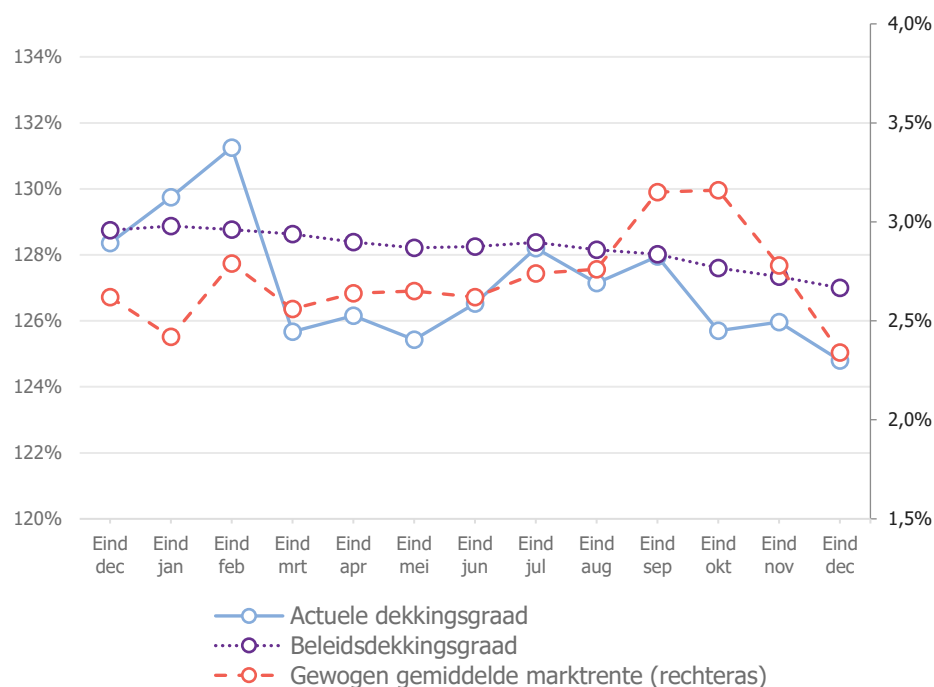
¹² Het pensioenvermogen is de som van de beleggingen voor risico van het Fonds, de vorderingen, overlopende activa en liquide middelen onder aftrek van de overige schulden en overlopende passiva.

¹³ De vereiste dekkingsgraad is gebaseerd op het strategisch beleggingsbeleid.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend door het gemiddelde te nemen van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Een pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te gebruiken als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld beslissingen over indexatie. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of een pensioenfonds voldoende buffers heeft.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De actuele dekkingsgraad daalde in 2023 van 128,4% naar 124,8%. De actuele dekkingsgraad daalde doordat in 2023 de voorziening pensioenverplichtingen meer in waarde steeg dan de waarde van de totale beleggingsportefeuille.

Beleggingen

- Het rendement op de totale beleggingsportefeuille was positief
- Vanwege de daling van de lange rente was het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden positief
- Bovendien was het rendement op de portefeuille met zakelijke waarden positief. Dit kwam door een positief rendement op de aandelenportefeuille. Het rendement op de vastgoedportefeuille was negatief.

Voorziening pensioenverplichtingen

- Vanwege de gedaalde rente steeg in 2023 de voorziening pensioenverplichtingen. De voorziening pensioenverplichtingen steeg in 2023 ook vanwege de toegekende indexatie.

De inflatie daalde in 2023 gestaag. Dit kwam niet alleen door lagere energie-inflatie en het oplossen van problemen in de aanvoerketens. Het krappere monetaire beleid verminderde

ook de economische vraag, wat met name in de Eurozone economie tot een economische vertraging leidde. In de laatste maanden van het jaar kregen beleggers steeds meer vertrouwen dat in 2024 de inflatie weer in lijn zou komen met de centrale bank-doelstelling van 2%. Als een gevolg hiervan gingen beleggers meer renteverlagingen voor 2024 inprijzen. Door het verwachte ruimere monetaire beleid daalde de lange rente. Hierdoor was het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden positief.

Het rendement op de aandelenportefeuille was in 2023 ook positief. Aan het einde van 2022 was de algemene verwachting dat de monetaire verkrapping tot veel economische schade zou leiden. Uiteindelijk stagneerde de Eurozone economie per saldo. Maar een diepe recessie werd voorkomen. De economische groei van de VS nam zelfs licht toe. Tezamen met positieve inflatieontwikkelingen ondersteunde dit het rendement op aandelen. De daling van de lange rente aan het einde van het jaar gaf beurzen ook een zetje. Als laatste weerspiegelden beurskoersen van technologiebedrijven de positieve verwachtingen omtrent Artificial Intelligence. Het rendement op de vastgoedportefeuille was in 2023 negatief. Per saldo was het rendement op de portefeuille met zakelijke waarden positief. Vanwege het positieve rendement op zowel de portefeuille met vastrentende als zakelijke waarden was het totale rendement in 2023 positief.

Vanwege de daling van de lange rente nam de voorziening pensioenverplichtingen in waarde toe. De per 1 april 2023 verleende indexatie leidde eveneens tot een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen.

Per saldo steeg de voorziening pensioenverplichtingen in 2023 harder dan het totale vermogen. Hierdoor daalde in 2023 de actuele dekkingsgraad met 3,6%-punt.

Vereiste dekkingsgraad

De vereiste dekkingsgraad geeft aan hoe hoog de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds wettelijk moet zijn. Is de beleidsdekkingsgraad gelijk aan of hoger dan de vereiste dekkingsgraad, dan beschikt het pensioenfonds over een financiële buffer die voldoende is. Deze buffer dient om schommelingen in de waarde van de beleggingen en de verplichtingen op te vangen. Is de beleidsdekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan is de buffer onvoldoende groot. De hoogte van de vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is met name afhankelijk van het beleggingsbeleid. Hoe meer risico in het beleggingsbeleid wordt genomen, hoe hoger de vereiste buffers en hoe hoger de vereiste dekkingsgraad.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De strategisch vereiste dekkingsgraad steeg van 115,1% eind 2022 naar 115,3% eind 2023. Dit werd met name veroorzaakt door marktfactoren (zoals rente) die stegen of daalden zonder dat het beleid werd aangepast.

Het Fonds kent ook een minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit is de dekkingsgraad die minimaal vereist is om niet in dekkingstekort te geraken. De berekeningswijze hiervan is wettelijk voorgeschreven. Deze dekkingsgraad was eind 2023 gelijk aan 104,1%, net als eind 2022.

Reële dekkingsgraad

Hoe de reële dekkingsgraad moet worden bepaald, is wettelijk voorgeschreven. De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad van het Fonds gedeeld door de beleidsdekkingsgraad die het Fonds zou moeten hebben om naar verwachting structureel te kunnen komen tot volledige indexatie op basis van prijsinflatie. Per eind 2023 was de reële dekkingsgraad van het Fonds 93,6% (berekend op basis van het ingroeipad¹⁴) ten opzichte van 98,3% eind 2022 (berekend op basis van het zogenoemde alternatieve ingroeipad).

Reële marktrente-dekkingsgraad

Philips Pensioenfonds hanteert naast de beleidsdekkingsgraad ook de reële marktrente-dekkingsgraad. Om deze te bepalen, moet een inschatting worden gemaakt van de toekomstige prijsstijgingen, ofwel van de verwachte inflatie. Het percentage dat gebruikt wordt, is gebaseerd op de marktverwachtingen voor de inflatie in de Eurozone. Dit percentage wordt ook wel de 'break-even inflatie' genoemd.

Als er voldoende geld in kas is om naar verwachting structureel zowel de nominale pensioenen als de indexatie te kunnen betalen, spreken we van een reële marktrente-dekkingsgraad van 100%. Het Fonds streeft ernaar, om binnen 15 jaar een reële marktrente-dekkingsgraad van 100% te realiseren. In het beleggingsbeleid sturen we daarom hoofdzakelijk op de reële marktrente-dekkingsgraad.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De reële marktrente-dekkingsgraad steeg van 79,1% (eind 2022) naar 81,5% (eind 2023). Zoals gezegd, daalde de lange rente in 2023. Het opwaarts effect dat de rentedaling had op de voorziening reële pensioenverplichtingen, werd in 2023 voor een groot gedeelte tenietgedaan door de daling van de op financiële markten ingeprijste inflatieverwachtingen (i.e. break even inflation). Per saldo steeg de voorziening reële pensioenverplichtingen in 2023 slechts licht. De stijging van het totaal belegde vermogen was in 2023 groter dan de stijging van de voorziening reële pensioenverplichtingen. Hierdoor steeg de reële marktrente-dekkingsgraad in 2023 met 2,4%-punt.

Premiedekkingsgraad

Met de premiedekkingsgraad wordt uitgedrukt hoeveel premie wordt betaald voor de nieuwe pensioenopbouw. Voor de vaststelling van de premiedekkingsgraad wordt in beginsel de methode gevolgd die DNB toepast. De premiedekkingsgraad is dan gelijk aan de verhouding tussen de feitelijk (te) ontvangen premie en de premie die benodigd is voor de inkoop van nieuwe pensioenaanspraken, zonder rekening te houden met bufferopslagen in de premie. Hiervoor gaan we uit van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur.

---

¹⁴ Voor de bepaling van de wettelijke grens voor volledige indexatie wordt rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven verwachtingswaarden ten aanzien van de loon- en prijsinflatie. Vanaf 1 juli 2023 (inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen) wordt in de eerste acht berekeningsjaren aangesloten bij de meest recente jaarramingen van het CPB, daarna wordt aangesloten bij de veronderstelde lange termijn prijs- en looninflatie volgens de Commissie Parameters 2022 van (op dit moment) 2,0% respectievelijk 2, 4%. Dit wordt het 'ingroeipad' genoemd. Per december 2022 werd rekening gehouden met een oude methode en het zogenoemde alternatieve ingroeipad van oktober 2022.

Ontwikkeling gedurende verslagjaar

De premiedekkingsgraad van Philips Pensioenfonds, volgens de methode die DNB toepast, is in 2023 gelijk aan 122,0%, berekend met de rente per 31 december 2022. De vergelijkbare premiedekkingsgraad was in 2022 83,1%, berekend met de rente per 31 december 2021. De stijging van de premiedekkingsgraad is het gevolg van de stijging van de rente sinds eind 2021.

Ter beperking van het renterisico over de pensioenopbouw in 2022 en 2023, is in 2021 besloten om dit risico via aanvullende rentederivaten zoveel mogelijk te elimineren. Meer concreet hadden deze aanvullende rentederivaten tot doel om het verschil tussen de feitelijk beschikbare premie en de actuariel benodigde premie te fixeren. In 2023 hebben de rentederivaten gewerkt zoals bedoeld. Door een combinatie van factoren leidde dat ultimo 2023 tot een verslagleggingstechnische premiedekkingsgraad van 55,8% (2022: 75,5%). Zie voor een nadere toelichting pagina 70. Het renterisico over de pensioenopbouw in 2024 is niet afgedekt omdat de hoogte van de pensioenopbouw in 2024 in 2021 nog niet bepaald kon worden.

Dekkingsgraden indexatie

Met betrekking tot de indexatie moet het Fonds wettelijk gezien een ondergrens hanteren. Bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of lager mag er op grond van de wet geen indexatie toegekend worden.

Het Fonds kan pas bij een bepaalde beleidsdekkingsgraad volledige indexatie verlenen. De te verlenen indexatie moet namelijk op grond van de wet toekomstbestendig zijn. Dat wil zeggen dat pas volledige indexatie mag worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad zo hoog is, dat naar verwachting ook in de toekomst volledig kan worden geïndexeerd. Hoe hoog de beleidsdekkingsgraad moet zijn om aan de eis van toekomstbestendigheid te voldoen kan van tijd tot tijd verschillen, omdat deze mede wordt beïnvloed door renteontwikkelingen en de veronderstelde inflatiecijfers. Begin 2023 lag deze grens op 138,6%, eind 2023 op 138,8%. Bij een beleidsdekkingsgraad die hoger is dan 138,8%, kan ook sprake zijn van inhaalindexatie. Dat deze wettelijke grens nog steeds erg hoog is, heeft met name te maken met de blijvend hoge inflatieverwachtingen.

2.1.2 Financieel crisisplan

Philips Pensioenfonds heeft een crisisplan opgesteld. Dat is ook wettelijk verplicht. In het crisisplan staat beschreven wat het Algemeen Bestuur gaat doen als het Pensioenfonds in een crisissituatie terechtkomt of dreigt te komen. Het crisisplan is breder van opzet dan het herstelplan, en omvat ook de situatie dat de financiële situatie zodanig is, dat het Fonds wettelijk verplicht is een herstelplan op te stellen.

Het staat pensioenfondsen vrij in hun crisisplan zelf aan te geven wat zij verstaan onder een crisissituatie. Philips Pensioenfonds vindt dat er sprake is van een crisissituatie als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 100%. In die situatie komt één van de belangrijkste doelstellingen van Philips Pensioenfonds, het veiligstellen van de nominale pensioenen van zijn aangeslotenen, in gevaar. Met de nominale pensioenen bedoelen we de opgebouwde

pensioenen waarbij we geen rekening houden met verhoging van de pensioenen door indexatie in de toekomst. Het Fonds kan in het geval van een crisissituatie overgaan tot het doorvoeren van een verlaging van de pensioenen en pensioenaanspraken.

Het Fonds streeft ernaar de pensioenen jaarlijks volledig te indexeren. Als de beleidsdekkingsgraad tussen de 100% en de grens voor volledig toekomstbestendig indexeren ligt (begin 2023 gelijk aan 138,6%, eind 2023 gelijk aan 138,8%), is deze doelstelling niet of slechts ten dele haalbaar. Deze gevarenzone wordt door het Fonds verdeeld in een 'hoog gevaar' en een 'laag gevaar'-zone.

Om te bepalen of het Fonds zich bevindt in een gevarenzone of een crisissituatie, wordt gekeken naar de beleidsdekkingsgraad. Er zijn vier verschillende zones waarin de financiële positie van het Fonds zich kan bevinden:

1. Gezonde beleidsdekkingsgraad ($\geq 138,8\%$)
Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan of gelijk aan 138,8% spreekt het Fonds van een gezonde dekkingsgraad. Het vermogen van het Fonds ligt boven het vereist eigen vermogen en er is voldoende vermogen aanwezig om in de toekomst volgens het principe van toekomstbestendig indexeren volledige indexatie te kunnen toekennen. En er is zelfs ruimte voor inhaalindexatie. Deze wettelijke grens varieert in de tijd, met name als gevolg van rente- en inflatieontwikkelingen.
2. Gevarenzone: laag gevaar (110%-138,8%)
Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan 138,8%, maar hoger dan 110%, spreekt het Fonds van een gevarenzone 'laag gevaar'. Het vermogen van het Fonds is dan nog altijd groter dan de waarde van de verplichtingen. Conform het geldende indexatiebeleid kent het Algemeen Bestuur dan in beginsel slechts gedeeltelijke indexatie toe.
3. Gevarenzone: hoog gevaar (100%-110%)
Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 100%, maar lager dan 110%, spreekt het Fonds van een gevarenzone 'hoog gevaar'. Het vermogen van het Fonds is dan nog altijd groter dan de waarde van de verplichtingen. Conform het geldende indexatiebeleid kent het Algemeen Bestuur dan geen indexatie toe. Volgens de reguliere FTK-regels is indexatie ook niet toegestaan bij een dekkingsgraad lager dan 110%, bij toepassing van het transitie-FTK is deze grens 105%.
4. Crisissituatie ($< 100\%$)
Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 100% zijn de buffers helemaal verdwenen. In dat geval spreekt het Fonds van een crisissituatie. Het Fonds kan dan overgaan tot het verlagen van de pensioenen en pensioenaanspraken.

2.1.3 Protocol Crisissituatie

Naast een Crisisplan, beschikt het Fonds ook over een zogenoemd Protocol Crisissituatie. Dit is een beleidsdocument waarin is vastgelegd welke stappen door wie moeten worden ondernomen ingeval van een (dreigende) crisis. Het Protocol kent een bredere definitie van een crisis dan het Crisisplan. Een crisis als bedoeld in het Protocol is een onvoorziene gebeurtenis van substantiële omvang en met significante impact die een direct gevaar betekent voor:

- de (beschikbaarheid van de) middelen (assets) van Philips Pensioenfonds;
- (het uitvoeren van) de pensioenbetalingen;
- de veiligheid en het welzijn van de medewerkers van Philips Pensioenfonds en de leden van het Algemeen Bestuur;
- de continuïteit van dienstverlening en (primaire) bedrijfsprocessen;
- de privacy van de deelnemers in de pensioenregelingen en overige bij het Fonds
- betrokken personen (datalek);
- de reputatie van Philips Pensioenfonds.

Ingeval van een crisis als bedoeld in het Protocol, wordt het Crisisteam van het Fonds bijeengeroepen. Het Crisisteam bestaat uit:

- Voorzitter Algemeen Bestuur
- Vice voorzitter Algemeen Bestuur
- Juridisch adviseur Algemeen Bestuur
- (Delegatie van) Uitvoerend Bestuur
- Delegatie niet uitvoerend bestuurders (max. 2 personen)
- Communicatiespecialist / woordvoerder
- Directiesecretaris
- Afhankelijk van de aard van de crisis: andere specialisaties (bijv. IT, HRM, FG, Compliance officer)

Het Crisisteam heeft in grote lijnen de volgende taken:

1. Coördinatie van de crisis en het stellen van prioriteiten;
2. Coördinatie beperking (reputatie)schade en het treffen van (beheers)maatregelen;
3. Continue inventarisatie van de actuele situatie;
4. Monitoring (social) media
5. Coördinatie van de crisiscommunicatie.

Thema-artikel: op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel

Medio 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Door deze wet gaat pensioen er in Nederland anders uitzien. Voor deelnemers van Philips Pensioenfonds gaat het nieuwe pensioenstelsel vanaf 2026 gelden. Uiteraard wil het Bestuur de pensioenen graag jaarlijks verhogen met de prijs-/looninflatie. Maar het Bestuur wil eveneens dat onze deelnemers een goede start kunnen maken in het nieuwe stelsel. Voor een goede uitgangspositie is het in het belang van alle deelnemers dat de financiële buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is. Ook is het wenselijk dat verschillen tussen deelnemers op het punt van het tot aan de overgang opgebouwde pensioen (afgezet tegen de ambitie), beperkt, fair en uitlegbaar zijn.

Wat willen we bereiken op het moment van overgang naar een nieuw pensioenstelsel?

Eind 2021 heeft het Bestuur vastgesteld wat er nodig is om alle deelnemers zo goed mogelijk te laten starten in het nieuwe pensioenstelsel. Dat geldt voor diegenen die nog pensioen opbouwen, maar ook voor onze pensioenontvangers en premievrije polishouders. Hiervoor heeft het Bestuur twee concrete doelstellingen geformuleerd voor het moment van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel:

1. *Voor alle deelnemers een pensioen dat zo dicht mogelijk ligt bij de ambitie*
Voor de pensioenen van onze deelnemers is een ambitie geformuleerd, namelijk een pensioen op basis van volledige pensioenopbouw en volledige indexatie. De doelstelling is om voor alle deelnemers te komen tot een pensioen dat bij overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zo dicht mogelijk ligt bij deze ambitie. En dat als er op dit punt verschillen tussen deelnemers zijn, dat deze beperkt, uitlegbaar en fair zijn.
2. *Een gezonde financiële situatie met een zo hoog mogelijke dekkingsgraad*
De dekkingsgraad is de graadmeter voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds. Een dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds precies genoeg vermogen heeft om zijn huidige pensioenverplichtingen na te kunnen komen. Bij een dekkingsgraad boven de 100% noemen we het gedeelte boven die 100% een reserve of financiële buffer. De actuele dekkingsgraad van het Fonds was eind december 2023 124,8%. Er was dus een financiële buffer van 24,8%. Het Bestuur wil deze buffer met het oog op de overgang naar het nieuwe stelsel extra beschermen, wetende dat we nog een paar indexatiemomenten hebben tussen eind 2023 en medio 2026.

Waarom is het belangrijk de buffer te beschermen?

Als de opgebouwde pensioenen worden ingevaren in de nieuwe pensioenregeling bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, dan komt de buffer direct (via een hoger pensioen direct na de overgang) en/of indirect (bijvoorbeeld via een reserve waarmee tegenvallers in de toekomst kunnen worden opgevangen) ten goede aan de deelnemers. Het is daarom in het belang van die deelnemers dat de buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is. Concreet kan de buffer worden gebruikt voor onder andere de volgende doelen:

- Het aanvullen van de individuele pensioenpotten van deelnemers. Hierdoor krijgen zij een hoger pensioen. En bij een wat hoger pensioen zijn dalingen van het pensioen makkelijker op te vangen dan bij een wat lager pensioen.
- Het gebruik van een deel van de buffer om een 'reserve' in te richten. Deze heeft als doel om dalingen van de pensioenuitkering (zoveel mogelijk) te voorkomen in geval van financiële tegenvallers in de toekomst.
- Het (deels) compenseren van de pensioenopbouwers die nadeel ondervinden van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Het Bestuur moet hier nog over besluiten.

Hoe zorgt het Bestuur ervoor dat het Fonds deze doelstellingen kan realiseren?

- *Voor alle deelnemers een pensioen dat zo dicht mogelijk ligt bij de ambitie*

Om de eerste doelstelling te kunnen realiseren, hebben we reeds in 2021 besloten om, zodra dat wettelijk mogelijk zou zijn, gebruik te maken van de ruimere, wettelijke regels over indexatie volgens het zogenoemde transitie-FTK. Sinds de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen, kunnen pensioenfondsen die verwachten te zullen invaren gebruikmaken van het transitie-FTK. Daarvoor moet een pensioenfonds berekenen wat het gebruik van deze ruimere indexatieregels betekent voor de deelnemers en moet het pensioenfonds onderbouwen waarom dat 'evenwichtig' is. Dit wordt vastgelegd in het 'overbruggingsplan'.

Philips Pensioenfonds heeft per 1 januari 2024 het 'overbruggingsplan 2024' ingediend. Omdat De Nederlandsche Bank dit plan heeft goedgekeurd, kan het Fonds de ruimere indexatieregels toepassen. Hierdoor kan er eerder en meer indexatie worden gegeven dan volgens de bestaande wettelijke indexatieregels. Dit opent de mogelijkheid om bij te dragen aan de eerste doelstelling: voor alle deelnemers een pensioen dat zo dicht mogelijk ligt bij de ambitie op het moment van overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

- *Een gezonde financiële situatie met een zo hoog mogelijke dekkingsgraad*

Tegelijkertijd heeft het Bestuur besloten dat we tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel jaarlijks bezien welke pensioenverhoging (indexatie) verantwoord is, om de financiële buffer te beschermen. Dat betekent dat de hoogte van de indexatie in de komende jaren niet alleen afhankelijk is van de wettelijke mogelijkheden en de financiële situatie op het moment van indexeren, maar ook van de verwachte en gewenste financiële situatie op het moment van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Kortom: het Bestuur maakt elk jaar een afweging tussen enerzijds het toekennen van een indexatie die zo dicht mogelijk ligt bij onze ambitie, en anderzijds het beschermen van de financiële buffer. Overigens is de ambitie van het Fonds hierdoor niet veranderd: het streven blijft om aan alle deelnemers een zo groot mogelijk deel van onze indexatieambitie toe te kennen. Als uit deze afweging volgt dat geen volledige indexatie kan worden gegeven, loopt de indexatieachterstand op. Hiermee houdt het Fonds rekening bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Hoe stelt het Bestuur vast welke pensioenverhoging verantwoord is?

1. *Hoe willen we ervoor staan op het moment van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel?*

Om alle deelnemers een goede start te kunnen laten maken in het nieuwe pensioenstelsel, is een gezonde financiële situatie nodig. We hebben vastgesteld welk niveau van de 'dekkingsgraad' daarvoor nodig is op het moment van overgang naar het nieuwe stelsel in 2026. We noemen dit de 'minimaal gewenste invaardekkingsgraad'.

2. *Hoeveel indexatie is de komende jaren maximaal mogelijk gelet op de minimaal gewenste invaardekkingsgraad in 2026?*

We bepalen hoeveel indexatie we jaarlijks maximaal kunnen toekennen om in 2026 op de minimaal gewenste invaardekkingsgraad uit te komen. Hiervoor gebruiken we twee uitgangspunten:

- a. De maximale indexatie die jaarlijks mogelijk is, stellen we ieder jaar op dezelfde manier vast tot aan de overgang naar het nieuwe stelsel: we rekenen uit hoeveel indexatie (gelet op de onder punt 1 bedoelde dekkingsgraad die we minimaal willen hebben in 2026) mogelijk is, als we in de resterende periode tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel ieder jaar dezelfde indexatie zouden toekennen.
- b. We gebruiken hierbij een vereenvoudigde methode om de onder a bedoelde indexatie te bepalen, waarbij we enkel kijken naar de invloed van toekomstige indexaties op de dekkingsgraad. We laten in deze stap alle andere mogelijke oorzaken van een daling (of stijging) van de dekkingsgraad dus nog buiten beschouwing. Deze andere mogelijke oorzaken worden wel meegenomen bij de volgende stap: stap 3.

3. *Moet het maximum zoals bepaald bij de tweede vraag naar boven of naar beneden bijgesteld worden?*

Bij de tweede vraag is berekend hoeveel indexatie in de komende jaren mogelijk is, waarbij dus enkel gekeken is naar de invloed van indexatie op de dekkingsgraad. Alle andere feiten en omstandigheden zijn nog buiten beschouwing gelaten. Dat is wat we bij de beantwoording van vraag drie juist wel doen: moet het maximum zoals bepaald bij de tweede vraag naar boven of naar beneden bijgesteld worden, gelet op andere feiten en omstandigheden die van belang kunnen zijn voor dit besluit. Denk hierbij aan:

- a. De financiële gezondheid van het Pensioenfonds
- b. Hoeveel indexatie wettelijk mogelijk is

- c. De hoogte van, en het verschil tussen de loon- en prijsinflatie (de indexatie-ambitie van respectievelijk de pensioenopbouwers en de pensioenontvangers/polishouders)
- d. De verschillen in indexatie tussen deelnemersgroepen in voorgaande jaren
- e. De situatie op de financiële markten
- f. Het aantal jaren totdat voor onze deelnemers het nieuwe pensioenstelsel gaat gelden
- g. Wat andere pensioenfondsen doen op het gebied van indexatie

Welke verhoging was maximaal verantwoord in 2024?

Het Bestuur is tot de conclusie gekomen dat, net als vorig jaar, een verhoging van 4,0% verantwoord is per 1 april 2024. Dit betekent dat de pensioenen per die datum verhoogd zijn met de ambitie. De pensioenen van pensioenontvangers en premievrije polishouders worden verhoogd met de volledige prijsinflatie over de periode januari 2023 – januari 2024 en de pensioenen van pensioenopbouwers worden verhoogd met de volledige looninflatie over de periode 2 april 2023 tot en met 1 april 2024.

Het Bestuur heeft voor dit besluit de stappen doorlopen zoals hiervóór geschetst:

1. Het Bestuur vindt het wenselijk dat de dekkingsgraad in 2026 minimaal 114% is. Er is dan een financiële buffer van minimaal 14%. Bij het bepalen van deze minimaal gewenste invaardekkingsgraad is rekening gehouden met het inrichten van een zogenoemde 'solidariteitsreserve' in de toekomstige pensioenregeling en de initiële financiering daarvan uit het vermogen van het Fonds. De verwachting is op dit moment een reserve tussen 3% en 5%; daarom is hiervoor rekening gehouden met 4%. Hiermee komt de minimaal gewenste invaardekkingsgraad uit op 114%. Vorig jaar werd uitgegaan van een minimaal gewenste invaardekkingsgraad van 110%. Toen werd nog geen rekening gehouden met de genoemde reserve, omdat er toen nog geen zicht was op de mogelijke hoogte daarvan. Daarbij heeft het Bestuur overigens ook toen al aangegeven dat de minimaal gewenste invaardekkingsgraad mogelijk naar boven bijgesteld zou worden als er een solidariteitsreserve zou komen die gevuld wordt uit het vermogen van Philips Pensioenfonds. Als de opgebouwde pensioenen worden ingevaren in de nieuwe pensioenregeling bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, dan komt de buffer direct of indirect ten goede aan de deelnemers. Het is daarom in het belang van die deelnemers dat de buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is.
2. Uitgaande van de hiervóór (onder 'Hoe stelt het Bestuur vast welke pensioenverhoging verantwoord is?') genoemde vereenvoudigde berekening, zou de jaarlijkse maximale pensioenverhoging 3,1% zijn.
3. Vervolgens heeft het Bestuur zich gebogen over de vraag welke van de genoemde feiten en omstandigheden dit jaar relevant zijn en die feiten en omstandigheden zorgvuldig afgewogen. De conclusie was uiteindelijk dat er redenen zijn om de

verantwoorde pensioenverhoging te stellen op 4,0%, hetzelfde als in 2023. Hierbij zijn onder andere de volgende punten meegenomen:

- *Hoeveel indexatie wettelijk mogelijk is*

Zoals hierboven toegelicht, kan op basis van de bestaande wettelijke regels enkel gedeeltelijke verhoging worden gegeven in 2024 (namelijk 59% van de ambitie). Dat betekent 1,42% voor pensioenontvangers en premievrije polishouders en 2,36% voor pensioenopbouwers. Hiermee zou de indexatie-achterstand voor alle deelnemersgroepen verder oplopen. Dit jaar kunnen we voor het eerst gebruikmaken van de ruimere indexatieregels uit het transitie-FTK waardoor het mogelijk is volledige indexatie toe te kennen. Door het maximum vast te stellen op 4,0% kan voor alle deelnemersgroepen volledige indexatie worden gerealiseerd en loopt de indexatie-achterstand voor geen enkele deelnemersgroep verder op.

- *De hoogte van en het verschil tussen de loon- en prijsinflatie*

Voor de pensioenopbouwers geldt als indexatie-ambitie de looninflatie over de periode van 2 april van het voorgaande jaar tot en met 1 april van het lopende jaar. Voor de pensioenontvangers en premievrije polishouders is dat de prijsinflatie tussen januari van het vorige jaar en januari van het lopende jaar. De prijs- en looninflatie zijn vrijwel nooit aan elkaar gelijk. Terugkijkend naar de afgelopen 10 jaar (inclusief de verhoging van 2023), is aan de pensioenontvangers en premievrije polishouders meer indexatie toegekend dan aan de pensioenopbouwers. Tot de indexatie per 1 april 2024 was het verschil 4,5%. In 2024 ligt de looninflatie (4,0%) hoger dan de prijsinflatie (2,4%). Door het maximum vast te stellen op 4,0% wordt het indexatieverschil tussen de deelnemersgroepen teruggebracht tot 2,9%.

Bij het vaststellen van de maximaal verantwoorde indexatie in 2024 heeft ook meegespeeld dat een indexatie lager dan 4,0% voor de medewerkers van Philips in de vakgroepen waarvan de salarissen met 7% zijn verhoogd, zou leiden tot een nog groter verschil tussen de feitelijke loonontwikkeling en de verhoging van de pensioenen.

- *Wat vergelijkbare pensioenfondsen doen op het gebied van indexatie*

Hiervoor heeft het Bestuur gekeken naar de totale verhoging in de periode van 2022 tot en met 2024. Het percentage van de pensioenverhoging van pensioenontvangers en premievrije polishouders van ruim 14% lag in lijn met de pensioenverhogingen bij veel andere pensioenfondsen over deze jaren. Bij pensioenopbouwers ligt dit anders: daar lag de totale pensioenverhoging van ruim 4% in de jaren 2022 en 2023 al fors lager dan bij andere pensioenfondsen. Zelfs bij de volledige indexatie van 4,0% per 1 april 2024 blijft de totale pensioenverhoging over de jaren 2022 tot en met 2024 achter bij die bij andere pensioenfondsen. Bij een lager maximum dan 4,0% (en dus een lagere indexatie dan 4,0%), zouden de pensioenopbouwers over deze periode nog lager zijn uitgekomen en zou de pensioenverhoging bij Philips Pensioenfonds nog verder zijn achtergebleven bij de verhogingen bij veel andere pensioenfondsen over de betreffende periode. Wat dit betekent voor de deelnemers is opgenomen in paragraaf 2.5.1 'Indexatie'.

2.2 Risicoparagraaf

Bedragen in miljoenen euro's

Philips Pensioenfonds heeft als statutaire doelstelling om in opdracht van de aangesloten ondernemingen, de door die ondernemingen met hun werknemers gesloten pensioenovereenkomsten uit te voeren. Bij het uitvoeren van deze opdracht staat het nakomen van de financiële toezegging (nominaal) en het waarmaken van de financiële ambitie, binnen de gekozen risicogrenzen, centraal. Bovendien heeft het Fonds de ambitie met goede communicatie actief bij te dragen aan het financieel bewustzijn van de aangeslotenen. Randvoorwaarde bij het nastreven van deze ambities is dat de uitvoering van de overeenkomst correct, maatschappelijk verantwoord en zo (kosten)efficiënt mogelijk plaatsvindt.

Na een omschrijving van de ambities en onderliggende principes wordt in deze paragraaf eerst de risicohouding met betrekking tot deze ambities toegelicht. Daarna wordt ingegaan op de risico's in het verslagjaar en de belangrijkste beheersmaatregelen. Vervolgens worden de relevante gebeurtenissen, ontwikkelingen en verbeteringen gedurende 2022 beschreven. De risicoparagraaf wordt afgesloten met de beschrijving van het risicomangementproces en met de aandachtspunten voor 2023.

2.2.1 Ambities en principes

Financiële ambitie

Het Fonds heeft een reële ambitie. De reële ambitie houdt in dat het Fonds een waardevast¹⁵ pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders wil bieden en een welvaartsvast¹⁶ pensioen voor pensioenopbouwers.

Wat betekent dit concreet voor de verschillende deelnemersgroepen van Philips Pensioenfonds?

- Voor *pensioenontvangers* en *houders van een premievrije polis* streven we naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek). Deze verhoging wordt gefinancierd uit het pensioenvermogen.
- Voor *pensioenopbouwers* streven we naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie. Daarnaast streven we voor deze deelnemers naar het verhogen van de opgebouwde pensioenen door indexatie met de looninflatie (de collectieve cao-schaalaanpassingen binnen Koninklijke Philips N.V.). Deze verhoging wordt gefinancierd uit het pensioenvermogen.

¹⁵ Een pensioen dat meegroeit met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek).

¹⁶ Een pensioen dat meegroeit met de looninflatie (de collectieve cao-schaalaanpassingen binnen Koninklijke Philips N.V.).

Het Fonds voert binnen vastgestelde risicogrenzen een langetermijnbeleid dat erop gericht is om na uiterlijk 15 jaar alle pensioenen en pensioenaanspraken volledig te hebben geïndexeerd, gemiste indexaties te hebben ingehaald en een zodanige financiële positie te hebben dat naar verwachting ook in de toekomst volledige indexatie toegekend kan worden. Hierbij streeft het Fonds naar een reële marktrente-dekkingsgraad van 100%. In verband met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het Fonds besloten het beleid tijdelijk aan te passen. Het beleid dat het Fonds tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel gaat voeren, is niet zozeer gericht op het behalen van de genoemde lange termijn ambitie, maar primair op de doelstelling de daling van de buffers in een slecht weer scenario te beperken.

Voor de ambitie ten aanzien van pensioenopbouw is het Fonds afhankelijk van de afspraken die op de cao-tafel worden gemaakt.

Principes financiële ambitie

De geformuleerde financiële ambitie is gebaseerd op een aantal principes:

- *Op lange termijn zijn volledige opbouw en koopkrachtbehoud belangrijker dan de nominale waarde van het pensioen*

Voor een 'goed' pensioen is volledige opbouw, dat wil zeggen in lijn met de streefopbouw, een belangrijke voorwaarde. Philips Pensioenfonds is daarbij mede afhankelijk van adequate afspraken over de daarvoor benodigde premieafdracht aan het Fonds. Inflatie holt de waarde van de opgebouwde pensioenen uit. Gezien het lange termijn karakter van pensioenen is het belangrijk dat de koopkracht van het pensioen via indexatie behouden blijft.

- *We houden rekening met het verschil in horizon van de verschillende deelnemersgroepen*

Pensioenontvangers bevinden zich in de uitkeringsfase. Voor hen is het pensioen nu een belangrijke inkomensbron. Belangrijk is dat de koopkracht hiervan gedurende de komende jaren op peil blijft, zonder al te grote schommelingen. Pensioenopbouwers bevinden zich in de opbouwfase. Voor een deelnemer die al veel pensioen heeft opgebouwd, is de pensioenopbouw van relatief beperkt belang, maar is zowel indexatie nu als indexatie in de toekomst van groot belang. Voor een pensioenopbouwer die nog maar weinig pensioen heeft opgebouwd, is nu vooral de opbouw van belang en daarnaast indexatie in de toekomst (omdat dan het opgebouwde pensioen veel groter zal zijn). Schommelingen in opbouw en indexatie gedurende de komende jaren raken de actieve deelnemer niet meteen, omdat actieven op dit moment geen pensioen ontvangen. Houders van een premievrije polis bouwen geen pensioen meer op in de regeling van Philips Pensioenfonds. Indexatie nu is voor hen even belangrijk als indexatie in de toekomst. Schommelingen gedurende de komende jaren raken de premievrije polishouders niet meteen, omdat deze doelgroep op dit moment nog geen pensioen ontvangt.

- *Het hoeft niet eenvoudig te zijn om de ambitie te halen, maar het moet wel haalbaar zijn*
Bij voorkeur lukt het om de ambitie van het Fonds in het merendeel van de gevallen te behalen. Om te bepalen of de ambitie haalbaar is, moeten we een inschatting maken van structurele verbanden op de financiële markten (risicopremies, renteniveaus, correlaties etc.) en van beleidskeuzes die buiten de invloed van het Algemeen Bestuur vallen (premie-afspraken op de cao-tafel). De mate waarin een bepaalde ambitie haalbaar is, zal door de tijd wijzigen, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de financiële situatie van het Fonds maar ook door extreme of structurele veranderingen in de financiële markten of wijzigende preferenties van de cao-partners. Bijvoorbeeld: bij een hoge dekkingsgraad is het eenvoudiger om de ambitie waar te maken dan bij een lage dekkingsgraad. Bij een hoge rente is de ambitie ten aanzien van de pensioenopbouw eenvoudiger waar te maken dan bij een lage rente. Het hoeft niet eenvoudig te zijn om de ambitie te halen, maar het moet wel haalbaar zijn. Het definiëren van een onmogelijk haalbare ambitie is zinloos.
- *Op het moment dat de ambitie niet meer haalbaar blijkt, is een discussie nodig over aanpassing van het beleid en/of aanpassing van de ambitie*
Onder bepaalde omstandigheden kan de situatie ontstaan dat de ambitie niet meer haalbaar is bij het beleid dat op dat moment wordt gevoerd. Dit kan verschillende oorzaken hebben (bijvoorbeeld een crisissituatie op de financiële markten, een sterk dalende rente etc.). Ook kan in verschillende richtingen naar een oplossing worden gezocht zoals aanpassing beleggingsbeleid of indexatiebeleid, signalering richting cao-partners, in het uiterste geval een verlaging van de ambitie enzovoorts. In zo'n situatie is daarom een strategische discussie nodig die ertoe kan leiden dat het beleid, de ambitie of beide worden aangepast.

Meer informatie over onze ambitie op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen is opgenomen in paragraaf 2.4 'Beleggingen: MVB-beleid'.

Communicatie-ambitie

Philips Pensioenfonds heeft in het strategisch communicatieplan 2023 – 2026 vastgelegd dat met communicatie de volgende twee hoofddoelen worden nagestreefd (communicatie-ambitie):

- *Ik heb het gevoel dat mijn pensioen bij Philips Pensioenfonds in goede handen is*
Bij dit doel gaat het uitdrukkelijk om de perceptie van deelnemers. Hoe ervaren zij het gegeven dat hun pensioen bij Philips Pensioenfonds is ondergebracht? Door middel van communicatie willen we de houding (dat wil zeggen: hoe zij tegen het Fonds aankijken) van deelnemers beïnvloeden. Om vast te stellen hoe we dat kunnen doen, hebben we onszelf de vraag gesteld 'Wanneer zal onze deelnemer het gevoel hebben dat zijn of haar pensioen bij Philips Pensioenfonds in goede handen is?'. Bij de beantwoording van deze vraag spelen naar onze mening een rol: vertrouwen (vertrouwen in het beleid van Philips Pensioenfonds), loyaliteit (zou de deelnemer ook voor Philips Pensioenfonds kiezen als hij/zij zelf kon kiezen) en

tevredenheid (over de dienstverlening van Philips Pensioenfonds). We meten deze punten doorlopend. Indien de score op een of meerdere van deze punten onvoldoende is, proberen wij daar met gerichte (communicatie)acties verbetering in te brengen.

- *Ik weet wat ik kan verwachten met betrekking tot mijn pensioen, dat ik zelf pensioenkeuzes kan maken met hulp van mijn Pensioenfonds en wanneer ik in actie moet komen voor die keuzes*
Philips Pensioenfonds wil bereiken dat deelnemers weten wat ze kunnen verwachten en wanneer ze in actie moeten komen. Om hieraan te werken, meten we bij deelnemers in hoeverre de informatie van Philips Pensioenfonds ertoe bijdraagt dat zij weten wat ze kunnen verwachten en wanneer ze in actie moeten komen. Hiertoe stimuleren we het gebruik van onze communicatiemiddelen door deelnemers te activeren en op relevante momenten van relevante boodschappen te voorzien. Daarnaast besteden we aandacht aan de keuzes die een deelnemer zélf kan maken wat betreft het eigen pensioen. Dat doen we door deelnemers te informeren over de keuzes die er zijn en door hen te helpen om passende keuzes te maken.

Communicatiebeliefs

Voor het bereiken van de communicatie-ambitie hanteert het Fonds 'communicatiebeliefs' die aansluiten bij onderstaande kernbegrippen:

- *Klantgericht*
Door rekening te houden met specifieke situaties en kenmerken van deelnemers, wordt de kans vergroot dat een communicatieboodschap aankomt en begrepen wordt.
- *Evenwichtig*
Philips Pensioenfonds is van mening dat de informatieverstrekking aan deelnemers evenwichtig moet zijn. Hiermee wordt 'evenwichtig' bedoeld zoals opgenomen in de Wet Pensioencommunicatie: Philips Pensioenfonds wil juiste verwachtingen wekken bij de deelnemer ten aanzien van zijn of haar pensioensituatie. Als een deelnemer niet op de hoogte is van de aanwezige voor- en nadelen van de pensioenregeling, kan dat leiden tot verkeerde conclusies. Onder evenwichtig verstaat het Fonds ook dat het Fonds integer handelt en altijd in het belang van de deelnemers.
- *Activerend*
Philips Pensioenfonds weet dat de meeste deelnemers niet zelf informatie over hun pensioen gaan 'halen'. Het activeren van deelnemers is daarom onmisbaar om een bepaalde boodschap op het juiste moment bij de deelnemer te 'brengen', waarop de deelnemer tot actie kan overgaan. Door deelnemers te activeren geeft het Fonds tevens invulling aan de open norm 'keuzebegeleiding'. Deze norm behelst echter meer. Het gaat hierbij ook om het begeleiden van deelnemers bij het maken

van keuzes binnen de pensioenregeling of bij de overgang van de ene pensioenregeling naar de andere pensioenregeling.

- *Transparant*
Vertrouwen en verbondenheid vormen zich onder andere door de mate van openheid en eerlijkheid van een pensioenfonds.

2.2.2 Risicohouding

Het Fonds definieert 'risicohouding' als de risico's die het Fonds bereid is te lopen om de ambitie met een bepaalde mate van zekerheid te halen. Met betrekking tot deze risicohouding kent Philips Pensioenfonds de volgende principes:

- *We vinden een reële ambitie belangrijk. We accepteren daarbij dat we in een situatie met een dekkingstekort kunnen komen en eventueel de pensioenen moeten verlagen*
Het voeren van een ambitie met betrekking tot koopkrachtbehoud impliceert, zeker bij een reële marktrente-dekkingsgraad die kleiner is dan 100%, dat een bepaalde mate van risico gelopen moet worden om deze ambitie te kunnen halen. Het risico dat het Fonds in onderdekking komt, of zelfs de pensioenen moet verlagen, wordt hierbij niet op voorhand uitgesloten.
- *Als we in zo'n tegenvallend scenario terechtkomen, gaan we bij voorkeur geen risico afbouwen*
Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling geaccepteerd, maar ook een waaier aan mogelijke scenario's daar omheen. Deze scenario's kunnen gunstiger, maar ook minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling. Korte termijn risico's stijgen als de financiële situatie van het Fonds verslechtert (en de dekkinggraad daalt). In een tegenvallend scenario wordt er bij voorkeur geen risico afgebouwd. De lange termijn reële ambitie heeft in dit geval een hogere prioriteit dan de korte termijn risico's. Dit laat onverlet dat structurele wijzigingen in bijvoorbeeld waardering van markten tot een aanpassing van de Allocatie Richtniveaus kunnen leiden.
- *Als de financiële situatie van het Fonds verbetert, nemen we bij voorkeur risico terug*
Als zich in de loop van de tijd een scenario voordoet waarin de financiële positie van het Fonds sterk verbetert, dan is er wellicht vanaf dat punt een beleid te vinden waarbij de ambitie in evenveel of meer gevallen haalbaar is met minder risico. Ook in dat geval is een beleidsdiscussie nodig over de mate waarin, en de wijze waarop risico terug kan worden genomen.
- *De risicohouding wordt geconcretiseerd door de vaststelling van risicogrenzen. Bij een overschrijding vindt een beleidsdiscussie plaats*
Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve

manier te beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Bij overschrijding van risicogrenzen vindt echter geen vooraf vastgestelde aanpassing van het beleid plaats. Wel zullen het beleid en/of de ambitie en risicohouding indien gewenst aangepast worden op basis van de situatie en inzichten van dat moment.

2.2.3 Financiële ambitie: positie 2023, gevolgen voor deelnemers en risico's

Voor zowel de pensioenopbouwers als de pensioenontvangers en houders van premievrije polissen streeft Philips Pensioenfonds naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de loon- respectievelijk prijsinflatie. Deze verhoging wordt gefinancierd uit het pensioenvermogen.

Op basis van de beleidsdekkingsgraad van 128,7% per eind 2022 heeft het Algemeen Bestuur in 2023 gedeeltelijke indexatie toegekend. Meer informatie over dit besluit is opgenomen in paragraaf 2.5.1 'Indexatie'.

Het algemene beeld ten aanzien van de haalbaarheid van de financiële ambitie en de bijbehorende risico's is ten opzichte van eind 2022 licht gewijzigd. Het tijdelijke de-risking beleid zorgt nog steeds voor voldoende bescherming van de nominale dekkingsgraad. De korte termijn risico's zijn verbeterd (aangepast van acceptabel naar laag). Op middellange termijn is het beeld ook beter geworden: de ambitie is haalbaar en de bijbehorende risico's zijn niet langer hoog, maar acceptabel. Op lange termijn zien we een kleine achteruitgang. De verwachte realisatie van de reële ambitie op lange termijn is net niet haalbaar. De bijbehorende risico's zijn hoger dan gewenst. Uit de ALM-studie 2023 is gebleken dat het niet mogelijk is om het beeld te verbeteren door het beleggingsbeleid aan te passen.

Het Fonds streeft naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie die door de ondernemingen betaald wordt en die wordt overeengekomen door de ondernemingen en de vakbonden. Door deze partijen is in het verslagjaar een premie van 29,4% van de pensioengrondslag afgesproken voor een periode van 3 jaar (2022-2024). Dit is inclusief de eigen bijdrage. Voor medewerkers van Philips bedraagt deze 2% van de pensioengrondslag, voor medewerkers van Signify 5%. Voor het jaar 2023 gold een opbouwpercentage van 1,85%. Ook voor 2024 is het opbouwpercentage vastgesteld op 1,85%. Hoe de pensioenregeling er vanaf 1 januari 2025 uit gaat zien, is afhankelijk van afspraken die aan de cao-tafels worden gemaakt.

Risico's

Het marktrisico is voor Philips Pensioenfonds het belangrijkste risico. De rente en het behaalde rendement (op onder andere aandelen en onroerend goed) beïnvloeden de financiële positie van Philips Pensioenfonds. Dit risico wordt zo goed als mogelijk beheerst door de wijze waarop het (strategisch) beleggingsbeleid is ingericht en door de voortdurende monitoring of het beleid aansluit bij de financiële ambitie en risicohouding. Hiertoe is er onder meer een limiet gesteld aan het strategisch vereist eigen vermogen van

het Fonds. Via de overlay portefeuille wordt de rentegevoeligheid van de liability driven vastrentende waarden met behulp van renteswaps afgestemd op de rentegevoeligheid van de reële verplichtingen. Nu het beleid tot de overgang naar het nieuwe stelsel primair gericht is op het beperken van de daling van de buffers in een slecht weer scenario, is het Fonds overgestapt naar een vast rentehedge-percentages van 45% van de reële pensioenverplichtingen. Ook wordt met behulp van een overlay-portefeuille het valutarisico deels afgedekt, aangezien de beleggingsportefeuille (vastrentende waarden, aandelen en onroerend goed) een brede internationale spreiding kent en de pensioenverplichtingen van het Fonds in euro's luiden. In tegenstelling tot de valutarisico's zijn de marktrisico's die zijn verbonden aan de beleggingen in aandelen en onroerend goed, niet afgedekt.

In de volgende tabellen wordt de invloed van de rente en het behaalde rendement (op onder andere aandelen en onroerend goed) getoond op zowel de actuele dekkingsgraad als de reële marktrente-dekkingsgraad. De tabellen geven een indicatie van de gevolgen van veranderingen in rente en rendement op de dekkingsgraad. De beginsituatie van de eerste tabel is gebaseerd op de hoogte van de actuele dekkingsgraad per eind 2023. In de tweede tabel is voor de beginsituatie (rente en rendement zijn ongewijzigd) uitgegaan van de hoogte van de reële marktrente-dekkingsgraad per eind 2023. De gekozen bandbreedtes hangen samen met de bewegingen van de rente en de rendementen op aandelen en onroerend goed die we in het verleden hebben gezien. Dit betekent overigens niet dat bewegingen op korte termijn van plus of min 1,5%-punt van de rente en van plus of min 20% aan rendement op aandelen en onroerend goed gebruikelijk zijn. Het betekent echter evenmin dat er geen (korte- of langere termijn) rentebewegingen of bewegingen in rendementen van aandelen en onroerend mogelijk zijn die buiten de analyse vallen.

Effect rente en rendement op actuele dekkingsgraad (stand eind 2023)

Rentewijziging	Rendement - aandelen en onroerend goed				
	-20%	-10%	0%	10%	20%
-1,5%	112%	115%	119%	122%	125%
-1,0%	114%	117%	120%	124%	127%
-0,5%	115%	119%	123%	126%	130%
0,0%	117%	121%	124,8%	129%	133%
0,5%	118%	123%	127%	132%	136%
1,0%	120%	125%	130%	134%	139%
1,5%	122%	127%	133%	138%	143%

Effect rente en rendement op reële marktrente-dekkingsgraad¹⁷ (stand eind 2023)

Rentewijziging	Rendement - aandelen en onroerend goed				
	-20%	-10%	0%	10%	20%
-1,5%	68%	70%	72%	74%	76%
-1,0%	71%	73%	75%	77%	79%
-0,5%	73%	76%	78%	81%	83%
0,0%	76%	79%	81,5%	84%	87%
0,5%	79%	82%	85%	88%	91%
1,0%	82%	85%	88%	92%	95%
1,5%	85%	89%	92%	96%	99%

2.2.4 Wettelijke risicohouding, haalbaarheidstoets, herstelplan en overbruggingsplan

Het Fonds heeft in 2023 de verplichte jaarlijkse haalbaarheidstoets op basis van de wettelijk voorgeschreven methodiek uitgevoerd. Hierbij bleek dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de ondergrens van 90% bleef (fondsspecifiek op basis van wettelijke parameters). Tevens was de verwachte afwijking van dit pensioenresultaat in een slechtweersscenario kleiner dan het maximum van 25% (fondsspecifiek op basis van wettelijke parameters). De resultaten van de toets in 2023 kwamen neer op een verwacht pensioenresultaat van 98,4% en een verwachte afwijking van 22,5%. Op basis van deze resultaten heeft het Algemeen Bestuur van het Fonds geconstateerd dat het beleid binnen de wettelijke risicohouding van het Fonds past.

De beleidsdekkingsgraad lag per 31 december 2023 met 127,0% boven de vereiste dekkingsgraad (115,3%), daarmee heeft het Fonds geen herstelplan.

Het Fonds heeft in 2021 besloten om gebruik te maken van het transitie-FTK, in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel, als dat wettelijk mogelijk zou zijn. Deze mogelijkheid bestaat sinds de invoering van de Wet toekomst pensioenen per 1 juli 2023. In verband hiermee heeft het Fonds een overbruggingsplan ingediend bij DNB. DNB heeft het overbruggingsplan op 26 februari 2024 goedgekeurd en het Fonds heeft op basis daarvan de pensioenen per 1 april 2024 volledig kunnen indexeren.

¹⁷ Voor de reële dekkingsgraad is de reële rente van belang. Die is gelijk aan de nominale rente minus de inflatieverwachting. Een verandering van de rente betekent hier dus een verandering van de reële rente.

2.2.5 Niet-financiële risico's

Philips Pensioenfonds stelt het belang van de deelnemer centraal, dat blijkt uit de financiële- en communicatie-ambities die in de voorgaande paragrafen zijn besproken. De door het Bestuur vastgestelde randvoorwaarde voor het waarmaken van die ambities is een correcte, efficiënte en maatschappelijk verantwoorde uitvoering van de pensioenovereenkomst. Aan de uitvoering van deze overeenkomst zijn uiteraard ook risico's verbonden. In deze paragraaf geeft het Fonds een toelichting op de niet-financiële risico's die in het verslagjaar extra aandacht hebben gekregen. Daarnaast worden enkele andere belangrijke ontwikkelingen in 2023 benoemd.

Het Fonds is tevreden over de reguliere dienstverlening op het gebied van pensioenbeheer door Blue Sky Group (BSG). Deze tevredenheid is onder meer gebaseerd op de scores van de Kritische Performance Indicatoren (KPI), het ontbreken van high impact incidenten en de klanttevredenheidsscores voor de Klantenservice van BSG.

Het IT-Control Framework van BSG dient ter beheersing van de informatiebeveiligingsrisico's. Het Framework voldoet nog niet aan alle normen die BSG, en ook Philips Pensioenfonds, hieraan stelt. Eind 2023 heeft BSG de nodige verbeteringen gerealiseerd, echter nog niet alle beheersmaatregelen zijn als effectief getest. Bovendien is het van belang dat deze effectiviteit over een periode van minimaal zes maanden wordt aangetoond. Ondanks de gerealiseerde verbeteringen liggen de risico's rond de informatiebeveiliging daarmee ultimo 2023 nog boven de risicobereidheid van het Fonds. Om die reden blijft de geïntensiverde monitoring van BSG vooralsnog van kracht.

De voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel doet een groot beroep op het verandervermogen van BSG. In dat kader heeft BSG in 2023 stappen gezet richting realisatie van een IT-doelarchitectuur die past bij de beoogde transitie naar nieuwe regelingen in de komende jaren. Het Fonds is intensief betrokken bij deze ontwikkelingen en monitort het hieraan verbonden uitbestedingsrisico.

Met sociale partners en uitbestedingspartijen werkt het Fonds binnen het programma SHIFT aan de overgang naar een nieuwe pensioenregeling in 2026. Werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een integrale planning, waarbij de risico's periodiek worden beoordeeld. De na de verkiezingsuitslag toegenomen politieke onzekerheid rond de WTP, maar met name het feit dat sociale partners moeite hadden om tot overeenstemming te komen op belangrijke dossiers, zorgde eind 2023 voor een verhoogd risico voor de integrale planning van het programma. Daarbij is ook van belang dat onze pensioenuitvoeringsorganisatie ook verantwoordelijk is voor de overgang naar een nieuwe regeling bij andere klanten. Hierdoor is beschikbaarheid en capaciteit bij de uitvoeringsorganisatie een risico, zeker wanneer het Fonds door vertragingen zorgt voor druk op de planning bij de uitbestedingspartijen. In april van dit jaar hebben Philips en de vakorganisaties overeenstemming bereikt over de contractkeuze. Ook op veel andere punten dient echter nog overeenstemming te worden bereikt. Het gaat daarbij zowel om keuzes betreffende de nieuwe pensioenregeling als om keuzes betreffende de transitie naar die nieuwe regeling. Daarom is er nog steeds een risico, dat de planning niet zal worden gehaald. Met een

strakke sturing op de planning en veel aandacht voor de stakeholders streeft het Fonds naar mitigatie van voornoemde risico's.

Met het MVB-beleid wil het Fonds de beleggingsportefeuille een duurzamer en verantwoord karakter geven dan het bredere beleggingsuniversum. Daarbij wil het Fonds dat milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel 'ESG aspecten') bij beslissingen in de beleggingsketen adequaat worden meegenomen. Behalve dat dit financieel relevant is (vaak op de lange termijn), is dit van belang voor de reputatie van het Fonds. Daarenboven zijn deelnemers zich in toenemende mate bewust van de sociale en ecologische impact van beleggingen en kunnen zij hier vragen over stellen. Om deze ESG-risico's te beheersen, hanteert het Fonds een ESG-risicobeheercyclus. Deze heeft als doel om ESG-risico's te identificeren, deze te beoordelen, eventuele additionele mitigerende maatregelen te nemen en de risico's te monitoren door de tijd zodat er tijdig op gestuurd kan worden.

Tot slot dient wet- en regelgeving tijdig en correct te worden verwerkt in het beleid en de procedures van het Fonds en dat wet- en regelgeving in de uitvoering wordt nageleefd. In verband daarmee worden ontwikkelingen in wet- en regelgeving op systematische wijze gemonitord, zowel intern als door een door ons ingeschakeld gerenommeerd advocatenkantoor. Met dit advocatenkantoor vindt periodiek afstemming plaats over de resultaten van deze monitoring. Daar waar relevant worden ontwikkelingen onder de aandacht van het bestuur gebracht. Het bestuur zorgt ervoor dat de processen van het Fonds en van zijn uitbestedingspartners worden aangepast aan relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Zodra processen zijn aangepast, wordt de naleving daarvan langs reguliere weg gemonitord.

Overige belangrijke ontwikkelingen in 2023

Vanuit de functie Interne Audit zijn in 2023 twee audits afgerond. Deze zijn besproken in het Algemeen Bestuur. De audits hadden betrekking op:

- Cashmanagement
- Betrouwbaarheid rapportages

Het overall beeld van de uitgevoerde audits is dat de borging, beheersing en monitoring binnen het Fonds op adequate wijze wordt ingevuld. Op basis van de uitgevoerde audits is een aantal mogelijkheden aangedragen om het niveau beheersing en monitoring verder te versterken. De mogelijkheden zijn/worden besproken met het Bestuur en zijn/worden vertaald naar vervolgacties.

2.2.6 Incidenten

In 2023 zijn 39 incidenten gemeld bij het Fonds. De meeste incidenten hadden betrekking op de pensioenuitvoering en dit waren voor het grootste deel incidenten met een lage impact. Bij 4 incidenten was sprake van een gemiddelde impact. Geen enkel incident had een hoge impact.

2.2.7 Risicomanagement/-proces & aandachtspunten

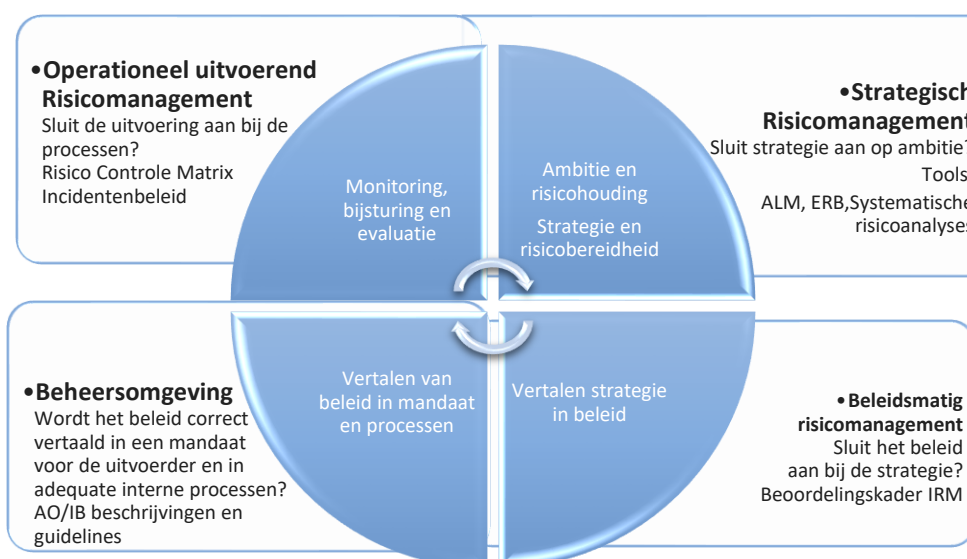
Integraal Risicomanagement staat nadrukkelijk op de agenda van het Fonds. Het Fonds wil een actueel, volledig en samenhangend beeld hebben van alle relevante risico's en zorgen voor gepaste beheersmaatregelen. Ten behoeve van het Integraal Risicomanagement is een onafhankelijk gepositioneerde afdeling Integraal Risicomanagement (IRM) ingericht. Op deze afdeling werkt ook de sleutelfunctiehouder Risicobeheer. De onafhankelijkheid van deze afdeling wordt onder meer geborgd via rechtstreekse toegang tot de voorzitter van het Algemeen Bestuur, periodieke gesprekken met een delegatie van het Niet-Uitvoerend Bestuur en een open uitnodiging voor de sleutelfunctiehouder Risicobeheer voor vergaderingen van het Algemeen Bestuur.

Strategisch risicomanagement

Om de ambities te bereiken, wordt een strategie uitgevoerd. Strategisch risicomanagement omvat alle activiteiten die zich richten op het identificeren en meten van de risico's bij de uitvoering van die strategie, inclusief het op basis daarvan bijstellen van de strategie. Strategisch risicomanagement monitort door de tijd of de strategische ambities van het Fonds waargemaakt kunnen worden en of er eventueel bijsturing nodig is (in het beleid of in de ambitie). Om een goed Strategisch risicomanagementproces vorm te geven, is een heldere definitie van de ambitie en risicohouding van het Fonds noodzakelijk. Het regelmatig monitoren en periodiek grondig evalueren van het risicobeeld ten opzichte van deze ambitie en risicohouding vormt de kern van het Strategisch risicomanagementproces. De monitoring van de financiële ambitie en risk appetite, van het overall risicobeeld van het Fonds (per kwartaal) en de jaarlijkse risicosessies van het Uitvoerend Bestuur zijn belangrijke onderdelen van dit proces. Daarnaast zal tenminste eens in de 3 jaar een Eigen Risico Beoordeling op niveau van het Algemeen Bestuur worden uitgevoerd.

Organisatie

Onderstaande figuur geeft grafisch de verschillende niveaus weer van integraal risicomanagement.

Bij de invulling van het risicomanagement gaan we uit van de gedachte dat risicomanagement bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen van het pensioenfonds en daarmee een belangrijke activiteit is. De missie, visie en risicobereidheid zijn bepalend voor de besturing en strategie van het Fonds. Een besturing gericht op het creëren van die waarde die het Fonds op basis van zijn visie wil toevoegen. De strategie wordt vertaald in beleid waarbij de risico's die aan het beleid verbonden zijn in beeld worden gebracht en worden getoetst aan de risicobereidheid van het Fonds. Vervolgens wordt het beleid geïmplementeerd in procedures en processen inclusief beheersmaatregelen die ervoor moeten zorgen dat bij de uitvoering van het beleid de risico's binnen de risicobereidheid blijven.

Beleidsmatig risicomanagement

Het beleidsmatig risicomanagement bij het Fonds betreft in de kern een onafhankelijke risicobeoordeling door de afdeling IRM van alle relevante beleidsvoorstellen waarover het Algemeen of Uitvoerend Bestuur besluit. Onder meer op deze manier is binnen het Fonds voorafgaand aan besluitvorming 'countervailing power' georganiseerd.

In Beleidsvoorstellen dient expliciet aandacht te worden gegeven aan de bijbehorende risico's en de beheersing daarvan. Bij voorkeur wordt in een aparte paragraaf bij een beleidsvoorstel expliciet ingegaan op de geïdentificeerde risico's, de beoordeling van deze risico's, de voorgestelde beheersing en wordt het resterende risicoprofiel afgezet tegen de risicobereidheid.

IRM geeft, gevraagd of ongevraagd, een oordeel over relevante beleidsvoorstellen waarover het Algemeen of Uitvoerend Bestuur besluit.

Operationeel risicomanagement

Het Operationeel Risicomanagement is het geheel van activiteiten dat het Fonds uitvoert om in control te zijn over het behalen van de ambitie en de daarvan afgeleide strategie en financiële en niet financiële doelstellingen. Het Operationeel Risicomanagement is ingericht rond vier pijlers. Het Operationeel Risicomanagement is in opzet mede gebaseerd op het COSO Enterprise Risk Management raamwerk dat aangepast is voor toepassing binnen de Fondsorganisatie.

1. De eerste pijler is de interne beheersomgeving omtrent Gedrag en Cultuur. Effectief risicomanagement kan niet worden bereikt zonder het juiste gedrag van de medewerkers, waarbij de 'tone at the top' voor een gedragen risicocultuur essentieel is.
2. Omdat Philips Pensioenfonds een groot deel van zijn activiteiten heeft uitbesteed, wordt het beleid, dat wordt uitgevoerd door de uitbestedingspartners, vertaald in een mandaat voor de uitbestedingspartners waarop effectieve monitoring dient plaats te vinden. De tweede pijler bestaat uit het geheel van beheersmaatregelen die worden uitgevoerd door het lijnmanagement. Deze beheersmaatregelen zijn opgenomen in actuele en normatieve beschrijvingen van de processen, de Administratieve Organisatie/Interne Beheersing beschrijvingen. Vaak betreft het hier zogenoemde hard controls zoals functiescheiding, plausibiliteitscontroles, autorisaties etc.
3. De derde pijler bestaat uit de beschikbaarheid van heldere bestuurs- en verantwoordingsrapportages en een goede informatievoorziening.

4. De vierde pijler bestaat uit de risicomanagement activiteiten die worden verricht vanuit de tweede lijnsfunctie. De Risico Controle Matrix en het Incidentenbeleid en -management zijn hiervoor de belangrijkste instrumenten.

Aandachtspunten risicomanagement voor 2024

Het Fonds beoordeelt binnen de risicomanagementcyclus voortdurend of en zo ja, op welke wijze verbeteringen in het systeem van risicomanagement kunnen worden aangebracht. Binnen deze cyclus is in 2023 voorzien in een actualisatie van de Eigen Risico Beoordeling (ERB) van het Fonds.

In 2024 zijn sociale partners voornemens afspraken te maken over de transitie naar een nieuwe pensioenregeling in 2026. Deze afspraken zullen voor iedere werkgever (Philips, Signify, Versuni en Stichting Philips Pensioenfonds) worden vastgelegd in een transitieplan. Het Fonds zal de sociale partners ondersteunen bij het opstellen van de transitieplannen door het maken van berekeningen en het geven van advies. Uiteindelijk dient het Fonds vast te stellen of de in de transitieplannen neergelegde regelingen kunnen worden uitgevoerd. Dit gebeurt in het kader van het proces van de opdrachtaanvaarding. Via een zogenoemd Implementatieplan dient het Fonds aan te tonen, dat de nieuwe regelingen en de transitie naar die regelingen op een beheerste en integere wijze kunnen worden uitgevoerd. Het implementatieplan behoeft de goedkeuring van De Nederlandsche Bank.

Voor wat betreft de implementatie treft het Fonds samen met de uitbestedingspartners voorbereidingen om de nieuwe regeling tijdig en efficiënt te kunnen uitvoeren, in het belang van de deelnemers. Een robuuste digitale infrastructuur die de samenwerking tussen het Fonds en de uitbestedingspartners en andere relevante partijen optimaal ondersteunt, is daarbij cruciaal voor de toekomstbestendigheid van de pensioenuitvoering

Het Fonds heeft klimaatverandering en verlies van natuurlijk kapitaal geïdentificeerd als systeemrisico's met mogelijk grote financiële en maatschappelijke impact. In 2023 zijn deze risico's in kaart gebracht en heeft het Fonds de risicobereidheid ten aanzien van deze risico's gekwantificeerd waar mogelijk. Op basis hiervan wordt beoordeeld of verdere beheersmaatregelen nodig zijn. Voor nadere informatie verwijzen we naar paragraaf 2.4 'Beleggingsbeleid: MVB-beleid'.

2.3 Beleggingen: algemeen

Bedragen in miljoenen euro's

2.3.1 Algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied

De belangrijkste thema's voor 2023

De belangrijkste vraag in 2023 was hoe snel de inflatie zou dalen. De inflatie was aan het begin van het jaar nog historisch hoog. In 2021 en 2022 werd de inflatie opgedreven als een gevolg van opstartproblemen na de Coronapandemie en de torenhoge gasprijzen na de Russische inval in Oekraïne. Ontwikkelingen omtrent inflatie hielden financiële markten in 2023 dan ook in hun greep. Beleggers vroegen zich af hoeveel monetaire verkrapping er nodig zou zijn voordat de inflatie duurzaam zou dalen en hoe de economie met hogere rentelasten om zou gaan.

Inflatie daalde sterk

De inflatie daalde in 2023 sterk. Dit kwam niet alleen door lagere energie-inflatie en het oplossen van de problemen in aanvoerketens. Het krappere monetaire beleid verminderde ook de economische vraag, wat met name in de Eurozone economie tot een economische vertraging leidde. De meeste beleggers gingen er eind 2023 vanuit dat de inflatie in 2024 weer langzamerhand in lijn zou komen met de doelstelling van 2% van de Europese Centrale Bank (ECB).

Economische schade bleef redelijk beperkt

Naast een daling van de inflatie kende 2023 nog meer goed nieuws. Ondanks dat zowel de Fed als de ECB de monetaire beleidsrente verder verhoogden, waren de economische ontwikkelingen beter dan verwacht. Aan het einde van 2022 was de algemene verwachting dat de monetaire verkrapping tot veel economische schade zou leiden. Uiteindelijk stagneerde de Eurozone economie per saldo wel, maar een diepe recessie werd voorkomen. De echte verrassing betrof echter de weerbaarheid van de economie van de VS tegen hogere rentes. Per saldo nam de groei in 2023 t.o.v. 2022 zelfs toe. Hoewel de groeicijfers vanuit historisch perspectief niet bijzonder sterk waren, waren de economische ontwikkelingen beter dan wat was verwacht.

Aandelenmarkten beleefden goed jaar

Aandelenmarkten wisten dan ook te profiteren van deze ontwikkelingen. De terugval in de groei bleek uiteindelijk mee te vallen, terwijl met het onder controle krijgen van de inflatie grote voortgang werd geboekt. In de laatste maanden van 2023 begonnen beleggers steeds meer rekening te houden met het feit dat de neerwaartse trend in de inflatie centrale banken ertoe zou aanzetten om in 2024 de beleidsrente weer te verlagen. Het opschalen van de verwachte monetaire verruiming leidde tot een lagere lange rente. Ook dit ondersteunde aandelenmarkten. Als laatste zagen we in 2023 optimisme over het toepassen van Artificial Intelligence. Dit ondersteunde de aandelenkoersen van technologiebedrijven, die met name in de VS een beursnotering hebben. Per saldo leidden deze ontwikkelingen ertoe dat de aandelenportefeuille in 2023, na een verlies in 2022 goed rendeerde.

Lange rente daalde uiteindelijk

De lange rente was volatiel in 2023. De Duitse 10-jaars rente startte het jaar op 2,4% en piekte eind september op een niveau van net geen 3%. Optimisme over de dalende inflatie en de vooruitzichten op een ruimer monetair beleid leidden in de laatste maanden van 2023 tot een lagere rente. Uiteindelijk zorgde deze daling ervoor dat de lange rente het jaar eindigde op een lager niveau dan aan het begin van het jaar. Als een gevolg hiervan was voor het eerst in drie jaar het rendement op de portefeuille met vastrentende waarden positief.

Alle beleggingscategorieën positief rendement behalve vastgoed

In 2023 hadden alle beleggingscategorieën behalve vastgoed een positief beleggingsrendement. De dalende rente en het positieve beleggingssentiment ondersteunden de beleggingsrendementen. De enige beleggingscategorie die in 2023 geen positief rendement liet zien was vastgoed. De vastgoedbeleggingen van Philips Pensioenfonds bestaan voornamelijk uit minder liquide beleggingen die met de nodige vertraging reageren op economische ontwikkelingen. De waarderingen van vastgoed staan nog steeds onder druk door de forse rentestijging die we in voorgaande jaren zagen.

2.3.2 Beleggingsbeleid algemeen en resultaten

De doelstelling (ambitie) van het beleggingsbeleid is om een belangrijke bijdrage te leveren aan het realiseren van een reëel pensioen. Daarmee bedoelen we een waardevast pensioen voor pensioenontvangers en premievrije polishouders en een welvaartsvast pensioen voor pensioenopbouwers.

	Eind 2023	Eind 2022
Totaal belegd vermogen	18.048	17.362

Het totaal belegde vermogen per eind 2023 bedroeg 18,0 miljard euro. Dit is een toename ten opzichte van eind 2022 (17,4 miljard). De toename is te verklaren door het positieve rendement op de beleggingsportefeuille.

Beleggingsbeleid

Het vermogen van Philips Pensioenfonds is verdeeld over vastrentende waarden (zoals obligaties) en zakelijke waarden (zoals aandelen en onroerend goed). Om op lange termijn verhoging van de pensioenen door indexatie mogelijk te maken, moeten we voldoende rendement behalen met de beleggingen. Deze ambitie kan niet met slechts één beleggingsmix, maar met meerdere mixen worden waargemaakt. Wanneer meer in zakelijke waarden wordt belegd, wordt een hoger rendement verwacht en wordt de ambitie sneller haalbaar. Tegelijkertijd neemt dan echter ook het risico toe. Wanneer meer in vastrentende waarden wordt belegd, nemen de risico's af, maar is de ambitie naar verwachting minder snel haalbaar omdat het verwachte rendement minder hoog zal zijn. Derhalve zijn er ten aanzien van het lange-termijn beleid onder- en bovengrenzen vastgesteld (zie volgende tabel) waarbinnen de verdeling tussen vastrentende en zakelijke waarden kan schuiven.

Deze onder- en bovengrenzen worden de 'strategische ruimte' genoemd. De strategische ruimte is vastgesteld op basis van een ALM-studie.

Strategische ruimte	Ondergrens	Bovengrens
Vastrentende waarden	55%	65%
Zakelijke waarden	35%	45%

Welke beleggingsmix binnen de strategische ruimte op enig moment het beste past, hangt samen met de risico-/rendementskarakteristieken op dat moment. Overigens wordt alleen een andere beleggingsmix gekozen wanneer structurele ontwikkelingen in de markt hiertoe aanleiding geven.

Keuze beleggingsmixen

Het beleid van Philips Pensioenfonds is normaal gesproken gericht op de lange termijn. Maar door de aankomende stelselwijziging was er naar het oordeel van het Algemeen Bestuur aanleiding om op enkele punten af te wijken van het lange termijnbeleid van Philips Pensioenfonds, zoals de hierboven beschreven Strategische Ruimte. Het doel hiervan is om gedurende de transitieperiode de daling van de buffer van Philips Pensioenfonds in een slecht weer scenario te beperken. Hierdoor is de kans groter dat deelnemers van Philips Pensioenfonds een goede start maken in het nieuwe pensioenstelsel.

Het Algemeen Bestuur heeft in dat kader in 2021 onder meer besloten het risicoprofiel van de beleggingen tijdens de overgang naar een nieuwe regeling te reduceren, door de allocatie naar zakelijke waarden met 7,5%-punt af te bouwen ten gunste van staatsobligaties en cash. In het vierde kwartaal van 2022 is de verdeling van de beleggingsportefeuille licht gewijzigd omdat een deel van het vermogen van het Fonds buiten de beleggingsportefeuille in cash als buffer wordt aangehouden. Dit houdt verband met de sterk gestegen onderpandsverplichtingen van het Fonds onder lopende derivatencontracten.

De verdeling van de beleggingsportefeuille is zodoende tijdelijk als volgt:

- *66,0% van het vermogen van het Pensioenfonds is belegd in vastrentende waarden*
Deze bestaan grotendeels uit relatief 'veilige' beleggingen, die een deel van de pensioenuitkeringen die het Fonds in de toekomst verwacht te moeten doen, in aanzienlijke mate zeker kunnen stellen. Denk hierbij met name aan staatsobligaties met een wereldwijde spreiding. Tevens wordt in (naar verwachting) hoger renderende en iets risicovollere vastrentende waarden belegd, zoals bedrijfsobligaties en obligaties van opkomende markten. Het hogere risico wordt hierbij gecompenseerd door een hogere rendementsverwachting. Ook cash valt binnen de categorie vastrentende waarden. Cash is geïnvesteerd in kapitaalmarktfondsen/ leningen met een zeer korte looptijd en een goede kredietwaardigheid. Cash heeft daarmee een laag risicoprofiel.

- *34,0% van het vermogen van het Pensioenfonds is belegd in zakelijke waarden*
Dat zijn de meer 'risicovolle' beleggingen. Met de zakelijke waarden wordt beoogd een overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen. Denk hierbij aan beleggingen in aandelen en onroerend goed.

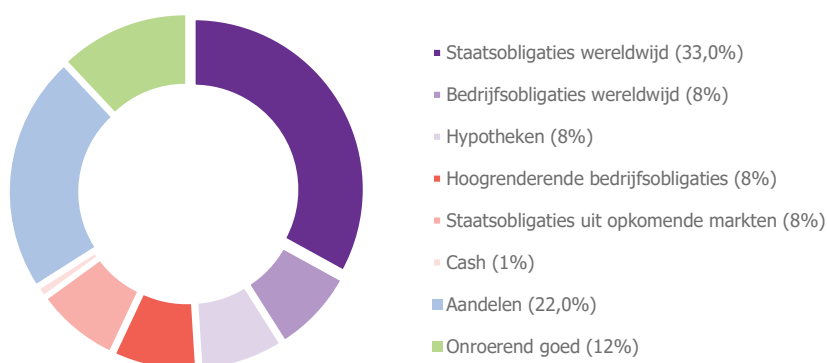
Er zijn verschillende risico's die van invloed zijn op de financiële positie van Philips Pensioenfonds. Zo hebben renteontwikkelingen en de ontwikkeling van de inflatie grote invloed op de mate waarin het Fonds de toekomstige pensioenen (inclusief indexatie) kan betalen. Naast de beleggingen in vastrentende waarden en zakelijke waarden koopt het Fonds daarom nog extra 'bescherming' – in de vorm van een 'swapoverlay' – om de invloed van die risico's deels af te dekken.

Portefeuilleverdeling

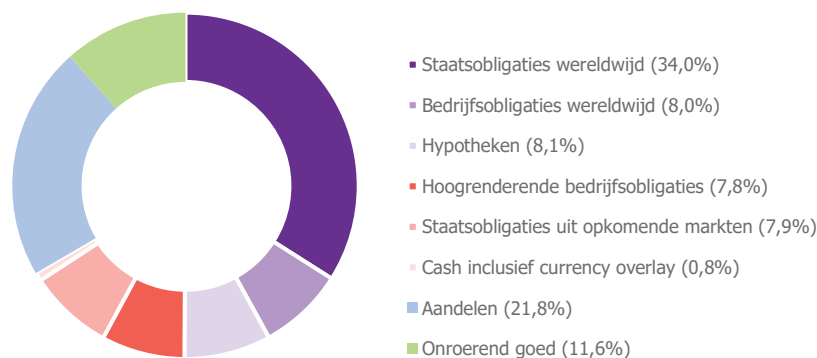
In het diagram hieronder wordt getoond hoe het belegd vermogen van het Fonds verdeeld is over de verschillende beleggingscategorieën. De strategische verdeling geeft aan op welke verdeling van het vermogen het beleggingsbeleid van het Fonds aanstuurt. De feitelijke verdeling geeft aan hoe de verdeling van de beleggingen feitelijk eind 2023 verdeeld was. Vastgesteld kan worden dat er een verschil is tussen de strategische en feitelijke verdeling per einde verslagjaar. Dit verschil valt binnen de hiervoor door het Bestuur vastgestelde bandbreedtes.

Eind 2023 was 12,6% (2022: 13,3%) van het belegd vermogen geïnvesteerd in Nederland. Deze beleggingen in Nederland bestaan hoofdzakelijk uit staatsobligaties en hypotheek.

Strategische portefeuilleverdeling gedurende de transitieperiode

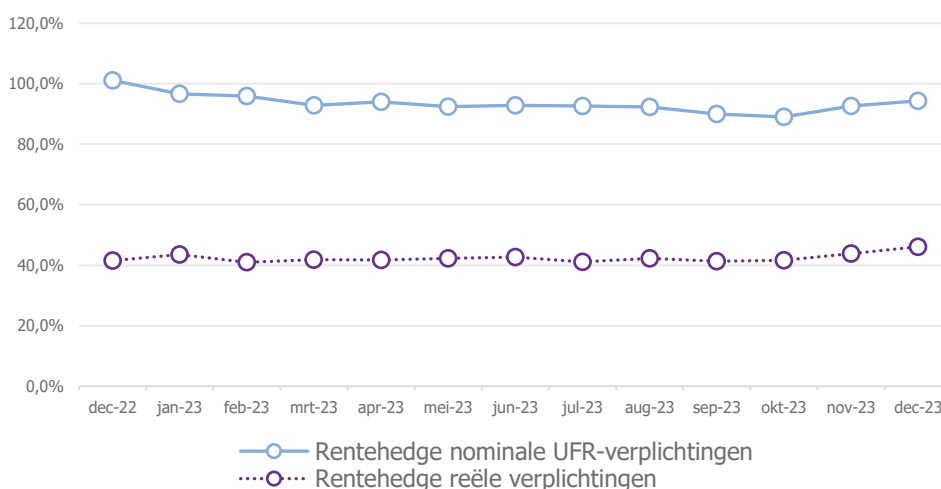

Feitelijke portefeuilleverdeling (eind 2023)

Verloop rentehedge-percentage

In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het Algemeen Bestuur naast het reduceren van het risico van de beleggingen, besloten om de strategische renteaftdekking aan te passen van een dynamische aftdekking naar een hogere en vaste renteaftdekking. Ook dit is gedaan om de daling van de buffer van Philips Pensioenfonds gedurende een slechtweerscenario te beperken. In april 2022 heeft het Algemeen Bestuur besloten om de beoogde renteaftdekking licht te verlagen van 50% van de reële verplichtingen naar 45% van de reële pensioenverplichtingen. Bij de huidige rentes betekent dit een nominale renteaftdekking van in de buurt van de 100% van de pensioenverplichtingen. Dit is te zien in de volgende grafiek. Behoudens enige fluctuaties door markt- en portefeuilleontwikkelingen bleven zowel de reële als de nominale renteaftdekking relatief constant gedurende het verslagjaar.

Totaalrendement

Rendement beleggingen	2023	2022
Totaalrendement ¹⁸	6,7%	-24,7%

In paragraaf 2.8.6 is de relatie van de vermogensbeheer- en transactiekosten met het totaalrendement opgenomen.

Rendement per beleggingscategorie

In de volgende tabel worden de rendementen per beleggingscategorie gegeven tegenover het rendement van de bijbehorende benchmark. Onder de tabel is een toelichting op de rendementen opgenomen. Het betreft hier voor de verschillende beleggingscategorieën de

¹⁸ Het gegeven rendement is inclusief aftdekking rente-, valuta- en inflatierisico. Het totaalrendement exclusief aftdekking rente- en inflatierisico bedroeg over 2023 6,8% en over 2022 -17,3%. Het gegeven rendement is het gerapporteerde rendement. Dit is berekend op basis van werkelijke cijfers. Het bruto en netto rendement dat van dit gerapporteerde rendement is afgeleid, is opgenomen in paragraaf 2.8.6 'Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel'.

rendementen in euro's, waarbij het effect van de valuta-afdekking niet is meegenomen. Het valutarisico van de belangrijkste valuta's (waaronder de dollar en de yen) wordt geheel afgedekt voor de meeste beleggingscategorieën. Voor de beleggingscategorie aandelen geldt dat de helft van het valutarisico wordt afgedekt. Ook andere valuta's worden soms (deels) afgedekt. Het totaaleffect van de valuta-afdekking is te zien op de regel 'Afdekking valuta (contributie aan totaal)'. In de kolom 'Rendement (incl. afdekking valuta)' worden de rendementen getoond inclusief de geschatte effecten van het afdekken van het valutarisico.

Onder de tabel is tot slot een toelichting opgenomen over de rendementen in vergelijking met de benchmark.

Rendementen beleggingscategorieën	Feitelijke omvang	Passief /actief	Rendement	Benchmark ¹⁹	Rendement (incl. afdekking valuta) ²⁰
Staatsobligaties wereldwijd	34,0%	Passief	7,3%	7,4%	7,0%
Bedrijfsobligaties wereldwijd	8,0%	Actief	6,6%	6,2%	7,0%
Hypotheken	8,1%	Actief	3,3%	nvt	nvt
Hoogrenderende bedrijfsobligaties	7,8%	Actief	9,8%	9,6%	10,6%
Staatsobligaties uit opkomende markten	7,9%	Actief	11,0%	8,5%	11,3%
Aandelen	21,8%	Passief	16,1%	15,6%	16,8%
Onroerend goed ²¹	11,6%	Actief	-10,4%	-9,8%	-10,4%
Cash	0,3%	Actief	3,2%	2,9%	nb
Afdekking valuta (contributie aan totaal)²²			0,2%-punt		
Afdekking renterisico (contributie aan totaal)			0,2%-punt		

¹⁹ De componenten van de strategische benchmark per eind 2023 zijn: Customized Barclays Global Aggregate Treasury 15Yr+ index, Customized Barclays Global Aggregate ex Japan index, Customized Barclays Euro corporate index, JPM GBI EM Global Diversified index ex Russia, JPM EMBI Global index ex Russia, BofAML Global HY Constrained index, iSTOXX Responsible Developed Markets SDG aandelen index, iSTOXX Responsible Emerging Markets SDG aandelen index, Customized MSCI Global Property index, FTSE EPRA/NAREIT Developed index, BofAML 3month Euribid CMS index. Er is geen benchmark voor Hypotheken vanwege het illiquide karakter van de categorie.

²⁰ Deze kolom laat de rendementen zien inclusief de effecten van het afdekken van het wisselkoersrisico. Omdat de contributie aan het totale rendement moet worden toegeedeeld aan de verschillende beleggingscategorieën betreft dit een geschat rendement.

²¹ De rendementen getoond voor de categorie Onroerend goed zijn gecorrigeerd voor de afdekking van valuta-effecten. De portefeuille bestaat voor het grootste deel uit niet-beursgenoteerd Vastgoed waarvan de waardering met vertraging wordt gerapporteerd. Dat betekent dat het 12-maands rendement van de portefeuille een kwartaal achterloopt. Het benchmarkrendement sluit daar niet bij aan en is berekend op basis van vastgoedwaarderingen over het hele kalenderjaar.

²² Exclusief afdekking valuta-effecten van Onroerend goed.

Rentedaling leidde tot positief rendement staatsobligaties

Zoals uitgelegd in het hoofdstuk Algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied daalde de lange rente per saldo in 2023 doordat beleggers aan het einde van het jaar meer rekening gingen houden met mogelijke monetaire verruiming in 2024. De lagere lange rente leidde tot een positief rendement op de portefeuille met staatsobligaties.

Rendement (hoogrenderende) bedrijfsobligaties en hypotheke werd ook positief beïnvloed door lagere rente

Ook het rendement van de (hoogrenderende) bedrijfsobligatieportefeuille (i.e. Credits en High Yield) werd positief beïnvloed door de in 2023 gedaalde rente. Bovendien daalde de gemiddelde spread op (hoogrenderende) bedrijfsobligaties. Het positieve hypotheke rendement kwam tot stand door een positief couponrendement en een lichte daling van de hypotheekrente.

Rendement staatsobligaties uit opkomende landen was ook positief vanwege lagere rente

Het rendement op de portefeuille met staatsobligaties uit opkomende landen was in 2023 ook positief. Staatsobligaties uit opkomende landen die in lokale valuta zijn uitgegeven (i.e. local EMD) profiteerden van het feit dat ook in opkomende landen in 2023 de lange rente daalde. Het rendement van de portefeuille met staatsobligaties uit opkomende landen die in dollar zijn uitgegeven (i.e. \$EMD) had baat bij de gedaalde rente in de VS en de lagere spread op staatsobligaties uit opkomende landen.

Aandelenrendement sterk positief in 2023

Aandelenbeurzen beleefden in 2023 een goed jaar, met name door de marktverwachting dat de inflatie onder controle ging komen. Bovendien was de economische neergang minder groot dan verwacht. Als laatste profiteerden met name Amerikaanse technologiebedrijven van optimisme over Artificial Intelligence. Als een gevolg van al deze ontwikkelingen was het rendement op de aandelenportefeuille in 2023 positief

Vastgoed rendeerd als enige beleggingscategorie negatief

Het rendement op de vastgoedportefeuille was in 2023 negatief. De vastgoedbeleggingen bestaan voornamelijk uit minder liquide beleggingen die met de nodige vertraging reageren op economische ontwikkelingen. De waarderingen van vastgoed staan nog steeds onder druk door de forse rentestijging die we in voorgaande jaren zagen.

Cashrendement positief

Het rendement op de cash-portefeuille was in 2023 positief. Deze portefeuille bestaat voornamelijk uit bedrijfsleningen met een zeer korte looptijd. Het rendement op deze portefeuille wordt daarom in grote mate bepaald door de korte rente, die op zijn beurt wordt bepaald door de beleidsrente van de ECB. De ECB verhoogde per saldo in 2023 de beleidsrente (i.e. de depositorente) van 2% naar 4%.

Afdekking valutarisico droeg licht positief bij

De afdekking van het valutarisico droeg in 2023 licht positief bij aan het totale rendement. In 2023 nam de waarde van de euro licht toe tegenover veel valuta en daalde dus de waarde van de afgedekte valuta. Hierdoor leidde de valuta-afdekking in 2023 tot een positieve contributie van 0,2%-punt²³ aan het totale rendement. Het afdekken van valutarisico beschermt immers tegen het risico van waardedaling van de afgedekte valuta en heeft dus een positieve invloed op het rendement als die waardedaling zich voordoet, zoals in 2023 gebeurde.

Afdekking renterisico droeg tevens licht positief bij

Het afdekken van het renterisico leidde tot een positieve contributie van 0,2%-punt aan het totale rendement. Zoals gezegd daalde in 2023 per saldo de lange rente. Het zeer lange stuk van de rentecurve dat bepalend is voor het rendement op de swapportefeuille daalde relatief beperkt. Hierdoor droeg het afdekken van het renterisico licht positief bij aan het totale rendement.

Rendementen in vergelijking met de benchmark

In de tabel op pagina 54 is per beleggingscategorie aangegeven of deze passief of actief belegd wordt. In een actief beheerde portefeuille probeert de beheerder zijn relevante benchmark te overtreffen. Een passief beheerde portefeuille bootst de benchmark na. Ongeveer de helft van het vermogen van het Fonds wordt passief beheerd, omdat de vermogensbeheerkosten van passief beheer lager zijn dan die van actief beheer draagt dit eraan bij om de vermogensbeheerkosten te beperken. Het is de overtuiging van Philips Pensioenfonds dat actief beheer in veel gevallen onvoldoende extra rendement oplevert om de hogere kosten ervan te rechtvaardigen. Om die reden is het uitgangspunt 'passief beheer, tenzij passief beheer niet mogelijk is of het Fonds het vanwege bijzondere marktomstandigheden mogelijk acht met actief beheer een hoger rendement te behalen dan met passief beheer'. Toch belegt het Fonds ongeveer de helft van het vermogen actief. Voor ongeveer een kwart van het vermogen per einde jaar 2023 geldt dat dat belegd is in categorieën waar passief beheer niet mogelijk is, dat zijn de categorieën Cash, Hypotheken en het leeuwendeel van de Vastgoedportefeuille (het niet-beursgenoteerde deel). Voor het overige kwart van het vermogen acht het Fonds het mogelijk dat met actief beheer een hoger rendement wordt behaald dan met passief beheer.

Rendement passief beheerde portefeuilles kunnen afwijken van de benchmarks

Vanwege het passieve beheer van de categorie Staatsobligaties wereldwijd was het rendement van deze categorie vrijwel gelijk aan dat van de bijbehorende benchmark. Ook de categorie Aandelen wordt passief beheerd. Desondanks werd in deze categorie een hoger rendement behaald dan dat van de benchmark. Dit is te verklaren door het verschil in fiscale status van het Fonds en de aannames in de benchmark ten aanzien van de fiscale behandeling van ontvangen dividenden.

---

²³ Exclusief afdekking valuta-effecten van Onroerend goed.

De actief beheerde portefeuilles renderden beter dan de bijbehorende benchmarks

Met de actief beheerde beleggingen in Bedrijfsobligaties wereldwijd werd een rendement behaald dat hoger was dan de benchmark. De portefeuille had gemiddeld een wat hoger risicoprofiel dan dat van de benchmark, wat er in de marktbevingen van 2023 toe leidde dat het relatieve rendement iets hoger (zo'n 0,4%-punt) was dan de benchmark.

De beleggingen in Hoogrenderende bedrijfsobligaties behaalden een 0,2%-punt hoger rendement dan de benchmark vanwege de selectie van individuele obligaties.

De categorie Staatsobligaties uit opkomende markten behaalde als actief beheerde beleggingscategorie een 2,5%-punt hoger rendement dan de benchmark, voornamelijk door goede landselectie.

Rendement onroerend goedportefeuille lager dan de benchmark

Het rendement van de Vastgoedportefeuille was met -10,4% lager dan de -9,8% van de benchmark. De belangrijkste reden daarvoor is dat er een verschil zit in periodes waarop de waarderingen gebruikt in de portefeuille en die in de benchmark gebaseerd zijn. Dit wordt toegelicht onder de tabel waarin de rendementen zijn weergegeven. Als we voor dit verschil corrigeren is het rendement van de portefeuille ongeveer één procentpunt hoger dan dat van de benchmark. Dit resultaat is grotendeels behaald door meer te beleggen in sectoren die beter renderden dan de totale benchmark, zoals logistiek vastgoed.

Rendement beleggingen in vergelijking tot waardeverandering voorziening pensioenverplichtingen

Philips Pensioenfonds streeft naar het realiseren van een reëel pensioen voor onze deelnemers. Dit wil zeggen een waardevast pensioen dat zijn koopkracht behoudt. Om dit te bereiken is een volledige opbouw en volledige indexatie nodig. Opbouw wordt gefinancierd uit de premie. Het beleggingsbeleid heeft in beginsel dan ook geen invloed op de opbouw²⁴, maar heeft wel invloed op de indexatie. Er dient gemiddeld genomen afdoende overrendement ten opzichte van de verplichtingen gerealiseerd te worden om de indexatie duurzaam te kunnen financieren. Hierdoor wordt voorkomen dat de dekkingsgraad vanwege het toekennen van indexatie daalt.

In 2023 bedroeg, zoals gezegd, het rendement op de totale beleggingen 6,7%. Vanwege rente-effecten steeg de voorziening pensioenverplichtingen met 6,7%²⁵. Dus uit hoofde van beleggingsrendement en rente-effecten is de dekkingsgraad in 2023 nagenoeg ongewijzigd gebleven. De daling van de dekkingsgraad werd voornamelijk veroorzaakt door de indexatie per 1 april 2023.

²⁴ Behalve wanneer hierdoor de gedempte kostendeckende premie ontoereikend is voor de geambieerde opbouw.

²⁵ Merk op dat de totale verandering van de voorziening pensioenverplichtingen door meer dan alleen rente-effecten gedreven wordt. Zo leidt bijvoorbeeld het toekennen van indexatie tot een hogere voorziening pensioenverplichtingen, terwijl het uitbetalen van pensioenen leidt tot een lagere voorziening pensioenverplichtingen.

2.4 Beleggingen: MVB-beleid

Philips Pensioenfonds stelt in het kader van het beleggingsbeleid, het financiële belang van zijn deelnemers voorop. Het Fonds is van mening dat deze verantwoordelijkheid naar deelnemers prima samengaat met een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid (MVB-beleid). In 2020 heeft het Fonds een uitgebreid deelnemersonderzoek uitgevoerd en daarna een nieuw MVB-beleid ontwikkeld. Bij de ontwikkeling van het beleid heeft het Bestuur onderstaande zaken meegenomen:

- Informatie over de wensen van onze deelnemers
- Internationale richtlijnen verantwoord ondernemen
  - De OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles (UNGP's) en Global Compact (worden onderschreven)
- Internationale principes op het gebied van verantwoord beleggen
  - De UN Principles for Responsible Investment (PRI) – ondertekend in 2009
  - Het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant – ondertekend in 2018
- Wet- en regelgeving
  - O.a. Pensioenwet, Nederlandse Corporate Governance code, IORP2, SRD2

Het MVB-beleid geeft weer hoe Philips Pensioenfonds rekening houdt met het milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel 'ESG-aspecten') in het beleggingsproces. MVB gaat zowel over de impact via de beleggingen op deze aspecten als over de financiële impact die deze aspecten hebben op de beleggingsportefeuille.

Maatschappelijk onverantwoord handelen brengt risico's met zich mee en het Fonds wil en moet die risico's meewegen bij de beleggingskeuzes. Daarom wordt informatie over ESG-aspecten meegenomen bij beslissingen in de beleggingsketen.

Het Fonds heeft als doel om negatieve impact op de ESG-aspecten via de beleggingen te beperken en waar mogelijk te voorkomen. Daarnaast wil het Fonds dat ESG-aspecten bij beslissingen in de beleggingsketen adequaat worden meegenomen vanwege de overtuiging dat deze financieel relevant zijn (vaak op de lange termijn). Dit komt terug in:

1. de *keuzes* die we maken ten aanzien van onze beleggingen en anderzijds
2. de wijze waarop we zorgdragen voor deze beleggingen, '*stewardship*' genaamd.

Het Fonds heeft de overtuiging dat het mogelijk is deze doelstellingen te bereiken, zonder dat dit ten koste gaat van de kans om de financiële ambitie te behalen. Bij de verantwoording over het beleid en de wijze waarop dit wordt uitgevoerd, streeft het Fonds ernaar een eerlijk beeld neer te zetten (geen 'greenwashing'), waarin rekening wordt gehouden met het feit dat het MVB-beleid nog in ontwikkeling is en nog niet is uitgerold naar alle beleggingscategorieën waarin het Fonds belegt.

2.4.1 Beleid – Keuze voor beleggingen

Er zijn drie punten van belang bij de keuze voor de beleggingen vanuit het MVB-beleid. Ten eerste hanteert het Fonds randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen. Ten tweede wil het Fonds waar dat kan aansluiten bij de houdingen en voorkeuren van onze deelnemers op het gebied van duurzaamheid. Als laatste draagt MVB ook bij aan het maken van afwegingen op het vlak van risico en rendement. Het MVB-beleid zorgt ervoor dat de portefeuille een verantwoord en duurzamer karakter heeft dan het universum van beschikbare beleggingen. Het heeft niet tot gevolg dat we enkel 'groene' beleggingen in de portefeuille hebben.

Bovenstaande drie punten komen tot uiting in het uitsluitingsbeleid (waar het Fonds niet in wenst te beleggen), het beleid over de keuze voor beleggingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling (waar het Fonds juist wél in wenst te beleggen) en in het beleid over het meewegen van ESG-informatie bij beleggingsbeslissingen om risico- en rendementsafwegingen te maken.

- Het Fonds belegt niet in bedrijven die zijn betrokken bij de productie van controversiële wapens of tabak. Daarnaast wordt niet belegd in bedrijven die meer dan 25% van hun omzet halen uit de meest vervuilende fossiele energiebronnen, namelijk olieteerzanden, bruin- en steenkool. Ook wenst het Fonds niet te beleggen in bedrijven die in hun productieproces internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen (Global Compact, OESO-richtlijnen en UNGP's) structureel ernstig schenden. Daarover gaat het Fonds eerst de dialoog aan met zulke bedrijven. Als dialoog niet leidt tot het gewenste resultaat dan sluit het Fonds deze bedrijven uit. Ook belegt het Fonds niet in staatsobligaties en staatsbedrijven van landen waartegen sancties zijn afgekondigd door de Europese Unie en/of de Verenigde Naties. Tot slot belegt het Fonds evenmin in staatsobligaties en staatsbedrijven van landen die significant achterblijven op ESG-gebied.
- Het Fonds wil met de beleggingen bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDGs) en dan met name SDGs:
  - 3 'Goede gezondheid en welzijn',
  - 11 'Duurzame steden en gemeenschappen',
  - 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en
  - 13 'Klimaatactie'.

Voor deze SDGs is gekozen omdat ze herkenbaar zijn, aansluiten bij het beleid van de ondernemingen en door veruit de meeste deelnemers onderschreven worden als belangrijke doelen. Dit betekent dat Philips Pensioenfonds meer wil beleggen in beleggingen die bijdragen aan het behalen van de vier geselecteerde SDGs ten opzichte van het beleggingsuniversum. Ook wil het Fonds juist minder (en in een beperkt aantal gevallen helemaal niet) beleggen in beleggingen die het behalen van de SDGs moeilijker maken. Het Fonds ontwikkelt en implementeert dit beleid per beleggingscategorie. Het Fonds heeft dit reeds gedaan voor de aandelenportefeuille, zowel in ontwikkelde als in opkomende markten. Ten opzichte van het aandelenuniversum, sluiten de beleggingen in die portefeuille beter aan bij

de 4 SDGs. Het Fonds belegt in deze beleggingscategorie in ontwikkelde markten 20%-punt meer in bedrijven die meetbaar bijdragen aan onze ontwikkelingsdoelen met minimaal 10% van de omzet. Voor opkomende markten is dat 5%-punt meer. De bedrijven waar het Fonds in belegt, stoten gezamenlijk 30%-punt minder broeikasgas (zoals CO₂) uit per euro aan omzet die ze genereren dan de bedrijven waarin Philips Pensioenfonds voor de beleidsaanpassing belegde. De volgende beleggingscategorie waarvoor het bijdragen aan SDGs wordt onderzocht is de categorie Wereldwijde Staatsobligaties (van ontwikkelde markten).

- Ten slotte neemt het Fonds informatie over duurzaamheid ook mee in het beleggingsproces om een optimaal rendement tegen een aanvaardbaar risico te genereren. Om die reden wordt rekening gehouden met ESG-aspecten bij beleggingsbeslissingen, net zoals rekening wordt gehouden met overige risico's en factoren zoals omzetgroei en kosten bij een bedrijf.

2.4.2 Beleid – Stewardship

Dit deel van het beleid gaat over het verantwoord beheer ('stewardship') van het aan Philips Pensioenfonds toevertrouwde kapitaal, daaronder valt het verantwoord gebruik van de rechten die het Fonds heeft als belegger. Dit doet het Fonds voornamelijk door de bedrijven in de portefeuille te monitoren, als er reden toe is een dialoog met hen aan te gaan en tijdens aandeelhoudersvergaderingen het stemrecht uit te oefenen.

- Om de beleggingen zo goed mogelijk te kunnen beoordelen is het belangrijk om voldoende informatie te verzamelen over de bedrijven waarin belegd wordt. Hoe bedrijven opereren, heeft naast financiële consequenties ook invloed op de maatschappij, klimaat en milieu. Bij het beoordelen van beleggingen wordt gekeken naar (potentiële) negatieve impact en dat doet het Fonds zoveel als mogelijk op basis van due diligence zoals omschreven in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. Daarnaast worden ook ontwikkelingen in de bredere maatschappij die relevant zijn (of dat kunnen worden) voor onze beleggingsportefeuille gemonitord.
  - Deze informatie heeft ertoe geleid dat het Fonds klimaatverandering en verlies van natuurlijk kapitaal (waaronder biodiversiteit) als risico heeft aangemerkt vanwege de grote financiële en maatschappelijke gevolgen ervan.
- Op basis van de informatie die voortvloeit uit de monitoring van de portefeuille, gaat het Fonds een dialoog aan met de bedrijven in de portefeuille. Hierbij richt het Fonds zich op de bedrijven waarvan ingeschat wordt dat de dialoog kan leiden tot veranderingen die zoveel mogelijk bijdragen aan langetermijnwaardcreatie.
- Beleggingen in aandelen geven het Fonds het recht om te stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Door gebruik te maken van het stemrecht kan het Fonds indirect invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. Het Fonds zal daarom geïnformeerd het stemrecht uitoefenen en niet blindelings het management of een proxyadviesbureau volgen. Het Fonds gebruikt informatie uit verschillende

bronnen. Het Fonds leent geen aandelen uit. Het Fonds is terughoudend in het inbrengen van stemvoorstellen.

2.4.3 Uitvoering van het beleid

Er zijn diverse partijen die een rol spelen in de uitvoering van het beleid, de belangrijkste zijn Philips Pensioenfonds, BlackRock, Cambridge en de vermogensbeheerders. Van deze partijen zijn de voornaamste activiteiten voor de uitvoering van het MVB-beleid hieronder weergegeven.

- Philips Pensioenfonds bepaalt het beleid, selecteert benchmarks voor de diverse beleggingscategorieën (waarin zoveel mogelijk rekening is gehouden met ESG-beleid van het Fonds) en stelt de uitsluitingslijsten op. Ook treedt het Fonds in dialoog met BlackRock en de vermogensbeheerders over MVB.
- BlackRock (Master Manager) zorgt dat het beleid wordt uitgevoerd door de onderliggende vermogensbeheerders. BlackRock meet het ESG-gehalte van de portefeuille, rapporteert hierover en adviseert het Fonds inhoudelijk.
- Vermogensbeheerders
  - De vermogensbeheerders van passief beheerde portefeuilles volgen de benchmark voorgeschreven door Philips Pensioenfonds bij het selecteren van beleggingen. Als die benchmark is samengesteld met inachtneming van het MVB-beleid van het Fonds, ontstaat aldus automatisch een portefeuille die in lijn is met dat beleid. Dat is op dit moment het geval bij de gehele aandelenportefeuille, dat wil zeggen zowel bij de aandelenportefeuille ontwikkelde markten als bij de aandelenportefeuille opkomende markten. De benchmarks van andere passief beheerde beleggingsportefeuilles van het Fonds worden zo snel mogelijk in lijn gebracht met het nieuwe MVB-beleid. Daarnaast voeren de vermogensbeheerders van deze portefeuilles stewardshipactiviteiten uit.
  - De vermogensbeheerders van actief beheerde mandaten kunnen afwijken van de benchmark, daarbij moeten ESG-aspecten worden meegewogen. Daarnaast voeren deze managers stewardshipactiviteiten uit.
- Cambridge is een door het Fonds gecontracteerde onafhankelijke adviseur op het gebied van vermogensbeheer en de partijen die in de vermogensbeheermarkt actief zijn. In de advisering over de selectie en beoordeling van vermogensbeheerders neemt Cambridge de uitvoering van het MVB-beleid mee.

2.4.4 Verantwoording over MVB

Bij de verantwoording over het beleid en de uitvoering ervan wordt onderscheid gemaakt tussen interne en externe verantwoording.

- Intern wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van het beleid op het niveau van beleggingscategorieën en op het niveau van individuele vermogensbeheerders. Er is specifieke aandacht voor engagements die mogelijk

kunnen leiden tot uitsluiting. Dat zijn de engagements met bedrijven die internationale afspraken op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid schenden. En er is ook specifieke aandacht voor risico's als gevolg van klimaatverandering en verlies van natuurlijk kapitaal (waaronder biodiversiteit). Tot slot wordt gerapporteerd over het verschil in het rendement behaald met onze feitelijke portefeuilles, gebaseerd op de ambitie om meer bij te dragen aan de hiervoor genoemde duurzame ontwikkelingsdoelen, en het rendement dat behaald zou zijn met portefeuilles zonder de genoemde ambitie. Dit doen we in verband met het uitgangspunt, dat in ons beleggingsbeleid het financiële belang van onze deelnemers voorop staat. De hier bedoelde rendementsverschillen moeten op lange termijn worden beoordeeld.

- Extern legt het Fonds verantwoording af door een beknopte versie van het beleid te publiceren. Dat vult het Fonds aan met een uitleg over hoe het beleid wordt uitgevoerd in de verschillende beleggingscategorieën. Ook publiceert het Fonds de beleggingen in beursgenoteerde aandelen samen met informatie over de gevoerde dialoog en het stemgedrag. Voor de overige beleggingscategorieën wordt een lijst met de grootste beleggingen qua marktwaarde gepubliceerd.

Stewardshipbeleid uitgevoerd door de Blackrock (Master Manager)

Stemmen

Philips Pensioenfonds heeft de uitvoering van zijn stembeleid, net als de uitvoering van de beleggingen, overgedragen aan zijn vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder brengt namens Philips Pensioenfonds stemmen uit op zoveel mogelijk aandeelhoudersvergaderingen wereldwijd. Philips Pensioenfonds blijft uiteraard eindverantwoordelijk voor het stemmen en ziet erop toe dat dit op de juiste wijze gebeurt. Philips Pensioenfonds geeft elk kwartaal informatie over de uitvoering van het stembeleid op de website van het Fonds. In 2023 heeft het Fonds tijdens 5931 aandeelhoudersvergaderingen stemmen uitgebracht. In totaal werd 64.074 keer gestemd, dat is meer dan 91% van alle stemmen die uitgebracht konden worden bij de beleggingen in aandelen. Er werd 4810 maal tegen voorstellen van het bestuur van de desbetreffende onderneming gestemd, dat is ongeveer 7,5% van de uitgebrachte stemmen.

Dialoog (engagement)

De vermogensbeheerder heeft gedurende het jaar 2171 engagements gevoerd met 1926 bedrijven waar Philips Pensioenfonds in belegt. Dit doet de vermogensbeheerder namens Philips Pensioenfonds maar ook namens andere klanten, zo is de impact van deze engagements zo groot mogelijk. Een deel van deze engagements betreft gesprekken met bedrijven die internationale richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (volgens Global Compact, OESO of UNGP's) structureel schenden. Het Fonds wenst niet te beleggen in zulke bedrijven. Philips Pensioenfonds geeft deze bedrijven de kans om te verbeteren en daarvoor wordt een engagement traject gestart door de vermogensbeheerder. Deze engagements volgt het Fonds intensief. Als het gewenste resultaat niet tijdig wordt bereikt dan wordt het bedrijf uitgesloten. Dat was in 2023 het geval bij 7 bedrijven.

De informatie die wordt opgehaald tijdens het voeren van dialoog met bedrijven heeft invloed op hoe er gestemd wordt. Om een idee te geven hoe dit werkt bij tegenvallende engagement resultaten geven we hier een korte samenvatting van een voorbeeld. Uit de monitoring van de beleggingen kwam een Zwitsers energie- en infrastructuur bedrijf (BKW AG) naar voren vanwege het ontbreken van klimaat-gerelateerde informatieverschaffing. Vergeleken met Europese energiebedrijven, geeft de publieke informatie van het bedrijf onvoldoende inzicht in de manier waarop het bedrijf een overgang naar een koolstofarme economie wil beheersen. Dit terwijl de energietransitie van belang is voor de financiële waarde van het bedrijf op lange termijn in de context van het bedrijfsmodel en de sector waarin het opereert. Soortgelijke zorgen zijn in 2021 en 2022 al bij het bedrijf geuit. Daarom is tegen de herbenoeming van de zittende voorzitter van de raad van bestuur gestemd in 2023.

Extra aandacht voor het onderwerp klimaatverandering bij vastgoedbeleggingen

Het Fonds heeft specifieke aandacht voor risico's als gevolg van klimaatverandering. Er is extra aandacht voor dit onderwerp in de vastgoedportefeuille omdat het Fonds een groot deel van het vermogen belegt in vastgoed. Vastgoedactiviteiten zijn verantwoordelijk voor zo'n 30-40% van de wereldwijde CO2 uitstoot bijvoorbeeld via energieverbruik voor verwarmen en koelen en de energie en materialen die nodig zijn bij de bouw. Tot slot is het een financieel relevant onderwerp: klimaatverandering brengt risico's met zich mee voor de beleggingen. Daarbij valt te denken aan fysieke risico's voor het vastgoed door de stijgende zeespiegel of extreem weer. Ook wordt gekeken naar transitierisico's zoals het risico dat voor bepaalde vastgoedobjecten hoge investeringen nodig zijn om aan toekomstige vereisten van wet- en regelgeving te gaan voldoen.

Het Fonds heeft zich daarom in 2021 als een van de eerste deelnemers aangesloten bij het Global Real Estate Engagement Network (GREEN). Dat is een netwerk van beleggers die gezamenlijk het gesprek aangaan (engagen) met vastgoedbedrijven. Het doel van de gesprekken is om bij de beleggingen het klimaatrisicomanagement te verbeteren en om uitstoot te verlagen in lijn met verwachtingen van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC).

Eind 2023 was het Fonds via GREEN in gesprek met vijf fondsen. Twee van deze vijf fondsen hebben inmiddels een net-zero doelstelling, maar één heeft deze nog niet extern gecommuniceerd. Met de andere partijen wordt gesproken over het zetten van een dergelijke doelstelling. Eén van de vijf fondsen heeft al een geloofwaardig en voldoende gedetailleerd implementatieplan gereed, twee anderen werken daar actief aan. Twee fondsen worden gezien als achterblijvers op het gebied van duurzaamheid en komen vooralsnog maar langzaam in beweging. Doordat het GREEN netwerk groeit, en de leden inmiddels gezamenlijk meer dan € 2.000 miljard aan totaal vermogen vertegenwoordigen, neemt onze invloed toe.

Oordeel ESG-beleid, landelijk gemiddeld en internationaal goed

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) voert jaarlijks onderzoek uit naar de duurzaamheid van pensioenfondsen. Uit het VBDO-onderzoek dat in 2022 heeft plaatsgevonden onder 50 pensioenfondsen blijkt dat pensioenfondsen steeds duurzamer beleggen. Philips Pensioenfonds bezet de 25-ste plaats op de ranglijst. De positie reflecteert

dat het Fonds op het moment van de beoordeling geen strategische allocatie naar zogenoemde doelinvesterings in de portefeuille had. Dat zijn beleggingen die naast het behalen van financieel rendement ook andere maatschappelijke doelen nastreven. Wat goed werd gewaardeerd zijn het beleid over het beleggen in lijn met Sustainable Development Goals (SDGs) en het engagement beleid.

Naast het VBDO-onderzoek wordt het Fonds ook jaarlijks beoordeeld door de organisatie achter de Principles for Responsible Investment op het gebied van MVB. De meest recente beoordeling is op basis van aangeleverde gegevens uit 2023. Het Fonds is beoordeeld in zes categorieën en scoorde in vijf categorieën vier van de vijf sterren, en in één categorie drie van de vijf sterren. Die beoordeling is aanzienlijk beter dan de meeste andere internationale beleggers die ook werden beoordeeld en ook aanzienlijk beter dan een groep vergelijkbare beleggers uit Europa.

Verplichte informatieverstrekking ten aanzien van duurzaamheid (SFDR)

Er gelden informatieverplichtingen vanuit Europese wetgeving, de zogenaamde Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de daaraan gerelateerde EU Taxonomieverordening. Philips Pensioenfonds promoot milieu en sociale kenmerken via het MVB beleid (MVB staat voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen). Het Fonds heeft de pensioenregeling daarom als een zogenoemd artikel 8 product geclassificeerd. Dit betekent dat het Fonds daarover ook dient te rapporteren in het jaarverslag.

Hoe het Fonds invulling heeft gegeven aan de milieu en sociale kenmerken is in dit hoofdstuk van het jaarverslag beknopt beschreven. Op de website is een uitgebreidere beschrijving opgenomen. De uitvoering van de milieu en sociale kenmerken betreft het uitsluitingsbeleid (waar het Fonds niet in wenst te beleggen), het beleid over de keuze voor beleggingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling (waar het Fonds juist wél in wenst te beleggen), het meewegen van milieu-, sociale- en governance- informatie (ESG-informatie) bij beleggingsbeslissingen om risico- en rendementsafwegingen en stewardship. De rapportage over hoe het Fonds in 2023 invulling heeft gegeven aan de milieu en sociale kenmerken die zijn gepromoot is te vinden in bijlage 1 'SFDR 2023 periodieke rapportage'.

2.5 Pensioenen

2.5.1 Indexatie

In paragraaf 2.2.3 'Financiële ambitie: positie 2023, gevolgen voor deelnemers en risico's' is de financiële ambitie van het Fonds opgenomen. In deze paragraaf wordt toegelicht hoe een eventuele verhoging van de pensioenen door indexatie gefinancierd wordt en wat de voorwaarden hiervoor zijn. Tevens wordt de besluitvorming over indexatie in het verslagjaar toegelicht.

Financiering pensioenverhogingen

De pensioenverhogingen worden volledig uit het pensioenvermogen en/of het beleggingsrendement van het Fonds gefinancierd. Dit betreft zowel de pensioenverhoging voor pensioenopbouwers als de verhoging voor pensioenontvangers en premievrije polishouders.

Voor *pensioenontvangers* en *houders van een premievrije polis* streeft het Fonds naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek).

Voor *pensioenopbouwers* streeft het Fonds naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie. Daarnaast streven we voor deze deelnemers naar het verhogen van de opgebouwde pensioenen door indexatie met de looninflatie (voor alle pensioenopbouwers de collectieve cao-schaalaanpassingen binnen Philips).

Jaarlijks besluit

Medio 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Door deze wet gaat pensioen er in Nederland anders uitzien. Voor deelnemers van Philips Pensioenfonds gaat het nieuwe pensioenstelsel vanaf 2026 gelden. Het Bestuur wil dat deelnemers een goede start kunnen maken in dat nieuwe stelsel. Voor een goede uitgangspositie is het in het belang van alle deelnemers dat de financiële buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is. Ook is het wenselijk dat verschillen tussen deelnemers op het punt van het tot aan de overgang opgebouwde pensioen, beperkt, fair en uitlegbaar zijn. Meer informatie hierover is opgenomen in de thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31.

Vanaf 2023 stelt het Bestuur jaarlijks vast wat maximaal verantwoord is als het gaat om de verhoging van de opgebouwde pensioenen. Daarbij kijkt het Bestuur naar een groot aantal relevante feiten en omstandigheden, zoals de financiële situatie, de hoogte van de inflatie, de situatie op financiële markten, verschillen tussen deelnemersgroepen, de resterende periode tot de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de verwachting met betrekking tot het al dan niet invaren van de opgebouwde pensioenen in de nieuwe pensioenregeling, en hoeveel andere pensioenfondsen aan pensioenverhogingen geven. Het Bestuur maximeert de indexatie om de financiële buffer te beschermen. Als er wordt ingevaren dan

komt deze buffer straks voor een groot deel ten goede aan de persoonlijke pensioenpotjes van de deelnemers, waardoor alle deelnemers een goede start kunnen maken in het nieuwe pensioenstelsel. Dat is belangrijk omdat pensioen in het nieuwe pensioenstelsel, meer dan nu, gaat meebewegen op de golven van de economie.

Indexatiestaffel

De indexatiestaffel geeft weer bij welke beleidsdekkingsgraad de pensioenen in beginsel volledig of gedeeltelijk mogen worden verhoogd of moeten worden verlaagd. De indexatiestaffel wordt periodiek aangepast, met name omdat niet meer indexatie kan worden toegekend dan wettelijk is toegestaan. Daarbij is het goed het volgende te melden. Hoe hoger de rente en/of de inflatie, des te hoger de wettelijke grens voor volledige indexatie. Deze grens lag per 31 december 2023 op 138,8%. Wij publiceren op kwartaalbasis de grens voor volledige indexatie volgens de wettelijke regels voor toekomstbestendig indexeren op onze website.

Per 1 januari 2024 past het Fonds het transitie-FTK toe, waardoor het Bestuur de mogelijkheid heeft om meer indexatie te geven dan volgens de indexatiestaffel, in zover nodig om te komen tot een evenwichtig indexatiebesluit. Daarnaast is het goed om te weten dat voor het Bestuur naast de indexatiestaffel ook een jaarlijks vast te stellen maximum bepalend is voor de hoogte van de indexatie.

Indexatiebesluit 2023

In 2022 steeg de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds van 125,8% per 31 december 2021 naar 128,7% per 31 december 2022. Bij deze beleidsdekkingsgraad konden de pensioenen op grond van de indexatiestaffel van het Fonds gedeeltelijk worden verhoogd door indexatie, doordat de wettelijke grens voor het toekennen van inhaalindexatie was gestegen naar 138,6% per 31 december 2022. Deze wettelijke grens is berekend volgens de door DNB voorgeschreven methodiek. Deze wettelijke grens lag hoger dan in voorgaande jaren door een stijging van de rente in combinatie met een stijging van de inflatieverwachtingen.

Pensioenverhoging per 1 april 2023 vastgesteld na afweging tussen het geven van zoveel mogelijk indexatie en het beschermen van de financiële buffer.

In maart 2023 heeft het Bestuur vastgesteld wat maximaal verantwoord was op het punt van de verhoging van de pensioenen per 1 april 2023. Daarbij is destijds niet alleen gekeken naar de wens om de financiële buffer te beschermen, maar óók naar de omstandigheden die toen actueel waren. Zo was de verhoging van pensioen extra van belang vanwege de hoge inflatie op dat moment, die pensioenontvangers direct voelden in hun portemonnee.

Pensioenopbouwers

Voor de pensioenopbouwers is de ambitie om het opgebouwde pensioen te verhogen met de looninflatie, die 2,1% bedroeg. Dit betrof de collectieve aanpassing van de salarisschalen per 1 juli 2022 volgens de Philips cao. De verhoging van de opgebouwde pensioenen per 1 april 2023 is door het Bestuur vastgesteld op 2,1%.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

Voor pensioenontvangers en premievrije polishouders is de ambitie gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Over 2022 steeg deze index met 7,6%. De verhoging van de ingegane en premievrije pensioenen per 1 april 2023 is door het Bestuur vastgesteld op 4,0%. Deze verhoging was iets lager dan wettelijk maximaal mogelijk was op basis van onze financiële situatie en de wettelijke regels voor toekomstbestendige indexatie (5,0%), die van toepassing waren vanwege onze keuze om in 2023 geen gebruik te maken van de zogenoemde versoepelde indexatieregels.

Indexatiebesluit 2024

Het Bestuur heeft in maart 2024 besloten dat een verhoging van maximaal 4,0%, net als vorig jaar, verantwoord was per 1 april 2024. De ambitie voor onze pensioenopbouwers (4,0%) alsook de pensioenontvangers en premievrije polishouders (2,4%) is gelijk aan of lager dan dit maximum. Dit betekent dat de pensioenen per die datum verhoogd zijn met onze ambitie. De pensioenen van pensioenontvangers en premievrij polishouders zijn verhoogd met de volledige prijsinflatie over de periode januari 2023 – januari 2024 en de pensioenen van pensioenopbouwers zijn verhoogd met de volledige looninflatie over de periode 2 april 2023 tot en met 1 april 2024. Het Bestuur kon deze volledige verhoging toekennen, omdat het Fonds vanaf 2024 gebruik maakt van de ruimere, wettelijke indexatieregels volgens het transitie-FTK. Meer informatie hierover is opgenomen in de thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31.

Pensioenopbouwers

De opgebouwde pensioenen zijn per 1 april 2024 verhoogd met 4,0% en zijn dus verhoogd met de volledige looninflatie²⁶ over het afgelopen jaar. Voor de komende jaren is de verwachting dat de opgebouwde pensioenen in ieder geval met een deel van de looninflatie verhoogd kunnen worden.

De pensioenopbouw in 2024 is 1,85%. Hiermee is het opbouwpercentage in 2024 gelijk aan het ambitieniveau. De huidige pensioenafspraken tussen Philips en de vakorganisaties lopen aan het einde van dit jaar af. Zij maken afspraken over de premie en de geambieerde pensioenopbouw vanaf 1 januari 2025 tot de overgang naar een nieuwe pensioenregeling in 2026. Hoe hoog het opbouwpercentage in 2025 wordt, is dus met name afhankelijk van de afspraken die sociale partners in de loop van dit jaar gaan maken.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

De ingegane en premievrije pensioenen zijn per 1 april 2024 verhoogd met 2,4% en zijn dus verhoogd met de volledige prijsinflatie over het afgelopen jaar. Voor de komende jaren is de

²⁶ Voor pensioenopbouwers is de collectieve schaalaaanpassing bij Philips (ook wel de looninflatie genoemd) de basis voor de indexatiebesluiten van Philips Pensioenfonds. Dit geldt ook voor de medewerkers van Signify en Versuni. Een bijzonderheid voor 2024 is dat de schaalaaanpassing bij Philips niet voor alle vakgroepen hetzelfde is geweest (de afgesproken percentages zijn 4% en 7%). De collectieve schaalaaanpassing van 4% is voor alle pensioenopbouwers de basis voor het besluit over de indexatie per 1 april 2024. Dus ook voor diegenen die in een vakgroep zitten waarvan de schalen met 7% zijn verhoogd. Uitgaan van een hoger percentage dan 4% als basis voor het indexatiebesluit voor alle pensioenopbouwers is namelijk wettelijk niet mogelijk.

verwachting dat de ingegane en premievrije pensioenen in ieder geval met een deel van de prijsinflatie verhoogd kunnen worden.

Indexatie-achterstand

Als de beleidsdekkingsgraad boven 138,8% ligt, kan inhaalindexatie worden gegeven. Dit mag dan alleen in kleine stapjes. Elk jaar mag het Pensioenfonds een inhaalindexatie geven van een vijfde deel van het aantal procentpunten dat de beleidsdekkingsgraad boven 138,8% ligt. Deze wettelijke grens varieert in de tijd, met name omdat ook renteontwikkelingen daarop van invloed zijn. De wettelijke grens is ongeveer gelijk aan het niveau eind 2022 (138,6%), met name door de blijvend hoge inflatiecijfers. Het inhaalpercentage is overigens voor alle deelnemers gelijk, met dien verstande dat op individueel niveau deelnemers niet meer kunnen inhalen dan ze feitelijk hebben gemist. Deze wettelijke grens blijft ook van toepassing voor pensioenfondsen die gebruik maken van de ruimere indexatieregels volgens het transitie-FTK. Omdat de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds lager was dan deze grens is inhaalindexatie in 2023 en 2024 niet mogelijk.

De volgende tabel bevat een overzicht van de indexatie-achterstanden van de diverse groepen deelnemers van het Fonds. Vóór 2011 is er geen sprake van (niet ingehaalde) indexatieachterstanden. Er is een verschil tussen de indexatieachterstanden voor de diverse groepen omdat de indexatie-ambitie en -realisatie voor de diverse groepen in het verleden verschillend is geweest.

		Flex pensioen cao	Flex pensioen ES	
	Pensioen- ontvangers en houders van een premienvrije polis	Pensioen- opbouwers cao- medewerkers	Pensioen- opbouwers Executives	Pensioen- opbouwers Senior Directors
Feitelijke indexatie per 1 april 2023	Prijs: 4,0%	Loon: 2,1%	Loon: 2,1%	Loon: 2,1%
Indexatie- achterstand 1 april 2023	Prijs: 16,1%	Loon: 18,7%	Loon: 20,7%	Loon: 18,7%
Feitelijke indexatie per 1 april 2024	Prijs: 2,4%	Loon: 4,0%	Loon: 4,0%	Loon: 4,0%
Indexatie- achterstand 1 april 2024	Prijs: 16,1%	Loon: 18,7%	Loon: 20,7%	Loon: 18,7%

De indexatieachterstand is gelijk aan de indexatie-ambitie in de afgelopen jaren verminderd met de gerealiseerde indexatie in dezelfde periode. Per 1 april 2023 was de cumulatieve indexatie-achterstand gelijk aan maximaal 16,1% voor de pensioenopbouwers en maximaal

18,7% respectievelijk 20,7% voor de pensioenopbouwers. Onder meer vanwege de wijze waarop deze cumulatieve indexatieachterstanden voor de diverse deelnemersgroepen worden berekend, zijn de individuele indexatie-achterstanden van deelnemers doorgaans lager dan deze maxima.

Het Fonds heeft besloten om per 1 april 2024 de volledige indexatie toe te kennen. Inhaalindexatie is op dit moment niet mogelijk. De indexatie-achterstand wijzigt daardoor niet per 1 april 2024.

2.5.2 Premie

Om de uitbetaling van pensioenen nu en in de toekomst zo goed mogelijk zeker te stellen, moet het Pensioenfonds ervoor zorgen dat het over voldoende financiële middelen beschikt. Het geld dat hiervoor nodig is, wordt enerzijds verkregen uit beleggingsopbrengsten en anderzijds via premiebetalingen. Afspraken over de premie zijn de uitkomst van de cao-onderhandelingen en worden vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomsten. Nadat de overeengekomen premie betaald is, hebben werkgevers en werknemers (financieel gezien richting het Pensioenfonds) geen verdere verplichtingen meer. Ook niet indien de financiële positie van het Fonds zich minder goed ontwikkelt dan gedacht op het moment dat de premie werd overeengekomen. Het Fonds is verplicht om buffers aan te houden om tegenvallers op te vangen. Indien die niet toereikend zijn, wordt in eerste instantie de indexatie verlaagd en kan uiteindelijk ook verlaging van opgebouwde pensioenen en -aanspraken worden doorgevoerd.

Premie werknemers

In de cao van de aangesloten ondernemingen is vastgelegd wat de bijdrage is die door de werknemers wordt betaald. Werknemers van Philips en Versuni betalen in 2024 maandelijks een eigen bijdrage van 2% van de pensioengrondslag (2023: 2%) voor hun pensioen via hun salaris. Werknemers van Signify betalen in het flex pensioen cao in 2024 een eigen bijdrage van 5% en in het flex pensioen ES 2% van de pensioengrondslag (2023: 5% respectievelijk 2%). De pensioengrondslag is het deel van het salaris waarover pensioen wordt opgebouwd. Oftewel het pensioengevend salaris minus de franchise.

Premie werkgevers

Vanaf 2014 dragen de aangesloten ondernemingen in de flex-regeling een vast premiepercentage van de salarissen af waaruit de pensioenopbouw betaald moet worden. Het premiepercentage is afgesproken door de aangesloten ondernemingen en de vakbonden en is inclusief de eigen bijdrage van de werknemers. Ook voor het flex pensioen ES, de pensioenregeling voor Executives en Senior Directors, geldt een vast premiepercentage. Het vaste premiepercentage bedraagt in de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024:

- Voor het flex pensioen cao 29,4%;
- Voor het flex pensioen ES (Executives en Senior Directors) 30,3%.

De in 2023 betaalde premie bedroeg in totaal € 262 miljoen.

Premiebeleid 2023

Voor de CDC-termijn van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024 bleven de vaste premiepercentages van 29,4% voor flex pensioen cao en 30,3% voor flex pensioen ES ongewijzigd ten opzichte van de CDC-termijn vóór 2022.

Jaarlijks wordt getoetst of de feitelijke premie, zoals hiervóór beschreven, hoger is dan de gedempte kostendeckende premie. De premie wordt daarbij vastgesteld op basis van de laatst gepubliceerde parameters als bedoel in artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Bij de vaststelling van de gedempte kostendeckende premie die voor 2023 gold, is rekening gehouden met de per 1 oktober 2022 geldende parameters. Voor het rendement op vastrentende waarden is tot en met 2023 uitgegaan van de per 31 december 2018 geldende rentetermijnstructuur, conform de wettelijke regels.

Eind 2021 is besloten dat in 2022 en 2023 de pensioenopbouw maximaal 1,65% van de pensioengrondslag zou zijn. Eind 2022 is in het kader van de evaluatie van het indexatiebeleid vervolgens besloten om dit besluit voor wat betreft het jaar 2023 te herzien en is de opbouw voor dat jaar alsnog vastgesteld op 1,85% van de pensioengrondslag.

Ter beperking van het renterisico over de pensioenopbouw in 2022 en 2023 (het risico dat in deze periode de pensioenopbouw als gevolg van een dalende rente duurder zou worden) is in 2021 tevens besloten dit renterisico via aanvullende rentederivaten zoveel mogelijk te elimineren. Meer concreet hadden deze aanvullende rentederivaten tot doel om het verschil tussen de feitelijk beschikbare premie en de actuarieel benodigde premie te fixeren. Als de actuarieel benodigde premie zou stijgen als gevolg van een daling van de rente, zou de opbrengst van de rentederivaten (bij benadering) gelijk moeten zijn aan die stijging. Op die manier komt het Fonds wat betreft de pensioenopbouw bij een dalende rente per saldo niet in een slechtere financiële positie. Keerzijde van de medaille is dat het Fonds bij een stijgende rente geen geld ontvangt uit hoofde van de rentederivaten, maar een betalingsverplichting heeft. Daar staat tegenover dat de actuarieel benodigde premie in een dergelijke situatie daalt. Ook in deze situatie verandert de financiële positie van het Fonds per saldo (vrijwel) niet. Doordat de actuarieel benodigde premie in 2023 in vergelijkbare mate daalde als het behaalde resultaat op de rentederivaten (€ 142,0 miljoen negatief), wijzigde het resultaat op premie zoals beoogd nagenoeg niet. Hoewel de rentederivaten daarmee hebben gewerkt zoals bedoeld, leidt het meenemen daarvan bij de bepaling van de premiedekkingsgraad, door een combinatie van (grotendeels rekentechnische) factoren, tot een verslagleggingstechnische premiedekkingsgraad van 55,8%. Tot de genoemde factoren behoort ook het na het afsluiten van de rentederivaten in 2023 genomen besluit om de opbouw, in afwijking van eerdere besluitvorming, alsnog vast te stellen op 1,85%.

Overzicht premies

In de volgende tabel wordt de feitelijke premie vergeleken met de gedempte kostendekkende premie²⁷ en de zuivere kostendekkende premie²⁸.

	2023	2022
Gedempte kostendekkende premie	262	233
Zuivere kostendekkende premie	246	363
Feitelijke premie	262	262

De feitelijke pensioenpremie was in 2023 voor afronding lager dan de gedempte kostendekkende premie (-/- € 0,7 miljoen). Dit werd veroorzaakt door de stijging van de gemiddelde leeftijd van de pensioenopbouwers als gevolg van de reorganisatie(s) bij de aangesloten onderneming(en) in 2023. Bij de vaststelling van het opbouwpercentage eind 2022 was de feitelijke pensioenpremie wel hoger dan de gedempte kostendekkende premie. Hiermee is voldaan aan de wettelijke vereisten ten aanzien van de kostendekkendheid van de premie.

2.5.3 Verzekeringstechnische analyse

Net als ieder ander pensioenfonds maakt Philips Pensioenfonds voor zijn financiële opzet gebruik van veronderstellingen, die deels zijn gebaseerd op wet- en regelgeving. Deze veronderstellingen hebben onder andere betrekking op de marktrente, de verwachte hoogte van kosten en de verwachte sterfte onder deelnemers. De verzekeringstechnische analyse maakt inzichtelijk welke verschillen er zijn tussen de vooraf gedane veronderstellingen en de werkelijkheid zoals na afloop van het jaar vastgesteld. Deze analyse resulteert in technische winst- en verliesbronnen, oftewel geeft weer of de werkelijkheid in positieve dan wel negatieve zin afwijkt van de gedane veronderstellingen.

In het volgende overzicht is een samenvatting opgenomen van alle componenten van de verzekeringstechnische analyse. De ontwikkeling van het pensioenvermogen is inzichtelijk gemaakt, evenals de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen. Het verschil in de ontwikkeling van het pensioenvermogen en de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen levert het verzekeringstechnisch resultaat.

De verschillende onderdelen van de verzekeringstechnische analyse worden hierna toegelicht.

²⁷ De gedempte kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet, waarbij demping plaatsvindt op basis van verwacht rendement.

²⁸ De zuivere kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet.

	Pensioen- vermogen	Voorziening pensioen- verplichtingen	Resultaat
Stand einde vorig verslagjaar	17.429	13.578	-1.969
Beleggingen	1.143	443	700
Salaris- en indexatieontwikkeling	-	485	-485
Premie	262	215	47
Pensioenuitkeringen	-708	-701	-7
Saldo herverzekeringen	-2	-	-2
Technisch resultaat	-	1	-1
Waardeoverdrachten	-5	-5	-
Kosten	-17	-18	1
Wijziging actuariële grondslagen	-	29	-29
Rentetermijnstructuur	-	479	-479
Diversen	-1	-	-1
Stand einde verslagjaar	18.101	14.506	-256

Beleggingen

Voor de directe beleggingsopbrengsten is in 2023 een positief resultaat van € 436 miljoen geboekt en voor de indirecte beleggingsopbrengsten (winsten als gevolg van waardewijzigingen van de beleggingen) € 732 miljoen. De kosten van vermogensbeheer waren in 2023 € 25 miljoen. Per saldo was sprake van een positief resultaat op beleggingen van € 1.143 miljoen. Tegenover het positieve resultaat op beleggingen staat een toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen vanwege de éénjaarsrente primo 2023. De rentetoevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen bedroeg € 443 miljoen. Per saldo resulteerde dit in een positief resultaat van € 700 miljoen.

Salaris- en indexatieontwikkeling

Per 1 april 2023 heeft het Algemeen Bestuur besloten de pensioenen te verhogen met 4,0% voor de pensioenontvangers en premievrije polishouders en 2,1% voor de pensioenopbouwers. De voorziening steeg hierdoor met € 485 miljoen met een negatief resultaat van € 485 miljoen als gevolg.

Premie

De feitelijke premie over 2023 bedroeg € 262 miljoen.

De in de kolom 'voorziening pensioenverplichtingen' vermelde € 215 miljoen is de benodigde premie: de som van de actuariel benodigde koopsom voor pensioenopbouw (€ 203 miljoen), de risicopremies voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico (€ 12 miljoen) en de opslag voor uitvoeringskosten (€ 0 miljoen).

Het verlies op de derivaten in verband met de afdekking van het renterisico over de pensioenopbouw (€ 142,0 miljoen) is overigens conform de voorschriften niet opgenomen als premieresultaat maar als beleggingsresultaat.

Technisch resultaat

In de post 'Technisch resultaat' is het resultaat op arbeidsongeschiktheid alsmede op sterfte als gevolg van langlevens en kortlevens opgenomen. Het resultaat op langlevens ontstaat doordat mensen korter of langer leven dan eerder is aangenomen. Het resultaat op kortlevens ontstaat doordat er meer of minder mensen overlijden dan verwacht.

Pensioenuitkeringen

De post 'Pensioenuitkeringen' bestond uit de verrichte pensioenuitkeringen (€ 708 miljoen) c.q. de uit de voorziening vrijgevallen pensioenuitkeringen (€ 701 miljoen). Het resultaat bedroeg per saldo € 7 miljoen negatief.

De daling van de voorziening door uitkeringen is in 2023 € 7 miljoen lager dan de werkelijke uitkeringen. Dit komt doordat bij de berekening van de voorziening wordt verondersteld dat mutaties per 1 juli plaatsvinden. Aangezien de uitkeringen in werkelijkheid al op 1 april 2023 zijn verhoogd (met 4,0% voor de pensioenontvangers) is deze verhoging 3 maanden langer uitgekeerd dan verondersteld, hetgeen resulteert in een verlies.

Saldo herverzekeringen

Het Fonds heeft het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. De premies en uitkeringen worden toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. In deze post zijn de betaalde risicopremies en de (te verwachten) uitkeringen van de herverzekeraar opgenomen.

Waardeoverdrachten

De € 5 miljoen negatief genoemd in de kolom 'Pensioenvermogen' van de tabel 'Verzekeringstechnische analyse', is het saldo van de ontvangen, respectievelijk betaalde bedragen van inkomende waardeoverdrachten (€ 11 miljoen) en uitgaande waardeoverdrachten (€ 16 miljoen). De € 5 miljoen negatief genoemd in de kolom 'Voorziening pensioenverplichtingen' van de tabel 'Verzekeringstechnische analyse', is het saldo van het effect van inkomende waardeoverdrachten (€ 13 miljoen) en uitgaande waardeoverdrachten (€ 18 miljoen) op de voorziening pensioenverplichtingen. Per saldo is derhalve € 5 miljoen uitgegaan en onttrokken uit het pensioenvermogen, terwijl de voorziening eveneens met afgerond € 5 miljoen is afgenomen. Anders gezegd: het Fonds heeft per saldo voor € 5 miljoen aan pensioenen of pensioenaanspraken overgedragen en heeft daarvoor afgerond € 5 miljoen in cash overgedragen. Een (onafgerond) verschil wordt

veroorzaakt door verschillen tussen de wettelijke overdrachtsregels die gelden voor individuele waardeoverdrachten (die de omvang van de wettelijke overdrachtswaarde bepalen) en de actuariële grondslagen van Philips Pensioenfonds (die bepalen hoeveel de werkelijke waarde van de pensioenaanspraken is). Per saldo is dit jaar het verschil op totaalniveau beperkt en is het resultaat op waardeoverdrachten afgerond nihil.

Kosten

Het resultaat op kosten is het verschil tussen de kosten waarmee in de veronderstellingen rekening is gehouden en de werkelijke kosten. Het resultaat op kosten kwam in het verslagjaar uit op € 1 miljoen.

Vanaf 2023 wordt de opslag voor uitvoeringskosten in de premie bepaald als het verschil tussen de ex ante begrote kosten en de verwachte vrijval van de toekomstige uitvoeringskosten door het doen van uitkeringen. De resterende dekking voor uitvoeringskosten wordt gefinancierd uit de premie. In 2023 was op voorhand een bedrag van € 130 duizend onttrokken uit de premie voor kosten. Omdat het resultaat op kosten achteraf bezien positief is geweest, is dit bedrag gedoteerd aan een nieuwgevoemd kostenegalisatiedepot. Het resterende resultaat (afgerond € 1 mln) komt in het eigen vermogen terecht.

Aanpassing actuariële grondslagen

Bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen dient rekening gehouden te worden met diverse risico's, zoals levensverwachting en arbeidsongeschiktheid. Deze risico's dienen zo goed als mogelijk te worden ingeschat. Deze inschattingen liggen vast in de actuariële grondslagen, die periodiek geëvalueerd worden.

In 2023 zijn de actuariële grondslagen op twee punten gewijzigd:

- Voor de waardering van het ongehuwdenouderdomspensioen (OOP)²⁹ is de veronderstelde partnerfrequentie op de pensioendatum van belang. Om beter aan te sluiten bij de geobserveerde partnerfrequenties binnen deze specifieke groep zijn de partnerfrequenties, die worden gebruikt bij de waardering van het OOP, per 30 november 2023 bijgesteld. De voorziening pensioenverplichtingen is toegenomen met € 14 miljoen als gevolg van deze aanpassing.

---

²⁹ Voor deelnemers die hebben deelgenomen aan de eindloonregeling, werd er voor het ouderdomspensioen (OP) gerekend met een gehuwdenfranchise en een (lagere) ongehuwdenfranchise. Voor de deelnemer die op de pensioendatum geen partner had, wordt het OP berekend met de lagere ongehuwdenfranchise. Voor deelnemers mét een partner wordt het OP berekend met de hogere gehuwdenfranchise (overigens in combinatie met een nabestaandenpensioen). Voor de voormalige deelnemers in de eindloonregeling is in dit kader een OOP vastgesteld als voorwaardelijke extra aanspraak (eenmalig vastgesteld bedrag): alleen aan deelnemers die op de pensioendatum geen partner hebben, wordt op de pensioendatum een OOP toegekend en opgeteld bij het reguliere OP, anders vervalt deze aanspraak zonder waarde.

- De AOW-garantieregeling³⁰ kent een (on)voorwaardelijke indexatieclausule afhankelijk van de periode waarin de betreffende deelnemers voor het laatst door de werkgever zijn uitgezonden. In de voorziening pensioenverplichtingen werd hier tot nu toe geen rekening mee gehouden. Per 31 december 2023 zijn de actuariële grondslagen op dit punt aangepast, zodat de waardering beter aansluit bij de toezegging. De voorziening pensioenverplichtingen is toegenomen met € 14 miljoen als gevolg van deze aanpassing.

Naast de toename als gevolg van bovenstaande aanpassingen is de voorziening pensioenverplichtingen met € 1 miljoen toegenomen als gevolg van de stijging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar en 3 maanden in 2023. Omdat de einddatum van het ANW-hiaat, de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVI) en het arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) gekoppeld zijn aan de AOW-leeftijd steeg de voorziening pensioenverplichtingen door deze aanpassing.

Per saldo is in 2023 een negatief resultaat op de actuariële grondslagen behaald van € 29 miljoen.

Rentetermijnstructuur

Met ingang van 1 januari 2023 heeft DNB de methodiek voor het vaststellen van de rentetermijnstructuur gewijzigd. Die wijziging volgde uit het advies van de Commissie Parameters van 30 november 2022. Met de nieuwe UFR-methodiek, die is ingevoerd per 1 januari 2023, wordt nauwer aangesloten bij de geobserveerde markrentes. De voorziening pensioenverplichtingen is toegenomen met € 37 miljoen als gevolg van deze aanpassing. In 2023 is de rente gedaald waardoor de gemiddelde rente ultimo 2023 uiteindelijk uitkwam op 2,34%. Dit leidde tot een extra verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 442 miljoen. Per saldo is in 2023 een negatief resultaat op de rentetermijnstructuur behaald van € 479 miljoen.

Diversen

In 2023 zijn er geen incidentele aanpassingen geweest in de categorie Diversen. Het bedrag van € 1 miljoen heeft (voornamelijk) te maken met afrondingsverschillen.

2.5.4 Klachten

De Pensioenfederatie heeft een gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' opgesteld. Deze gedragslijn beschrijft hoe we als pensioenfondssector willen omgaan met het behandelen, rapporteren en leren van klachten van deelnemers. Alle leden van de Pensioenfederatie moeten per 1 januari 2024 aan deze gedragslijn voldoen. Via een jaarlijkse zelfevaluatie toetst de Pensioenfederatie of en in hoeverre dat ook daadwerkelijk het geval is.

---

³⁰ De AOW-garantieregeling is een compensatie voor het gemis van opbouw van AOW (soms ook voor de partner) bij uitzending van een werknemer door Philips naar het buitenland (waarbij een eventueel vergelijkbare in het buitenland opgebouwde uitkering wordt gekort). De uitvoering van de AOW-garantieregeling is in 2005 door Philips aan PPF overgedragen. De opbouw is in 2015 gestopt.

Een onderdeel van de gedragslijn is het maken van onderscheid naar klantsignalen, klachten en geëscaleerde klachten. Onder klantsignaal wordt verstaan 'elk klantcontact waaruit duidelijk wordt dat niet aan de verwachtingen van de klant is voldaan en/of waar de organisatie van kan leren' en een klacht betreft 'elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder'. Een geëscaleerde klacht is een klacht die in eerste instantie niet tot tevredenheid van de klant is opgelost en in tweede instantie door de Klachtencommissie van Philips Pensioenfonds wordt behandeld.

In 2023 heeft het Fonds een aantal verbeteringsmaatregelen genomen: de definitie van het begrip klacht is uitgebreid, de klachtenprocedure is geactualiseerd, de klachten en klantsignalen worden geregistreerd volgens de aanwijzingen in de gedragslijn, en het klachtenbeleid is vastgelegd. Op 27 oktober 2023 heeft het Fonds de jaarlijkse zelfevaluatie bij de Pensioenfederatie ingediend. Philips Pensioenfonds kwam tot een score van 85%. Die ligt iets hoger dan het doel van de gedragslijn van ten minste 84%.

Klacht behandeld door de Klantenservice

Een van de hierboven genoemde verbeteringen is het registreren van klachten en klantsignalen. Deze worden sinds 1 juli 2023 bijgehouden. In de volgende tabel zijn de klachten en klantsignalen vanaf deze datum per rubriek weergegeven. In totaal zijn in de tweede helft van 2023 114 klachten en klantsignalen vastgelegd.

Onderwerp	Tweede helft 2023
Behandelingsduur	11
Pensioenberekening en -betaling	16
Service en klantgerichtheid	27
Informatieverstrekking	9
Toepassing wet- en regelgeving	6
Deelnemersportaal	20
Financiële situatie	3
Registratie werknemersgegevens	1
Overig	21
Totaal	114

Ter referentie is in onderstaande tabel een overzicht opgenomen van het aantal klantcontacten over heel 2023. Ongeveer 40% van de klantcontacten vond plaats in de tweede helft van het jaar.

Type klantcontact	Aantal 2023
Telefoon	11.689
Brieven en e-mails	8.916
Persoonlijke (video)gesprekken	149
Totaal	20.754

Klacht voorgelegd aan Klachtencommissie

Als een deelnemer een klacht heeft over bijvoorbeeld de uitvoering van een pensioenreglement door Philips Pensioenfonds, en deze in eerste instantie niet naar tevredenheid is opgelost, dan kan de klacht worden ingediend bij de Klachtencommissie van het Fonds. We spreken dan van een geëscaleerde klacht. De klacht moet schriftelijk ingediend worden. De Klachtencommissie bestaat uit de Algemeen Directeur en de Directeur Beleggingen van het Fonds, aangevuld met de juridisch adviseur van Philips Pensioenfonds.

Het aantal klachten in het jaar 2023 dat door de Klachtencommissie in behandeling is genomen, was minder het voorgaande jaar.

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantal geëscaleerde klachten	3 ³¹	6 ³²	8	13	7
Gehonoreerd	1	2	3	3	0
Afgewezen	1	3	4	10	7
Aangehouden	1	1	1	0	0

De klachten hadden betrekking op terugvordering van te veel betaald pensioen en een wijziging in de pensioenregeling in het verleden.

Wanneer de deelnemer het niet eens is met een beslissing van de Klachtencommissie of als de behandeling van de klacht onredelijk lang duurt, dan kan hij of zij zich vanaf 1 januari 2024 wenden tot de externe Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP). GIP is door de overheid aangewezen als officiële, onafhankelijke en onpartijdige geschilleninstantie voor pensioenfondsen. Alle pensioenfondsen in Nederland zijn bij GIP aangesloten.

GIP neemt een klacht pas in behandeling indien deze eerst behandeld is door het betreffende pensioenfonds. Als GIP het geschil behandelt, wordt altijd gestart met bemiddeling, tenzij de deelnemer expliciet aangeeft dit niet te willen. Dit bemiddelen doet de Ombudsman Pensioenen, die sinds 1 januari 2024 onderdeel uitmaakt van GIP. Als

³¹ De aangehouden klacht uit 2022 is opgenomen bij het aantal klachten van 2023.

³² De aangehouden klacht uit 2021 is opgenomen bij het aantal klachten van 2022.

bemiddeling niet tot een oplossing leidt of als de deelnemer niet openstaat voor bemiddeling, dan kan hij of zij kiezen voor beslechting. Hierbij wordt er niet naar een gezamenlijke oplossing gezocht, maar wordt er op basis van de beschikbare informatie een uitspraak gedaan. Deze uitspraak doet de geschillencommissie van GIP. Meer informatie over GIP is te vinden op de website <https://geschilleninstantiepensioenfondsen.nl>.

Tot 1 januari 2024 kon de deelnemer bij de Ombudsman Pensioenen terecht (vanaf 1 januari 2024 is de Ombudsman Pensioenen onderdeel van GIP). In het verslagjaar zijn twee klachten door deelnemers voorgelegd bij de Ombudsman. In een van de klachten heeft de uitspraak van de Ombudsman geleid tot het alsnog honoreren van de klacht. De uitspraak ten aanzien van de andere klacht volgt in 2024.

In 2022 heeft een deelnemer Philips Pensioenfonds gedagvaard in verband met een foutieve toekenning. De deelnemer heeft de Rechtbank gevraagd te oordelen dat Philips Pensioenfonds de gemaakte fout niet mag herstellen en het te veel uitgekeerde pensioen niet mag terugvorderen. De kantonrechter heeft het Pensioenfonds in 2023 in het gelijkgesteld. Hiermee is bevestigd dat ons beleid (bij de kantonrechter te Eindhoven) de rechterlijke toets kan doorstaan.

Het Uitvoerend Bestuur heeft met BSG afgesproken dat potentiële klachten al vroeg worden doorgegeven aan het Bestuursbureau. Indien de klacht daartoe aanleiding geeft wordt vanuit het Bestuursbureau contact opgenomen met betrokkene en zo nodig een afspraak gemaakt voor een gesprek met een lid van het Uitvoerend Bestuur. Dit heeft een aantal klachten voor behandeling in de Klachtencommissie kunnen voorkomen.

2.6 Goed pensioenfondsbestuur

2.6.1 Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben samen de Code Pensioenfondsen opgesteld. Met het oog op het nieuwe pensioenstelsel en maatschappelijke ontwikkelingen is de Code in 2023 tegen het licht gehouden en aangepast. De nieuwe Code Pensioenfondsen treedt op 1 januari 2025 in werking. In het jaar 2024 zal het Fonds nagaan welke gevolgen de wijzigingen in de Code hebben voor het Fonds.

De Code is een gedragscode voor de sector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. De Code bevat de volgende acht thema's:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

Door de normen in deze Code na te leven, wil de pensioenfondssector zorgen voor goed functionerende pensioenfondsbesturen, de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter maken en verzekeren dat er adequaat met belanghebbenden gecommuniceerd wordt.

Naleving Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Er is ruimte om af te wijken van de normen, mits dit weloverwogen gebeurt. De Code gaat derhalve uit van het 'pas toe of leg uit'-beginsel. Daar waar niet (geheel) wordt voldaan aan de voorschriften van de Code, dient dit te worden uitgelegd. Overigens bepaalt de Code dat het gaat om de intentie, niet om de naleving van de letter. Philips Pensioenfonds voldoet aan de meeste voorschriften in de Code. In deze paragraaf wordt uitgelegd op welke punten het Fonds niet of niet geheel voldoet, wordt aangegeven wat daarvoor de redenen zijn en of ondanks het niet of niet geheel voldoen toch wordt bijgedragen aan het doel van de norm. Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfondsen zijn er normen die altijd een toelichting veronderstellen³³. Voor deze normen wordt in het schema verderop in deze paragraaf verwezen naar de vindplaatsen ervan in dit jaarverslag.

³³ Bron: nalevingsrapportage Monitoringcommissie 2019

Thema: zorgvuldig benoemen, onderdeel Diversiteit

De Code Pensioenfondsen (norm 31 tot en met 39) schrijft voor dat het bestuur ervoor moet zorgen dat de samenstelling van de fondsorganen een redelijke afspiegeling vormt van de belanghebbenden. Daarbij moet rekening worden gehouden met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur moet de geschiktheid van bestuursleden toetsen bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.

De Code schrijft voor dat in het Bestuur en in het Verantwoordingsorgaan zowel mensen van boven als onder de 40 jaar zitting hebben. Aan dit criterium wordt niet voldaan. De grootste uitdaging is het vinden van jongeren die een bestuurslidmaatschap ambiëren. Er is een plan van aanpak van kracht dat erop gericht is het aantal jongeren in het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan te vergroten.

Ondanks dat het Fonds niet voldoet aan het diversiteitscriterium op basis van uitsluitend leeftijd, beschikken Bestuur en Verantwoordingsorgaan op basis van andere criteria over voldoende diversiteit om de hen toebedeelde taken en verantwoordelijkheden te dragen.

Verder schrijft de Code voor dat in het Bestuur en in het Verantwoordingsorgaan ten minste één vrouw en één man zitting hebben. Voor het Verantwoordingsorgaan geldt dat hier niet aan wordt voldaan. Complicerende factor bij het Verantwoordingsorgaan is dat, hoewel bij de verkiezingen voor de vertegenwoordigers van de deelnemers en de pensioengerechtigden ook individuen zich kandidaat mogen stellen, in de praktijk de kandidaten afkomstig zijn van representatieve organisaties. Het Fonds kan dan ook uitsluitend bij die organisaties aandringen op het plaatsen van vrouwelijke kandidaten op een verkiesbare plaats op de kieslijst.

Thema: zorgvuldig benoemen, onderdeel Zittingsduur en herbenoeming

De Code Pensioenfondsen schrijft voor dat de zittingsduur van een bestuurslid maximaal vier jaar is. Daarnaast mag een bestuurslid maximaal twee keer worden herbenoemd. De statuten van Philips Pensioenfonds zijn daarmee in lijn, zij het dat de termijn van vier jaar kan worden verlengd of verkort via het zogenoemde rooster van aftreden.

Voor wat betreft de herbenoemingstermijn van maximaal twee keer, wijkt Philips Pensioenfonds voor de onafhankelijke voorzitter van het Fonds en de uitvoerend bestuurders af. Zij zijn benoemd voor onbepaalde tijd. De overige niet-uitvoerend bestuursleden zien erop toe dat de zittingstermijn van de voorzitter en de uitvoerend bestuursleden niet langer duurt dan door hen wenselijk wordt geacht. Zo nodig kunnen de voorzitter en de uitvoerend bestuursleden door hen op ieder moment worden ontslagen.

Ondanks dat het Fonds naar de letter niet geheel voldoet aan de norm ten aanzien van zittingsduur en herbenoeming, is het bestuur van mening dat de wijze waarop dit binnen het Fonds geregeld is in overeenstemming is met de strekking van de Code.

De Code Pensioenfondsen kent acht normen die rapportage over de naleving van deze normen in het jaarverslag vereisen. Deze acht normen worden 'rapportagenormen' genoemd. In de volgende tabel is per rapportagenorm een verwijzing opgenomen naar de vindplaats in de toelichting jaarverslag.

Rapportagenorm**Vindplaats toelichting
jaarverslag****Norm 5**

Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.

Hoofdstuk 2
(Bestuursverslag)

Norm 31

De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij aanvang van een termijn als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.

Paragraaf 2.6 (Goed Pensioenfondsbestuur)

Norm 33

In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.

Paragraaf 2.6 (Goed Pensioenfondsbestuur)

Norm 47

Het intern toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak.

Hoofdstuk 3 (Intern Toezicht)

Norm 58

Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.

Paragraaf 2.2.7
(Risicomanagement/-proces & aandachtspunten)

Norm 62

Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.

Paragraaf 2.4 (Beleggingen: MVB-beleid)

Norm 64

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.

Paragraaf 2.6 (Goed Pensioenfondsbestuur)

Norm 65

Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Paragraaf 2.5 (Pensioenen)

2.6.2 Gedragscode en Klokkenluiderregeling

Bij het Fonds is een Gedragscode van kracht. De compliance officer van het Fonds houdt toezicht op de naleving van de Gedragscode. Eén van de items daarbij is het vaststellen dat alle aan het Fonds verbonden personen de Gedragscode voor akkoord hebben ondertekend. Tevens beoordeelt de compliance officer of ontvangen relatiegeschenken en nevenfuncties van verbonden personen in overeenstemming zijn met de in de Gedragscode opgenomen normen hiervoor.

Bij het Fonds is tevens een Klokkenluiderregeling van kracht. Op grond van die regeling kunnen misstanden binnen het Fonds, desgewenst anoniem, worden gemeld. In het verslagjaar 2023 zijn geen meldingen ontvangen. De externe vertrouwenspersoon is gecontracteerd bij het Nederlands Compliance Instituut (NCI). 2023 heeft vooral in het teken gestaan van de ontwikkeling van de nieuwe klokkenluidersregeling. Aanleiding hiervoor was de inwerkingtreding van de Wet bescherming klokkenluiders. Deze aangepaste klokkenluidersregeling is inmiddels goedgekeurd en vastgesteld.

Vergaderingen fondsorganen

Het Algemeen Bestuur vergaderde in 2023 elf keer. De Auditcommissie vergaderde in 2023 vijf keer. Het Verantwoordingsorgaan heeft in 2023 één keer met (een afvaardiging van) het Algemeen Bestuur vergaderd en één keer met het Niet Uitvoerend Bestuur. Daarnaast vergaderde het Verantwoordingsorgaan zeven keer met het Uitvoerend Bestuur. Er vond eenmaal een overleg tussen het Verantwoordingsorgaan en de externe accountant en externe actuaris plaats.

2.6.3 Zelfevaluatie Algemeen Bestuur

Het Bestuur besteedt veel aandacht aan het eigen functioneren. In verband hiermee wordt onder meer het navolgende gedaan: De voorzitter van het Algemeen Bestuur houdt jaarlijks 1-op-1 gesprekken met alle bestuursleden. Eenmaal per jaar vindt, in beginsel, in de vorm van een plenaire sessie een zelfevaluatie plaats. De zelfevaluatie heeft in 2023 plaatsgevonden onder begeleiding van een externe partij en is opgevolgd met een trainings- en opleidingstraject voor het gehele Algemeen Bestuur. Dit traject loopt door in 2024.

Viermaal per jaar wordt door de niet-uitvoerende bestuursleden de wijze van uitoefening van hun toezichtstaak geëvalueerd. Dit proces voor de zelfevaluatie is in overeenstemming met Code Pensioenfondsen.

Geschiktheid van het Algemeen Bestuur

Het besturen van een pensioenfonds is een grote verantwoordelijkheid. Die verantwoordelijkheid vraagt om specifieke geschiktheid. De eisen voor geschiktheid van de bestuursleden liggen vast in de 'Beleidsregel Geschiktheid'. Deze beleidsregel is door De Nederlandsche Bank opgesteld.

Geschiktheidsbeleid

Philips Pensioenfonds beschikt over een geschiktheidsbeleid waarin vastligt over welke deskundigheid, competenties en professioneel gedrag de bestuursleden dienen te beschikken. Philips Pensioenfonds sluit zich in het geschiktheidsbeleid aan bij de richtlijnen uit de Handreiking geschiktheid van de Pensioenfederatie en de Code Pensioenfondsen. Het geschiktheidsbeleid beschrijft:

- de benodigde geschiktheidskenmerken voor het Algemeen Bestuur;
- de methodiek die het Algemeen Bestuur hanteert in geschiktheidsontwikkeling;
- hoe permanente educatie wordt bevorderd en geborgd;
- hoe evaluatie- en opvolgingsbeleid zijn ingericht;
- hoe de door het Fonds gehanteerde aanpak aansluit bij de eisen van de toezichthouder.

Visie op leren

Philips Pensioenfonds maakt gebruik van zowel formele als informele leeroplossingen om het geschiktheidsbeleid in te vullen. De formele kant bestaat uit trainingen voor bestuursleden. Verder biedt het Fonds mogelijkheden tot het ontwikkelen van specifieke vaardigheden en tot het onderhouden van deskundigheid via het bezoeken van themabijeenkomsten, seminars en congressen en het bijhouden van actualiteiten.

Intern organiseert het Bestuur periodiek opleidingsdagen om actuele thema's te behandelen. De opleidingsdagen van het Algemeen Bestuur vonden in het verslagjaar plaats in de maand oktober in aanwezigheid van het Verantwoordingsorgaan. Tijdens de opleidingsdagen is in het kader van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel onder meer ingezoomd op het overbruggingsplan, het begrip 'netto profijt' en is uitleg over de invaarmethoden gegeven.

Beoordeling van nieuwe leden van het Algemeen Bestuur vindt plaats op grond van een door het Bestuur opgesteld functieprofiel. In beginsel worden nieuwe leden van het Algemeen Bestuur geacht om een opleiding gericht op het besturen van een ondernemingspensioenfonds te volgen. Ook het doorlopen van een assessment, uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij behoort tot de mogelijkheden.

Profiel van het Algemeen Bestuur

Bij de samenstelling van het Algemeen Bestuur wordt actief gestuurd om kandidaten aan boord te krijgen die de deskundigheidsgebieden op hoog niveau en op basis van ruime ervaring kunnen afdekken en wordt ernaar gestreefd om vrouwelijke en/of jongere kandidaten aan te trekken (zie ook paragraaf 2.6.1 'Code Pensioenfondsen'). Voor alle bestuurders geldt dat ze een grondige kennis van de eigen regeling en beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen dienen te bezitten. Evenals inzicht in de risico's en manieren en momenten om die te beheersen en bij te sturen. Voor de uitvoerend bestuurders en de onafhankelijke voorzitter geldt daarnaast dat deze over zeer ruime werk- en managementervaring in de financiële sector dienen te beschikken. De eisen die het Fonds stelt aan specifieke functies binnen het Algemeen Bestuur zijn uitgewerkt in het Geschiktheidsbeleid.

2.6.4 Verkiezingen Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden: vier leden namens de gepensioneerden, één lid namens de werknemers en één lid namens de werkgevers. Daarnaast is voor de werknemers en de werkgevers een plaatsvervangend lid aangewezen. Leden worden benoemd voor een periode van vier jaar. In 2023 zijn door het Algemeen Bestuur vier nieuwe gepensioneerdenleden benoemd. Omdat uitsluitend de Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden kandidaten had voorgedragen, zijn geen verkiezingen gehouden.

Om de (nieuwe) leden van het Verantwoordingsorgaan op de hoogte te houden over ontwikkelingen met betrekking tot de Wet toekomst pensioenen, heeft het Bestuur hen regelmatig bijgepraat.

2.7 Communicatiebeleid

2.7.1 Strategisch communicatiebeleid

In paragraaf 2.2.1 'Ambities en principes' is de communicatie-ambitie van Philips Pensioenfonds opgenomen. Deze communicatie-ambitie is gebaseerd op het strategisch communicatieplan met een looptijd van 2023 tot eind 2026.

In 2023 heeft een herijking van het strategisch communicatieplan 2020-2022 plaatsgevonden. Hiervoor is gekozen, omdat op relatief korte termijn (in 2026) een nieuwe pensioenregeling gaat gelden onder de Wet toekomst pensioenen. Om die reden, en omdat we de komende jaren gaan communiceren over de nieuwe pensioenregeling (die in 2026 moet ingaan), lag een gehele herziening van het strategisch communicatieplan niet voor de hand.

In het Strategisch communicatieplan 2023-2026 is aandacht besteed aan het integreren van actuele onderwerpen, zoals keuzebegeleiding en de toevoeging van de aangewezen onderneming Versuni waarvoor het Fonds ook de pensioenregeling uitvoert. Ook is er naar aanleiding van gesprekken met focusgroepen en andere contacten met deelnemers aandacht gevraagd voor de verdere internationalisering van het deelnemersbestand en het (digitaal) doorontwikkelen van pensioenprocessen. Daarnaast zijn de communicatiedoelen van het Fonds geactualiseerd.

2.7.2 Actuele communicatiethema's in 2023

In het verslagjaar speelden onder meer de volgende actuele communicatiethema's: het besluit om de pensioenen te verhogen door indexatie, het nieuwe pensioenstelsel en het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Deze thema's hebben in 2023 centraal gestaan in de diverse communicatiemiddelen die Philips Pensioenfonds in het verslagjaar heeft ingezet.

2.7.3 Middelen

Gedurende het verslagjaar is op verschillende manieren met de deelnemers van het Fonds gecommuniceerd over onder andere de hiervoor genoemde thema's. De belangrijkste communicatiemiddelen worden hierna aangestipt.

Communicatie over indexatiebesluit 2023

In maart 2023 zijn alle deelnemers geïnformeerd over de pensioenverhoging per 1 april 2023. In de persoonlijke brief is toegelicht dat het Algemeen Bestuur de pensioenverhoging per 1 april 2023 heeft vastgesteld na afweging tussen het geven van zoveel mogelijk indexatie en het beschermen van de financiële buffer. Belangrijk onderdeel van de communicatie was een achtergrondartikel op de website waarin het Bestuur heeft toegelicht

hoe de afweging is gemaakt. Het artikel is aangevuld met vragen en antwoorden. Aanvullend hierop is interactie met deelnemers gezocht door dialoog te organiseren tussen deelnemers en bestuursleden. Zo hebben begin april verschillende informele 'koffiesessies' plaatsgevonden, waarin telkens twee leden van het Uitvoerend Bestuur (in wisselende samenstellingen) in gesprek gingen met kleine groepjes pensioenontvangers. Deze sessies hadden tot doel om in een open sfeer te peilen hoe pensioenontvangers het indexatiebesluit en de communicatie daarover hebben ontvangen. Vervolgens is medio april een flitswebinar georganiseerd. Hierin vertelde Algemeen Directeur Jasper Kemme in het kort over de afwegingen die het Bestuur heeft gemaakt voor het besluit over de pensioenverhoging per 1 april 2023. Directeur Pensioenen Mike Pernot sloot aan om vragen van deelnemers te beantwoorden.

Magazine Generaties

Het magazine Generaties is in 2023 tweemaal verschenen: in juni en december. Generaties verscheen in 2023 voor het eerst volledig tweetalig. Deelnemers met een Engelse taalvoorkeur kregen het magazine in het Engels. In de juni-editie is de publicatie van het jaarverslag over het jaar 2022 aan de orde geweest via een interview met bestuursleden Frederieke Leene en Mike Pernot. Ook was er aandacht voor de ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen, waarbij de beleggingen gericht op het duurzame ontwikkelingsdoel 'Verantwoorde consumptie en productie' zijn uitgelicht. In deze editie gaven we ook meer informatie over het pensioen voor de partner wanneer de deelnemer overlijdt. Tot slot was een artikel opgenomen waarin de nieuwe leden van het Verantwoordingsorgaan voorgesteld werden.

In de december-editie was een artikel opgenomen waarin vooruitgekeken werd naar het indexatiebesluit 2024. Ook werd er aandacht besteed aan het onderzoek 'Toekomst pensioen & risicohouding' dat begin 2024 startte. In een tijdlijn werd daarnaast inzicht gegeven in het proces dat doorlopen wordt om tot een nieuwe pensioenregeling onder de Wet toekomst pensioenen te komen en in hetgeen de deelnemer in elke fase van dit proces kan verwachten van zowel de werkgevers als het Fonds.

Digitale nieuwsbrief Gener@ties

De digitale nieuwsbrief Gener@ties is in 2023 elk kwartaal verschenen. In Gener@ties wordt aandacht besteed aan de financiële positie van het Fonds en actuele pensioenontwikkelingen. Daarnaast worden medewerkers en pensioenontvangers aan het woord gelaten over pensioengerelateerde onderwerpen. Rond het moment van publicatie van het jaarverslag verschijnt altijd een extra uitgave van de nieuwsbrief. In 2023 verscheen deze uitgave in juni. Zowel deelnemers van het Fonds als andere geïnteresseerden hebben de mogelijkheid zich te abonneren op de digitale nieuwsbrief die per e-mail wordt verstuurd. Vanuit de nieuwsbrief kan worden doorgelinkt naar de website van Philips Pensioenfonds waar verdere informatie te vinden is.

Kwartaalverslag

Elk kwartaal publiceert het Fonds het kwartaalverslag op de website. In dit kwartaalverslag zijn de belangrijkste financiële gegevens van het Fonds opgenomen. Alle deelnemers en andere geïnteresseerden kunnen het kwartaalverslag via de website bekijken.

Digitaal communiceren

Philips Pensioenfonds wil via digitale communicatiemiddelen, met de website en de persoonlijke omgeving MijnPPF als het centrale digitale platform, gemak bieden aan deelnemers door op een snelle manier en op maat met hen te communiceren, waarbij de online (persoonlijke) informatie 24/7 beschikbaar is. Service bieden staat dus centraal. Als een deelnemer zelf behoefte heeft aan persoonlijk contact of informatieverstrekking op papier, dan blijft dat – zonder drempels – mogelijk.

Website en MijnPPF

De openbare website van het Fonds en MijnPPF spelen een grote rol in onze digitale communicatie. Op de website van Philips Pensioenfonds kunnen deelnemers veel informatie vinden over hun pensioen en over algemene zaken binnen het Fonds. De website van Philips Pensioenfonds is de basis voor alle generieke communicatie van het Fonds naar deelnemers en stakeholders. De informatie op de website is zo actueel mogelijk. De website wordt ingezet om meer informatie te geven over onderwerpen waarover de deelnemer bijvoorbeeld per (digitale) brief is geïnformeerd. Hierdoor wordt de informatie 'gelaagd' aangeboden.

Met MijnPPF heeft de deelnemer op ieder gewenst moment via een online beveiligde omgeving inzicht in zijn of haar pensioen. De deelnemer kan zelf een aantal persoonlijke gegevens wijzigen. De Pensioenplanner voor pensioenopbouwers en premievrije polishouders is onderdeel van MijnPPF. In 2023 is ook voor deelnemers die inloggen met een gebruikersnaam en wachtwoord een dubbele identificatie geïntroduceerd. Daarmee is de beveiliging van deze inlogmethode vergelijkbaar met de beveiliging bij inloggen met DigiD of een Europees erkend inlogmiddel. Deelnemers kunnen daarom nu ook met gebruik van deze inlogmethode wijzigingen doorgeven in MijnPPF.

Om voorbereid te zijn op de Wet toekomst pensioenen is besloten om de persoonlijke omgeving MijnPPF om te zetten naar nieuwe techniek. Om dit in 2024 te kunnen realiseren, is in 2023 al uitvoerig aandacht besteed aan de ontwikkeling van de nieuwe mijnomgeving. Met het vernieuwde MijnPPF wordt beoogd een volgende stap te kunnen zetten in het digitaal communiceren met deelnemers.

(Uniform) Pensioenoverzicht

Jaarlijks ontvangen alle pensioenopbouwers het Uniform Pensioenoverzicht.

Pensioenontvangers ontvangen ook jaarlijks een Pensioenoverzicht. Dit Pensioenoverzicht geeft de deelnemer informatie over zijn persoonlijke pensioensituatie. Voor iedereen is het Pensioenoverzicht (ook) gepubliceerd in MijnPPF op de website.

Pensioen3daagse

Elk jaar in november vindt de Pensioen3daagse plaats. Dit is een landelijk initiatief van het Platform Wijzer in geldzaken. Philips Pensioenfonds haakt aan op de Pensioen3daagse, door op dat moment de digitale nieuwsbrief Gener@ties te versturen. Ook zoekt het Fonds de deelnemers op om in 'lunchkraampjes' pensioenvragen van deelnemers te beantwoorden op verschillende werklocaties van de aangesloten ondernemingen. In 2023 hebben de lunchkraampjes gestaan bij Philips in Best, op de High Tech Campus en in het Philips Center in Amsterdam. Ook is Versuni in Amsterdam bezocht. Later heeft nog een pensioenvoorlichting plaatsgevonden bij Signify in Amsterdam. Tijdens de Pensioen3daagse is ook een flitswebinar aangekondigd over de Anw-hiaatverzekering dat later die maand plaatsvond.

2.8 Kosten

Bedragen in miljoenen euro's

In deze paragraaf geeft Philips Pensioenfonds inzicht in de kosten en de beheersing daarvan. Hierbij volgt het Fonds de 'aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie.

Daar waar geen volledig inzicht in de kosten bestaat, werkt het Fonds met schattingen. Dit geldt in sterke mate voor de transactiekosten, omdat wereldwijd bij transacties gewerkt wordt met zogenoemde 'netto' prijzen. Dit betekent dat de transactiekosten zijn 'verborgen' in de transactieprijs. De gehanteerde schattingen zijn voornamelijk gebaseerd op informatie van de vermogensbeheerders van het Fonds.

Tot de kosten wordt ook btw gerekend voor zover deze niet kan worden teruggevorderd (circa € 3 miljoen in 2023; circa € 3 miljoen in 2022). Kosten in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's op basis van een gemiddelde omrekenkoers. Kosten die niet direct betrekking hebben op pensioenbeheer danwel vermogensbeheer zijn toegerekend aan pensioenbeheer en vermogensbeheer naar rato van de direct aan beide activiteiten toerekenbare kosten. Er is bij Philips Pensioenfonds geen sprake van kosten die rechtstreeks door de werkgevers worden gedragen.

Onderstaand volgt eerst een overzichtstabel met daarin de belangrijkste kostencijfers van het huidige boekjaar. Vervolgens is een gedetailleerde tabel opgenomen met meer informatie over de opbouw van de kostencijfers, en met vergelijkende cijfers van voorgaande boekjaren. Deze tabel loopt door op de volgende pagina.

Overzichtstabel kosten 2023

	Bedrag in miljoenen euro's	Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen
Pensioenuitvoeringskosten	8,2	0,05%
Vermogensbeheerkosten	55,9	0,32%
Totale kosten (excl. transactiekosten)	64,1	0,37%
Transactiekosten	23,6	0,14%
Totale kosten (incl. transactiekosten)	87,7	0,51%

**Gedetailleerde tabel
kosten**

	2023		2022		2021	
<i>Bedragen in miljoenen euro's (tenzij anders vermeld)</i>	Separaat vermeld in jaarrekening	Verrekend met rendement	Separaat vermeld in jaarrekening	Verrekend met rendement	Separaat vermeld in jaarrekening	Verrekend met rendement
<u>Pensioenuitvoeringskosten</u>						
Kosten pensioenbeheer ³⁴	6,5	-	6,0	-	5,8	-
Kosten bestuur en financieel beheer	0,7	-	0,7	-	0,7	-
Incidentele baten en lasten	-	-	0,0	-	0,5	-
Opslag voor indirecte kosten	1,0	-	0,7	-	0,7	-
Totaal	8,2	-	7,4	-	7,7	-
Totaal pensioenuitvoeringskosten	8,2		7,4		7,7	
Pensioenuitvoeringskosten in euro per deelnemer³⁵	€ 137		€ 117		€ 120	
<u>Vermogensbeheerkosten</u>						
Vaste beheerkosten van beleggingen	23,8	23,2	27,6	28,8	29,6	25,2
Prestatieafhankelijke vergoedingen	-	0,0	-	0,0	-	0,0
Kosten bewaarloon	0,6	-	0,7	-	0,8	-
Overige kosten	1,9	-	1,8	-	1,4	-
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Opslag voor indirecte kosten	6,4	-	5,8	-	5,8	-
Totaal	32,7	23,2	35,9	28,8	37,6	25,2
Totaal vermogensbeheerkosten	55,9		64,7		62,8	
Vermogensbeheerkosten Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen³⁶	0,32%		0,32%		0,27%	

34 Betreft kosten pensioenbeheer voor pensioenopbouwers, pensioenontvangers en houders van een premievrije polis.

35 Het aantal deelnemers is gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioenontvangers aan het einde van het boekjaar. In 2023 zijn dit 60.110 personen (2022: 62.795 personen).

36 Het gemiddeld belegd vermogen is berekend op basis van de maandeinde standen van het belegd vermogen en bedraagt in 2023 € 17.353 miljoen (2022: €20.055 miljoen).

Transactiekosten (grotendeels schattingen)						
Totaal	1,2	22,4	0,5	31,0	0,6	25,9
Totaal transactiekosten	23,6		31,5		26,5	
Transactiekosten Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,14%		0,16%		0,11%	
Totale kosten	42,1³⁷	45,6	43,8	59,8	45,9	51,1
	87,7		103,6		97,0	
Totale kosten Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,51%		0,52%		0,42%	

2.8.1 Pensioenuitvoeringskosten

Achtergrond

De pensioenuitvoeringskosten bestaan onder meer uit de kosten van de pensioenbeheerder waaraan het Fonds de pensioenadministratie heeft uitbesteed. Daarnaast vallen ook onder de pensioenuitvoeringskosten: de aan het pensioenbeheer toe te rekenen kosten van het Algemeen Bestuur en het Bestuursbureau, alsmede een deel van de toezichtskosten, kosten voor financieel beheer en projectkosten.

De kosten per deelnemer zijn in algemene zin sterk afhankelijk van de schaalgrootte van een pensioenfonds maar ook van onder meer het serviceniveau en de wijze van communiceren naar deelnemers. Deze factoren kunnen substantieel invloed hebben op het kostenniveau.

Ontwikkeling van de pensioenuitvoeringskosten

Het totaalbedrag aan pensioenuitvoeringskosten bedroeg over 2023 € 8,2 miljoen (2022: € 7,4 miljoen), oftewel € 137 per deelnemer (2022: 117 per deelnemer).

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegenomen ten opzichte van 2022. In de tabel is te zien dat de toename twee hoofdoorzaken kent, namelijk een toename in de kosten voor pensioenbeheer van € 6,0 miljoen in 2022 naar € 6,5 miljoen in 2023, en een toename in de opslag voor indirecte kosten (toegerekend aan pensioenuitvoeringskosten) van € 0,7 miljoen in 2022 naar € 1,0 miljoen in 2023. Hierdoor namen de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer toe met € 20.

³⁷ De aansluiting met de kosten genoemd in de jaarrekening is als volgt te maken: in bovenstaande tabel bedraagt het totaal van de kolom 'separaat vermeld in jaarrekening' € 42,1 miljoen. Deze kosten komen in de jaarrekening terug onder toelichting '[9] beleggingsresultaat voor risico pensioenfonds' voor € 25 miljoen en onder toelichting '[11] pensioenuitvoeringskosten' voor € 17 miljoen.

De toename in kosten voor pensioenbeheer werd voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse indexatie van de vergoeding die het Fonds betaalt aan de externe pensioenbeheerder.

De oorzaak van de toename in de opslag voor indirecte kosten is tweeledig:

1. In 2023 werd 13% (2022: 10%) van de totale indirecte kosten aan pensioenuitvoering toegerekend. Dit percentage wordt bepaald door de verhouding tussen de direct toerekenbare kosten aan pensioenuitvoering versus vermogensbeheer. Indirecte kosten zijn bijvoorbeeld personeelskosten, bestuurskosten, kosten van adviseurs en kosten van toezicht die niet direct aan pensioenuitvoering kunnen worden toegerekend. Aan pensioenuitvoering is in 2023 een groter deel van de indirecte kosten toegerekend, omdat de direct aan vermogensbeheer toegewezen kosten zijn afgenomen en daardoor de verhouding pensioenuitvoering versus vermogensbeheer anders is komen te liggen.
2. Daarnaast zijn de totale indirecte kosten toegenomen. Hoofdoorzaken hiervan waren de toegenomen kosten voor voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel, en de toegenomen wettelijke bijdragen aan toezicht door DNB en AFM. De kosten voor voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel bedroegen in 2023 € 1,3 miljoen, waarvan € 0,2 miljoen aan pensioenuitvoeringskosten is toegerekend als onderdeel van de opslag voor indirecte kosten. Ook in de komende jaren verwacht het Fonds kosten hiervoor te moeten maken.

Een belangrijke andere reden voor de stijging van de pensioenbeheerkosten per deelnemer is de afname van het aantal deelnemers (actieven en pensioenontvangers). Dit leidde tot een stijging van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer met € 6.

Het totaalbedrag pensioenuitvoeringskosten is lager dan het bedrag zoals vermeld in de jaarrekening (zie toelichting [11] Pensioenuitvoeringskosten op pagina 172). Dit komt doordat de indirecte kosten in de jaarrekening volledig opgenomen zijn als pensioenuitvoeringskosten. In dit hoofdstuk zijn de indirecte kosten overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie voor een groot deel toegerekend aan vermogensbeheerkosten.

2.8.2 Vermogensbeheerkosten

Het totaalbedrag aan vermogensbeheerkosten bedroeg in 2023 € 55,9 miljoen (2022: € 64,7 miljoen), oftewel 0,32% van het gemiddeld belegd vermogen (2022: 0,32%).

Achtergrond en totstandkoming

Van de totale vermogensbeheerkosten betrof € 0,01 miljoen (2022: € 0,01 miljoen) schattingen. Schattingen worden gebruikt voor het bepalen van de kosten die gemaakt worden op het laagste niveau van de fondsbeleggingen in private equity, zijnde de bedrijven waarin de private equity fondsen beleggen. De berekening van deze kosten staat verder toegelicht op pagina 94 onder 'bestanddelen van vermogensbeheerkosten'.

De 'kosten separaat vermeld in de jaarrekening' zijn kosten die direct aan het Fonds gefactureerd worden, en andere kosten die direct door het Fonds betaald worden (zoals personeelskosten). Inzake de 'kosten verrekend met het rendement' ontvangt het Fonds geen factuur, maar worden de kosten direct verrekend met het rendement.

De vermogensbeheerkosten zijn sterk afhankelijk van de omvang van het belegd vermogen, alsmede van de beleidskeuzes van het Fonds betreffende onder meer het risicoprofiel van het Fonds en de hieruit voortkomende beleggingsmix. Andere belangrijke factoren zijn de mate van actief dan wel passief beheer alsook de mate waarin het Fonds direct belegt in beleggingstitels of gebruikmaakt van beleggingsfondsen (indirect). De volgende tabel van de beleggingen geeft weer hoe de beleidskeuzes zich vertalen naar de beleggingsportefeuille. Deze keuzes kunnen leiden tot substantiële verschillen in de beheervergoeding. De tabel geeft de situatie weer ultimo 2023.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen	Omvang in € mln	% van totaal	Actief/ passief	Direct/ Indirect
Vastrentende waarden	11.760	66%		
Staatsobligaties wereldwijd	6.048	34%	Passief	Direct
Bedrijfsobligaties wereldwijd	1.427	8%	Actief	Direct
Hypotheken	1.433	8%	Actief	Direct / indirect
Hoogrenderende bedrijfsobligaties	1.385	8%	Actief	Direct
Staatsobligaties uit opkomende markten	1.412	8%	Actief	Direct
Liquiditeiten	55	0%	Actief	Direct / indirect
Zakelijke waarden	5.899	33%		
Aandelen	3.884	22%	Passief	Direct
Onroerend goed	2.015	11%	Actief / passief	Indirect
Private equity	0	0%	Actief	Indirect
Valuta-afdekking	81	1%	Nvt	Direct
Totaal excl rente-afdekking	17.740	100%		
Rente-afdekking	308	2%	Nvt	Direct
Totaal incl rente-afdekking	18.048³⁸			

38 Betreft de beleggingen ultimo 2023 zoals opgenomen in de balans in de jaarrekening (€ 20.073 miljoen) gesaldeerd met de beleggingen (derivaten) met een negatieve waarde (€ 1.856 miljoen) en de terugbetalingsverplichting uit hoofde van ontvangen liquiditeitenonderpand (€ 169 miljoen).

Bestanddelen van vermogensbeheerkosten

Het Fonds heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan de vermogensbeheerder BlackRock. De kosten voor dit beheer worden aan het Fonds gefactureerd. De beheervergoeding betreft een vast percentage per gedeelte van het beheerd vermogen. Dit percentage is onder meer gebaseerd op de beleggingscategorie en beleggingsstijl zoals opgenomen in de tabel.

Voor fiduciair beheer, zoals aanstelling en monitoring van externe beheerders, risico-management, vermogensbeheeradministratie en advisering, is met BlackRock een aparte vergoeding afgesproken. Dit betreft een vast percentage over het totaal beheerd vermogen.

Het Fonds belegt in onroerendgoedfondsen met een wereldwijd mandaat. Eind 2023 bedroeg het hierin belegde vermogen € 1.884 miljoen (eind 2022: € 2.314 miljoen). Binnen de onroerendgoedfondsen worden kosten gemaakt die conform de 'aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie opgenomen moeten worden onder de vermogensbeheerkosten.

Eind 2023 belegde het Fonds voor een marktwaarde van € 826 miljoen (eind 2022: € 707 miljoen) in geldmarktfondsen (deze cijfers zijn exclusief ontvangen onderpand dat belegd is in geldmarktfondsen). De kosten voor het beheer van deze geldmarktfondsen alsmede andere kosten zoals bewaarkosten en administratiekosten, zijn bepaald op basis van de prospectussen en jaarrekeningen van deze fondsen, en zijn opgenomen onder de vermogensbeheerkosten.

Ook belegt het Fonds in een hypotheekfonds. Deze belegging bedroeg eind 2023 € 497 miljoen (eind 2022 € 489 miljoen). Er is sprake van kosten binnen dit hypotheekfonds, bijvoorbeeld de beheervergoeding en andere externe kosten die het hypotheekfonds maakt. Deze kosten zijn opgenomen onder de vermogensbeheerkosten van het Fonds.

Ook de kosten van andere beleggingsfondsen waarin het Fonds belegt, zijn opgenomen onder vermogensbeheerkosten. De beleggingen in private equity met een totale marktwaarde ultimo 2023 van € 0,3 miljoen (eind 2022: € 0,5 miljoen) kennen een zogenoemde 'fonds-van-fondsen-structuur'. Dit betekent dat het Fonds niet direct belegt in beleggingstitels maar in fondsen die op hun beurt beleggen in onderliggende beleggingsfondsen. De vermogensbeheerkosten in deze onderliggende fondsen zijn over het algemeen niet inzichtelijk en vaak niet beschikbaar. Daarom heeft het Fonds de vermogensbeheerkosten in onderliggende private equity-fondsen geschat op basis van informatie van de Pensioenfederatie. Dit betreft 2% van het gemiddeld beheerd vermogen voor beleggingen in venture capital en 1,65% voor overige private equity strategieën.

Onder vermogensbeheerkosten zijn tevens de kosten voor bewaring en administratie van de beleggingen opgenomen.

Tenslotte zijn onder de vermogensbeheerkosten nog diverse andere kosten opgenomen die direct verband houden met vermogensbeheer dan wel geheel of gedeeltelijk toe te rekenen zijn aan vermogensbeheer. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om advieskosten en interne kosten

van het Fonds waaronder personeelskosten. Daarnaast omvatten de vermogensbeheerkosten de aan vermogensbeheer toe te rekenen kosten van het Algemeen Bestuur en het Bestuursbureau alsmede een deel van de toezichtskosten, kosten voor financieel beheer en projectkosten.

De wijze waarop het Fonds de vermogensbeheerkosten presenteert, is gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Deze aanbevelingen wijken af van de regels voor de presentatie van de vermogensbeheerkosten in de jaarrekening (zie toelichting [9] Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen op pagina 170).

Ontwikkeling van de vermogensbeheerkosten

Ten opzichte van 2022 zijn de vermogensbeheerkosten in absolute zin met € 8,8 miljoen afgenomen. Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten echter gelijk gebleven: 0,32% in zowel 2023 als 2022. De belangrijkste ontwikkelingen die hiertoe hebben geleid zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Bedrag	Uitleg van de toename of afname
-/- 8,7 mln	Het gemiddeld belegd vermogen is afgenomen van € 20,1 miljard in 2022 naar € 17,4 miljard in 2023. Omdat de meeste vermogensbeheerkosten een percentage bedragen van het belegd vermogen, nemen de vermogensbeheerkosten in absolute zin automatisch af als het belegd vermogen afneemt.
+ 0,6 mln	De opslag voor indirecte kosten (toegerekend aan vermogensbeheerkosten) is in 2023 toegenomen. Hoofdoorzaken hiervan waren de toegenomen kosten voor voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel, en de toegenomen wettelijke bijdragen aan toezicht door DNB en AFM.
-/- 0,7 mln	Overige ontwikkelingen, waaronder lagere kosten gemaakt binnen onroerendgoedfondsen, leidden tot een verdere afname van ongeveer € 0,7 miljoen.

2.8.3 Transactiekosten

Achtergrond en totstandkoming

Transactiekosten zijn de kosten die gemaakt moeten worden om een (beleggings-) transactie tot stand te brengen en uit te voeren. Dit zijn over het algemeen geen kosten die aan de vermogensbeheerder worden betaald, maar kosten die bijvoorbeeld aan de beurs of aan een broker moeten worden betaald. Het verkrijgen van inzicht in deze kosten is niet eenvoudig omdat wereldwijd gewerkt wordt met zogenoemde 'netto' prijzen. Dit betekent dat de transactiekosten zijn 'verborgen' in de transactiepreizen.

Om een indicatie te geven van deze transactiekosten wordt veelal gebruik gemaakt van schattingen. Het gaat dan met name om transacties in vastrentende waarden en bepaalde derivaten. Het Fonds heeft voor deze schattingen informatie gebruikt van de vermogensbeheerder. Omdat transactiekosten deel uitmaken van de transactiepreizen, is in het rendement reeds rekening gehouden met deze kosten.

Bestanddelen van de transactiekosten

De totale transactiekosten over 2023 bedroegen € 23,6 miljoen (2022: € 31,5 miljoen). Hiervan betrof € 21,7 miljoen (2022: € 30,2 miljoen) schattingen. De verdeling van de totale kosten is als volgt:

- In- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen: € 2,3 miljoen (2022: € 3,3 miljoen);
- Aan- en verkoopkosten bij directe beleggingen: € 18,2 miljoen (2022: € 21,9 miljoen);
- Transactiekosten bij onroerend goed: € 1,0 miljoen (2022: € 0,3 miljoen);
- Transactiekosten binnen beleggingsfondsen: € 2,1 miljoen (2022: € 6,0 miljoen).

Onder *in- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen* zijn opgenomen de door de vermogensbeheerder geschatte in- en uitstapkosten gemaakt bij de uitbreiding of afwikkeling van de beleggingen in onroerendgoedfondsen.

Voor *aan- en verkoopkosten* bij aandelen- en futuretransacties zijn de werkelijk betaalde broker- en commissiekosten opgenomen voor een totaalbedrag van € 0,8 miljoen (2022: € 0,9 miljoen).

Het Fonds belegt ook in swaps. De hiermee gepaard gaande transactiekosten worden gedurende de looptijd van de swap verrekend met het rendement op de swap beleggingen.

De overige aan- en verkoopkosten hebben betrekking op vastrentende waarden en derivaten (valutatermijntransacties). Het grootste deel van deze kosten zijn door de vermogensbeheerders geschat door een gemiddeld transactiekosten-percentages te relateren aan het werkelijke totale transactievolume (in euro's) per beleggingscategorie in 2023.

De *transactiekosten bij onroerend goed* houden verband met advieskosten gemaakt bij de aankoop of verkoop van onroerendgoedfondsen.

De Pensioenfederatie beveelt aan dat tevens de *transactiekosten binnen de fondsbeleggingen* worden opgenomen, tenzij de fondsbeheerder deze niet beschikbaar heeft. De fondsbeheerders hebben deze gegevens verstrekt: in totaal gaat het om een bedrag van € 2,1 miljoen (2022: € 6,0 miljoen).

Ontwikkeling van de transactiekosten

De transactiekosten namen op totaalniveau met € 7,9 miljoen af. Hieraan liggen de volgende bewegingen ten grondslag:

Bedrag	Uitleg van de toename of afname
-/- 1,0 mln	De in- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen zijn afgenomen (van € 3,3 miljoen in 2022 naar € 2,3 miljoen in 2023). Zowel in 2022 als in 2023 hebben relatief veel verkopen van beleggingen in onroerendgoedfondsen plaatsgevonden. Deze verkopen vonden plaats met als doel het gewicht van de vastgoedportefeuille meer in lijn te brengen met het strategisch gewicht. Uitstapkosten kunnen hierbij van toepassing zijn, dit is afhankelijk van individuele afspraken. In 2023 vielen deze kosten lager uit dan in 2022.
-/- 2,2 mln	De transactiekosten die gepaard gaan met beleggingen in swaps (onderdeel van 'aan- en verkoopkosten bij directe beleggingen') zijn afgenomen (van € 2,6 miljoen in 2022 naar € 0,4 miljoen in 2023). De voornaamste oorzaak is dat in 2022 inflatieswaps zijn verkocht. De transactiekosten die gepaard gaan met deze swaps en die normaliter gespreid worden over de looptijd van een swap, zijn door de verkopen in zijn totaliteit in 2022 terecht gekomen.
-/- 3,9 mln	De transactiekosten binnen onroerendgoedfondsen (onderdeel van 'transactiekosten binnen beleggingsfondsen') zijn afgenomen (van € 5,8 miljoen in 2022 naar € 1,9 miljoen in 2023). Deze transactiekosten hangen samen met aankopen en verkopen van vastgoed-objecten die plaatsvonden binnen de tientallen fondsen waarin het Fonds belegt. Daarom zijn deze kosten volatiel van aard.
-/- 0,8 mln	Overige ontwikkelingen, bijvoorbeeld minder transacties in de beleggingsportefeuille dan in 2022, hebben geleid tot een verdere afname van ongeveer € 0,8 miljoen.

2.8.4 Kosten per beleggingscategorie

Bovenstaande vermogensbeheerkosten en transactiekosten kunnen toegerekend worden aan de verschillende beleggingscategorieën waarin het Fonds belegt. In de navolgende tabel is hiervan een overzicht gegeven:

Beleggingscategorie	2023		2022		2021	
	Vermogens beheer- kosten	Transactie kosten	Vermogens beheer- kosten	Transactie kosten	Vermogens beheer- kosten	Transactie kosten
Vastrentende waarden	15,1	12,5	16,7	12,3	17,1	9,4
Aandelen	1,1	0,7	1,3	0,7	1,8	2,7
Onroerend goed	24,4	5,2	31,1	9,4	28,1	8,5
Grondstoffen	-	-	-	-	-	-
Alternatieven: Private Equity	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hedgefonds	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	0,6	0,2	0,6	0,2	0,6	0,1
Overlay beleggingen	2,0	5,0	2,6	8,9	2,7	5,8
Niet te alloceren aan een beleggingscategorie	12,7	-	12,4	-	12,5	-
Totaal	55,9	23,6	64,7	31,5	62,8	26,5

Bovenstaande indeling is ontleend aan de indeling die DNB jaarlijks uitvraagt bij pensioenfondsen. De beleggingen in private equity staan in de jaarrekening onder de categorie overige beleggingen. In bovenstaande tabel betreffen de overige beleggingen de liquiditeiten in de diverse portefeuilles inclusief de beleggingen in geldmarktfondsen.

Onder de kosten die niet te alloceren zijn aan een beleggingscategorie vallen bijvoorbeeld het bewaarloon, de kosten van het fiduciair beheer door de vermogensbeheerder en algemene kosten, zoals advieskosten, accountantskosten, toezichtskosten en personeelskosten.

Voor een toelichting op de ontwikkeling van de vermogensbeheer- en transactiekosten per beleggingscategorie wordt verwezen naar paragraaf 2.8.2 'Vermogensbeheerkosten' respectievelijk naar paragraaf 2.8.3 'Transactiekosten'.

2.8.5 Vergelijking van de vermogensbeheerkosten met andere pensioenfondsen

Het Fonds heeft deelgenomen aan de CEM Benchmarking vergelijking van vermogensbeheerkosten over het jaar 2022. CEM Benchmarking is een onafhankelijk Canadees instituut voor kosten- en rendementsbenchmarking. Het CEM rapport over het jaar 2023 komt pas eind 2024 beschikbaar en is dus niet opgenomen in dit bestuursverslag.

Het CEM rapport geeft een vergelijking van Philips Pensioenfonds met een peer groep. In de peer groep zitten Nederlandse pensioenfondsen met een vergelijkbare omvang.

Uitkomsten van de vergelijking

De vermogensbeheerkosten van het Fonds bedroegen over 2022 0,32% van het gemiddeld belegd vermogen, versus de mediaan van de Nederlandse peer groep van 0,38% (2021: 0,27% voor het Fonds versus 0,30% voor de peer groep). De mediaan van alle Nederlandse deelnemers aan CEM bedroeg eveneens 0,38% (2021: 0,32%). De vermogensbeheerkosten van Philips Pensioenfonds waren dus relatief laag. Bij deze vergelijking is echter geen rekening gehouden met verschillen tussen pensioenfondsen voor wat betreft fondsomvang, beleggingsmix en beleggingsstijl.

CEM heeft daarnaast benchmark kosten berekend (met behulp van peer groep data) die wèl zijn gecorrigeerd voor fondsomvang en beleggingsmix. Dit is voor Philips Pensioenfonds een meer realistische benchmark. Over 2022 bedroegen de benchmark kosten 0,36% (2021: 0,34%). PPF lag daar dus 0,04% procentpunt onder. De oorzaak hiervan is voornamelijk dat Philips Pensioenfonds in vergelijking met de Nederlandse peer groep in hogere mate passief belegt in plaats van actief, en dat het Fonds lagere beheervergoedingen heeft bedongen dan andere pensioenfondsen in de peer groep.

2.8.6 Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel

In de hiernavolgende tabel worden de vermogensbeheer- en transactiekosten weergegeven in relatie tot het rendement van het Fonds:

	2023	2022	2021
Bruto rendement	7,01%	-24,43%	5,95%
Vermogensbeheerkosten (verrekend met rendement) ³⁹	-0,13%	-0,14%	-0,11%
Transactiekosten (verrekend met rendement)	-0,13%	-0,16%	-0,11%
Gerapporteerd rendement (in jaarverslag)⁴⁰	6,75%	-24,73%	5,73%
Vermogensbeheerkosten (separaat vermeld in jaarrekening) ³⁹	-0,19%	-0,18%	-0,16%
Transactiekosten (separaat vermeld in jaarrekening)	-0,01%	-0,00%	-0,00%
Netto rendement	6,55%	-24,91%	5,57%

De vermogensbeheerkosten hangen samen met de beleggingsstrategie die een fonds hanteert, en de wijze waarop deze strategie wordt vertaald naar beleggingsmandaten. In het algemeen kan men stellen dat standaard beleggingscategorieën als staatsobligaties en aandelen lagere kosten met zich meebrengen dan alternatieve beleggingscategorieën als indirect onroerend goed, private equity en hedge fondsen.

Vermogensbeheerkosten hangen ook samen met de wijze waarop de beleggingsstrategie wordt geïmplementeerd. Het Fonds hanteert als beleggingsprincipe dat passief wordt belegd tenzij het Fonds verwacht dat de extra kosten die gepaard gaan met actief beheer meer dan gecompenseerd worden door een hoger verwacht rendement, of een passieve implementatie niet mogelijk is. Er vindt dus een afweging plaats of de extra kosten van actief beheer opwegen tegen het verwachte extra rendement dat actief beheer oplevert. Deze aanpak heeft tot gevolg dat het grootste deel van het vermogen van het Fonds passief wordt belegd.

Meer informatie over het beleggingsbeleid van Philips Pensioenfonds is te vinden in paragraaf 2.3.

³⁹ De vermogensbeheerkosten (verrekend met rendement) opgeteld bij de vermogensbeheerkosten (separaat vermeld in de jaarrekening) is gelijk aan het totaal aan vermogensbeheerkosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen).

⁴⁰ Het gerapporteerde rendement is berekend op basis van werkelijke cijfers. Het in deze tabel vermelde bruto rendement en netto rendement zijn van dit gerapporteerde rendement afgeleid.

2.9 Verwachtingen 2024

In deze paragraaf worden de verwachte ontwikkelingen in 2024 aangestipt. Daarnaast vermelden wij voor de goede orde de gebeurtenissen na balansdatum als opgenomen in de jaarrekening onder paragraaf 6.8. Die gebeurtenissen hebben zich voorgedaan in de eerste maanden van het jaar 2024, en liggen op het moment van schrijven van dit bestuursverslag dus reeds achter ons.

2.9.1 Pensioenen

Nieuw pensioenstelsel

Medio 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Het pensioen bij Philips Pensioenfonds gaat er daarom in 2026 anders uitzien dan nu. In april 2024 is door de sociale partners een overeenkomst gesloten over de nieuwe pensioenregeling. Er is gekozen voor een solidaire premieregeling met een flexibele component. In de loop van dit jaar zullen door sociale partners nog meer keuzes moeten worden gemaakt, zowel over de nieuwe pensioenregeling, als over de transitie naar die nieuwe regeling.

In het kader van de overgang naar een nieuwe pensioenregeling is ook voor pensioenfondsbesturen een belangrijke rol weggelegd. Zij moeten beoordelen of de transitie naar het nieuwe stelsel evenwichtig is en of de nieuwe pensioenregeling kan worden uitgevoerd. Bij de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie speelt het al dan niet invaren van de opgebouwde pensioenen een belangrijke rol, alsmede een eventueel overeengekomen compensatie voor het nadeel dat bepaalde groepen pensioenopbouwers wellicht hebben als gevolg van de overgang naar het nieuwe stelsel.

Daarom bereidt het Fonds zich al geruime tijd projectmatig voor op de komst van het nieuwe pensioenstelsel. Hiervoor heeft het Fonds een externe programmamanager aangesteld. Onderdeel van het project is onder meer het zoveel mogelijk kennis vergaren over de nieuwe regelgeving en door met adviseurs, bestuurders en medewerkers van andere pensioenfondsen en van onze uitbestedingspartners te overleggen over de gevolgen van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel in diverse scenario's. Belangrijke aandachtspunten zijn de aanpassing van de systemen en het versterken van de datakwaliteit voorafgaand aan de overgang. Ook het Verantwoordingsorgaan wordt uitdrukkelijk in deze voorbereidingen betrokken, omdat het adviesrecht heeft over enkele belangrijke besluiten die in dit kader moeten worden genomen, zoals bijvoorbeeld het besluit om al dan niet in te varen.

In aanvulling op onze eigen voorbereidingen op de komst van het nieuwe pensioenstelsel, staan wij de sociale partners bij in hun overleg over de verdere uitwerking van de nieuwe pensioenregeling, onder andere door te adviseren over technische kwesties en door het maken van berekeningen. Tot slot houden wij ook de organisatie die de belangen behartigt van veel van onze pensioengerechtigden, de Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden, zo goed mogelijk aangesloten bij alle ontwikkelingen.

Indexatiebesluit 2024

Het Bestuur buigt zich elk jaar over de vraag hoeveel pensioenverhoging verantwoord is. Uiteraard wil het Bestuur de pensioenen graag jaarlijks verhogen met de prijs-/looninflatie. Maar het Bestuur wil eveneens dat onze deelnemers een goede start kunnen maken in het nieuwe stelsel. Voor een goede uitgangspositie is het in het belang van alle deelnemers dat de financiële buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is. Ook is het wenselijk dat verschillen tussen deelnemers op het punt van het tot aan de overgang opgebouwde pensioen (afgezet tegen de ambitie), beperkt, fair en uitlegbaar zijn. Voor 2024 heeft het Bestuur besloten om de pensioenen volledig te verhogen door indexatie. Dit betekent dat de pensioenen per 1 april 2024 verhoogd zijn met de ambitie van het Fonds.

Pensioenopbouwers

De opgebouwde pensioenen zijn per 1 april 2024 verhoogd met 4,0%, de volledige looninflatie⁴¹ over het afgelopen jaar. Deze volledige verhoging was mogelijk omdat gebruikgemaakt kon worden van de ruimere, wettelijke regels over indexatie volgens het zogenoemde transitie-FTK. De verwachting is dat de opgebouwde pensioenen de komende jaren in ieder geval met een deel van de looninflatie verhoogd kunnen worden.

In 2024 bouwen pensioenopbouwers 1,85% pensioen op. Hiermee ligt het opbouwpercentage in 2024 op het ambitieniveau. Hoe de pensioenopbouw er daarna gaat uitzien, is mede afhankelijk van de afspraken die werkgevers nog moeten maken met de vakorganisaties/ondernemingsraden over de premie en de pensioenopbouw in de periode van 1 januari 2025 tot de overgang naar de nieuwe pensioenregeling in 2026.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

De pensioenen van pensioenontvangers en premievrije polishouders zijn per 1 april 2024 verhoogd met 2,4%, de volledige prijsinflatie over het afgelopen jaar. Deze volledige verhoging was mogelijk omdat gebruikgemaakt kon worden van de ruimere, wettelijke regels over indexatie volgens het zogenoemde transitie-FTK. De verwachting is dat de pensioenen van pensioenontvangers en premievrije polishouders de komende jaren in ieder geval met een deel van de prijsinflatie verhoogd kunnen worden.

---

⁴¹ Toelichting looninflatie: voor pensioenopbouwers is de collectieve schaalaanpassing bij Philips (ook wel de looninflatie genoemd) de basis voor de indexatiebesluiten van Philips Pensioenfonds. Dit geldt ook voor de medewerkers van Signify en Versuni. Een bijzonderheid voor 2024 is dat de schaalaanpassing bij Philips niet voor alle vakgroepen hetzelfde is (de afgesproken percentages zijn 4% en 7%). De collectieve schaalaanpassing van 4% is voor alle pensioenopbouwers de basis voor het besluit over de indexatie per 1 april 2024. Dus ook voor diegenen die in een vakgroep zitten waarvan de schalen met 7% zijn verhoogd. Uitgaan van een hoger percentage dan 4% als basis voor het indexatiebesluit voor alle pensioenopbouwers is namelijk wettelijk niet toegestaan.

2.9.2 Beleggingen

Eerder heeft Philips Pensioenfonds de aandelenportefeuille in ontwikkelde markten een stuk duurzamer gemaakt. Voor de overige beleggingscategorieën wordt bekeken wat er mogelijk is om de portefeuille duurzamer te maken met behoud van een goed rendement tegen een aanvaardbaar risico. In 2024 wordt dit gedaan voor de beleggingscategorie 'Wereldwijde staatsobligaties' (van ontwikkelde markten).

2.9.3 Organisatie Philips Pensioenfonds

Reorganisatie Signify

In januari 2024 werd aangekondigd dat het aantal arbeidsplaatsen bij Signify wordt verlaagd. De impact hiervan op het Pensioenfonds is minimaal. Philips Pensioenfonds is een aparte stichting die helemaal losstaat van de aangesloten ondernemingen. Een kleiner aantal medewerkers bij Signify heeft geen directe gevolgen voor Philips Pensioenfonds. Ook als het aantal medewerkers van Signify afneemt, is Philips Pensioenfonds nog steeds één van de grotere ondernemingspensioenfonds in Nederland.

Aantal medewerkers

Verwacht wordt dat in 2024 het aantal medewerkers van het Fonds gelijk blijft.

Eindhoven, 27 mei 2024

Het Algemeen Bestuur

3 Intern toezicht

Algemeen

Het Bestuur van Philips Pensioenfonds is ingericht als one tier board volgens het zogenoemde omgekeerd gemengd model. De one tier board wordt gekenmerkt door het, binnen één bestuur, hebben van uitvoerend en niet-uitvoerend bestuurders met ieder (deels) eigen taken.

De invulling van het intern toezicht bij Philips Pensioenfonds is binnen het omgekeerd gemengd bestuursmodel belegd bij het Niet-Uitvoerend Bestuur.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft op grond van artikel 104, lid 2 van de Pensioenwet naast zijn bestuurlijke taken, waarbij ruimhartige delegatie aan het Uitvoerend Bestuur plaatsvindt, tot taak toezicht te houden op:

- Het beleid van het Bestuur (Algemeen Bestuur en Uitvoerend Bestuur)
- De uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur
- De algemene gang van zaken in het Fonds

Het Niet-Uitvoerend Bestuur is onder meer belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. In 2023 heeft het Niet-Uitvoerend Bestuur vijfmaal separaat vergaderd en heeft de voorzitter van het Niet-Uitvoerend Bestuur vrijwel wekelijks overleg gehad met (de voorzitter van) het Uitvoerend Bestuur.

De wijze waarop het intern toezicht bij Philips Pensioenfonds is ingevuld, is vastgelegd in een interne beleidsnotitie over intern toezicht en mede verankerd in de vaste agenda die het Niet-Uitvoerend Bestuur hanteert voor zijn overleggen. Aan de genoemde beleidsnotitie liggen naast de wettelijke bepalingen omtrent intern toezicht, ook onder meer de VITP Toezicht code en de Code Pensioenfonds ten grondslag.

Bij het uitoefenen van zijn toezichtsrol wordt het Niet-Uitvoerend Bestuur bijgestaan door de Auditcommissie.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur legt (periodiek) verantwoording af over de uitoefening van het intern toezicht aan het Verantwoordingsorgaan, aan de aangesloten werkgevers en in dit bestuursverslag.

De invulling van het intern toezicht bij Philips Pensioenfonds is ingericht langs de volgende lijnen:

In het kader van haar toezichtsrol vergadert het Niet-Uitvoerend Bestuur periodiek separaat. In de agenda voor die vergaderingen komen alle toezichtsonderwerpen die de wet aan het Niet-Uitvoerend Bestuur toewijst aan de orde.

De organisatie en de processen zijn zodanig ingericht dat er de nodige 'checks and balances' zijn, dat er voldoende 'countervailing power' is tussen enerzijds het Niet-Uitvoerend Bestuur en anderzijds het Uitvoerend Bestuur en dat er waarborgen zijn voor integer handelen. Het Uitvoerend Bestuur rapporteert over de aan hem gedelegeerde taken aan het Niet-Uitvoerend Bestuur. Het Niet-Uitvoerend Bestuur hanteert hierbij een kritische grondhouding jegens het Uitvoerend Bestuur.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur verlaat zich niet alleen op rapportages van het Uitvoerend Bestuur, maar gebruikt, wanneer wenselijk geacht, ook rapportages van onafhankelijke derden bij zijn oordeelsvorming.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur laat zich, afgezien van de ondersteuning door de Auditcommissie, waar nodig ook door derden ondersteunen bij de uitoefening van zijn toezichtstaken.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft overleg met en legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over de uitoefening van het intern toezicht.

Op de taken van de Auditcommissie en de rol van het Verantwoordingsorgaan wordt verderop in deze paragraaf nog teruggekomen.

Informatievoorziening aan het Niet-Uitvoerend Bestuur

Om goed toezicht te kunnen houden op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken binnen het Fonds, is een goede informatievoorziening van essentieel belang.

Informatie over het beleid van het Algemeen Bestuur ontvangen de Niet-Uitvoerend Bestuurders reeds uit hoofde van hun functie als lid van het Algemeen Bestuur.

Informatie over het beleid van het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken verkrijgt het Niet-Uitvoerend Bestuur onder meer door:

- Het Uitvoerend Bestuur schriftelijke rapportages te laten uitbrengen. Dit kunnen zowel reguliere rapportages zijn, als bijzondere rapportages, bijvoorbeeld in het kader van het uitdiepen van een bepaald toezichtthema (zie verderop in deze paragraaf). De reguliere rapportages (maand- en kwartaalrapportages) worden behandeld tijdens de vergaderingen van het Algemeen Bestuur. Onderdelen van de kwartaalrapportages worden daarnaast uitvoerig besproken in de Auditcommissie.
- De sleutelfunctiehouders rapportages te laten uitbrengen. Deze rapportages worden behandeld tijdens de vergaderingen van het Algemeen Bestuur.
- Het Uitvoerend Bestuur mondeling te laten rapporteren, onder meer tijdens vergaderingen van het Algemeen Bestuur, vergaderingen van de Auditcommissie en bij tussentijdse contacten tussen (de voorzitters van) het Niet-Uitvoerend Bestuur en het Uitvoerend Bestuur.
- Onafhankelijke externe partijen te laten rapporteren over de algemene gang van zaken binnen het Fonds en de door het Uitvoerend Bestuur uitgevoerde activiteiten.
- De Auditcommissie te laten kijken naar onder meer de risicobeheersing van het Fonds, de operationele risicomanagementprocessen, de administratieve organisatie en eventuele andere onderwerpen, bijvoorbeeld in het kader van een toezichtthema.
- Periodiek een gesprek te hebben met de afdeling Integraal Risicomanagement. Integraal Risicomanagement toetst en adviseert onafhankelijk over de eerstelijns risicomanagement-activiteiten, met als doel te bewerkstelligen dat het Fonds alle risico's voldoende beheerst.

Uitoefening van het intern toezicht - algemeen

In zijn algemeenheid is de doelstelling van het intern toezicht om vast te stellen dat datgene waarop toezicht wordt uitgeoefend, voldoet aan bepaalde, van tevoren vastgestelde eisen of criteria. Hieronder wordt dit per toezichtgebied beschreven.

Toezicht op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur

In de Pensioenwet wordt vermeld dat het Niet-Uitvoerend Bestuur in ieder geval moet toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Het beleid moet, met andere woorden, zorgvuldig en evenwichtig zijn.

In de Niet-Uitvoerend Bestuur-vergaderingen blijkt het Niet-Uitvoerend Bestuur onder meer terug op de genomen besluiten. Hierbij wordt zowel inhoudelijk gekeken (kwaliteit besluitvorming) als naar de wijze waarop de besluiten zijn voorbereid. In dit verband wordt ook gebruikgemaakt van de rapportages en oordelen van de sleutelfunctiehouders. Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft geconcludeerd dat de vaststelling van het beleid in 2023 zorgvuldig en evenwichtig heeft plaatsgevonden. Het NUB heeft hiertoe een selectie van besluiten onder de loep genomen, waaronder:

Vorbereiding op nieuw pensioenstelsel

In 2023 is tijdens iedere bestuursvergadering wederom veel aandacht besteed aan de voorbereiding op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De voorbereiding op deze overgang zal ook de komende jaren hoog op de agenda staan. Er is sprake van een projectmatige aanpak waarin wordt toegewerkt naar het ontwerp van een moderne, evenwichtige en toekomstbestendige pensioenregeling en wordt zorggedragen voor een tijdige, beheerste en kostenefficiënte migratie naar de nieuwe pensioenregeling. Binnen het project is ook voorzien in afstemming met en ondersteuning van de sociale partners bij de keuzes die zij moeten maken in het kader van de overgang naar het nieuwe stelsel, waarvan de contractskeuze een van de belangrijkste is. In 2023 heeft het bestuur voorlopige standpunten bepaald met betrekking tot:

- Enkele deelaspecten ten aanzien van de verdeling van het pensioenvermogen
- De solidariteitsreserve
- Het beleggingsbeleid in de opbouwfase en in de uitkeringsfase ('life cycles')
- Het invaren van reeds opgebouwde pensioenen in de nieuwe pensioenregeling

Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur onder meer stilgestaan bij de onderwerpen: compensatie afschaffing doorsneepremie, planning, constructie van de beleggingsportefeuille, pensioendoelstelling & premie en de bevoegdheidsverdeling tussen het Fonds en de sociale partners.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat het Algemeen Bestuur een grondig en zorgvuldig proces heeft gevolgd met betrekking tot de voorlopige standpunten en dat het Algemeen Bestuur veel tijd heeft besteed aan het begrijpen van de diverse aspecten die een rol spelen bij de verschillende onderwerpen waarover in het kader van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel moet worden besloten. Tijdens de besprekingen in het bestuur hebben de leden van het Algemeen Bestuur op zorgvuldige wijze gereflecteerd op hun soms uiteenlopende standpunten. Besluitvorming over (herverdelings)vraagstukken is complex. Om ook in de toekomst goed voorbereid te zijn, heeft het Algemeen Bestuur besloten om

een zelfevaluatie onder externe begeleiding op te starten met als doel de effectiviteit van de vergaderingen en bestuursprocessen te vergroten (zie ook onder 'Toezicht op de algemene gang van zaken' verderop in dit hoofdstuk).

Evaluatie de-risking beleid en strategische ruimte / verkenning al dan niet verder de-risken voor invaarmoment

Medio 2021 heeft het Algemeen Bestuur met het oog op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel besloten om gedurende de transitieperiode het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille tijdelijk te verlagen ('de-risking beleid'), met als doel om de daling van de buffers in een slechtweersscenario te beperken en de nominale dekkinggraad te beschermen.

Tijdens de evaluatie van het de-risking beleid is onder andere gesproken over de verschuiving van het beoogde transitiemoment en de stijgende inflatie- en renteontwikkelingen. Het Algemeen Bestuur heeft besloten het korte termijn de-risking beleid ongewijzigd voort te zetten tot het transitiemoment en het strategische lange termijn beleid en de strategische ruimte niet aan te passen. Daarnaast is in 2023 bekeken of verdere de-risking met opties wenselijk zou zijn. Het Algemeen Bestuur heeft zich op het standpunt gesteld dat verdere de-risking met opties niet gewenst is vanwege onder meer de complexiteit en daarmee gepaard gaande risico's en operationele impact en vanwege de hoge kosten.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat het Algemeen Bestuur een grondige en zorgvuldige evaluatie heeft uitgevoerd van het tijdelijke de-risking beleid. Het Niet Uitvoerend Bestuur is van mening dat het bestuur de resultaten van het de-risking beleid op een adequaat niveau heeft beoordeeld, waarbij voldoende aandacht is besteed aan de vraag of het tijdelijke beleggingsbeleid de beoogde doelen, zoals vastgesteld medio 2021, heeft bereikt. Bovendien heeft het Algemeen Bestuur zich grondig laten informeren over de voortzetting van dit tijdelijke beleid en mogelijke alternatieven. Het Niet Uitvoerend Bestuur meent dat het Algemeen Bestuur daarom op een verantwoorde wijze een besluit heeft kunnen nemen over de voortzetting van het tijdelijke de-risking beleid. Het Niet Uitvoerend Bestuur constateert eveneens dat er sprake is van consistentie met eerdere besluitvorming.

Pensioenopbouw 2024 en verder

In 2022 heeft het Algemeen Bestuur besloten om het opbouwpercentage voor 2024 vast te stellen op 1,85% of, indien dat niet mogelijk zou zijn, op het maximaal wettelijk mogelijke percentage. In 2023 leek het erop dat de huidige premiemethodiek in 2024 tot een lagere opbouw dan 1,85% zou leiden. In verband daarmee is besloten de bij de berekening van de pensioenopbouw relevante uitgangspunten nog eens kritisch tegen het licht te houden. Daarbij is gebleken dat op een aantal punten actualisering opportuun was. Met deze aangepaste uitgangspunten is het mogelijk gebleken de pensioenopbouw in 2024 op 1,85% vast te zetten, met handhaving van de systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement. De betreffende aanpassingen zijn afgestemd met de certificerend actuaris.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat het Algemeen Bestuur een zorgvuldig besluit heeft genomen om de gewenste pensioenopbouw voor de actieven zoveel mogelijk zeker te

stellen voor 2024 en verder. Het Niet Uitvoerend Bestuur is ook van oordeel dat het Uitvoerend Bestuur met aanzienlijke technische deskundigheid dit besluit tot uitvoer heeft gebracht, na consultatie van de certificerend actuaaris.

Indexatie per 1 april 2023

In 2022 steeg de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds van 125,8% per 31 december 2021 naar 128,7% per 31 december 2022. Bij deze beleidsdekkingsgraad konden de pensioenen op grond van de indexatiestafel van het Fonds gedeeltelijk worden verhoogd door indexatie, doordat de wettelijke grens voor het toekennen van inhaalindexatie was gestegen naar 138,6% per 31 december 2022. Deze wettelijke grens is berekend volgens de door DNB voorgeschreven methodiek. Deze wettelijke grens lag hoger dan in voorgaande jaren door een stijging van de rente in combinatie met een stijging van de inflatieverwachtingen.

Pensioenverhoging per 1 april 2023 vastgesteld na afweging tussen het geven van zoveel mogelijk indexatie en het beschermen van de financiële buffer.

In maart 2023 heeft het Bestuur vastgesteld wat maximaal verantwoord was op het punt van de verhoging van de pensioenen per 1 april 2023. Daarbij is destijds niet alleen gekeken naar de wens om de financiële buffer te beschermen, maar óók naar de omstandigheden die toen actueel waren. Zo was de verhoging van pensioen extra van belang vanwege de hoge inflatie op dat moment, die pensioenontvangers direct voelden in hun portemonnee.

Pensioenopbouwers

Voor de pensioenopbouwers is de ambitie om het opgebouwde pensioen te verhogen met de looninflatie, die 2,1% bedroeg. Dit betrof de collectieve aanpassing van de salarisschalen per 1 juli 2022 volgens de Philips cao. De verhoging van de opgebouwde pensioenen per 1 april 2023 is door het Bestuur vastgesteld op 2,1%.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

Voor pensioenontvangers en premievrije polishouders is de ambitie gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Over 2022 steeg deze index met 7,6%. De verhoging van de ingegane en premievrije pensioenen per 1 april 2023 is door het Bestuur vastgesteld op 4,0%. Deze verhoging was iets lager dan wettelijk maximaal mogelijk was op basis van onze financiële situatie en de wettelijke regels voor toekomstbestendige indexatie (5,0%), die van toepassing waren vanwege onze keuze om in 2023 geen gebruik te maken van de zogenoemde versoepelde indexatieregels.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat de besluitvorming over de indexatie 2023 op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden en tot een evenwichtig besluit heeft geleid, waarbij zowel voorafgaande aan, als bij de implementatie van het besluit, ruim aandacht is gegeven aan deelnemerscommunicatie.

ESG / Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2023 is er op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen ('MVB') een aantal stappen gezet die bijdragen aan de verdere implementatie van het MVB-beleid en compliance met (steeds wijzigende) wetgeving en toezichtnormen. Over deze stappen is eind 2023 in het Algemeen Bestuur een update gegeven. Ook is gesproken over de SDG (Sustainable Development Goals)-integratie in de portefeuille staatsobligaties. Onderzocht is of, en zo ja hoe, de portefeuille staatsobligaties meer in lijn kan worden gebracht met de SDG's uit het beleid van het Fonds. De eerste gedachten en overwegingen van het Algemeen Bestuur bij de verschillende opties zijn besproken. In 2024 zal een voorstel voor de portefeuille staatsobligaties worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

Verder is in 2023 in opvolging van het onsite ESG-onderzoek van De Nederlandsche Bank ('DNB') de ESG-risicobeheercyclus van het Fonds aangepast om aan te sluiten bij de Good Practices van DNB. Ook heeft het Algemeen Bestuur eind 2023/begin 2024 een online awareness-sessie ESG gevolgd.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat het Algemeen Bestuur voldoende aandacht besteedt aan het ESG-beleid en de uitvoering daarvan. Het Niet Uitvoerend Bestuur meent dat de verdere invulling en implementatie van het ESG-beleid in 2023 zorgvuldig is geweest.

Klachtenbeleid en klachtenprocedure / correctie- en herzieningenbeleid / beleid voorkoming ongewenste omgangsvormen / klokkenluidersregeling

In 2023 zijn er verschillende beleidsstukken tot stand gekomen of aangepast (mede) in verband met maatschappelijke ontwikkelingen en/of nieuwe (wettelijke) bepalingen. Dit betreft het klachtenbeleid en klachtenprocedure, het correctie- en herzieningenbeleid, het beleid voorkoming ongewenste omgangsvormen en de klokkenluidersregeling.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat de besluitvorming omtrent de aanpassing van deze stukken aan de meest recente vereisten, op een zorgvuldige, gedegen en evenwichtige wijze heeft plaatsgevonden. Het Algemeen Bestuur heeft advies van zijn juridisch adviseur ingewonnen en waar relevant de guidance van de Pensioenfederatie, DNB en AFM in ogenschouw genomen. Ook is aandacht besteed aan de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van deze documenten voor alle belanghebbenden.

Toezicht op de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur

Het Niet-Uitvoerend Bestuur stelt vast of het beleid door het Uitvoerend Bestuur tijdig, juist, efficiënt en beheerst is uitgevoerd. Onder 'beheerst' is begrepen de vraag of er sprake is geweest van adequate risicobeheersing. Het Niet-Uitvoerend Bestuur wordt hierbij ondersteund door de Auditcommissie. Zo bespreekt de Auditcommissie in het kader van de risicobeheersing het risicobeeld, de risico controlematrix en de rapportage over incidenten. Deze onderwerpen staan iedere Auditcommissie-vergadering op de agenda. De Auditcommissie geeft hierover een terugkoppeling aan het Niet-Uitvoerend Bestuur. De genoemde onderwerpen maken tevens deel uit van de kwartaalrapportage. De kwartaalrapportage wordt integraal in de bestuursvergadering besproken. Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft in 2023 toezicht gehouden op de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur door onder andere:

- Het Uitvoerend Bestuur te bevragen over de stand van zaken van onderwerpen die het Uitvoerend Bestuur in uitvoering heeft.
- Tijdens vergaderingen van het Algemeen Bestuur vragen te stellen over de door het Uitvoerend Bestuur uitgebrachte kwartaalrapportages en door de Compliance Officer uitgebrachte integriteitsrisicorapportages.
- De Auditcommissie te laten rapporteren over haar bevindingen ten aanzien van de rapportages over risicobeeld, risico controle matrix en incidenten,
- Tussentijdse terugkoppelingen van het Uitvoerend Bestuur over de implementatie van het beleid.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur concludeert dat de uitvoering van de besluiten door het Uitvoerend Bestuur tijdig, efficiënt en beheerst heeft plaatsgevonden. Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft hierbij specifiek gekeken naar de volgende onderwerpen:

Toelichting op LDI beleggingen door BlackRock

Tijdens de bestuursvergadering van maart is het Algemeen Bestuur op initiatief van het Uitvoerend Bestuur door BlackRock geïnformeerd over de LDI ('Liability Driven Investments')-beleggingen, zowel terugkijkend als vooruitkijkend. BlackRock is ingegaan op de negatieve rendementen op de LDI-beleggingen van afgelopen jaar, de liquiditeitsproblemen die in het Verenigd Koninkrijk ontstonden en hoe groot de kans is dat die zich op enig moment ook in Nederland voordoen. Ook is vooruitgeblikt naar LDI in het nieuwe pensioenstelsel en de transitie van de huidige LDI-portefeuille naar de gewenste portefeuille in het nieuwe pensioenstelsel.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van mening dat het Algemeen Bestuur op een adequaat niveau is geïnformeerd door het Uitvoerend Bestuur en BlackRock met betrekking tot de resultaten van het beleggingsbeleid in het jaar 2022. Het Niet Uitvoerend Bestuur vindt het verstandig dat het Algemeen Bestuur zich grondig laat informeren over de risico's die zijn verbonden aan de LDI-portefeuille en dat het Algemeen Bestuur externe partijen, waaronder BlackRock, raadpleegt voor inzicht in de implicaties van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel voor het beleggingsbeleid.

Kwartaalrapportages

Bij de bespreking van de kwartaalrapportages zijn opmerkingen gemaakt dan wel vragen gesteld over verschillende zaken, waaronder de eerste jaarlijkse rapportage over ESG/Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, de SLA en performance van de klantenservice van de pensioenuitvoerder (BSG), de fee van de vermogensbeheerder (BlackRock), de stand van zaken en zorgen betreffende het op orde brengen van het IT-control framework door BSG (zie ook onder 'toezicht op algemene gang van zaken'), de transactiekosten voor vastgoedfondsen binnen het indirect onroerend goed mandaat en de CEM benchmark rapportage vermogensbeheer.

Rapportages van de Auditcommissie over haar bevindingen ten aanzien van de rapportages over risicobeeld, risicocontrole matrix en incidenten

Tijdens de vergaderingen van de Auditcommissie zijn onder meer de door Integraal Risicomanagement onder eigen verantwoordelijkheid opgestelde rapportages over de risicocontrole matrix en over incidenten besproken. De Auditcommissie heeft haar bevindingen ten aanzien van deze rapportages aan het Niet-Uitvoerend Bestuur teruggekoppeld. De rapportages zijn tevens opgenomen in de kwartaalrapportages van de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Toezicht op de algemene gang van zaken in het Fonds

Op grond van artikel 143 van de Pensioenwet dient een pensioenfonds de organisatie zo in te richten, dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd.

In het kader van het toezicht op de algemene gang van zaken stelt het Niet-Uitvoerend Bestuur vast:

- of de bedrijfsvoering beheerst en integer is geweest;
- of het gedrag en de cultuur van de organisatie voldoen aan de daaraan door het Niet-Uitvoerend Bestuur gestelde eisen.

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft in 2023 toezicht gehouden op de algemene gang van zaken door onder andere te kijken naar:

Bedrijfsvoering: informatiebeveiliging bij BSG

Tijdens de bestuursvergadering van september 2023 is uitvoerig gesproken over de status van de informatiebeveiliging van BSG. Dit punt was aan de orde gekomen in de voorafgaande vergadering van de Auditcommissie.

Het Algemeen Bestuur heeft aangegeven de situatie zorgelijk te vinden en een gesprek met de directie van BSG noodzakelijk te vinden. Dit gesprek heeft kort na de betreffende bestuursvergadering plaatsgevonden. Tijdens het gesprek zijn zaken concreet gemaakt en is gesproken over de voortgang bij BSG en over de inschatting van het netto risico.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat het gesprek met BSG heeft geleid tot een verbeterd inzicht in de actuele IT-risico's bij BSG. Het belang van een goed IT control framework bij BSG staat buiten kijf. De informatievoorziening naar het Fonds over de openstaande risico's van de niet op niveau zijnde beheersmaatregelen binnen het BSG IT control framework is verbeterd. Alhoewel nog niet alle beheersmaatregelen in het IT control framework op het gewenste niveau zijn, kon de risico-inschatting worden verlaagd. Desondanks is het netto-risico in de ogen van het Niet Uitvoerend Bestuur nog altijd te hoog. De intensieve monitoring van de voortgang van de verdere verbetering van de informatiebeveiliging bij BSG heeft in de ogen van het Niet Uitvoerend Bestuur voldoende aandacht en prioriteit van het Uitvoerend Bestuur en het Algemeen Bestuur.

Bedrijfsvoering: de interne beheersing binnen het Fonds

In het kader van de jaarverslaglegging brengt de externe accountant jaarlijks een rapportage uit die onder meer ziet op de interne beheersing binnen het Fonds. Tijdens de bestuursvergadering waarin het jaarverslag 2022 is vastgesteld, heeft de externe accountant aangegeven tevreden te zijn met het jaarwerkproces en de samenwerking. De externe actuaris heeft aangegeven dat er geen noemenswaardige bevindingen zijn. Het Niet Uitvoerend Bestuur heeft tijdens deze vergadering aangegeven het beeld te herkennen dat de interne beheersing adequaat is en dat zij verheugd is met de externe bevestiging hiervan. Tijdens de bestuursvergadering van december is een vergelijkbare opmerking gemaakt door de sleutelfunctiehouder Interne Audit, die heeft aangegeven dat de interne beheersing bij het Fonds goed op orde is.

Bedrijfsvoering: integriteitsrisico-rapportage en rapportages incidenten en risico controle matrix

Deze rapportages zijn in het Algemeen Bestuur besproken. Tijdens de bestuursvergadering van maart heeft de compliance officer ten aanzien van de integriteitsrisico-rapportage aangegeven dat de aanwezige maatregelen in opzet en werking effectief waren voor de beheersing van het integriteitsrisico. Ten aanzien van de rapportages incidenten en risico controle matrix geldt dat de Auditcommissie hierover tijdens de bestuursvergaderingen aan het Niet Uitvoerend Bestuur heeft teruggekoppeld.

Bedrijfsvoering: beoordeling en remuneratie

Een delegatie van het Niet-Uitvoerend Bestuur is (voor wat betreft de Uitvoerend Bestuurders verantwoordelijk voor beleggingen en pensioenen tezamen met de voorzitter van het Uitvoerend Bestuur) belast met de beoordeling en remuneratie van het Uitvoerend Bestuur. Voor wat betreft de Uitvoerend Bestuurders verantwoordelijk voor beleggingen en pensioenen, wordt dit uitgevoerd tezamen met de voorzitter van het Uitvoerend Bestuur. Daarnaast is een delegatie van het Niet-Uitvoerend Bestuur belast met het toezicht op de uitvoering van het arbeidsvoorwaardenbeleid binnen het Bestuursbureau.

Deze delegatie geeft tijdens de vergaderingen van het Niet-Uitvoerend Bestuur een terugkoppeling over haar werkzaamheden. In dit kader is onder meer gesproken over het jaaroverzicht dat door de betreffende delegatie is opgesteld. Naar aanleiding van de bespreking daarvan, concludeert het Niet Uitvoerend Bestuur ten aanzien van de salarisronde 2023 dat deze beheerst, uitlegbaar en marktconform is.

Gedrag & cultuur: zelfevaluatie

Mede in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel moet het Algemeen Bestuur complexe zaken bespreken waarin herverdelingsvraagstukken een rol spelen. Om zich hier zo goed mogelijk op voor te bereiden, heeft het Algemeen Bestuur besloten tot een zelfevaluatie onder externe begeleiding. Specifiek aandachtspunt van die zelfevaluatie is de zogenoemde 'boardroom dynamics' met het doel de effectiviteit van de vergaderingen en bestuursprocessen te vergroten.

In het kader van de zelfevaluatie hebben er 1-op-1 gesprekken met de individuele bestuursleden plaatsgevonden, is de externe begeleider tijdens een deel van een bestuursvergadering als toehoorder aanwezig geweest en hebben er twee plenaire sessies plaatsgevonden waarin de besluitvormingsprocessen en onderlinge relaties zijn geëvalueerd. Op basis van de verworven inzichten zijn er diverse aandachtspunten geïdentificeerd en vervolgspraken gemaakt. Het traject zal in 2024 nog doorlopen om de aandachtspunten verder te verankeren.

Het Niet Uitvoerend Bestuur is van oordeel dat de ingezette zelfevaluatie en het traject ter verbetering van de bestuursprocessen een positieve bijdrage levert aan het verder verbeteren van de besluitvorming binnen het Fonds.

Informatie over de bedrijfsvoering en over gedrag en cultuur wordt door het Niet-uitvoerend Bestuur ook verkregen via de gesprekken die een delegatie uit het Niet-uitvoerend Bestuur periodiek heeft met de afdeling Integraal Risico Management van het Fonds.

Het Niet-uitvoerend Bestuur is van oordeel dat er sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering en dat het gedrag en de cultuur van de organisatie voldoen aan de daaraan door het Niet-uitvoerend Bestuur gestelde eisen.

Uitoefening van het intern toezicht – toezichtthema's

Het is uiteraard niet mogelijk ieder jaar (de uitvoering van) alle besluiten en de gehele bedrijfsvoering onder de loep te nemen. Daarom worden er jaarlijks specifieke toezichtthema's benoemd. De thema's kunnen betrekking hebben op alle drie de hiervoor genoemde toezichtterreinen. Daarnaast wordt ook gekeken naar thema's van de toezichthouder(s). De toezichtthema's worden bij aanvang van ieder kalenderjaar vastgesteld en besproken met het Verantwoordingsorgaan. Bij het vaststellen van de thema's kunnen ontwikkelingen bij het Fonds tot inspiratie dienen, maar ook externe ontwikkelingen of documenten als de Code Pensioenfondsen of de VITP Toezicht-code. Hetzelfde geldt voor communicatie van DNB of AFM. De toezichtthema's worden vooraf vastgesteld waarbij zo mogelijk ook wordt vastgesteld hoe het onderzoek naar de specifieke thema's op hoofdlijnen zal gaan plaatsvinden. Uitgangspunt bij het vaststellen van de toezichtthema's is dat alle aspecten van de bedrijfsvoering van tijd tot tijd aan de orde komen.

In 2023 zijn de volgende toezichtthema's door het Niet-Uitvoerend Bestuur onderzocht:

FTK-rapportages aan DNB

Tijdens de bestuursvergadering van januari 2024 is de interne audit rapportage 'FTK-rapportages aan DNB', die is uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder Interne Audit, besproken. De sleutelfunctiehouder heeft, mede aan de hand van interviews, vastgesteld dat de expertise waarmee de rapportage wordt opgezet van een adequaat niveau is. De sleutelfunctiehouder heeft tevens vastgesteld dat het proces van opstellen van de FTK-rapportage borgt dat deze rapportage juist en tijdig bij DNB aangeleverd wordt.

Verder heeft de sleutelfunctiehouder vastgesteld dat de FTK-rapportage voldoet aan de inhoudelijke vereisten zoals gesteld door DNB. De sleutelfunctiehouder heeft enkele aandachtspunten benoemd die voor verdere optimalisatie van de processen kunnen zorgen, waarbij hij heeft aangegeven dat deze aandachtspunten in de praktijk geen risico's met zich meebrengen.

Interne maand- en kwartaal NUB-rapportages

Tijdens de bestuursvergadering van januari 2024 is de interne audit rapportage 'Interne maand- en kwartaal NUB-rapportages', die is uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder Interne Audit, besproken. De sleutelfunctiehouder heeft vastgesteld dat de efficiëntie en beheersing waarmee de NUB-rapportage wordt opgesteld van een adequaat niveau is. Daarnaast heeft de sleutelfunctiehouder vernomen dat de leden van het Niet Uitvoerend Bestuur tevreden zijn met de kwaliteit, frequentie en omvang van de rapportage.

Ondersteuning door de Auditcommissie

Het Niet-Uitvoerend Bestuur heeft een Auditcommissie ingesteld zoals bedoeld in de Pensioenwet. In het kader van het toezicht op de uitvoering van besluiten door het Uitvoerend Bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds, is de ondersteuning die het Niet-Uitvoerend Bestuur krijgt van de Auditcommissie, van groot belang.

De Auditcommissie komt ten minste viermaal per jaar bijeen (voor de samenstelling en werkwijze van de Auditcommissie zie paragraaf 1.2.2 'Structuur'). In 2023 heeft de Auditcommissie vijfmaal vergaderd.

De kerntaken van de Auditcommissie bestaan uit:

- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de risicobeheersing van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op het beleggingsbeleid en de risico's in het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds;
- het ondersteunen van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij het houden van toezicht op de financiële informatieverschaffing en de budgettering van het Pensioenfonds en het adviseren van het Niet-Uitvoerend Bestuur of het Algemeen Bestuur over deze onderwerpen.

De Auditcommissie diept periodiek een door het Niet-Uitvoerend Bestuur aangewezen (beleggings)onderwerp uit (deep dive) en brengt de risico's daarvan in kaart. Over de uitkomsten van de deep dives wordt vervolgens gerapporteerd aan de Niet-Uitvoerend Bestuurders die geen lid zijn van de Auditcommissie. De Auditcommissie:

- evalueert de administratieve organisatie
- monitort de afhandeling van inhoudelijke bevindingen in het accountantsverslag en het rapport van de certificerende externe actuaris

De kerntaken van de Auditcommissie zijn nader uitgewerkt in het reglement Auditcommissie. Verder spreekt de Auditcommissie met de externe accountant en certificerend actuaire over hun bevindingen naar aanleiding van de jaarlijkse controle van de jaarrekening. Tot slot adviseert de Auditcommissie het Algemeen Bestuur en/of het Niet-Uitvoerend Bestuur op verzoek over bepaalde onderwerpen. Deze adviserende rol staat los van de taken van de Auditcommissie in het kader van de ondersteuning van het Niet-Uitvoerend Bestuur bij de uitoefening van zijn toezichtstaken.

Verantwoording

Het Niet-Uitvoerend Bestuur legt (periodiek) verantwoording af over de uitoefening van het intern toezicht aan het Verantwoordingsorgaan, de werkgevers en in dit bestuursverslag.

De beoogde toezichtthema's voor het desbetreffende kalenderjaar, worden op voorhand besproken met het Verantwoordingsorgaan. Achteraf legt het Niet-Uitvoerend Bestuur verantwoording af over de uitoefening van het intern toezicht aan het Verantwoordingsorgaan. Eenmaal per jaar vindt er een specifiek toezichtoverleg tussen Niet-Uitvoerend Bestuur en Verantwoordingsorgaan plaats. Het toezichtoverleg wordt doorgaans gepland in het eerste kwartaal van het kalenderjaar. In het toezichtoverleg komt zowel de invulling van het intern toezicht in het afgelopen kalenderjaar als de thema's voor het komend kalenderjaar aan de orde.

Na afloop van het verslagjaar (begin februari 2024) heeft het Niet-Uitvoerend Bestuur over de invulling van het intern toezicht over 2023 verantwoording afgelegd aan het Verantwoordingsorgaan. Tevens is een vooruitblik gegeven op de toezichtthema's voor het lopende kalenderjaar. Dit zijn de beheersing van de ESG-risico's en de (opzet van de) deelnemercommunicatie/keuzebegeleiding. Daarnaast zal het NUB, net als in het afgelopen jaar, ook in het lopende kalenderjaar weer volop aandacht besteden aan het toezicht op de (besluitvorming in het kader van de) transitie naar het nieuwe pensioenstelsel die volgens planning in het jaar 2026 plaatsvindt.

4 Verantwoording

Oordeel Verantwoordingsorgaan

Hoofdtaken verantwoordingsorgaan

Het Algemeen Bestuur (Bestuur) legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO) over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Concreet heeft het VO de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie waaronder de bevindingen van het Intern Toezicht (het Niet-Uitvoerend Bestuur, NUB), over het door het Bestuur gevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Voorts legt ook het NUB als Intern Toezicht bij het Philips Pensioenfonds (PPF) verantwoording af aan het VO (en aan de bij het fonds aangesloten werkgevers).

Naast het afleggen van verantwoording aan het VO door het Bestuur en het NUB dient het Bestuur het VO in de gelegenheid te stellen advies uit te brengen over een aantal onderwerpen ('medezeggenschap').

Bij het geven van een oordeel en bij het uitbrengen van adviezen kijkt het VO met name naar:

- Evenwichtigheid, wordt recht gedaan aan de belangen van alle deelnemersgroepen?
- Of het Bestuur in redelijkheid tot haar besluiten heeft kunnen komen (marginale toetsing);
- Of er draagvlak is voor het beleid en besluiten bij de deelnemers.

Activiteiten verantwoordingsorgaan 2023

Het VO vergaderde in 2023 tien keer onderling, zeven keer met het Uitvoerend Bestuur (UB), een keer met het NUB en één keer met het Bestuur. Het VO heeft ook overleg gevoerd met de externe accountant, de externe actuaris en de sleutelfunctiehouders van het fonds in het kader van de jaarverslaggeving. Bij het merendeel van deze vergaderingen was ook de externe adviseur van het VO aanwezig.

In het VO zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd: één lid gekozen door de werknemers, vier leden gekozen door de pensioengerechtigden en één werkgeverslid aangewezen door Philips.

Het VO heeft twee plaatsvervangende leden van respectievelijk werkgevers- en werknemerszijde van Signify. Voor een verdere toelichting over de samenstelling van het VO wordt verwezen naar blz. 22 van dit jaarverslag. Het VO laat zich bijstaan door een vaste adviseur van Montae & Partners, Vandena van der Meer.

Gedurende het verslagjaar heeft een aantal mutaties plaatsgevonden. Twee gepensioneerdleden van het VO waren niet herkiesbaar, omdat zij de volledige termijn hebben volgemaakt. Twee gepensioneerdleden waren wel herkiesbaar. Doordat alleen de

Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden (FPVG) kandidaten heeft gesteld zijn uiteindelijk geen verkiezingen gehouden en zijn alle vier kandidaten van de FPVG benoemd. Dit betekent dat we afscheid hebben moeten nemen van Jan Cuperus, Ad Verhagen en Eric Coutinho. De nieuw aangetreden VO leden zijn Wiebo Vaartjes, Geert Schuurmans en Paul van der Steen. Roland Takken is herbenoemd. Wiebo Vaartjes is gekozen tot voorzitter van het VO. Hij neemt het stokje over van Eric Coutinho.

Het VO wil deze gelegenheid gebruiken om alle vertrokken VO leden heel hartelijk te bedanken voor hun waardevolle inzet en professionaliteit gedurende meerdere jaren.

Tijdens het verslagjaar is het VO met regelmaat op vele thema's bijgepraat. De voorbereiding op de invoering van het nieuwe pensioenstelsel vormde daarbij de rode draad. In februari heeft het VO een heidag gehouden. De belangrijkste onderwerpen waren de adviesaanvraag bufferverdeling en de omgang met de achterban. In oktober hebben de leden van het VO de opleidingsdag van het Bestuur bijgewoond. Deze stond in het teken van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel met als onderwerpen het netto profijtbeginsel, invaarmethoden en het overbruggingsplan. Aansluitend heeft het VO apart een dag gesproken over verschillende onderwerpen, zoals de rol van het VO en de bufferverdeling (specifiek ook voor de nieuwe VO leden), adviesaanvragen en werkafspraken. Het verslag van deze dag is met het AB gedeeld.

Het VO blijft extra aandacht besteden aan het waarborgen van de continuïteit. Aandacht voor de continuïteit is in het bijzonder nodig door periodieke wijzigingen in de samenstelling van het VO waardoor kennis verloren gaat, te meer in de aanloop naar de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Om de werkdruk te verlichten worden taken zo goed als mogelijk verdeeld over de verschillende VO-leden. Zo worden adviezen voorbereid door twee leden en gaan leden wisselend naar externe bijeenkomsten. Dit steeds met behoud van de collectieve verantwoordelijkheid van het volledige VO voor het eindresultaat.

Het VO heeft dit jaar vier adviezen uitgebracht over de volgende onderwerpen:

- Voorwaardelijke, voorlopige adviesaanvraag bufferverdeling;
- Uitvoeringsovereenkomst Versuni;
- Klachtenprocedure;
- Strategisch communicatieplan 2023–2026.

Voor een beschrijving van de uitgebrachte adviezen wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

Het in 2021 gestarte initiatief met een halfjaarlijks overleg met een aantal vergelijkbare VO's van ondernemingspensioenfondsen om de wijze van werken en thema's van gezamenlijke interesse met elkaar te delen en ervaringen uit te wisselen om op deze manier het functioneren van de VO's van de deelnemende ondernemingspensioenfondsen te verbeteren heeft in 2023 niet plaatsgevonden, maar wordt in 2024 weer opgepakt.

Gezien het aantreden van drie nieuwe VO leden heeft de jaarlijkse zelfevaluatie over het functioneren van het VO in 2023 niet plaatsgevonden. In plaats daarvan is tijdens de

opleidingsdag in oktober met de oude en nieuwe VO leden gesproken over de rol van het VO. De volgende zelfevaluatie is gepland voor eind 2024.

Adviezen

In 2023 heeft het VO viermaal een advies uitgebracht. Alle adviezen waren unaniem.

Het eerste advies betrof een adviesaanvraag uit 2022 in het kader van voorlopige en voorwaardelijke adviezen over deelonderwerpen van de transitie. In dit geval de bufferverdeling. Aangezien dit wellicht het belangrijkste en gevoeligste besluit is in een reeks van besluiten die genomen moet gaan worden in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel, heeft het VO hier ruim de tijd voor genomen en zeer zorgvuldig naar het Bestuur geluisterd. Uiteindelijk heeft het VO geconcludeerd op dit moment geen advies te willen en kunnen uitbrengen. De belangrijkste overweging is dat het VO de evenwichtigheid van het besluit niet goed kon beoordelen. Inmiddels is afgesproken dat voor het definitieve besluit tot invaren de evenwichtigheid van de transitie als geheel zal worden beoordeeld en aan het VO zal worden voorgelegd ter advisering.

De tweede adviesaanvraag betrof de uitvoeringsovereenkomst met Versuni. Aangezien deze is afgeleid van de uitvoeringsovereenkomsten met Philips en Signify, kon het VO hier zonder problemen positief adviseren.

Het derde advies betrof de vernieuwde klachtenprocedure. Hierbij werd opvolging gegeven aan de actualisatie van de Gedragslijn Goed Omgaan Met Klachten' welke per 1 januari 2024 geldt voor alle leden van de Pensioenfederatie, waaronder het PPF. Het VO heeft een positief advies afgegeven met het verzoek de klachtenprocedure extra aandacht onder de deelnemers te geven. Dit is inmiddels gebeurd.

Het vierde advies betrof het strategisch communicatieplan 2023-2026. Eerder was een verlenging van het strategisch communicatieplan 2020-2022 voorzien, maar omdat de implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) door sociale partners is uitgesteld heeft het Bestuur besloten een nieuw strategisch communicatieplan vast te stellen. Het betreft een herijking van het bestaande communicatieplan in plaats van een grondige herziening. Voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling wordt een apart communicatieplan opgesteld. Het VO heeft positief geadviseerd.

Begin 2024 heeft het VO een positief advies uitgebracht over het overbruggingsplan 2024. Hiermee werd het mogelijk bij de indexatie per 1 april 2024 gebruik te maken van het Transitie-FTK waardoor meer ruimte ontstaat voor reguliere indexatieverlening dan volgens de regels van toekomstbestendig indexeren.

Opvolging aanbevelingen voor 2023 en aandachtsgebieden 2023

In haar oordeel over het verslagjaar 2022 is door het VO een aantal punten expliciet benoemd als aandachtsgebieden voor het Bestuur in 2023. De belangrijkste punten (de eerste 2 zijn door het NUB zelf opgebracht):

- FTK rapportages aan DNB;
- Interne maand- en kwartaal NUB rapportages van het UB;
- Het zoeken naar een breed draagvlak voor onderwerpen aangaande de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel gezien de gevoeligheden en de grote impact op alle deelnemers;
- Robuustheid in voorlopig, voorwaardelijk en voorgenomen besluiten voor de mogelijke impact van toekomstige financieel economische en geopolitieke ontwikkelingen;
- De invloed van de aanhoudende hoge inflatie op de reële pensioenen.

Het VO stelt naar tevredenheid vast dat Internal Audit de verschillende rapportages heeft beoordeeld en geconcludeerd dat deze van een adequaat niveau zijn en voldoen aan de inhoudelijke vereisten.

Wat betreft het zoeken van een breed draagvlak voor onderwerpen aangaande de transitie stelt het VO vast dat hiermee een voorzichtige start is gemaakt. Het wachten was dan ook op de stemming over de WTP in de 1^e Kamer en daarna de verkiezingen voor de 2^e Kamer. Met het zojuist gestarte risicopreferentieonderzoek wordt een nieuwe fase in de communicatie naar de deelnemers over de WTP ingeluid. In dit kader is het goed te vermelden dat de Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden gebruik kan maken van het hoorrecht bij de werkgever en daarnaast door het Bestuur regelmatig wordt bijgepraat.

Met het besluit van het AB om de invoering van het nieuwe pensioenstelsel voor het PPF uit te stellen naar 1 juli 2026 is gestopt met de opzet van voorlopige adviezen op deelonderwerpen. Het VO zal nu integraal adviseren over de gehele transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Wij nemen ons voor om bij de invoering van de WTP niet alleen over de evenwichtigheid van de bufferverdeling te adviseren maar ook nadrukkelijk de verwachte toekomstige indexaties – na invoering – in de advisering te betrekken met het oog op koopkrachtbehoud.

De invloed van de aanhoudende hoge inflatie op de reële pensioenen heeft de voortdurende aandacht van het VO. Wij blijven het bestuur bevragen over de uitvoering van het indexatiebeleid (ofschoon het VO geen adviesrecht over indexatiebeleid heeft).

Het VO heeft voor zichzelf de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Soepele overgang in verband met komende wisselingen binnen de delegatie van gepensioneerden van het VO. Nieuwe leden zullen namelijk een grote kennisachterstand hebben ten opzichte van de zittende leden met name met betrekking tot de pensioentransitie. Het VO zal voor er voor zorgdragen dat in hun specifieke opleidingsbehoeften wordt voorzien;

- Werkdruk op het VO in verband met de vele adviesaanvragen en transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit vereist dat het VO voldoende tijd wordt gegund om deze aanvragen te behandelen;
- Gevolg geven aan voornemen van Bestuur en VO om nog iets dieper in te gaan op wat de organen van elkaar verwachten;
- Opleidingsplan en kennisopbouw (inclusief de gevolgen van de Wtp);
- Als VO streven we naar unanieme besluitvorming en advisering, maar indien dat niet bereikt kan worden zal dit expliciet worden gecommuniceerd. Voor het VO is het ook belangrijk dat er voldoende draagvlak is voor besluiten bij de verschillende deelnemersgroepen van het pensioenfonds.

Het VO zelf heeft in het verslagjaar 3 nieuwe leden opgenomen (op 8 VO leden totaal). Alle nieuwe VO leden hebben de introductie cursus bij het SPO gevolgd. Tijdens de reguliere VO bijeenkomsten is uitgebreid de tijd genomen om nieuwe VO leden bij te praten. Daarnaast werken we bij het uitbrengen van adviezen zo veel mogelijk met tweetallen van een oud en nieuw VO lid, zodat kennis zo goed mogelijk wordt overgedragen.

De werkdruk blijft onverminderd hoog. Het AB is uitgedaagd om te komen met een evenwichtigheidskader dat kan worden gebruikt bij de besluitvorming.

Aanbevelingen voor 2024 en aandachtsgebieden voor 2024

Het NUB heeft voor 2024 zich de volgende toezichtthema's ten doel gesteld:

- Beheersing ESG-risico's;
- Deelnemer communicatie/keuzebegeleiding (opzet).

Deze thema's lijken het VO prima aandachtspunten voor toezicht en worden door ons onderschreven. Het VO stelt voor om daarnaast ook aandacht te besteden aan:

- Het zoeken naar een breed draagvlak voor onderwerpen aangaande de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel gezien de gevoeligheden en de grote impact op alle deelnemers;
- Robuustheid in voorlopige, voorwaardelijke en voorgenomen besluiten voor de mogelijke impact van toekomstige financieel economische en geopolitieke ontwikkelingen;
- De steeds grotere noodzaak van een goede en frequente communicatie naar vooral de deelnemers, maar ook andere stakeholders, als tegenwicht tegen de soms tegengestelde uitlatingen in politieke kringen, waardoor de onzekerheid en onrust bij de deelnemers dreigt toe te nemen.

Het VO heeft voor zichzelf de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Goed blijven volgen van de markt / overige fondsen zodat besluiten van PPF tegen deze achtergrond kunnen worden beoordeeld;
- Interne evaluatie VO 2024.

Het Oordeel

Bij het geven van haar oordeel over het handelen van het Bestuur gedurende het verslagjaar gaat het VO eerst in op de speerpunten die het fonds voor zichzelf heeft geïdentificeerd en vervolgens op het overige handelen van het Bestuur.

De geïdentificeerde speerpunten

Voor een beschrijving van de geïdentificeerde speerpunten wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Alle daargenoemde thema's zijn regelmatig aan de orde geweest in besprekingen van kwartaalrapportages en de beoordeling van het Intern Toezicht (het NUB). Dit geeft voor het VO geen aanleiding tot zorg over het gevoerde proces of het handelen van het Bestuur. Daar waar er issues waren, zijn deze niet materieel en is er adequaat en doortastend opgetreden door het Bestuur.

Overig handelen van het Bestuur

Het indexatiebeleid

Het AB heeft in 2021 besloten om het Transitie-FTK toe te passen, zodra dit wettelijk mogelijk is. Dit besluit is in 2022 bevestigd. Eén van de voorwaarden voor het toepassen van het Transitie-FTK is dat het Fonds jaarlijks een overbruggingsplan indient bij DNB. Op grond van het Transitie-FTK is er meer ruimte voor reguliere indexatieverlening dan volgens de regels van toekomstbestendig indexeren. Eind 2023 werd bekend dat De Nederlandsche Bank (DNB) niet kan instemmen met indexatie in 2024 op basis van een overbruggingsplan 2023 (ook niet als het indexatiemoment kort na 1 januari ligt) en dat voor indexaties na 1 januari 2024, een overbruggingsplan 2024 is vereist. Het AB heeft hierop adequaat gehandeld met een positief advies van het VO met betrekking tot het overbruggingsplan, zodat het Transitie-FTK kan worden toegepast voor de indexatie per 1 april 2024. Overigens heeft het VO formeel geen adviesrecht over het indexatiebeleid, maar heeft het via het overbruggingsplan wel indirect zijn inbreng kunnen leveren.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel

Per balansdatum hebben de sociale partners nog geen keuze gemaakt voor al dan niet invaren, de contractsvorm en het transitieplan. Hierdoor komt de nieuwe transitiedatum van 1 juli 2026 steeds meer onder druk te staan.

Het VO is bezorgd dat deze vertragingen ook de kwaliteit van de besluitvorming zouden kunnen beïnvloeden omdat er minder tijd zou kunnen zijn voor een evenwichtige besluitvorming waardoor een goede invoering van het nieuwe pensioenstelsel onder druk zou kunnen komen te staan.

Het oordeel

Mede op basis van het Bestuursverslag 2023, de diverse kwartaalrapportages, het verslag van het Intern Toezicht, de vele sessies met (delegaties van) het Bestuur en de gesprekken met de externe accountant, de actuaris en de sleutelfunctiehouders heeft het VO een goed beeld gekregen van de besluitvormingsprocessen van het fonds.

Het VO oordeelt positief over het handelen van het Bestuur, het door het Intern Toezicht gevoerde toezicht, het gevoerde beleid en de wijze waarop daarover verantwoording is afgelegd over het jaar 2023. Dit geldt ook zeker voor het door het Bestuur tot heden gevoerde transitiebeleid en de algehele voorbereiding van de transitie.

Tot slot

Het VO spreekt haar erkentelijkheid uit voor de tijd en inspanning die het Bestuur zich getroost om het VO mee te nemen in de diverse onderwerpen die momenteel aan de orde zijn en wenst het Bestuur en de medewerkers veel succes met het verder invulling geven aan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, naast het blijven focussen op de dagelijkse gang van zaken, en zij biedt daarbij haar ondersteuning aan.

Het Verantwoordingsorgaan

Philips Pensioenfonds

Eindhoven

27 mei 2024

Reactie Algemeen Bestuur

Het Bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan allereerst voor het positieve oordeel over het beleid en de uitvoering daarvan door het Algemeen Bestuur en het Intern Toezicht daarop door het Niet Uitvoerend Bestuur.

In het advies over de bufferverdeling heeft het Verantwoordingsorgaan aangegeven nog geen inhoudelijk oordeel te willen geven, omdat het Verantwoordingsorgaan meende de evenwichtigheid van het besluit niet goed te kunnen beoordelen. Naar aanleiding daarvan is afgesproken om af te stappen van de systematiek van deeladviezen en is besloten alle adviesplichtige voorgenomen besluiten (waaronder de besluiten over de bufferverdeling, de financiering van compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek en het vullen van de solidariteitsreserve uit het fondsvermogen en de prioriteringsregels) in één keer voor advies voor te leggen, zodat deze besluiten integraal en in onderlinge samenhang gezien door het Verantwoordingsorgaan kunnen worden beoordeeld. Uiteraard zal het Bestuur zich onverminderd blijven inspannen om het Verantwoordingsorgaan mee te nemen in de voorbereiding van alle (voorgenomen) besluiten, zodat het Verantwoordingsorgaan ruim voordat de formele adviesaanvraag wordt ingediend reeds kan beginnen met de oordeelsvorming.

Het Bestuur herkent en onderkent het belang van en streeft naar een breed draagvlak voor de transitie. De eis dat de transitie evenwichtig moet zijn in combinatie met de uiteenlopende belangen en verwachtingen van verschillende deelnemersgroepen maakt dit tot een uitdagende ambitie waarvoor het Algemeen Bestuur zich maximaal zal (blijven) inspannen.

Het Bestuur onderschrijft het belang van deelnemerscommunicatie rond de transitie. Hiervoor worden al de nodige inspanningen verricht en deze zullen alleen maar toenemen.

Het Bestuur is zich er eveneens van bewust dat de werkelijkheid op het moment van transitie anders kan zijn dan waarvan nu wordt uitgegaan. Bij het maken van afwegingen en de daarbij behorende rekenexercities wordt daarmee terdege rekening gehouden.

Philips Pensioenfonds bevindt zich mede door de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel in een periode vol uitdagingen. Dat vergt veel van het Bestuur, maar ook van het Verantwoordingsorgaan, zeker nu ook de reguliere werkzaamheden steeds meer inspanningen vergen. Het Bestuur is dan ook zeer erkentelijk voor de tijd en energie die het Verantwoordingsorgaan tot op heden in de transitie en de overige werkzaamheden heeft gestoken. Op momenten dat dit nodig was, zijn adviesaanvragen zeer efficiënt in een kort tijdsbestek door het Verantwoordingsorgaan behandeld, zonder dat dit ten koste ging van de kwaliteit van de adviezen. Het Bestuur spreekt daarvoor zijn grote waardering en dank uit. De samenwerking met het Verantwoordingsorgaan verloopt op een zeer prettige en constructieve wijze, met inachtneming van en respect voor de verschillen in elkaars rollen en verantwoordelijkheden.

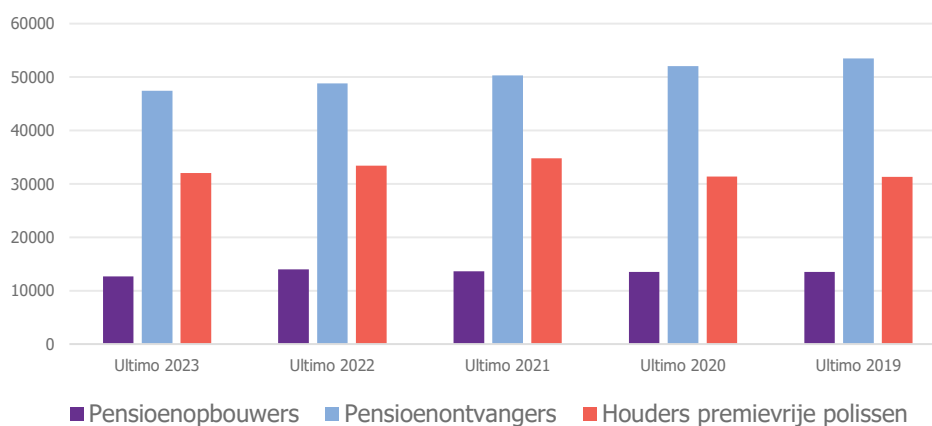
5 Philips Pensioenfonds in cijfers

5.1 Kerncijfers: vijfjarenvergelijking

Bedragen in miljoenen euro's

5.1.1 Pensioenen

Aantal deelnemers	Eind 2023 ⁴²	Eind 2022 ⁴³	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019
Pensioenopbouwers	12.673	13.982	13.613	13.533	13.525
Pensioenontvangers	47.437	48.813	50.298	52.069	53.505
Houders premievrije polissen	32.010	33.431	34.802	31.343	31.295
Totaal	92.120	96.226	98.713	96.945	98.325

⁴² In boekjaar 2023 is het aantal pensioenopbouwers van het Fonds vooral afgenomen als gevolg van de reorganisatie(s) bij de aangesloten onderneming(en). Het aantal premievrije polishouders is voornamelijk afgenomen doordat ca. 2.400 polissen door middel van een kleine automatische waardeoverdracht zijn overgedragen naar een andere pensioenuitvoerder.

⁴³ In boekjaar 2021 zijn de polissen voor de partners die naar het buitenland zijn uitgezonden opgenomen in het aantal houders premievrije polissen. Tot 2021 werd dit niet gedaan. In 2022 zijn ze weer herkenbaar gemaakt in de administratie en worden ze niet meer in de aantallen opgenomen.

Premies	2023	2022	2021	2020	2019
Werkgevers	238	239	230	221	221
Werkgevers koopsommen	1	0	4	3	1
Werknemers pensioenregeling	23	22	22	22	16
Werknemers vrijwillige verzekeringen	0	1	1	1	1
Totaal	262	262	257	247	239

Uitkeringen	2023	2022	2021	2020	2019
Pensioenen	707	685	653	655	658
Afkopen	1	0	1	0	0
Uitgaande waarde-overdrachten individueel	16	12	3	5	4
Totaal	724	697	657	660	662

Indexaties	2023	2022 ⁴⁴	2021	2020	2019
Pensioenopbouwers	2,10%	1,98%	0,00%	0,64%	2,25%
Pensioenontvangers en houders premievrije polissen	4,00%	7,78%	0,00%	0,64%	0,75%

5.1.2 Beleggingen

Verdeling belegd vermogen ⁴⁵	Eind 2023	Eind 2022	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019
Indirect onroerend goed	2.015	2.454	2.973	2.567	2.728
Aandelen	3.884	3.450	5.155	6.745	6.533
Vastrentende waarden	11.760	11.069	15.444	13.008	11.920
Overig	389	389	240	549	94 ³⁶
Totaal	18.048	17.362	23.812	22.869	21.274

⁴⁴ Per 1 april 2022 heeft het Fonds besloten de pensioenen volledig met de van toepassing zijnde indexatie-ambitie te verhogen. Daarnaast is inhaalindexatie toegekend van 0,38% per 1 april 2022, indien en voorzover er sprake was van een indexatie-achterstand. De percentages in deze tabel zijn inclusief de inhaalindexatie van 0,38%.

⁴⁵ In paragraaf 6.5 'Toelichting op de balans' zijn de beleggingen voor risico pensioenfondsen gebaseerd op een andere grondslag (RJ610). Deze cijfers zijn exclusief de beleggingen voor risico deelnemers.

Resultaten beleggingen (in %)	2023	2022	2021	2020	2019
Indirect onroerend goed	-10,4	12,3	17,6	-2,2	9,2
Aandelen	16,1	-12,9	26,95	7,5	29,5
Vastrentende waarden	7,5	-21,6	-0,8	5,7	13,0
Totaal beleggingsresultaat	6,7	-24,7	5,7	9,9	16,6

5.1.3 Financiële positie

	Eind 2023	Eind 2022	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019
Pensioenvermogen	18.101	17.429	23.855	22.921	21.302
Voorziening pensioenverplichtingen	14.506	13.578	18.035	19.544	18.210
Gewogen gemiddelde marktrente ⁴⁶	2,34%	2,62%	0,55%	0,15%	0,70%
Actuele dekkingsgraad	124,8%	128,4%	132,3%	117,3%	117,0%
Beleidsdekkingsgraad	127,0%	128,7%	125,8%	109,8%	114,2%
Vereiste dekkingsgraad	115,3%	115,1%	115,8%	118,2%	118,6%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%

⁴⁶ De gewogen gemiddelde marktrente komt voort uit de door DNB voorgeschreven curve ter bepaling van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen

5.2 Ontwikkeling deelnemers

	Opbouwers	Houders premiervrije polissen	Ontvangers ouderdoms- pensioen	Ontvangers nabestaand enpensioen	Ontvangers wezenpensi oen	Totaal aantal deelnemers
Saldo einde vorig verslagjaar	13.982	33.431	32.485	16.156	172	96.226
Toetreding	648					
Vertrek / Revalidatie	-1.818	1.818				
Arbeidsongeschiktheid						
Pensioentoekenning	-119	-697	816	965	37	
Overlijden	-20	-152	-1.721	-1.308		
Afkoop		-8	-58	-58	-15	
Afloop					-35	
Waardeoverdracht		-2.319				
Andere oorzaken		-63	8	-8	1	
Saldo mutaties	-1.309	-1.421	-955	-409	-12	-4.106
Stand einde verslagjaar	12.673	32.010	31.530	15.747	160	92.120

5.3 Pensioenregelingen

Het Fonds voert nog twee pensioenregelingen uit waarin pensioen wordt opgebouwd door de huidige medewerkers van Philips en Signify, namelijk het flex pensioen cao en het flex pensioen ES. Het flex pensioen cao en flex pensioen ES zijn inhoudelijk gelijk aan elkaar, met uitzondering van de premieafspraken die met de werkgevers zijn gemaakt.

Het betreffen middelloonregelingen met voorwaardelijke na-indexatie. De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Het flex pensioen cao is van toepassing op 11.889 pensioenopbouwers (stand per eind 2023). Het flex pensioen ES, dat door het Fonds vanaf 1 januari 2015 wordt uitgevoerd voor Executives en Senior Directors, is van toepassing op 784 deelnemers (stand per eind 2023). In deze aantallen zijn de arbeidsongeschikten meegenomen.

De kerngegevens van beide pensioenregelingen zijn samengevat in het volgende overzicht.

Flex pensioen cao en Flex pensioen ES (kernegegevens per 1 januari 2024)

Franchise	€ 17.545 ⁴⁷
Maximaal pensioengevend salaris	€ 137.800
Opbouwpercentage ouderdompensioen	1,85% van de pensioengrondslag
Pensioenrichtleeftijd	68 jaar
Percentage nabestaandenpensioen	70% van het ouderdompensioen
Werknemersbijdrage pensioenregeling (Philips, Versuni en Signify ES)	2% van de pensioengrondslag
Werknemersbijdrage pensioenregeling (Signify cao)	5% van de pensioengrondslag

⁴⁷ De fondsspecifieke franchise is per 1 april 2023 gelijk aan € 15.844 en wordt jaarlijks op 1 april verhoogd met de cao-schaalaanpassing bij Philips. Doordat de wettelijke franchise per 1 januari 2024 hoger is dan de fondsspecifieke franchise, is de franchise per 1 januari 2024 gelijk aan het wettelijk minimum.

Pensioenregeling bij Centraal Beheer PPI

De aangesloten ondernemingen hebben voor alle medewerkers met een salaris boven € 137.800 (maximaal pensioengevend salaris per 1 januari 2024) een voorziening getroffen bij Centraal Beheer PPI voor het nabestaandenpensioen bij overlijden voor de pensioendatum en de voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid boven dit salaris. Daarnaast hebben deze medewerkers de mogelijkheid om bij Centraal Beheer PPI vrijwillig bij te sparen voor extra netto ouderdoms- en nabestaandenpensioen vanaf de pensioendatum.

6 Jaarrekening

6.1 Balans per 31 december 2023

Bedragen in miljoenen euro's

Na bestemming van saldo van baten en lasten

Activa		2023	2022
Beleggingen voor risico pensioenfonds	[1]	20.073	19.710
Vordering risicoherverzekeraar	[2]	43	40
Vorderingen en overlopende activa	[3]	2	3
Liquide middelen	[4]	52	66
Totaal activa		20.170	19.819
Passiva		2023	2022
Algemene reserve	[5]	3.595	3.851
Technische voorziening	[6]	14.506	13.578
Overige schulden en overlopende passiva	[7]	2.069	2.390
Totaal passiva		20.170	19.819

Het pensioenvermogen ultimo 2023 bedraagt € 18.101 miljoen (ultimo 2022: € 17.429 miljoen) en betreft het totaal van de post 'Algemene reserve' en de post 'Technische voorziening'.

6.2 Staat van baten en lasten over 2023

Bedragen in miljoenen euro's

Baten		2023	2022
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	[8]	262	262
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	[9]	1.143	-6.022
Lasten		2023	2022
Pensioenuitkeringen	[10]	-708	-685
Pensioenuitvoeringskosten	[11]	-17	-15
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:			
- Pensioenopbouw	[12]	-215	-314
- Toeslagverlening	[13]	-485	-1.119
- Rentetoevoeging	[14]	-443	90
- Technisch resultaat		-1	1
- Onttrekking pensioenuitkeringen		701	673
- Onttrekking pensioenuitvoeringskosten		18	21
- Wijziging rentetermijnstructuur	[15]	-479	5.285
- Wijziging actuariële grondslagen	[16]	-29	-150
- Wijziging uit hoofde van overdracht van pensioenaanspraken	[17]	5	-26
- Overige wijzigingen	[18]	-	-4
Saldo overdrachten van rechten	[19]	-5	27
Saldo herverzekeringen	[20]	-2	7
Overige baten en lasten	[21]	-1	0
Saldo van baten en lasten		-256	-1.969

Bestemming van het saldo van baten en lasten	2023	2022
- Algemene reserve	-256	-1.969

6.3 Kasstroomoverzicht over 2023

Bedragen in miljoenen euro's

Onderstaande bedragen hebben betrekking op daadwerkelijke kasstromen in het verslagjaar en kunnen afwijken van de bedragen in de Staat van baten en lasten waarin de bedragen worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroom uit pensioenactiviteiten	2023	2022
Ontvangen premies	263	266
Ontvangen waardeoverdrachten	11	39
Betaalde pensioenuitkeringen	-707	-682
Saldo herverzekeringen	-6	-5
Betaalde waardeoverdrachten	-16	-12
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-18	-15
Overige ontvangsten en betalingen	3	0
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-470	-409
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	2023	2022
Verkopen en mutaties in beleggingen	4.820	7.776
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	446	576
Aankopen beleggingen	-5.005	-6.871
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-27	-26
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	234	1.455
Mutatie kasmiddelen	-236	1.046

De kasmiddelen betreffen de liquide middelen zoals deze getoond worden in de balans. Deze nemen in het verslagjaar af van € 66 miljoen naar € 52 miljoen (zie toelichting [4]). Tevens zijn als kasmiddelen aangemerkt de in de beleggingsportefeuille aangehouden liquiditeiten die niet in geldmarktfondsen zijn belegd. Deze nemen in het verslagjaar af van € 1.284 miljoen naar € 1.062 miljoen (zie toelichting [1]).

6.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening

Bedragen in miljoenen euro's

6.4.1 Inleiding

De Stichting⁴⁸ heeft ten doel ten behoeve van de aangeslotenen, premievrije polishouders, de pensioengerechtigden en de overige aanspraakgerechtigden, door de aangesloten ondernemingen gesloten pensioenovereenkomsten als bedoeld in de Pensioenwet, uit te voeren, in de ruimste zin van het woord en in overeenstemming met de pensioenreglementen die zijn vastgesteld op basis van de pensioenovereenkomsten en de tussen de Stichting Philips Pensioenfonds (verder aangeduid als: het Fonds) en de aangesloten ondernemingen gesloten financierings- of uitvoeringsovereenkomsten.

Het Fonds zal, hetzij de dekking van de pensioenaanspraken en -rechten op pensioen voortvloeiende uit bovenvermelde pensioenreglementen in eigen beheer (voor eigen risico) houden, hetzij overeenkomsten van verzekering sluiten met één of meer verzekeraars als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet. Het Fonds ontvangt ter verwezenlijking van het gestelde doel bijdragen van de aangesloten ondernemingen, waaronder de bijdragen van aangeslotenen. Ook kan het Fonds andere bijdragen ontvangen.

Om de uitbetaling van pensioenen nu en in de toekomst zo goed mogelijk zeker te stellen, moet het Pensioenfonds zorgdragen dat het over voldoende financiële middelen beschikt. Het geld dat hiervoor nodig is, wordt enerzijds verkregen uit beleggingsopbrengsten en anderzijds via premieontvangsten. Afspraken over de premie zijn tussen de aangesloten ondernemingen en het Pensioenfonds gemaakt en vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomsten. Nadat het Fonds de overeengekomen premie heeft ontvangen, hebben de aangesloten ondernemingen geen verdere financiële verplichtingen meer. Ook niet indien de financiële positie van het Fonds zich minder goed ontwikkelt dan gedacht op het moment dat de premie werd overeengekomen. Om tegenvallers op te vangen, houdt het Fonds zo mogelijk buffers aan. Indien die niet toereikend zijn, wordt in eerste instantie niet of niet volledig geïndexeerd en kan in het uiterste geval verlaging van opgebouwde aanspraken worden doorgevoerd.

Het Fonds is bevoegd de administratie van de uitgevoerde pensioenregelingen en het beheer van het vermogen, inclusief dat deel van het vermogen dat wordt aangehouden ten behoeve van de uitvoering van één of meer premieovereenkomsten, geheel of ten dele op te dragen aan één of meer derden.

⁴⁸ Stichting Philips Pensioenfonds, met statutaire zetel in Eindhoven (High Tech Campus 5.2, 5656 AE, Eindhoven), KvK nummer 41087111

Indien het Fonds werkzaamheden uitbesteedt aan een derde draagt het Fonds er zorg voor dat deze derde de bij of krachtens de wet gestelde regels, die op de uitbesteding van toepassing zijn, naleeft. Het Fonds zal daartoe onder meer een uitbestedingsovereenkomst, die voldoet aan de gestelde eisen, aangaan met deze derde.

6.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ). De jaarrekening is tevens gebaseerd op de bepalingen van het Financieel Toetsingskader.

6.4.3 Algemene grondslagen

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in miljoenen euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Cijfers ter vergelijking zijn voor vergelijkingsdoeleinden waar nodig aangepast.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het Fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen

vanaf het moment waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen (bij activa) danwel dat de afwikkeling gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen (bij verplichtingen) en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Algemeen Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Wijzigingen in schattingen worden toegelicht onder de desbetreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

In 2023 hebben drie schattingswijzigingen plaatsgevonden aangaande de voorziening pensioenverplichtingen.

Met betrekking tot het niet-ingegane ongehuwdenouderdomspensioen zijn de partnerfrequenties aangepast om beter aan te sluiten bij de waarnemingen van het fonds voor deze groep.

In het kader van de AOW garantieregeling wordt nu rekening gehouden met de onvoorwaardelijke indexatie-toezegging, zodat de waardering beter aansluit bij de toezegging.

Net als in 2022 heeft in 2023 een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de UFR-methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB) op basis van de Commissie Parameters 2019. Deze methodiek zou in vier stappen gedurende drie jaar worden ingevoerd, de eerste stap is ingevoerd per 1 januari 2021 en de tweede stap per 1 januari 2022. Beide hadden een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen. In 2022 heeft de Commissie Parameters een nieuw advies uitgebracht waaronder een nieuwe UFR-methodiek. Deze nieuwe UFR-methodiek is zonder ingroeipad ingevoerd per 1 januari 2023. Met de nieuwe

UFR-methodiek per 1 januari 2023 wordt nauwer aangesloten bij geobserveerde marktrentes.

In 2022 heeft, naast de tweede stap van de UFR aanpassing zoals hierboven beschreven, ook een schattingswijziging plaatsgevonden betreffende de toepassing van de prognosetafel AG2022 en fondsspecifieke ervaringssterfte. Daarnaast is in 2022 een aanpassing gedaan in de grondslagen betreffende de partnerfrequenties en het veronderstelde leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen vóór de pensioenrichtleeftijd.

Deze schattingswijzigingen worden verder toegelicht onder de specifieke grondslagen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	Eind 2023	Eind 2022	Eind 2021	Eind 2020	Eind 2019
USD	1,1047	1,0673	1,1372	1,2236	1,1225
GBP	0,8665	0,8872	0,8396	0,8951	0,8473
JPY	155,7336	140,8182	130,9542	126,3254	121,9876
CHF	0,9297	0,9874	1,0362	1,0816	1,0870
SEK	11,1325	11,1202	10,2960	10,0485	10,5078

6.4.4 Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden verantwoord als onderdeel van de marktwaarde van de betreffende beleggingscategorie.

Op grond van de RJ610 worden vorderingen en schulden in verband met beleggingstransacties onder de beleggingsrubriek geclassificeerd, behorend bij de portefeuille waarin deze zijn opgenomen. Tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties worden geclassificeerd onder vastrentende waarden indien ze in geldmarktfondsen belegd zijn, en onder overige beleggingen indien ze niet in geldmarktfondsen belegd zijn.

Schulden uit hoofde van derivaten, en schulden uit hoofde van ontvangen liquiditeitenonderpand worden evenwel opgenomen onder 'overige schulden'. Voor derivaten geldt hierbij dat de openstaande posities niet gesaldeerd worden weergegeven, maar dat het totaal van alle 'deals' met een positieve waarde op balansdatum wordt verantwoord onder beleggingen, en dat het totaal van alle 'deals' met een negatieve waarde op balansdatum wordt verantwoord onder de 'overige schulden'.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum, waarbij de onderliggende vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd op actuele waarde die in de meeste gevallen is ontleend aan onafhankelijke taxatie, en in enkele gevallen aangevuld met schattingen van het management van het vastgoedfonds. Bij niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden periodieke analyses van resultaten uitgevoerd, evenals analyse van de gecontroleerde jaarrekeningen van de indirecte vastgoedbeleggingen, en vergelijking met de waarde-opgaven van de fondsmanagers. Niet in alle gevallen zijn gecontroleerde jaarrekeningen beschikbaar voor vaststelling van de jaarrekening.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen inclusief opgelopen interest. Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen

zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijden.

De actuele waarde van de door het Fonds uitgegeven hypotheekportefeuille bestaat uit de netto contante waarde van de verwachte rente- en aflossingsstromen uit de hypotheekportefeuille. De verwachte kasstromen worden bepaald rekening houdend met gemiddelde voortijdige aflossingen. De verwachte kasstromen van de woning hypotheek worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op consumententarieven die gesegmenteerd zijn naar risico-klassen, lossende en niet-lossende leningen en gecorrigeerd voor kosten en risico's die zich reeds hebben voorgedaan. De verwachte kasstromen van de bedrijfshypotheek worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet, die is gebaseerd op de som van componenten voor geschatte kosten en risico's behorend bij de portefeuille bedrijfsleningen.

Beleggingen in niet-beursgenoteerde hypotheekfondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportage van de fondsmanager, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum, waarbij de onderliggende hypotheekbeleggingen zijn gewaardeerd op actuele waarde die is ontleend aan een netto contante waarde berekening. De gerapporteerde actuele waarde wordt jaarlijks vergeleken met de gecontroleerde jaarrekening van het hypotheekfonds.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die er niet zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. In deze waarderingmodellen wordt de waarde van interest rate swaps bepaald op basis van het verschil tussen de waarde van alle toekomstige betalingen door de tegenpartij aan het Fonds en de waarde van alle toekomstige betalingen door het Fonds aan de tegenpartij. Deze kasstromen worden bepaald op basis van de in het contract vastgelegde rente (veelal Euribor of Libor) en de OIS-curve (Overnight indexed swapcurve) wordt gehanteerd bij de contantmaking van die verwachte kasstromen.

De marktwaarde van valutatermijnaffaires wordt bepaald door de waarde van de vreemde valuta tegen de termijnkoersen op het afsluitmoment af te zetten tegen de waarde van de vreemde valuta tegen de termijnkoersen op de balansdatum.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Voor beleggingen in private equity is dit de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum.

Liquiditeiten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vordering risicoherverzekeraar

De vordering risicoherverzekeraar wordt gewaardeerd op actuele waarde en heeft betrekking op het met Elips Life AG per 1 januari 2018 afgesloten herverzekeringcontract voor de duur van vier jaar ter dekking van de arbeidsongeschiktheidsrisico's en

overlijdensrisico. Per 1 januari 2022 is een nieuwe overeenkomst gesloten met Elips Life AG voor een periode van drie jaar.

De vordering is gelijk gesteld aan drie maal de ingeschatte risicoherverzekeringspremie voor arbeidsongeschiktheid per 1 januari volgend op de balansdatum welke premie is bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw van ouderdoms- en nabestaandenpensioen over de periode van 1 juli van jaar 3 volgend op de vaststellingsdatum en het bereiken van de pensioenrichtleeftijd. Daarnaast bestaat de vordering risicoherverzekeraar uit de contant gemaakte verwachte uitkeringen van de risicoherverzekeraar aan het Fonds uit hoofde van arbeidsongeschiktheidsgevallen waarvan de wachttijd van drie jaar reeds verstreken is. De contante waarde wordt berekend op basis van de actuariële grondslagen van het Fonds zoals deze per 1 januari van het betreffende jaar van toepassing zijn. Indien de kredietwaardigheid van de risicoherverzekeraar hiertoe aanleiding geeft, wordt een afslag toegepast bij het bepalen van de waarde van de vordering.

Overigens worden kortlopende vorderingen op de risicoherverzekeraar uit hoofde van arbeidsongeschiktheid of overlijden verantwoord onder de 'vorderingen en overlopende activa'.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij anders vermeld, onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde, zijnde de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen van het Fonds. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Het financieel effect van de rentetermijnstructuur wordt toegelicht onder [6] Technische voorziening. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkeling. Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen worden uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Sterftekansen: Prognosetafel AG 2022 gecorrigeerd met de fonds specifieke ervaringssterfte, gebaseerd op het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2022.
- Partnersysteem voor het waarderen van het niet-ingegaan nabestaandenpensioen tot pensionering: onbepaalde partnersysteem met fonds specifieke partnerfrequenties.

- Partnersysteem voor het waarderen van het niet-ingegaan nabestaandenpensioen na pensionering: bepaalde partnersysteem.
- De partners van de (gewezen) mannelijke aangeslotenen worden verondersteld jonger te zijn, waarbij het veronderstelde leeftijdsverschil afhankelijk is van de leeftijd van de deelnemer tot 65 jaar en daarna gelijk is aan 3 jaar.
- De partners van de (gewezen) vrouwelijke aangeslotenen worden verondersteld ouder te zijn, waarbij het veronderstelde leeftijdsverschil afhankelijk is van de leeftijd van de deelnemer tot 65 jaar en daarna gelijk is aan 3 jaar.
- Een opslag van 2,5% van de voorziening pensioenverplichtingen ter dekking van toekomstige uitvoeringskosten.
- Arbeidsongeschiktheidsrisico op basis van de verwachte schadelast, vastgesteld als drie maal de ingeschatte risicoherverzekeringspremie per 1 januari volgend op de balansdatum.

Schattingswijzigingen voorziening pensioenverplichtingen in 2023

In 2023 zijn de partnerfrequenties voor het niet-ingegane ongehuwdenouderdompensioen bijgesteld om beter aan te sluiten bij de waarnemingen van het Fonds voor deze groep. Daarnaast is voor wat betreft de AOW-garantieregeling rekening gehouden met de onvoorwaardelijke indexatie-toezegging zodat de waardering beter aansluit bij de toezegging. De AOW-garantieregeling is een compensatie voor het gemis van opbouw van AOW (soms ook voor de partner) bij uitzending van een werknemer door Philips naar het buitenland. De opbouw van aanspraken in de AOW-garantieregeling is per 1 januari 2015 gestopt.

De voorziening pensioenverplichtingen is toegenomen met € 14 miljoen als gevolg van het aanpassen van de partnerfrequenties voor het ongehuwdenouderdompensioen, en eveneens met € 14 miljoen als gevolg van het rekening houden met de indexatie-toezegging in de AOW-garantieregeling.

Bovenstaande wijzigingen zijn verder toegelicht onder [16] Wijziging actuariële grondslagen.

Ten slotte heeft in 2023 ook een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de UFR-methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB) volgens de Commissie Parameters 2019. In 2022 heeft de Commissie Parameters een nieuw advies uitgebracht waaronder een nieuwe UFR-methodiek. Deze nieuwe UFR-methodiek is zonder ingroeipad ingevoerd per 1 januari 2023. Met de nieuwe UFR-methodiek per 1 januari 2023 wordt nauwer aangesloten bij geobserveerde marktrentes. Deze aanpassing had een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van € 37 miljoen. Deze wijziging is verder toegelicht onder [15] Wijziging rentetermijnstructuur.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Actuele en beleidsdekkingsgraad

Het Fonds baseert beleidsbeslissingen op de beleidsdekkingsgraad, voor zover dat wettelijk vereist is. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. De actuele dekkingsgraad wordt berekend als het quotiënt van de middelen ter dekking van de pensioenverplichtingen en de technische voorziening. De middelen ter dekking van de pensioenverplichtingen zijn gelijk aan het totaal van de activa minus de schulden en de overlopende passiva. Voor het bepalen van de actuele dekkingsgraad wordt de technische voorziening bepaald op basis van de door DNB maandelijks gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Premiebijdragen

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Ten aanzien van dividend is uitsluitend het in het verslagjaar ter beschikking gestelde dividend als opbrengst verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Overige baten

Overige baten zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen kosten van pensioenbeheer en overige kosten welke verband houden met het besturen van het Fonds.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds**Pensioenopbouw**

De pensioenopbouw wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenaanspraken plaatsvindt.

Toeslagverlening

De verhoging van de technische voorziening uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente van 3,26% toegevoegd (2022: rente van -0,49%) op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt.

Technisch resultaat

In de post 'Technisch resultaat' is het resultaat op arbeidsongeschiktheid alsmede op sterfte als gevolg van langlevens en kortlevens opgenomen. Het resultaat op langlevens ontstaat doordat mensen korter of langer leven dan eerder is aangenomen. Het resultaat op kortlevens ontstaat doordat er meer of minder mensen overlijden dan verwacht.

Pensioenuitkeringen

De post 'Pensioenuitkeringen' bestaat uit de verrichte pensioenuitkeringen c.q. de uit de voorziening vrijgevallen pensioenuitkeringen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging rentetermijnstructuur

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De wijziging van de voorziening pensioenverplichtingen op de balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële grondslagen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van pensioenaanspraken

Individuele waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten verwerkt op het moment waarop deze betaald dan wel ontvangen worden. Collectieve waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten verwerkt op moment van betaling van het overeengekomen voorschotbedrag.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Saldo herverzekeringen

Het Fonds heeft het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. De premies en uitkeringen worden toegerekend aan de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Het herverzekerde overlijdensrisico is de contante waarde van het nog niet opgebouwde nabestaandenpensioen. Voor alle deelnemers wordt een risicokapitaal verzekerd en uitgekeerd bij overlijden, ongeacht of er sprake is van een partner. De kapitalen in de premiebepaling van het herverzekeringscontract ter dekking van overlijden zijn gebaseerd op het onbepaald partnersysteem met leeftijdsafhankelijke partnerfrequenties. De verzekering van de premievrijstelling van pensioenopbouw is gebaseerd op de premie die benodigd is voor de jaarlijkse pensioenopbouw. De verzekering van het arbeidsongeschiktheidspensioen is gebaseerd op de uit te keren

arbeidsongeschiktheidspensioenen. Voor de verzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt rekening gehouden met een wachttijd van drie jaar, te rekenen vanaf de eerste ziektedag.

Overige lasten

Overige lasten zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd en zijn gebaseerd op waargenomen kasstromen. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

6.5 Toelichting op de balans

Bedragen in miljoenen euro's

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

2023	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Deri- vaten	Overige beleg- gingen	Totaal
Beleggingen met positieve waarde	1.982	3.794	11.595	635	0	18.006
Overige vorderingen	4	13	72	-	-	89
Liquiditeiten	-	-	993	-	1.062	2.055
	1.986	3.807	12.660	635	1.062	20.150
Overige schulden	-0	-0	-77	-	-	-77
Balanswaarde	1.986	3.807	12.583	635	1.062	20.073
Beleggingen met positieve waarde	1.982	3.794	11.595	635	0	18.006
Beleggingen met negatieve waarde	-	-	-	-1.856	-	-1.856
Beleggingen exclusief gerelateerde vorderingen, liquiditeiten en schulden	1.982	3.794	11.595	-1.221	0	16.150

2022	Vastgoed	Aan- delen	Vast- rentende waarden	Deri- vaten	Overige beleggingen	Totaal
Beleggingen met positieve waarde	2.397	3.377	10.745	900	0	17.419
Overige vorderingen	4	26	60	-	-	90
Liquiditeiten	-	0	1.005	-	1.284	2.289
	2.401	3.403	11.810	900	1.284	19.798
Overige schulden	-0	-15	-73	-	-	-88
Balanswaarde	2.401	3.388	11.737	900	1.284	19.710
Beleggingen met positieve waarde	2.397	3.377	10.745	900	0	17.419
Beleggingen met negatieve waarde	-	-	-	-2.039	-	-2.039
Beleggingen exclusief gerelateerde vorderingen, liquiditeiten en schulden	2.397	3.377	10.745	-1.139	0	15.380

De beleggingen onder vastrentende waarden zijn inclusief de opgelopen interest.

Per balansdatum is € 0 miljoen aan beleggingen uitgeleend (eind 2022: € 0 miljoen).

Ontvangen en verstrekt onderpand

Het Fonds ontvangt en verstrekt onderpand uit hoofde van valuta-, en rentederivaten in de vorm van liquiditeiten en vastrentende waarden. Naast het bij aanvang verstrekte onderpand is de onderpandsuitwisseling gebaseerd op de waardeontwikkelingen van genoemde derivaten. In geval van een positieve waardeontwikkeling ontvangt het Fonds onderpand en in geval van een negatieve waardeontwikkeling verstrekt het Fonds onderpand. Verstrekt onderpand staat niet ter vrije beschikking aan het Fonds.

Liquiditeiten

Ultimo 2023 bedraagt het door het Fonds ontvangen liquiditeitenonderpand als gevolg van een netto positieve waardeontwikkeling van valuta- en rentederivaten € 169 miljoen (2022: € 309 miljoen). Dit bedrag staat vermeld zowel onder liquiditeiten als onder de overige schulden en overlopende passiva als terugbetalingsverplichting, zie toelichting [7] op pagina 165. Daarnaast bedraagt het door het Fonds ultimo 2023 in liquiditeiten verstrekte onderpand € 987 miljoen (2022: € 1.166 miljoen). Dit bedrag is verantwoord als liquiditeiten onder overige beleggingen.

Vastrentende waarden

Ultimo 2023 bedraagt de actuele waarde van de door het Fonds als onderpand verstrekte vastrentende waarden als gevolg van een negatieve waardeontwikkeling van de valuta- en rentederivaten € 580 miljoen (2022: € 541 miljoen). Dit bedrag is verantwoord als belegging met een positieve waarde onder vastrentende waarden. Het Fonds heeft ultimo 2023 geen vastrentende waarden als onderpand ontvangen (2022: € 0 miljoen).

Liquiditeiten

De in de beleggingsportefeuilles aangehouden liquiditeiten die niet in geldmarktfondsen belegd zijn ten bedrage van € 1.062 miljoen (2022: € 1.284 miljoen) worden opgenomen onder overige beleggingen. Hiervan betreft € 2 miljoen ontvangen liquiditeitenonderpand dat niet belegd is in geldmarktfondsen (2022: € 11 miljoen).

Onder vastrentende waarden worden opgenomen de door het Fonds gehouden participaties in geldmarktfondsen.

Geldmarktfondsen	2023	2022
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund (EUR)	952	958
BlackRock ICS USD Liquidity Fund (USD)	37	42
BlackRock ICS US Treasury Fund (USD)	3	4
BlackRock ICS Sterling Liquidity Fund (GBP)	1	1
Totaal	993	1.005

Bovenstaande tabel bevat ook het in de geldmarktfondsen belegde onderpand. Het in geldmarktfondsen belegde onderpand betreft een bedrag van € 167 miljoen (2022: € 298 miljoen).

De geldmarktfondsen zijn conservatief beheerde fondsen bestaande uit korte termijn geldmarktproducten met hoge kredietwaardigheid. De fondsen hebben een Aaa rating (Moody's).

Verloopoverzicht beleggingen

Beleggingen	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 31 december 2021	3.017	5.019	14.364	285	2	22.687
Aankopen/verstrekkingen	268	703	5.888	-	-	6.859
Verkopen/aflossingen	-1.148	-1.705	-5.789	1.022	-2	-7.622
Waardeverschillen en verkoopresultaten	260	-640	-3.718	-2.446	-0	-6.544
Stand per 31 december 2022	2.397	3.377	10.745	-1.139	0	15.380
Aankopen/verstrekkingen	95	589	4.226	-	-	4.910
Verkopen/aflossingen	-205	-643	-3.824	-188	0	-4.860
Waardeverschillen en verkoopresultaten	-305	471	448	106	0	720
Stand per 31 december 2023	1.982	3.794	11.595	-1.221	0	16.150

Actuele waarde

Zoals vermeld in de 'Algemene grondslagen' zijn de beleggingen van het Fonds gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Schattingen van de actuele waarde zijn momentopnamen, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen etcetera) en zijn derhalve gewaardeerd op basis van de beste inschatting die van bovenstaande factoren gemaakt kan worden.

De waardering van de beleggingen is bepaald met behulp van onderstaande methodes (classificatie is gebaseerd op RJ 290.916):

Beleggingen	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
2023						
(Genoteerde) marktprijzen	98	3.792	10.139	1	-	14.030
Onafhankelijke taxaties	-	-	-	-	-	-
Netto contante waarde berekeningen	-	-	932	-1.222	-	-290
Andere methode	1.884	2	524	-	0	2.410
Totaal	1.982	3.794	11.595	-1.221	0	16.150
2022						
(Genoteerde) marktprijzen	83	3.374	9.277	1	-	12.735
Onafhankelijke taxaties	-	-	-	-	-	-
Netto contante waarde berekeningen	-	-	948	-1.140	-	-192
Andere methode	2.314	3	520	-	0	2.837
Totaal	2.397	3.377	10.745	-1.139	0	15.380

Liquiditeiten van het Fonds die zijn geïnvesteerd in geldmarktfondsen zoals opgenomen onder vastrentende waarden, behoren tot '(genoteerde) marktprijzen' en zijn niet opgenomen in bovenstaande overzichten. Geldmarktfondsen en andere beleggingsfondsen kunnen als '(genoteerde) marktprijzen' geclassificeerd worden indien door deze fondsen dagelijks een intrinsieke waarde wordt afgegeven waartegen ook dagelijks kan worden gehandeld.

Bij de bepaling van de waardering van de beleggingen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

[\(Genoteerde\) marktprijzen](#)

Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt. Hieronder vallen de beursgenoteerde aandelen in vastgoedfondsen, aandelen, obligaties en futures.

Netto contante waarde berekeningen

De reële waarde van de door het Fonds uitgegeven hypothecaire leningen wordt bepaald met behulp van een netto contante waarde methode. Ultimo 2023 bedroeg de waarde van deze hypothecaire leningen € 932 miljoen (2022: € 948 miljoen). De verwachte kasstromen van woninghypotheken worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op consumententarieven en de kenmerken van de individuele hypotheekleningen. De verwachte kasstromen van bedrijfshypotheken worden contant gemaakt met behulp van een rentecurve die is gebaseerd op de euro-swapcurve vermeerderd met een spread voor onder meer fundingkosten, kredietrisico en andere kosten.

De netto contante waarde berekening van de rentederivaten vindt plaats aan de hand van de OIS-curve. Voor de valutaderivaten wordt aansluiting gezocht bij marktdata. Ultimo 2023 bedroeg de actuele waarde van deze derivaten € 1.221 miljoen negatief (2022: € 1.139 miljoen negatief). Verder wordt verwezen naar de grondslagen voor de post derivaten in de 'Algemene grondslagen'.

Andere methode

Voor de niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen en voor de belegging in een niet-beursgenoteerd hypotheekfonds, wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages (andere methode). Deze rapportages zijn niet door een accountant gecontroleerd en de periode van deze rapportages loopt niet (in alle gevallen) synchroon met het boekjaar van het Fonds. Om deze onzekerheid te mitigeren, vinden monitoringactiviteiten plaats gedurende het jaar en wordt op kwartaalbasis de waardeontwikkeling gevolgd en beoordeeld aan de hand van ontwikkelingen in de markt. Daarnaast wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt met de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen. De waardering kan hoger of lager zijn, maar is gezien de mitigerende maatregelen naar de inschatting van het Fonds normaliter niet materieel voor vermogen en resultaat. Ultimo 2023 bedroeg de waarde van de niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen € 1.884 miljoen (2022: € 2.314 miljoen). De waarde van de belegging in een niet-beursgenoteerd hypotheekfonds bedroeg ultimo 2023 € 497 miljoen (2022: € 489 miljoen).

Ook bij private equity (ultimo 2023: € 0,3 miljoen; ultimo 2022: € 0,5 miljoen, opgenomen onder overige beleggingen) wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

Voor aandelen en vastrentende waarden wordt de waardering bepaald door uit te gaan van een prijs die tot stand is gekomen op een actieve markt. Wanneer voor minimaal vijf opeenvolgende werkdagen geen prijsupdate is ontvangen wordt uitgegaan van de laatst bekende marktprijs. In dat geval wordt de belegging gerapporteerd onder 'andere methode'.

Vastgoed	2023	2022
Indirect beursgenoteerd vastgoed	98	83
Indirect niet-beursgenoteerd vastgoed	1.884	2.314
Stand per 31 december	1.982	2.397

Indirect vastgoed betreft beleggingen in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. De beursgenoteerde beleggingen zijn tegen de beurskoers per balansdatum opgenomen voor een bedrag van € 98 miljoen (2022: € 83 miljoen). De afname in het indirect niet-beursgenoteerd vastgoed is het gevolg van zowel negatieve waardeontwikkeling als van verkopen met als doel het gewicht van de vastgoedportefeuille dichter bij het beoogde allocatierichtniveau te brengen.

Aandelen	2023	2022
Aandelen ontwikkelde markten	3.480	3.007
Aandelen opkomende markten (niet zijnde BRIC)	199	259
Aandelen BRIC (Brazilië, Rusland, India, China)	115	111
Stand per 31 december	3.794	3.377

De aandelenbeleggingen zijn beursgenoteerd.

De indeling in bovenstaande tabel is gebaseerd op de landenclassificatie volgens de definitie van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). De toepassing van OESO sluit aan bij hetgeen DNB voorschrijft voor de toezichtsrappportages.

Vastrentende waarden	2023	2022
Staatsobligaties	7.470	6.736
Bedrijfsobligaties	2.680	2.557
Hypotheke – door het Fonds uitgegeven	932	948
Hypotheke - fondsbelegging	497	489
Inflation linked bonds	16	15
Stand per 31 december	11.595	10.745

De staatsobligaties, bedrijfsobligaties en inflation linked bonds worden verhandeld op een actieve markt.

Waardering van de door het Fonds uitgegeven hypotheke

De actuele waarde van de hypotheke wordt bepaald door de verwachte kasstromen van de woninghypotheke per individuele lening contant te maken met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op consumententarieven die gesegmenteerd zijn naar risicoklassen, lossende en niet-lossende leningen en gecorrigeerd voor kosten en risico's die zich reeds zijn hebben voorgedaan. De verwachte kasstromen van de bedrijfshypotheke worden contant gemaakt met behulp van een rentevoet die is gebaseerd op de som van componenten voor geschatte kosten en risico's behorend bij de portefeuille bedrijfsleningen.

Bij het schatten van de verwachte kasstromen wordt ultimo 2023 rekening gehouden met voortijdige aflossingen van 3,5% (2022: 3,5%) op jaarbasis voor wat betreft woninghypotheke en 7,5% (2022: 7,5%) op jaarbasis voor wat betreft bedrijfshypotheke. Deze parameters zijn geschat op basis van de werkelijke vervroegde aflossingen in de portefeuilles in de laatste jaren, waarbij deze ook worden vergeleken met de gemiddelde vervroegde aflossingen in de markt. De percentages worden toegepast op de uitstaande hoofdsom per prognoseperiode.

Daarnaast wordt bij het vertalen van markttarieven van woninghypotheke naar de rentevoet waarmee de woninghypotheke worden verdisconteerd, rekening gehouden met kosten- en risico-opslagen in de markttarieven die niet meer van toepassing zijn op al bestaande leningen of die zich reeds hebben voorgedaan in bestaande leningen.

Waardering van de belegging in een hypothekefonds

Sinds 2021 belegt Philips Pensioenfonds in een extern beheerd niet-beursgenoteerd hypothekefonds. Deze belegging wordt gewaardeerd aan de hand van de laatst ontvangen fondsrapportages van de beheerder van het hypothekefonds. Het hypothekefonds bepaalt de reële waarde van de beleggingen in hypotheke door toekomstige contractuele kasstromen te verdisconteren, rekening houdend met vervroegde aflossingen. De verdisconteringsvoet is gelijk aan het op dat moment door het hypothekefonds gehanteerde tarief voor vergelijkbare hypotheke (met daarin een maximale toegestane afwijking van 25 basispunten ten opzichte van het markttarief).

Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt onder meer gebruikgemaakt van financiële derivaten. Het Fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om vormen van marktrisico zoveel mogelijk af te dekken.

De marktwaarde van de derivatenposities ultimo 2023 en ultimo 2022 blijkt uit onderstaande tabel:

Derivaten	2023			2022		
	Saldo	Positief	Negatief	Saldo	Positief	Negatief
Valutaderivaten	108	169	-61	370	426	-56
Aandelenderivaten	0	0	0	-0	-	-0
Rentederivaten	-1.329	466	-1.795	-1.509	474	-1.983
Stand per 31 december	-1.221	635	-1.856	-1.139	900	-2.039

Het Fonds dekt een deel van het renterisico af door middel van renteswaps. In 2023 is de rente per saldo afgenomen en hierdoor is de marktwaarde van de renteswaps minder negatief geworden.

In 2021 heeft het Fonds in het kader van de volgende CDC-periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2025 afgesproken op zo efficiënt mogelijke wijze via rentederivaten het renterisico met betrekking tot de pensioenopbouw in de jaren 2022 en 2023 af te dekken. Begin 2023 zijn de hiervoor gehanteerde derivaten verkocht. Eind 2022 bedroeg de waarde van deze derivaten € 153 miljoen negatief. Deze waarde is begrepen in de bedragen in vorenstaand overzicht.

In de volgende tabel worden de uitstaande derivatenposities vermeld uitgedrukt in notional bedragen die door het Fonds zijn aangegaan uit hoofde van het strategisch afdekkingsbeleid.

Derivaten (notionals ⁴⁹)	2023			2022		
	Saldo	Long	Short	Saldo	Long	Short
Valutaderivaten	-7.398	418	-7.816	-7.309	1.005	-8.314
Rentederivaten	3.755	7.386	-3.631	4.696	8.327	-3.631

Daarnaast heeft het Fonds derivatencontracten afgesloten voor efficiënt portefeuillebeheer waaronder aandelenderivaten. De notional bedragen hiervan kunnen fluctueren, maar zijn over het algemeen beperkt. Deze zijn niet in bovenstaande tabel opgenomen.

⁴⁹ nominaal bedrag, de (fictieve) hoofdsom van de onderliggende waarde die als rekeneenheid wordt gehanteerd

Overige beleggingen	2023	2022
Private Equity	0	0
Stand per 31 december	0	0

[2] Vordering risicoherverzekeraar	2023	2022
Stand 1 januari	40	25
Aangroei vordering risicoherverzekeraar	5	16
Ontvangen bedragen van risicoherverzekeraar	-2	-1
Stand per 31 december	43	40

Het Fonds heeft met ingang van 2018 het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. De overeenkomst per 1 januari 2018 eindigde op 31 december 2021. Per 1 januari 2022 heeft het Fonds een nieuwe overeenkomst afgesloten met Elips Life AG voor een duur van 3 jaar.

Bij arbeidsongeschiktheid geldt een wachttijd van 3 jaar. Bovenstaande vordering is de actuele waarde van de verwachte toekomstige uitkering door Elips Life AG inzake arbeidsongeschiktheid.

Met ingang van 1 oktober 2020 is Elips Life onderdeel geworden van Corporate Solutions, de commerciële verzekeringstak van de Swiss Re Group. Swiss Re kende per 6 september 2023 een rating van A+ (oordeel: 'superior', bron: A.M. Best) en per 18 december 2023 een rating van Aa3 (oordeel: 'excellent', bron: Moody's). Elips Life is daarmee in voldoende mate kredietwaardig. Met de herverzekeraar is geen (technische) winstdelingsregeling overeengekomen.

Ten aanzien van de herverzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico gelden de volgende bepalingen bij contractbeëindiging:

- de herverzekeraar blijft ongewijzigd aansprakelijk voor reeds erkende respectievelijk nog te erkennen aanspraken op een uitkering.
- indien een arbeidsongeschiktheidsrente is herverzekerd: een wijziging van het uitkeringspercentage van een arbeidsongeschiktheidsrente wordt altijd in aanmerking genomen als deze leidt tot indeling in een lagere arbeidsongeschiktheidsklasse of beëindiging van de uitkering maar ook als deze leidt tot indeling in een hogere arbeidsongeschiktheidsklasse. Voor premievrijstellingsrentes wordt uitsluitend een verlaging van het uitkeringspercentage of beëindiging van de uitkering in aanmerking genomen.

[3] Vorderingen en overlopende activa	2023	2022
Vordering op werkgevers	1	1
Waardeoverdrachten	-	-
Belastingen	0	-
Overige vorderingen	1	2
Stand per 31 december	2	3

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan één jaar.

[4] Liquide middelen	2023	2022
Liquide middelen	52	66
Stand per 31 december	52	66

Onder liquide middelen wordt verstaan bij banken aangehouden rekening-courantsaldi, kasmiddelen en bij banken aangehouden overige middelen, die niet bestemd zijn voor beleggingen. De laatste zijn namelijk opgenomen als onderdeel van de beleggingen. De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

[5] Algemene reserve

Stand per 31 december 2021	5.820
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-1.969
Stand per 31 december 2022	3.851
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-256
Stand per 31 december 2023	3.595

Overeenkomstig de statutaire bepalingen is het resultaat over het boekjaar 2023 toegevoegd aan de algemene reserve.

Solvabiliteit

Op basis van FTK-grondslagen kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2023	2022
Algemene reserve	3.595	3.851
Minimaal vereist eigen vermogen (buffer)	590	553
Vereist eigen vermogen (buffer) op basis van de strategische beleggingsmix	2.224	2.051
Vereist eigen vermogen (buffer) op basis van de feitelijke beleggingsmix	2.230	2.049
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsmix	115,3%	115,1%
Vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke beleggingsmix	115,4%	115,1%
Actuele dekkingsgraad	124,8%	128,4%
Beleidsdekkingsgraad	127,0%	128,7%

Voor de beschrijving van de wijze van berekenen van de actuele en beleidsdekkingsgraad wordt verwezen naar de Algemene grondslagen.

[6] Technische voorziening	2023	2022
Voorziening pensioenverplichtingen	14.506	13.578
Gewogen gemiddelde disconteringsvoet (marktrente)	2,34%	2,62%

In 2023 is de door de DNB voorgeschreven rente afgenomen (ultimo 2023: 2,34%; ultimo 2022: 2,62%).

Het mutatieoverzicht voor de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

	2023	2022
Stand per 1 januari	13.578	18.035
Pensioenopbouw	215	314
Toeslagverlening	485	1.119
Rentetoevoeging	443	-90
Technisch resultaat	1	-1
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-701	-673
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-18	-21
Wijziging rentetermijnstructuur	479	-5.285
Wijziging actuariële grondslagen	29	150
Wijziging uit hoofde van overdracht van pensioenaanspraken	-5	26
Overige wijzigingen	-	4
Stand per 31 december	14.506	13.578

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

De voorziening pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2023	2022
Pensioenopbouwers	3.081	2.986
Pensioenontvangers	7.742	7.355
Houders van premievrije polissen	3.683	3.237
Totaal	14.506	13.578

Onderstaande tabel geeft een opdeling van de voorziening pensioenverplichtingen naar type voorziening:

	2023	2022
Netto pensioenverplichtingen	14.128	13.221
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	354	331
Voorziening voor zieken	24	26
Totaal	14.506	13.578

Het aantal deelnemers per categorie is als volgt:

Aantal deelnemers	2023	2022
Pensioenopbouwers	12.673	13.982
Pensioenontvangers	47.437	48.813
Houders premievrije polissen	32.010	33.431
Totaal	92.120	96.226

Pensioenregelingen

Philips Pensioenfonds voerde in 2023 twee pensioenregelingen uit, die van toepassing waren op verschillende groepen deelnemers. Beide regelingen hebben het karakter van een CDC-regeling. Naast de jaarlijkse aanpassing van de kernbedragen zijn er geen materiële wijzigingen in de pensioenregelingen doorgevoerd. Hierna worden de pensioenregelingen kort beschreven.

1. Flex pensioen cao: deze middelloonregeling met voorwaardelijke na-indexatie is van toepassing op 11.889 pensioenopbouwers (stand per 31 december 2023). Sinds 1 januari 2018 is de pensioenrichtleeftijd gelijk aan 68 jaar. Pensioenreglement flex pensioen cao heeft een franchise van € 16.322 (stand per 1 januari 2023) en een opbouw van maximaal 1,85% van de pensioengrondslag. In 2023 gold een opbouwpercentage van 1,85%. Het flex pensioen cao geldt voor diegenen op wie de bij de aangesloten ondernemingen geldende cao van toepassing is.
2. Flex pensioen ES: deze middelloonregeling met voorwaardelijke na-indexatie is van toepassing op 784 pensioenopbouwers (stand per 31 december 2023). De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar. Pensioenreglement flex ES kent een franchise van € 16.322 (stand per 1 januari 2023) en een opbouw van maximaal 1,85% van de

pensioengrondslag. In 2023 gold een opbouwpercentage van 1,85%. Deze regeling geldt voor Executives en Senior Directors.

Het flex pensioen ES is inhoudelijk gelijk aan het flex pensioen cao, met uitzondering van de premieafspraken die met de werkgevers zijn gemaakt.

Toeslagverlening gedurende verslagjaar

De pensioenverhogingen worden volledig uit het pensioenvermogen en/of het beleggingsrendement van het Fonds gefinancierd. Dit betreft zowel de pensioenverhoging voor pensioenopbouwers als de verhoging voor pensioenontvangers en premievrije polishouders.

Voor *pensioenontvangers* en *houders van een premievrije polis* streeft het Fonds naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de prijsinflatie (op basis van de afgeleide consumentenprijsindex van het Centraal Bureau voor de Statistiek).

Voor *pensioenopbouwers* streeft het Fonds naar volledige pensioenopbouw met een opbouwpercentage van 1,85%. De pensioenopbouw moet gefinancierd worden uit de premie. Daarnaast streven we voor deze deelnemers naar het verhogen van de opgebouwde pensioenen door indexatie met de looninflatie (de collectieve cao-schaalaanpassingen binnen Koninklijke Philips N.V., deze geldt ook als ambitieniveau voor medewerkers van Signify en Versuni).

Jaarlijks besluit

Medio 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Door deze wet gaat pensioen er in Nederland anders uitzien. Voor deelnemers van Philips Pensioenfonds gaat het nieuwe pensioenstelsel vanaf 2026 gelden. Het Bestuur wil dat deelnemers een goede start kunnen maken in dat nieuwe stelsel. Voor een goede uitgangspositie is het in het belang van alle deelnemers dat de financiële buffer bij de overgang zo hoog mogelijk is. Ook is het wenselijk dat verschillen tussen deelnemers op het punt van het tot aan de overgang opgebouwde pensioen, beperkt, fair en uitlegbaar zijn. Meer informatie hierover is opgenomen in de thema-artikel 'Op weg naar een goede start in het nieuwe stelsel' op pagina 31.

Vanaf 2023 stelt het Bestuur jaarlijks vast wat maximaal verantwoord is als het gaat om de verhoging van de opgebouwde pensioenen. Daarbij kijkt het Bestuur naar een groot aantal relevante feiten en omstandigheden, zoals de financiële situatie, de hoogte van de inflatie, de situatie op financiële markten, verschillen tussen deelnemersgroepen, de resterende periode tot de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en hoeveel andere pensioenfondsden aan pensioenverhogingen geven. Het Bestuur maximeert de indexatie om de financiële buffer te beschermen. Deze buffer komt straks voor een groot deel ten goede aan de persoonlijke pensioenpotjes van de deelnemers, waardoor alle deelnemers een goede start kunnen maken in het nieuwe pensioenstelsel. Dat is belangrijk omdat pensioen in het nieuwe pensioenstelsel, meer dan nu, gaat meebewegen op de golven van de economie.

Indexatiestaffel

De indexatiestaffel geeft weer bij welke beleidsdekkingsgraad de pensioenen in beginsel volledig of gedeeltelijk mogen worden verhoogd of moeten worden verlaagd. De indexatiestaffel wordt periodiek aangepast, met name omdat niet meer indexatie kan worden toegekend dan wettelijk is toegestaan. Daarbij is het goed het volgende te melden. Hoe hoger de rente en/of de inflatie, des te hoger de wettelijke grens voor volledige indexatie. Deze grens lag per 31 december 2023 op 138,8%.

Per 1 januari 2024 past het Fonds het transitie-FTK toe, waardoor het Bestuur de mogelijkheid heeft om meer indexatie te geven dan volgens de indexatiestaffel, in zover nodig om te komen tot een evenwichtig indexatiebesluit. Daarnaast is het goed om te weten dat voor het Bestuur naast de indexatiestaffel ook een jaarlijks vast te stellen maximum bepalend is voor de hoogte van de indexatie.

Indexatiebesluit 2023

In 2022 steeg de beleidsdekkingsgraad van Philips Pensioenfonds van 125,8% per 31 december 2021 naar 128,7% per 31 december 2022. Bij deze beleidsdekkingsgraad konden de pensioenen op grond van de indexatiestaffel van het Fonds gedeeltelijk worden verhoogd door indexatie, doordat de wettelijke grens voor het toekennen van inhaalindexatie was gestegen naar 138,6% per 31 december 2022. Deze wettelijke grens is berekend volgens de door DNB voorgeschreven methodiek. Deze wettelijke grens lag hoger dan in voorgaande jaren door een stijging van de rente in combinatie met een stijging van de inflatieverwachtingen.

[Pensioenverhoging per 1 april 2023 vastgesteld na afweging tussen het geven van zoveel mogelijk indexatie en het beschermen van de financiële buffer](#)

In maart 2023 heeft het Bestuur vastgesteld wat maximaal verantwoord is als het gaat om de verhoging van de pensioenen per 1 april 2023. Daarbij is destijds niet alleen gekeken naar de wens om de financiële buffer te beschermen, maar óók naar de omstandigheden die op dat moment actueel waren. Zo was de verhoging van pensioen toen extra van belang vanwege de hoge inflatie, die pensioenontvangers direct voelen in hun portemonnee.

[Pensioenopbouwers](#)

Voor de pensioenopbouwers is de ambitie om het opgebouwde pensioen te verhogen met de looninflatie⁵⁰, die 2,1% bedroeg. Dit betreft de collectieve aanpassing van de salarisschalen per 1 juli 2022 volgens de Philips cao. De verhoging van de opgebouwde pensioenen per 1 april 2023 is door het Bestuur vastgesteld op 2,1%.

[Pensioenontvangers en premievrije polishouders](#)

Voor pensioenontvangers en premievrije polishouders is de ambitie gelijk aan de prijsinflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex. Over 2022 steeg deze index met 7,6%. De verhoging van de ingegane en premievrije pensioenen per 1 april 2023 is door het Bestuur

⁵⁰ Onder looninflatie verstaat het Fonds de cao-schaalaanpassing bij Philips in de periode van 2 april van enig jaar tot en met 1 april van het daaropvolgende jaar, ook voor diegenen die werkzaam zijn bij Signify.

vastgesteld op 4,0%. Deze verhoging was iets lager dan wettelijk maximaal mogelijk was op basis van onze financiële situatie en de wettelijke regels voor toekomstbestendige indexatie (5,0%).

[7] Overige schulden en overlopende passiva	2023	2022
Schulden aan werkgevers	-	-
Uitkeringen	6	5
Derivaten	1.856	2.039
Belastingen en premies sociale verzekeringen	15	15
Waardeoverdrachten	-	-
Terugbetalingsverplichtingen (ontvangen onderpand)	169	309
Overige schulden en overlopende passiva	23	22
Stand per 31 december	2.069	2.390

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan 1 jaar met uitzondering van derivaten. De resterende looptijd van deze terugbetalingsverplichtingen is mede afhankelijk van de ontwikkeling van de waarde van het onderliggende derivaat en naar zijn aard derhalve onzeker. Derivaten en terugbetalingsverplichtingen zijn verder gespecificeerd onder toelichting [1] Beleggingen voor risico pensioenfonds.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Per balansdatum bestaan er de volgende investerings- en stortingsverplichtingen in beleggingsfondsen:

	2023	2022
Private equity	2	2
Indirect vastgoed	110	150

Langlopende contractuele verplichtingen

Inzake de uitvoering van het pensioenbeheer is het Fonds een langlopende verplichting aangegaan met een derde-partij. De hieraan verbonden kosten per jaar maken onderdeel uit van de kosten pensioenbeheer binnen de post '[11] Pensioenuitvoeringskosten' en kunnen in verband met vertrouwelijkheidsbepalingen in het contract niet afzonderlijk worden vermeld. De resterende looptijd van het contract is twee jaar.

Verbonden Partijen

Identiteit van verbonden partijen

De aangesloten ondernemingen, medewerkers van het Fonds die een managementfunctie bekleden en bestuurders van het Fonds zijn te kwalificeren als verbonden partijen.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar toelichting [11] Pensioenuitvoeringskosten. Het Fonds heeft in voorgaande jaren voor in totaal € 0,2 miljoen aan hypothecaire leningen verstrekt aan leden van het Bestuur, verdeeld over drie leningdelen. Afgelopen boekjaar hebben geen nieuwe verstrekkingen plaatsgevonden. In 2022 evenmin. Van de verstrekte leningen stond ultimo 2023 nog € 0,2 miljoen aan hoofdsom open, verdeeld over drie leningdelen. De gemiddelde (ongewogen) rentevoet bedraagt 1,2%, en in 2023 is € 0,0 miljoen aan aflossingen ontvangen. Een deel van deze hypotheekleningen zijn verstrekt met een rentekorting die tot en met 2016 gold voor werknemers van het Fonds. De overige hypotheekleningen zijn marktconform. Er zijn geen andere leningen verstrekt aan, noch vorderingen op bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Met ingang van 2019 zijn er met de aangesloten ondernemingen Koninklijke Philips N.V. en Signify N.V. uitvoeringsovereenkomsten overeengekomen. Met ingang van september 2021 is er ook een uitvoeringsovereenkomst gesloten met Versuni (voorheen Domestic Appliances). Conform deze overeenkomsten betalen de aangesloten ondernemingen jaarlijks een vaste premie van 29,4% van de salarissen voor de pensioenopbouw (30,3% voor de regeling flex ES). Dat percentage staat vast tot 2025. De ondernemingen zullen geen extra premie of bijdragen betalen indien het Fonds te weinig reserves heeft.

Medewerkers van het Fonds nemen deel aan de pensioenregeling van het Fonds onder reguliere condities. Medewerkers van het Fonds ontvangen tevens salaris, zie ook toelichting [11] pensioenuitvoeringskosten.

Van het totaal van de beleggingen is € 0 miljoen (2022: € 0 miljoen) direct, dan wel indirect belegd in de ondernemingen waarvoor de pensioenregelingen worden uitgevoerd.

6.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2023

Bedragen in miljoenen euro's

[8] Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	2023	2022
Werkgevers	238	239
Werkgevers koopsommen	1	0
Werknemers pensioenregeling	23	22
Werknemers vrijwillige verzekeringen	0	1
Totaal	262	262

Samenstelling premiebijdragen

De totale premie van de flex cao-regeling is voor een periode van drie jaar (1 januari 2022 t/m 31 december 2024) vastgesteld op 29,4% van de pensioengrondslag. De premie voor de flex ES-regeling bedraagt 30,3% van de pensioengrondslag en staat eveneens vast voor een periode van drie jaar (1 januari 2022 t/m 31 december 2024).

Sinds januari 2015 betalen de pensioenopbouwers in de flex-regelingen een deel van deze totale premie, namelijk 2% van de pensioengrondslag. Vanaf 1 februari 2020 zijn de pensioenopbouwers van Signify in de flex cao-regeling een eigen bijdrage van 5% van de pensioengrondslag gaan betalen.

Kostendekkende premie

De kostendekkende en feitelijke premie zijn in 2023 als volgt:

	Gedempte kostendekkende premie⁵¹	Zuivere kostendekkende premie⁵²
Pensioenopbouw actieven	130	203
Risicopremies arbeidsongeschiktheidsrisico's	9	9
Risicopremies overlijdensrisico's	3	3
Totaal actuariële inkooppremie	142	215
Opslag voor vereist eigen vermogen	21	31
Opslag voor de uitvoeringskosten	0	0
Opslag voor voorwaardelijke toeslagverlening	99	0
Totaal kostendekkende premie	262	246
Feitelijke pensioenpremie	262	

Jaarlijks wordt beoordeeld in welke mate de geambieerde pensioenopbouw (1,85% ouderdomspensioen) gerealiseerd kan worden. Met ingang van het boekjaar 2019 toetst het pensioenfonds daarvoor de feitelijke premie aan de gedempte kostendekkende premie. Bij deze gedempte kostendekkende premie, wordt uitgegaan van demping op basis van verwacht rendement minus inflatie. Voor de demping kiest het fonds als discontovoet het verwacht rendement van de portefeuille verminderd met de verwachte prijsinflatie, als bedoeld in artikel 4 lid 2b uit het Besluit FTK (looninflatie tot de pensioendatum en daarna prijsinflatie). Het Fonds gaat voor het berekenen van het verwacht rendement uit van de maximale parameters zoals bepaald door de Commissie Parameters en bij het berekenen van de inflatiecijfers voor de minimale parameters hiervoor. Aangezien gekozen is voor verwacht rendement minus inflatie wordt een opslag voor inflatie in de gedempte kostendekkende premie meegenomen voor zover deze groter is dan de opslag voor vereist eigen vermogen.

Bij het toegroeien van het actuele naar het structurele niveau van de verwachte prijsinflatie wordt rekening gehouden met het indexatiemoment van 1 april. Het rendement op

⁵¹ De gedempte kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet, waarbij demping plaatsvindt op basis van verwacht rendement.

⁵² De zuivere kostendekkende premie is de premie als bedoeld in artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet.

vastrentende waarden als onderdeel van het toekomstig rendement is per eind december 2018 voor 5 jaar vastgesteld op basis van de toen geldende rentecurve.

Onderstaand volgt een overzicht waarin de hiervoor genoemde premies zijn opgenomen.

Overzicht premie	2023	2022
Gedempte kostendeekkende premie	262	233
Zuivere kostendeekkende premie	246	363
Feitelijke premie	262	262

Met ingang van 2019 wordt de feitelijke premie getoetst aan de gedempte kostendeekkende premie. In 2023 is de feitelijke premie van € 262 miljoen gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie van € 262 miljoen. De feitelijke premie is daarmee toereikend.

[9] Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
2023				
Vastgoedbeleggingen	60	-305	-3	-248
Aandelen	80	471	-5	546
Vastrentende waarden	380	448	-16	812
Derivaten	-124	106	2	-16
Overige beleggingen	0	0	0	0
Liquiditeiten	40	12	-3	49
Totaal	436	732	-25	1.143

2022

Vastgoedbeleggingen	71	260	-4	327
Aandelen	75	-640	-6	-571
Vastrentende waarden	384	-3.718	-18	-3.352
Derivaten	6	-2.446	2	-2.438
Overige beleggingen	-	-0	-0	-0
Liquiditeiten	4	11	-3	12
Totaal	540	-6.533	-29	-6.022

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten over het verslagjaar zijn transactiekosten opgenomen. Van deze transactiekosten is € 2 miljoen (2022: € 1 miljoen) op betrouwbare wijze vastgesteld. De overige transactiekosten zijn gebaseerd op schattingen van vermogensbeheerders en zijn niet op een andere, meer betrouwbare wijze vast te stellen. Dit heeft te maken met het feit dat voor veel transacties sprake is van zogenoemde nettoprijzen waarbij de kosten onderdeel uitmaken van de transactieprijs en niet afzonderlijk worden vermeld. Deze kosten maken wel onderdeel uit van de gerapporteerde indirecte beleggingsopbrengsten.

Onder 'Kosten vermogensbeheer' zijn de kosten opgenomen van de beheerders en bewaarder. Deze zijn aan de verschillende beleggingscategorieën toegekend naar rato van het belegd vermogen.

In 2021 heeft het Fonds in het kader van de volgende CDC-periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2025 afgesproken op zo efficiënt mogelijke wijze via rentederivaten het renterisico met betrekking tot de pensioenopbouw in de jaren 2022 en 2023 af te dekken. Het totale beleggingsresultaat op deze derivaten bedroeg in 2023 € 11 miljoen positief (€ 127 miljoen negatief in 2022). Dit resultaat is begrepen in de beleggingsopbrengsten op de rentederivaten.

[10] Pensioenuitkeringen**2023****2022**

Ouderdomspensioen	-536	-519
Nabestaandenpensioen (inclusief wezenpensioen)	-166	-162
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-5	-4
Afkopen	-1	-0
Totaal	-708	-685

[11] Pensioenuitvoeringskosten	2023	2022
Kosten pensioenbeheer	-7	-6
Overige kosten	-10	-9
Totaal	-17	-15

De overige kosten in bovenstaande tabel betreffen onder andere personeelskosten, vergoedingen aan bestuursleden, kosten voor toezicht vanuit DNB en AFM, en kosten gemaakt in het kader van de transitie naar een nieuw pensioenstelsel.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het Fonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Beloning bestuurders

Vergoedingen aan de leden van het Algemeen Bestuur van het Fonds vinden als volgt plaats:

- Gepensioneerdenleden van het Algemeen Bestuur ontvangen een vaste vacatievergoeding;
- De Onafhankelijke Voorzitter van het Fonds ontvangt een vaste vergoeding. De Onafhankelijk Voorzitter is niet in dienst van het Fonds;
- De leden van het Uitvoerend Bestuur zijn in dienst van het Fonds en ontvangen een salaris.

Over 2023 is in dit verband een totaalbedrag aan vergoedingen en salaris (inclusief pensioenlasten) betaald van € 1,2 miljoen (2022: € 1,1 miljoen).

Daarnaast vergoedt het Fonds de door werknemersleden van het Algemeen Bestuur bestede tijd met betrekking tot het besturen van het Fonds aan de bedrijfsonderdelen van beide aangesloten ondernemingen waar de betrokken leden werkzaam zijn. Deze vergoedingsregeling wordt gezien als een belangrijke randvoorwaarde voor het optimaal functioneren van de werknemersleden binnen het Bestuur. Over 2023 is in dit verband een totaalbedrag aan vergoedingen betaald van € 0,1 miljoen (in 2022: € 0,1 miljoen).

Een dergelijke vergoeding vindt niet plaats voor de werkgeversleden van het Algemeen Bestuur, vanwege het feit dat zij ex-officio zitting hebben in het Bestuur.

In het verslagjaar zijn geen voorschotten of leningen verstrekt aan leden van het Algemeen Bestuur. De resterende hoofdsom van eerder aan leden van het Algemeen Bestuur verstrekte hypothecaire leningen bedraagt € 0,2 miljoen (2022: € 0,2 miljoen). Het betreft leningen aan één bestuurslid. Meer hierover op pagina 167.

Personeelsbestand (inclusief leden Uitvoerend Bestuur)

Gedurende het boekjaar 2023 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij het Fonds 25 (2022: 24 gemeten in fte's). De kosten van deze werknemers kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Salarissen	2023	2022
Bruto salarissen	-4	-4
Sociale lasten en pensioenlasten	-1	-1

Honoraria Accountant	EY	Overig EY Netwerk	Totaal EY
2023			
1. Controle jaarrekening	-0,2	-	-0,2
2. Overige controleopdrachten	-	-	-
3. Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
4. Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	-0,2	-	-0,2
2022			
1. Controle jaarrekening	-0,2	-	-0,2
2. Overige controleopdrachten	-	-	-
3. Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
4. Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	-0,2	-	-0,2

EY heeft naast de wettelijke controle van de jaarrekening de volgende diensten geleverd:

- Controleopdracht bij de jaarstaten t.b.v. De Nederlandsche Bank (Standaard 800).
- Assurance opdracht bij de administratieve basisgegevens voorziening pensioenverplichting (Standaard 3000A).

Deze honoraria betreffen de honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over 2023, alsmede eventuele honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over 2022 en overige controleopdrachten in 2022, voor zover de hiervoor in boekjaar 2022 opgenomen kosteninschatting niet toereikend is gebleken.

[12] Pensioenopbouw	2023	2022
Actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking	-215	-310
Opslag voor uitvoeringskosten	-0	-4
Totaal	-215	-314

De benodigde premie door toevoeging van nieuwe nominale pensioenopbouw voor de pensioenopbouwers (flex cao en flex ES) en voor uitvoeringskosten aan de voorziening pensioenverplichtingen bedroeg over 2023 € 215 miljoen (2022: € 314 miljoen).

[13] Toeslagverlening	2023	2022
Verleende toeslagen	-485	-1.119
Totaal	-485	-1.119

Per 1 april 2023 heeft het Algemeen Bestuur besloten de pensioenen te verhogen:

- De opgebouwde pensioenen van de pensioenopbouwers zijn verhoogd met 2,1%. Daarmee zijn de opgebouwde pensioenen verhoogd met de volledige cao-schaalaanpassing bij Philips, ook voor diegenen die werkzaam zijn bij Signify en Versuni. Dat is ook wat maximaal mogelijk is op basis van de overeenkomst met de werkgevers.
- De pensioenen van pensioenontvangers en premievrije polishouders zijn verhoogd met 4,0%. De verhoging is iets lager dan wettelijk maximaal mogelijk was op basis van de financiële situatie van het Fonds (5,0%). Onze ambitie, die gelijk is aan de prijsinflatie over het achterliggende jaar, was 7,6%.

Hierdoor steeg de voorziening pensioenverplichtingen met € 485 miljoen.

Omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 lager was dan de wettelijke grens voor toekomstbestendige indexatieverlening (138,6% per 31 december 2022), was in 2023 geen inhaalindexatie toegestaan. Daarom is er geen inhaalindexatie verleend per 1 april 2023.

Per 1 april 2022 heeft het Algemeen Bestuur besloten de pensioenen te verhogen met een realisatiepercentage van 100%, in lijn met de indexatiestafel van het Fonds. De voorziening steeg hierdoor met € 1.052 miljoen. Daarnaast is er inhaalindexatie toegekend van (maximaal) 0,38% per 1 april 2022 met een verhogend effect op de voorziening van € 67 miljoen.

[14] Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

	2023	2022
Oprenting pensioenverplichtingen	-443	90
Gehanteerde percentage oprenting	3,26%	-0,49%

De rentetoevoeging ten behoeve van de voorziening pensioenverplichtingen wordt bepaald op basis van de 1-jaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen per 31 december van het voorafgaande jaar (3,26% per 31 december 2022). In 2022 was sprake van een rente-onttrekking doordat de 1-jaarsrente per 31 december 2021 negatief was (-0,49%).

[15] Wijziging rentetermijnstructuur

	2023	2022
Wijziging marktrente	-442	5.426
Wijziging UFR methodiek	-37	-141
Totaal	-479	5.285

De gemiddelde gewogen rente (yield) is met 2,34% ultimo 2023 lager dan de verwachte yield op basis van de ultimo 2022 geldende rentetermijnstructuur van 2,62%. De afname van de rentetermijnstructuur in 2023 leidt tot een toename van de voorziening met € 442 miljoen.

In 2023 en 2022 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden van de voorziening pensioenverplichtingen inzake de toepassing van de nieuwe UFR methodiek zoals voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB) op basis van het advies van de Commissie Parameters 2019. DNB had bepaald dat de rentetermijnstructuur met ingang van 2021 in vier stappen zou worden gewijzigd. Een wijziging die volgde uit het advies van de Commissie Parameters 2019. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. De nieuwe methodiek zou in vier stappen gedurende drie jaar worden ingevoerd. Bij het Fonds betrof de invloed van de tweede stap per 1 januari 2022 een toename van de voorziening met € 141 miljoen.

In 2022 heeft de Commissie Parameters een nieuw advies uitgebracht waaronder een nieuwe UFR-methodiek. Deze nieuwe UFR-methodiek is zonder ingroeipad ingevoerd per 1 januari 2023. Met de nieuwe UFR-methodiek per 1 januari 2023 wordt nauwer aangesloten bij geobserveerde markttrentes. Deze aanpassing had een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen van ongeveer € 37 miljoen.

[16] Wijziging actuariële grondslagen	2023	2022
Overlevingstafels AG-Prognosetafel 2020 naar AG Prognosetafel 2022	-	-155
Aanpassing ervaringssterfte	-	-37
Aanpassing partnerfrequenties	-	-1
Aanpassing veronderstelling leeftijdsverschil	-	43
Aanpassing partnerfrequenties ongehuwdenouderdomspensioen	-14	-
Aanpassing waardering AOW-garantieregeling	-14	-
Verhoging AOW-leeftijd	-1	-
Totaal	-29	-150

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

Voor de waardering van het ongehuwdenouderdomspensioen (OOP) is de veronderstelde partnerfrequentie op de pensioendatum van belang. Om beter aan te sluiten bij de geobserveerde partnerfrequenties binnen deze specifieke groep, zijn de partnerfrequenties die worden gebruikt bij de waardering van het OOP, per 30 november 2023 bijgesteld. De voorziening pensioenverplichtingen is toegenomen met € 14 miljoen als gevolg van deze aanpassing.

Daarnaast is de waardering van de AOW-garantieregeling aanpast om rekening te houden met de onvoorwaardelijke indexatietoezegging. De AOW-garantieregeling is een compensatie voor het gemis van opbouw van AOW (soms ook voor de partner) bij uitzending van een werknemer door Philips naar het buitenland. Deze AOW-garantieregeling kent een (on)voorwaardelijke indexatieclausule afhankelijk van het moment van opbouwen. In de voorziening pensioenverplichtingen werd hier tot nu toe geen rekening mee gehouden. Per 31 december 2023 zijn de actuariële grondslagen op dit punt aangepast, zodat de waardering aansluit bij de toezegging. De voorziening pensioenverplichtingen is toegenomen met € 14 miljoen als gevolg van deze aanpassing.

Behalve bovenstaande aanpassingen is de voorziening pensioenverplichtingen met € 1 miljoen toegenomen als gevolg van de stijging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar en 3 maanden in 2023. Omdat de einddatum van het ANW-hiaat, de premievrijstelling bij

arbeidsongeschiktheid (PVI) en het arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) gekoppeld zijn aan de AOW-leeftijd, steeg de voorziening pensioenverplichtingen door deze aanpassing.

In 2022 heeft het Actuariel Genootschap een nieuwe prognosetafel opgesteld van de levensverwachting (AG-Prognosetafel 2022). Deze prognosetafel is door het Fonds met ingang van november 2022 toegepast. Tevens heeft een analyse plaatsgevonden van de fondsspecifieke correctiefactoren op deze prognosetafel op basis van de ervaringssterfte bij het Fonds. De wijzigingen van deze actuariële grondslagen hadden per saldo een verhogend effect op de voorziening pensioenverplichtingen met € 192 miljoen. Ten slotte heeft in 2022, op basis van intern onderzoek, ook een wijziging plaatsgevonden in het veronderstelde leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen vóór de pensioenrichtleeftijd, welke werd aangepast van vast 3 jaar naar een leeftijdsafhankelijk verschil. Ook zijn de partnerfrequenties vóór de pensioenrichtleeftijd beperkt bijgesteld. De reden hiervoor was dat de waargenomen leeftijdsverschillen en partnerfrequenties lager waren dan voorheen ingeschat. De voorziening pensioenverplichtingen was hierdoor afgenomen met € 42 miljoen.

[17] Wijziging uit hoofde van overdracht van pensioenaanspraken in de voorziening pensioenverplichtingen	2023	2022
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	-13	-38
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen	18	12
Totaal	5	-26

[18] Overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichtingen	2023	2022
Omzetting elders verzekerde aanspraken	-	-4
Totaal	-	-4

In 2022 heeft omzetting plaatsgevonden van elders verzekerde aanspraken in reguliere pensioenaanspraken. In sommige gevallen is er een latent nabestaandenpensioen toegekend. Dit heeft geleid tot een negatief resultaat van € 4 miljoen.

[19] Saldo overdrachten van rechten	2023	2022
Inkomende waardeoverdrachten	11	39
Uitgaande waardeoverdrachten	-16	-12
Totaal	-5	27

Waardeoverdracht betreft de ontvangst of overdracht van een overdrachtswaarde van respectievelijk aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever. De overdrachtswaarde is de contante waarde van de over te dragen premievrije pensioenaanspraken vastgesteld op basis van wettelijke tarieven. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van die pensioenaanspraken bij het Fonds.

[20] Saldo herverzekeringen	2023	2022
Premie risicoherverzekering	-10	-12
Uitkeringen uit risicoherverzekering	5	4
Mutatie vordering risicoherverzekeraar	3	15
Totaal	-2	7

Het Fonds heeft het risico van overlijden en arbeidsongeschiktheid herverzekerd bij Elips Life AG. Het overlijdensrisico kent een kapitaaldekking en het arbeidsongeschiktheidsrisico een rentedekking. Met ingang van 1 oktober 2020 is Elips Life onderdeel geworden van Corporate Solutions, de commerciële verzekeringstak van de Swiss Re Group.

[21] Overige baten en lasten	2023	2022
Incidentele resultaten uit pensioenadministratie	0	0
Overige incidentele resultaten	-1	0
Totaal	-1	0

6.7 Risicobeheer

Bedragen in miljoenen euro's

Een belangrijk risico voor het Fonds betreft het solvabiliteitsrisico, oftewel het risico dat het Fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Het Fonds is wettelijk verplicht om buffers aan te houden volgens hiervoor geldende algemene normen alsook naar de specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd. De aan te houden buffers vertalen zich in een vereiste dekkingsgraad, ook wel vereist eigen vermogen genoemd. De hoogte van het vereist eigen vermogen is onder meer afhankelijk van het door het Fonds gevoerde beleid waarvan het beleggingsbeleid de belangrijkste is. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 bevond zich boven de vereiste dekkingsgraad. Indien de solvabiliteit van het Fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het Fonds aanvullende maatregelen moet treffen.

Het Fonds heeft in zijn beleid een onder- en bovengrens van het vereist eigen vermogen gesteld. Informatie over het vereist eigen vermogen en de ontwikkeling hiervan wordt elk kwartaal aan het Algemeen Bestuur gerapporteerd.

Solvabiliteitsrisico

De solvabiliteitstoets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de Fonds specifieke restrisico's (na afdekking). In de volgende tabel zijn de benodigde buffers en het tekort of het surplus berekend op basis van de feitelijke beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Bij de evenwichtspositie wordt verondersteld dat de aanwezige middelen zodanig zijn dat de aanwezige solvabiliteit precies gelijk is aan de gewenste solvabiliteit (het vereist eigen vermogen).

	Eind 2023	Eind 2022
Voorziening pensioenverplichtingen (a)	14.506	13.578
Buffers (Feitelijk Vereist Eigen Vermogen):		
S1 Renterisico	85	100
S2 Risico zakelijke waarden	1.373	1.279
S3 Valutarisico	478	433
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	1.057	941
S6 Verzekeringstechnisch risico	330	314
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	-	-
Diversificatie-effect	-1.095	-1.018
Totaal S (vereiste buffers) (b)	2.228	2.049
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet) (a+b)	16.734	15.627
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden = pensioenvermogen)	18.101	17.429
Surplus / Tekort	1.367	1.802
Vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix (in percentage van de voorziening pensioenverplichtingen)	15,4%	15,1%

Het feitelijk percentage vereist eigen vermogen ultimo 2023 is ten opzichte van ultimo 2022 toegenomen. Een wijziging in de samenstelling van de beleggingen in staatsleningen zorgde voor een hoger aan te houden buffer voor kredietrisico. In zijn algemeenheid kan het VEV door ontwikkeling van de marktrente stijgen of dalen zonder dat het beleid is aangepast.

Voor het vaststellen of een pensioenfonds zich bevindt in een tekortsituatie, is het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsmix bepalend. Ultimo 2023 bedroeg dit vereist eigen vermogen in percentage van de voorziening pensioenverplichtingen 15,3%. Ultimo 2023 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 127,0% waardoor het Fonds zich niet in een tekortsituatie bevindt. Het vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix

(15,4%) kan afwijken van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsmix (15,3%). Dit heeft een aantal oorzaken waarvan we hier de belangrijkste noemen:

- De feitelijke asset allocatie kan afwijken van de strategische verdeling. Benchmarkgewichten worden niet continu aangepast naar hun Allocatie Richtniveau, maar kunnen drijven als gevolg van marktbevingen. Ook heeft de vermogensbeheerder de ruimte om binnen bepaalde grenzen hiervan af te wijken (efficiënt portefeuillebeheer).
- Binnen een beleggingscategorie kunnen de feitelijke beleggingen afwijken van de voor het strategisch vereist eigen vermogen gemodelleerde benchmarkverdeling.
- Voor de bepaling van het renterisico (S1) gaat het Fonds voor het strategisch vereist eigen vermogen uit van de theoretisch gewenste afdekking. Dit betekent bijvoorbeeld dat wordt verondersteld dat het mogelijk is om alle looptijdpunten, ook de hele lange looptijden, van de reële pensioenverplichtingen in de gewenste mate af te dekken. Het feitelijke vereist eigen vermogen gaat uit van de rentegevoelige posities die daadwerkelijk in portefeuille aanwezig zijn.

Het Fonds heeft bij de bepaling van de inputvariabelen ter bepaling van de te onderscheiden risico's de uitgangspunten van DNB gehanteerd, waarbij ten aanzien van derivaten rekening is gehouden met de desbetreffende exposurewaarde.

Het Fonds berekent de vereiste dekkingsgraad conform het standaardmodel van DNB. Het Fonds kan gebruikmaken van het standaardmodel omdat de beleggingsportefeuille van het Fonds:

- beleggingsproducten bevat die DNB heeft gebruikt bij de bepaling van de te hanteren risicoscenario's en correlatieparameters in het standaardmodel;
- goed gespreid is over diverse beleggingscategorieën en regio's;
- geen complexe derivatenconstructies bevat;
- geen gestructureerde producten bevat waarin transparantie ontbreekt over de onderliggende risico's.

Tevens voert het Fonds jaarlijks een analyse uit of de wijze waarop het Fonds de vereiste dekkingsgraad berekent, moet worden aangepast. Te denken valt aan de toepasbaarheid van het standaardmodel waarbij het Fonds onder andere analyseert of eventuele opslagen benodigd zijn voor liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8), operationeel risico (S9) en actief beheer risico (S10).

Doordat geen of te lage buffers kunnen doorwerken in indexatiebesluiten of zelfs kunnen leiden tot kortingsmaatregelen, ligt het solvabiliteitsrisico uiteindelijk bij de deelnemers. De aanwezige buffers verkleinen dit risico voor de deelnemers.

De in de tabel genoemde risico's worden onderstaand nader toegelicht:

Marktrisico (S1 – S4)

Marktrisico betreft het risico dat het Fonds financiële verliezen lijdt door bewegingen op de financiële markten. Hieronder vallen onder meer het renterisico (S1), koersrisico op zakelijke waarden (S2) (het risico van daling van aandelenkoersen), valutarisico (S3) (het risico van koersdalingen van directe of indirecte valutapositionen) en het grondstoffenrisico (S4). Met name de beheersing van het renterisico is voor het Fonds van groot belang vanwege het feit dat de waardering van de pensioenverplichtingen is gebaseerd op de actuele rentetermijnstructuur. Een daling van de rente leidt tot een toename van de waarde van de pensioenverplichtingen. Voor het Fonds is het daarom belangrijk dat het beleggingsbeleid zo goed mogelijk is afgestemd op de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen rekening houdend met de financiële ambitie en risicohouding van het Fonds.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarde van vastrentende waarden, rentederivaten en de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktrente.

Ultimo 2023 bedroeg de nominale renteafdekking 94,3% (ultimo 2022: 101,1%). In het beleggingsbeleid van het Fonds wordt voor de afdekking van het renterisico uitgegaan van de reële voorziening pensioenverplichtingen (op basis van de 1-dags swapcurve gecorrigeerd met de volledige inflatiecurve) die beter afgestemd is op de financiële ambitie van het Fonds. Ultimo 2023 bedroeg de reële renteafdekking 46,1% (ultimo 2022: 41,5%). De belangrijkste oorzaak van de afname van de nominale renteafdekking is de aanpassing van de UFR methodiek. De belangrijkste oorzaak van de toename van de reële renteafdekking is de herbalancering van de portefeuille waarbij staatsobligaties zijn bijgekocht. Daarnaast is de nominale rente harder gedaald dan de reële rente. Dit heeft als gevolg dat de rentegevoeligheid van de beleggingen relatief harder is toegenomen dan de rentegevoeligheid van de reële verplichtingen.

In onderstaande tabel zijn de modified durations opgenomen van enerzijds de vastrentende waarden en derivaten die bedoeld zijn om het renterisico af te dekken en anderzijds de reële voorziening pensioenverplichtingen (op basis van de 1-dags swapcurve gecorrigeerd met de volledige inflatiecurve). De modified duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid.

Modified Duration	2023	2022
Vastrentende waarden (bedoeld voor renteafdekking)	23,5	24,2
Reële voorziening pensioenverplichtingen - beleid	19,9	20,5

Rentegevoeligheid hypotheke

In onderstaande gevoeligheidsanalyse is beoordeeld wat het effect op de waardering van de hypothekeportefeuille is van een mutatie van de gehanteerde opslagen op de rentevoet (euro swapcurve). In deze tabel zijn zowel de door het Fonds uitgegeven hypotheke opgenomen, als de belegging in het niet-beursgenoteerde hypothekefonds.

**Gevoeligheidsanalyse
hypotheekportefeuille**

2023

2022

	Verandering in waardering	Totale waardering hypotheken	Verandering in waardering	Totale waardering hypotheken
Verandering in risico-opslag basispunten:				
- afname van 50 basispunten	+59	1.488	+59	1.496
- toename van 50 basispunten	-59	1.370	-59	1.378

Looptijdverdeling

De samenstelling van de vastrentende waarden (met uitzondering van de beleggingen in hypotheke en geldmarktfondsen) naar looptijd is als volgt:

	2023 (%)	2022 (%)
Resterende looptijd < 5 jaar	18,8	18,8
Resterende looptijd > 5 & < 10 jaar	14,7	15,7
Resterende looptijd > 10 & < 20 jaar	23,1	25,2
Resterende looptijd > 20 jaar	43,4	40,3
Totaal	100,0	100,0

Met ingang van 2023 is in bovenstaande tabel de belegging in het hypotheekfonds niet meegenomen. De cijfers van 2022 zijn ook hierop aangepast.

Risico zakelijke waarden (S2)

Risico zakelijke waarden is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden beperkt door diversificatie.

De procentuele verdeling van de beleggingen in aandelen is weergegeven in de volgende tabellen:

Verdeling naar markt	2023 (%)	2022 (%)
Ontwikkelde markten, waarvan:	91,7	89,0
- Verenigde Staten	64,3	62,9
- Japan	7,2	7,6
- Canada	3,8	4,6
- Verenigd Koninkrijk	3,8	4,0
- Overig	20,9	20,9
Opkomende markten	8,3	11,0
Totaal	100,0	100,0

De indeling in bovenstaande tabel is gebaseerd op de landenclassificatie volgens de definitie van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). De toepassing van OESO sluit aan bij hetgeen DNB voorschrijft voor de toezichtsrapportages.

Verdeling naar sector	2023 (%)	2022 (%)
Basisindustrie	4,0	4,8
Communicatie	9,4	8,4
Cyclische consumentengoederen	10,5	10,6
Niet-cyclische consumentengoederen	21,1	23,6
Energie	4,7	5,4
Financiële instellingen	15,1	16,5
Industrie	9,5	9,6
Technologie	20,4	15,4
Nutsbedrijven	5,2	5,6
Diversen	0,1	0,1
Totaal	100,0	100,0

In de aandelenbeleggingen zijn geen individuele beleggingen aanwezig groter dan 5% van de totale waarde van de aandelenbeleggingen.

In de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille zijn ultimo 2023 opgenomen:

2023	Woningen	Kantoren	Winkels	Industrieel	Overig	Totaal
Europa	206	71	93	165	27	562
Azië	29	68	9	103	22	231
Australië	-	114	13	55	-	182
Noord Amerika	385	129	30	322	43	909
Totaal	620	382	145	645	92	1.884
2022	Woningen	Kantoren	Winkels	Industrieel	Overig	Totaal
Europa	226	148	133	170	22	699
Azië	44	97	10	146	11	308
Australië	-	144	22	65	-	231
Noord Amerika	444	170	34	363	65	1.076
Totaal	714	559	199	744	98	2.314

In de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille zijn geen individuele beleggingen aanwezig groter dan 5% van de totale waarde van deze portefeuille ultimo 2023.

In de vastgoedportefeuille zijn ultimo 2023 geen beleggingen waarvoor geldt dat het kapitaalbelang van Philips Pensioenfonds in het vastgoedfonds 20% of meer bedraagt. Ultimo 2022 waren er eveneens geen dergelijke beleggingen.

Valutarisico (S3)

Het strategische beleid van het Fonds met betrekking tot het afdekken van valutarisico is als volgt:

- Voor valuta in ontwikkelde markten is het uitgangspunt dat vastrentende waarden en vastgoed volledig worden afgedekt, met name omdat het niet afdekken van valutarisico hier onevenredig veel risico toevoegt. Aandelen worden deels (50%) afgedekt, omdat een beperkte verlaging van de valuta-afdekking relatief weinig

risico toevoegt bij een volatiele categorie als aandelen. Hierdoor wegen andere argumenten zwaarder, bijvoorbeeld diversificatie in crisisperiodes, kosten en liquiditeit.

- Voor valuta in opkomende markten is het uitgangspunt dat deze niet worden afgedekt. De kosten van afdekken zijn voor deze valuta namelijk relatief hoog, terwijl het risico op totaalniveau voor het Fonds beperkt is.

Het totaal dat buiten de euro wordt belegd, bedraagt ultimo boekjaar circa 58% (2022: 59%) van de beleggingsportefeuille. Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 108 miljoen positief (2022: € 370 miljoen positief). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven waarbij de beleggingen in vreemde valuta voor afdekking per categorie als volgt kunnen worden gespecificeerd:

	2023				2022			
	Aandelen	Vast- rentende waarden	Vastgoed	Overige beleggingen en derivaten	Aandelen	Vast- rentende waarden	Vastgoed	Overige beleggingen en derivaten
GBP	131	633	8	7	119	605	11	16
JPY	252	0	36	0	230	1	38	0
USD	2.370	2.466	1.174	83	2.048	2.422	1.387	64
Overige valuta	709	2.173	240	34	692	2.113	304	10
Totaal	3.462	5.272	1.458	124	3.089	5.141	1.740	90

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2023		2022
	Voor afdekking	Effect valuta-derivaten	Nettopositie (na afdekking)
EUR	7.624	7.397	15.021
GBP	779	-749	30
JPY	288	-199	89
USD	6.093	-4.708	1.385
Overige valuta	3.156	-1.633	1.523
Totaal	17.940	108	18.048

Grondstoffenrisico (S4)

Ultimo 2023 en ultimo 2022 had het Fonds geen exposure naar grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het Fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het Fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van het kredietrisico is het tegenpartijrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het Fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het Fonds financiële verliezen lijdt. Beheersing vindt plaats door:

- het stellen van limieten aan posities met tegenpartijen;
- het uitsluitend werken met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het Fonds, uit hoofde van OTC-derivaten adequaat worden afgedekt door onderpand;
- het gebruiken van Central Clearing voor een deel van de derivatenpositie;
- het vragen van extra zekerheden, zoals onderpand bij hypothecaire geldleningen;
- het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen;
- het enkel beleggen in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert ter afdekking van het settlementrisico. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren in de vastrentende waarden portefeuille (exclusief geldmarktfondsen) wordt het volgende overzicht gegeven:

	2023 (%)	2022 (%)
AAA	38,9	38,3
AA	28,8	28,5
A	6,2	6,2
BBB	11,0	11,4
BB	7,7	8,5
B	5,5	5,4
Overig	1,9	1,7
Totaal	100,0	100,0

De beleggingen in vastrentende waarden (exclusief geldmarktfondsen) zijn als volgt onderverdeeld:

	2023 (%)	2022 (%)
Overheidsinstellingen, waarvan:	64,5	62,7
Frankrijk	7,6	8,1
Duitsland	8,8	8,2
België	7,4	8,0
Nederland	7,5	8,2
Canada	8,0	8,6
Verenigde Staten	7,7	8,3
Verenigd Koninkrijk	7,5	8,3
Oostenrijk	7,4	8,0
Europese Unie	8,2	5,3

Overig	29,9	29,0
Bedrijfsobligaties	23,1	23,8
Hypotheke⁵³, waarvan:	12,3	13,4
Aflossingsvrij	71,2	71,7
Annuiteit	25,0	23,9
Lineair	3,0	3,5
Spaar	0,8	0,9
Inflation linked bonds	0,1	0,1
Totaal	100,0	100,0

Inzake concentratie van risico's kan worden gemeld dat ultimo 2023 geen sprake is van beleggingen in een individuele tegenpartij groter dan 5% van het totaal aan beleggingen in vastrentende waarden (niet meegenomen bovengenoemde overheidsinstellingen) (2022: idem).

De hoge concentratie naar overheidsinstellingen is een gevolg van het beleggingsbeleid van het Fonds. Dit beleid is erop gericht om een deel van de pensioenuitkeringen die het Fonds in de toekomst verwacht te moeten doen in aanzienlijke mate zeker te kunnen stellen. Om dit te bereiken, belegt het Fonds een belangrijk deel van het vermogen in een wereldwijd gespreide portefeuille van relatief veilige staatsobligaties.

Voor de portefeuille hypotheke (zowel de door het Fonds uitgegeven hypotheke als de belegging in een niet-beursgenoteerd hypothekefonds) gelden de volgende opdelingen.

Opdeling woning hypotheke	2023	2022
Hypotheke met NHG	194	161
Hypotheke hoger dan 70% van woningwaarde	84	92
Hypotheke 50-70% van woningwaarde	187	217
Hypotheke minder dan 50% van woningwaarde	938	935
	1.403	1.405

⁵³ zowel de door het Fonds uitgegeven hypotheke als de belegging in een niet-beursgenoteerd hypothekefonds

Opdeling bedrijfshypotheke	2023	2022
Hypotheke meer dan 65% van pandwaarde	-	-
Hypotheke 40-65% van pandwaarde	9	15
Hypotheke minder dan 40% van pandwaarde	17	17
	26	32

Verzekeringstechnisch risico (S6)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Met andere woorden het risico dat de opbouw van het pensioenvermogen niet volstaat voor de uitkering van de pensioenverplichting. Voor de inschatting van de voorziening pensioenverplichtingen in het kader van de levensverwachting is het Fonds in het verslagjaar uitgegaan van de ultimo 2023 gehanteerde overlevingstafels AG-Prognosetafel 2022 alsmede de fonds specifieke ervaringssterfte.

Op deze wijze is het langlevensrisico naar verwachting adequaat verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Dit neemt niet weg dat toekomstige ontwikkelingen kunnen leiden tot nog verdere verbetering of verslechtering van de levensverwachting en dat dientengevolge in de toekomst verdere verhoging of verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen aan de orde kan komen.

Het overlijdensrisico ontstaat doordat deelnemers eerder komen te overlijden dan gemiddeld verondersteld in de tarifiering. Dit geldt voor pensioenvormen waarvoor een uitkering bij overlijden is verzekerd (bijvoorbeeld nabestaandenpensioen).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het Fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. In het kader van de beheersing van het (strategische) liquiditeitsrisico wordt op kwartaalbasis gemonitord of er in een stress scenario voldoende liquiditeit is om aan alle verplichtingen die volgen uit de pensioenuitkeringen en de derivatenposities (renteswaps en valutacontracten) te voldoen. Op totaalniveau wordt dit gemeten via de 'asset ratio'. Deze maatstaf is onderdeel van de financiële Ambitie en Risicohouding en meet de hoeveelheid liquide beleggingen ten opzichte van de benodigde liquiditeit in een 1-jaars stress scenario. Daarnaast wordt voor specifiek de derivatenposities ook nog gekeken naar het beschikbare onderpand (collateral) in verhouding tot de wijziging in marktwaarde van de derivaten en de afname van de waarde van het onderpand in een korte termijn (5-daags) stress scenario.

Eind 2023 bedroeg de asset ratio 316% (2022: 316%). PPF streeft ernaar om gedurende een stressscenario 3x zoveel liquiditeit beschikbaar te hebben vanuit de liquide beleggingen (aandelen, staatsobligaties en cash) dan nodig is voor de pensioenuitkeringen en derivaten. Dit betekent dat de asset ratio minimaal 300% dient te zijn.

De verhouding van beschikbaar onderpand ten opzichte van de waardeverandering van de derivaten en het onderpand in een stress scenario bedroeg eind 2023 493% (2022: 354%). PPF streeft, in aansluiting op de grens voor de asset ratio, naar een verhouding van boven de 300%.

Uit voorgaande concludeert het Fonds dat het op dit moment geen aanleiding ziet om in de solvabiliteitsstoets een buffer aan te houden voor liquiditeitsrisico's.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het Fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden als adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Voor aanwezige concentratierisico's moet, in zijn algemeenheid, een pensioenfonds een passende solvabiliteit aanhouden. De scenario's in het standaardmodel gaan uit van goed gediversifieerde portefeuilles van zowel beschikbare activa als voorzienbare pensioenverplichtingen.

Het strategische beleggingsbeleid van Philips Pensioenfonds betreft niet een enkele beleggingsmix, maar een bandbreedte van beleggingsmixen. Deze bandbreedte wordt de strategische ruimte genoemd. Binnen de strategische ruimte worden zogenoemde Allocatie Richtniveaus vastgesteld, die onder meer aangeven welk deel van de portefeuille wordt belegd in vastrentende waarden en welk deel in zakelijke waarden. Op dit moment is het Allocatie Richtniveau voor vastrentende waarden 66,0% (2022: 66,0%) en voor zakelijke waarden 34,0% (2022: 34,0%). Het grootste deel van de vastrentende waarden is ultimo 2023 belegd in hoge kwaliteit obligaties, met als doel een deel van de toekomstige pensioenuitkeringen zeker te stellen. Om te zorgen voor voldoende diversificatie wordt niet alleen in Euro staatsobligaties, maar ook in wereldwijde staatsobligaties, wereldwijde bedrijfsobligaties en hypotheek belegd. Daarnaast zijn er obligatiecategorieën met een hoger risico opgenomen, namelijk hoogrenderende bedrijfsobligaties en staatsobligaties uit opkomende markten. Binnen zakelijke waarden wordt het vermogen gespreid over wereldwijde aandelen en wereldwijd vastgoed.

Voor iedere beleggingscategorie wordt een portefeuille aangehouden die breed gespreid is over landen/regio's en sectoren. Staatsobligaties en aandelen worden hierbij passief beheerd tegen respectievelijk Barclays en MSCI benchmarks die breed gespreid zijn. Voor de overige categorieën (m.u.v. hypotheek, waar geen goede benchmark beschikbaar is) worden de portefeuilles eveneens beheerd tegen een breed gespreide benchmark.

Omdat de beleggingen goed zijn gespreid over diverse beleggingscategorieën, regio's en sectoren concludeert het Fonds dat er op dit moment geen aanleiding is om in de solvabiliteitsstoets een buffer aan te houden voor concentratierisico's.

Operationeel risico (S9)

Het operationeel risicomanagement is het geheel van activiteiten dat PPF uitvoert om in control te zijn over het behalen van de ambitie en de daarvan afgeleide strategie en financiële en niet financiële doelstellingen.

Het Operationeel Risicomanagement is ingericht rond vier pijlers:

1. De eerste pijler is de interne beheersomgeving omtrent Gedrag en Cultuur. Effectief risicomanagement kan niet worden bereikt zonder het juiste gedrag van de medewerkers, waarbij de 'tone at the top' voor een gedragen risicocultuur essentieel is. Omdat PPF een groot deel van zijn activiteiten heeft uitbesteed, wordt het beleid, dat wordt uitgevoerd door de uitbestedingspartners, vertaald in een mandaat voor de uitbestedingspartners waarop effectieve monitoring dient plaats te vinden.
2. De tweede pijler bestaat uit het geheel van beheersmaatregelen die worden uitgevoerd door het lijnmanagement. Deze beheersmaatregelen zijn opgenomen in actuele en normatieve beschrijvingen van de processen, de AO/IB beschrijvingen. Vaak betreft het hier zogenoemde hard controls zoals functiescheiding, plausibiliteitscontroles, autorisaties etc. De AO/IB beschrijvingen worden periodiek geactualiseerd.
3. De derde pijler bestaat uit de beschikbaarheid van heldere bestuurs- en verantwoordingsrapportages en een goede informatievoorziening.
4. De vierde pijler bestaat uit de risicomanagement activiteiten die worden verricht vanuit de tweede lijnsfunctie. De Risico Controle Matrix en het Incidentenbeleid en -management zijn hiervoor de belangrijkste instrumenten.

Het Fonds heeft de uitvoerende werkzaamheden voor het pensioen- en vermogensbeheer uitbesteed aan externe partijen. Om te waarborgen dat het Fonds zekerheid heeft dat deze partijen de risico's voor de uitbestede activiteiten toereikend beheersen, zijn met alle partijen uitbestedingsovereenkomsten aangegaan. In de overeenkomsten is onder meer geregeld dat de externe partijen periodiek rapporteren over de werkzaamheden die zij voor het Fonds uitvoeren. Deze rapportages gaan in op de gang van zaken binnen de primaire processen.

Onderdeel daarvan is ook een incidentenrapportage. High impact incidenten worden direct gemeld. In 2023 hebben zich geen high impact incidenten voorgedaan.

Een andere belangrijke beheersingsmaatregel betreft de 'ISAE3402'-rapportages. Deze rapportages beschrijven een groot aantal processen bij de externe partijen en de wijze waarop deze processen worden beheerst. De rapportages worden voorzien van het oordeel van een onafhankelijke auditor. De ontvangen rapportages worden door het Fonds beoordeeld.

Uit voorgaande concludeert het Fonds dat het op dit moment geen aanleiding ziet om in de solvabiliteitstoets een buffer aan te houden voor operationeel risico.

Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch

nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Het actief beheer risico wordt bepaald conform de handreiking van DNB. Het risicoscenario voor actief beheer risico is alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing. Hierbij merkt DNB op dat portefeuilles met een tracking error kleiner dan 1% buiten beschouwing worden gelaten.

De allocatie naar aandelen is geheel passief belegd. De tracking errors van deze mandaten liggen geheel 2023 tussen 0% en 1% en derhalve onder de maximumgrens van 1% zodat het Fonds het actief beheer risico als zeer laag inschat en hiervoor geen buffer toepast in de solvabiliteitstoets.

6.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening 2024

Het Bestuur heeft in maart 2024 besloten dat een verhoging van maximaal 4,0%, net als vorig jaar, verantwoord is per 1 april 2024. De ambitie voor onze pensioenopbouwers (4,0%) alsook de pensioenontvangers en premievrije polishouders (2,4%) is gelijk aan of lager dan dit maximum. Dit betekent dat de pensioenen per die datum verhoogd zijn met onze ambitie. Het Bestuur kan deze volledige verhoging toekennen, omdat het Fonds vanaf 2024 gebruik maakt van de ruimere, wettelijke indexatieregels volgens het transitie-FTK.

Pensioenopbouwers

De opgebouwde pensioenen zijn op 1 april 2024 verhoogd met 4,0% en zijn dus verhoogd met de volledige looninflatie over het afgelopen jaar. Voor de komende jaren is de verwachting dat de opgebouwde pensioenen in ieder geval met een deel van de looninflatie verhoogd kunnen worden.

Pensioenontvangers en premievrije polishouders

De ingegane en premievrije pensioenen zijn per 1 april 2024 verhoogd met 2,4% en zijn dus verhoogd met de volledige prijsinflatie over het afgelopen jaar. Voor de komende jaren is de verwachting dat de ingegane en premievrije pensioenen in ieder geval met een deel van de prijsinflatie verhoogd kunnen worden.

Door de hiervoor genoemde indexatie neemt de dekkingsgraad van het Fonds met 3,4 procentpunt af.

Eindhoven, 27 mei 2024

Het Algemeen Bestuur

Dhr. R.Th. Wijmenga	Dhr. B.F.W. Lindenhovius
Dhr. T.J.J. Denteneer	Dhr. R.W.L.M. Mangelmans
Dhr. R.G.A. ter Huurne	Dhr. R.F.X.A.M. Mols
Mevr. A.C. Joosten-Hendriks	Dhr. M.J.M. Pernot
Dhr. J.B.J. Kemme	Dhr. C.J.M. Reuvers
Mevr. F.E. Leene	Dhr. A.L. Uittenbroek

7 Overige gegevens

7.1 Financiering en uitvoering

Uitvoeringsovereenkomsten

De aangesloten ondernemingen hebben zich jegens Philips Pensioenfonds bij overeenkomst (de uitvoeringsovereenkomsten) verbonden tot het betalen van de totale door werkgevers en werknemers gezamenlijk verschuldigde pensioenpremie.

Beheer van middelen

Ten aanzien van het beheer van de middelen van het Fonds bepalen de statuten onder meer:

Artikel 12

1. Het Algemeen Bestuur voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de doelstellingen van de Stichting en de prudent-person regel als bedoeld in artikel 135 PW. De waarden worden belegd in het belang van de Aangeslotenen. De beleggingen worden gewaardeerd op basis van marktwaardering.
2. De middelen van de Stichting zullen niet worden belegd in aandelen van de aangesloten ondernemingen, noch in geldleningen aan de aangesloten ondernemingen.

Uitvoering van de pensioenregelingen

Ten aanzien van de uitvoering van de pensioenregelingen bepalen de statuten van het Fonds onder meer:

Artikel 4

1. De Stichting heeft een omgekeerd gemengd bestuur, als bedoeld in artikel 99 van de Pensioenwet.
2. Het Algemeen Bestuur is belast met het bestuur van de Stichting. Daartoe behoort het nastreven van de doelstellingen van de Stichting, waaronder het beheer van de middelen van de Stichting. Bij het vervullen van hun taak richten de leden van het Algemeen Bestuur en de personen die het beleid van de Stichting bepalen of mede bepalen zich naar de belangen van de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden, de andere aanspraakgerechtigden en de aangesloten ondernemingen. Zij zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen. Aan de leden van het Algemeen Bestuur kan een bezoldiging worden toegekend terzake van het bestuurderschap.
3. Het Algemeen Bestuur is binnen de doelstellingen van de Stichting bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking, daaronder begrepen het sluiten van de in artikel 291, lid 2 van het tweede Boek van het Burgerlijk Wetboek bedoelde overeenkomsten.
4. Het Algemeen Bestuur bestaat uit negen niet-uitvoerende bestuursleden, te weten: de voorzitter, drie leden A, drie leden B en twee leden C en ten minste twee uitvoerende bestuursleden, die gelden als leden D. De niet-uitvoerende bestuursleden stellen het aantal uitvoerende bestuursleden vast.
5. Het Algemeen Bestuur is (eind)verantwoordelijk voor het bestuur van de Stichting. Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van de visie, strategie en governance van de Stichting en het vaststellen van het strategisch beleid. Het Algemeen Bestuur bestaat uit alle bestuursleden. De navolgende onderwerpen blijven,

onverminderd het elders in de statuten bepaalde, voorbehouden aan de besluitvorming door het Algemeen Bestuur:

- a. het nemen van maatregelen van algemene strekking;
  - b. het sluiten, wijzigen of beëindigen van uitvoeringsovereenkomst(en);
  - c. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
  - d. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid; en
  - e. de onderwerpen die daartoe zijn aangewezen in een besluit van het Algemeen Bestuur.
6. De in lid 7 genoemde onderwerpen blijven voorbehouden aan de besluitvorming door de niet uitvoerende bestuursleden. De uitvoerende bestuursleden vormen het Uitvoerend Bestuur van de Stichting en zijn, met inachtneming van principes van afstemming en raadpleging binnen het Algemeen Bestuur, onder andere verantwoordelijk voor de nadere uitwerking en uitvoering van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde visie en strategie, het door het Algemeen Bestuur vastgesteld strategisch beleid, het vaststellen en uitvoeren van het overige beleid en het dagelijks bestuur van de Stichting, een en ander als nader in het bestuursreglement geregeld. Onverminderd het voorgaande is het Algemeen Bestuur belast met de in lid 5 vermelde onderwerpen en met hetgeen op grond van het elders in deze statuten bepaalde voorbehouden blijft aan het bestuur als geheel. De taakverdeling en de verdeling van de bevoegdheden binnen het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur en tussen de uitvoerende bestuursleden, de niet-uitvoerende bestuursleden en de voorzitter wordt nader in het bestuursreglement geregeld.
7. De niet uitvoerende bestuursleden zijn belast met de vaststelling van het beleid inzake beloningen en met de bezoldiging van de uitvoerend bestuursleden en de niet uitvoerende bestuursleden. De niet uitvoerende bestuursleden zijn tevens belast met het intern toezicht op het beleid van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur, de uitvoering van het beleid door het Uitvoerend Bestuur en de algemene gang van zaken in de Stichting. De wijze waarop het intern toezicht wordt uitgeoefend wordt nader door het Algemeen Bestuur vastgesteld. De voorzitter ziet toe op een goede samenstelling en het functioneren van het Algemeen Bestuur en het Uitvoerend Bestuur en is namens het Algemeen Bestuur eerste aanspreekpunt voor het Verantwoordingsorgaan over het functioneren van het Algemeen Bestuur.
8. De uitvoerende bestuursleden geven leiding aan het bestuursbureau; het Algemeen Bestuur kan één van hen specifiek daarmee belasten.

Artikel 10

1. De Stichting heeft een bestuursbureau. Het Uitvoerend Bestuur, casu quo het conform artikel 4 lid 9 aangewezen lid D, geeft leiding aan het bestuursbureau. De medewerkers van het bestuursbureau worden benoemd en ontslagen door het Uitvoerend Bestuur.
2. Medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van de Stichting, voorzover het Algemeen Bestuur niet anders bepaalt.
3. Medewerkers van het bestuursbureau dienen zich bij de uitoefening van hun werkzaamheden te richten naar het belang van de Stichting en de in artikel 5 lid 16 bedoelde gedragscode in acht te nemen. Zij zullen geen instructies aannemen van

derden, met uitzondering van de in het kader van de uitoefening van hun werkzaamheden regulier te achten instructies van hun leidinggevende(n).

Artikel 3.4

De Stichting is bevoegd de administratie van de door haar uitgevoerde pensioenovereenkomsten en het beheer van haar vermogen, inclusief dat deel van het vermogen dat wordt aangehouden ten behoeve van de uitvoering van één of meer premieovereenkomsten, geheel of ten dele op te dragen aan één of meer derden.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het resultaat bepalen de statuten onder meer:

Artikel 3.3

De Stichting ontvangt ter verwezenlijking van het gestelde doel bijdragen van deelnemers en/of van de aangesloten ondernemingen. Zij kan ook andere bijdragen ontvangen. De Stichting bestemt de door haar ontvangen middelen ter verwezenlijking van het doel.

Artikel 13.3

Het Algemeen Bestuur stelt het jaarverslag, alsmede de bestemming van het resultaat, vast en zorgt ervoor dat de ingevolge de PW vereiste bescheiden binnen zes maanden na afloop van het boekjaar aan De Nederlandsche Bank worden overgelegd.

7.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Philips Pensioenfonds te Eindhoven is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Philips Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 181.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 9.050.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;

- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Philips Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 27 mei 2024

drs. Wichert Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

7.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Stichting Philips Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Stichting Philips Pensioenfonds te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Philips Pensioenfonds per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023
- de staat van baten en lasten over 2023
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Philips Pensioenfonds (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande

informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Philips Pensioenfonds voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor Koninklijke Philips N.V., Signify N.V. en aangewezen ondernemingen. Zowel vermogensbeheer als pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit € 181 miljoen (2022: € 174 miljoen)

Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen per 31 december 2023, zijnde het totaal van de technische voorziening en de algemene reserve.
Nadere toelichting	<p>Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 en het bijhorende reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen.</p> <p>De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.</p>

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de auditcommissie en het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 9,05 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een pensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam deskundigen opgenomen op het gebied van IT audit. Daarnaast hebben wij eigen specialisten ingeschakeld ter ondersteuning bij de controle van de waardering van de door het fonds uitgegeven hypotheek en de waardering van de technische voorziening.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het uitvoerend bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de auditcommissie namens het niet-uitvoerend bestuur het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 2.2 van het jaarverslag, waarin het algemeen bestuur zijn risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving,

oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden rekening met het risico dat het uitvoerend bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle organisaties aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in toelichting '[6] Technische voorziening' in de jaarrekening, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorziening. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorziening'.

Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Wij zijn uitgegaan van de veronderstelling dat er bij de opbrengstenverantwoording frauderisico's bestaan, met name bij de indirecte beleggingsopbrengsten uit de indirecte beleggingen in vastgoed en hypotheek. Wij beschrijven in de controleaanpak van het kernpunt Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen onze controlewerkzaamheden om in te spelen op de veronderstelde frauderisico's bij de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het algemeen bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder de sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisaties) en de auditcommissie.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen*

vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het algemeen bestuur, het kennis nemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van de sleutelfunctiehouders en de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van door het fonds opgevraagde advocatenbrieven en correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft het uitvoerend bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het uitvoerend bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het uitvoerend bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het algemeen bestuur en de auditcommissie gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

<p>Risico</p>	<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting '[5] Algemene reserve' van de jaarrekening.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.</p>
<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2023 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaire gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaire en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorziening. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items: de indexatie per 1 april 2023 en de aanpassing van de wijziging van de waardering van het ongehuwden ouderdomspension (OOP) in november 2023. • Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorziening zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben

kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaaris.

Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico

De beleggingen voor risico pensioenfondsen (hierna: beleggingen) zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De gerealiseerde en ongerealiseerde waardeontwikkeling van beleggingen dienen in de staat van baten en lasten te worden verwerkt als indirecte beleggingsopbrengsten. Voor een groot deel van de beleggingen voor risico pensioenfondsen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.

De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in door het fonds uitgegeven hypotheek en derivaten.

De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name indirect vastgoed en hypotheek, kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum, door het ontbreken van een voldoende liquide markt en in sommige gevallen het ontbreken van gecontroleerde informatie per 31 december 2023.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf '6.4.4. Specifieke grondslagen' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen'. Uit deze toelichting blijkt dat het fonds per 31 december

2023 voor een bedrag van € 932 miljoen in door het fonds uitgegeven hypotheke heeft belegd, dat per saldo € 1.221 miljoen negatief bestaat uit derivaten en dat € 1.884 miljoen in indirect niet-(beurs)genoteerd vastgoed en € 497 miljoen in indirecte niet-(beurs)genoteerde hypotheke is belegd. Daarnaast is in de toelichting '6.7 Risicobeheer' een rentegevoeligheidsanalyse opgenomen ten aanzien van de waardering van hypotheke.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten. Zoals beschreven in 'Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's', hebben wij het veronderstelde frauderisico inzake de opbrengstenverantwoording gekoppeld aan de indirecte beleggingsopbrengsten uit indirecte beleggingen in indirect vastgoed en hypotheke.

Onze
controleaanpak

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2023:

- De waardering van de door het fonds uitgegeven hypotheke wordt vastgesteld door een door het algemeen bestuur ingeschakelde deskundige, waarvan wij de competentie, capaciteit en objectiviteit hebben vastgesteld. Wij hebben eigen interne specialisten ingeschakeld ter ondersteuning bij het beoordelen van de gehanteerde assumpties en methodologie en hebben verder zelfstandig de juistheid van de gehanteerde brondata getoetst.
- De waardering van de niet-(beurs)genoteerde derivaten hebben wij gecontroleerd op basis van de vergelijking tussen twee door het fonds verkregen onafhankelijke waarderingswaarden van de custodian en de fiduciair beheerder. Wij hebben daarnaast vastgesteld dat (hoogwaardig) onderpand is uitgewisseld.
- Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij de waardering gecontroleerd op basis van de gecontroleerde jaarrekeningen van de betreffende fondsen met daarin opgenomen de gecontroleerde waarde per aandeel of participatie per 31 december 2023. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Voor zover wij geen zekerheid kunnen verkrijgen uit een gecontroleerde jaarrekening per 31 december 2023, omdat deze niet tijdig beschikbaar is of omdat het boekjaar van de betreffende fondsen niet gelijk is aan het boekjaar van het pensioenfonds, hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestonden uit het onderzoeken van eerdere gecontroleerde jaarrekeningen (back-testing) en het vaststellen van de aansluiting met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum. Als onderdeel van de genoemde

	<p>werkzaamheden hebben wij de impact van nieuwe informatie tot de datum van onze controleverklaring gemonitord en vastgesteld dat significante ontwikkelingen op adequate wijze zijn verwerkt.</p> <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2023, de indirecte beleggingsopbrengsten en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorziening

Risico	<p>De technische voorziening bestaande uit de voorziening pensioenverplichtingen betreft een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorziening dient krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf '6.4.4. Specifieke grondslagen' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[6] Technische voorziening', '[15] Wijziging rentetermijnstructuur' en '[16] Wijziging actuariële grondslagen'. Uit deze toelichtingen blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door aanpassing van de UFR methodiek, de partnerfrequenties van het ongehuwdenouderdomspensioen (OOP) en de wijziging AOW-garantieregeling. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor €37 miljoen hoger, respectievelijk €14 miljoen hoger, respectievelijk €14 miljoen hoger uitgekomen.</p>
--------	---

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorziening niet toereikend gewaardeerd en toegelicht is.

Onze
controleaanpak

Bij de controle van de technische voorziening hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorziening en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2023. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2023:

- Bij de controle van de voorziening pensioenverplichting en gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening en het bestuursverslag, inclusief de controle van de basisgegevens en mutaties daarin, hebben wij gebruik gemaakt van de onafhankelijke rapportage over interne beheersmaatregelen bij de pensioenbeheerder.
- Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het algemeen bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaaris.
- Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het algemeen bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren, de aanwezigheid van een consistente gedragslijn en de notulen van bestuursvergaderingen.
- Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse.

	Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorziening geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2023 of de toelichting van de technische voorziening.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het algemeen bestuur op 28 april 2009 benoemd als accountant van Stichting Philips Pensioenfonds vanaf de controle van het boekjaar 2009 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten geleverd als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het uitvoerend bestuur, het algemeen bestuur en de auditcommissie voor de jaarrekening

Het uitvoerend bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het uitvoerend bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het uitvoerend bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het uitvoerend bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het uitvoerend bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het algemeen bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het uitvoerend bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De auditcommissie is belast met toezicht op de financiële informatieverzameling door het pensioenfonds. Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het algemeen bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met het algemeen bestuur en de auditcommissie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het algemeen bestuur en de auditcommissie dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het algemeen bestuur en de auditcommissie over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het algemeen bestuur en de auditcommissie hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 27 mei 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. A. Snaak RA

8 English summary

8.1 Key Data

Amounts in millions of euro

This section contains the key data of Philips Pensioenfonds. The texts included in this section are the main disclosures that are discussed in more detail in other sections of this annual report.

8.1.1 Financial position

	End 2023	End 2022
Total net assets ⁵⁴	18,101	17,429
Total net actuarial liabilities	14,506	13,578
Current funding ratio	124.8%	128.4%
Policy funding ratio	127.0%	128.7%
Mandatory funding ratio ⁵⁵	115.3%	115.1%
Minimum mandatory funding ratio	104.1%	104.1%
Real funding ratio	93.6%	98.3%
Real market interest coverage ratio	81.5%	79.1%
Premium funding ratio	122.0%	83.1%
Premium funding ratio (including interest rate hedge)	55.8%	75.5%
Pension administration costs <i>in euros per member⁵⁶</i>	€ 137	€ 117
Pension administration costs <i>as a percentage of the average invested assets</i>	0.05%	0.04%
Asset management costs <i>as a percentage of the average invested assets</i>	0.32%	0.32%
Transaction costs <i>as a percentage of the average invested assets</i>	0.14%	0.16%

⁵⁴ The total net assets are the sum of the investments at the Fund's risk, receivables, prepayments and liquid assets less other debts and accruals and deferred income.

⁵⁵ The mandatory funding ratio is based on the strategic investment policy.

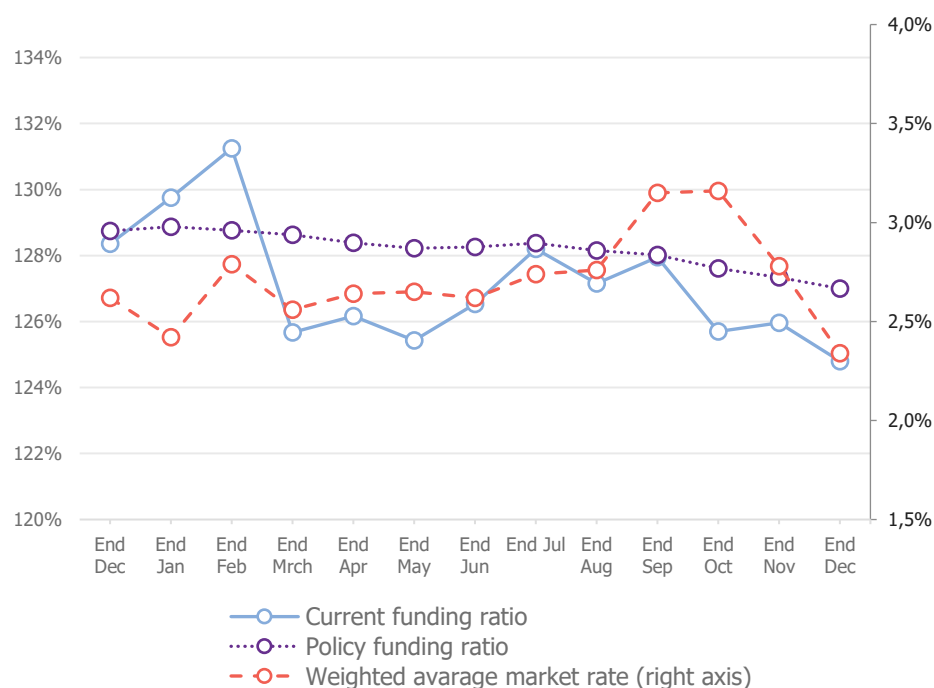
⁵⁶ The number of members is defined as the total of active members plus pension beneficiaries at the end of the financial year.

This section explains the pension fund's current and policy funding ratio. For notes on the pension fund's other funding ratios, see section 2.1.1 'Toelichting verschillende dekkingsgraden'.

The current funding ratio shows the relationship between the assets of a pension fund and the pension obligations (all pensions to be paid now and in the future). For the current funding ratio, we assume the nominal pension obligations. By this we mean the pension obligations where we do not take into account the increase of the pensions through indexation in the future.

The policy funding ratio is calculated by taking the average of the current funding ratios over the past twelve months. This means that the effect of the development of the current funding ratio can be seen muted in the policy funding ratio. Therefore, only the development of the current funding ratio is explained.

Movements in the current and policy funding ratio in 2023

The current funding ratio dropped from 128.4% to 124.8% in 2023. The reason for the drop was that the value of the provision for pension liabilities increased by more during 2023 than the value of the total investment portfolio did.

Investments

- The investment portfolio as a whole yielded a positive return.
- Falling long-term interest rates resulted in a positive return on the portfolio of fixed-income securities.
- The portfolio of variable-yield securities also generated a positive return, thanks to the positive return on the equities portfolio. The real estate portfolio yielded a negative return.

Provision for pension liabilities

- Falling interest rates forced the provision for pension liabilities up in 2023. Another reason for the increase in the provision for pension liabilities in 2023 was the indexation that was awarded.

Inflation dropped gradually during 2023. The reason lay not only in the lower rate of energy inflation and the solutions to supply chain difficulties, but also in the reduced economic demand that resulted from the more restrictive monetary policy. The reduced demand caused an economic slowdown, particularly in the eurozone. During the final months of the year, investors gradually regained their belief that inflation would align more closely with the central bank's 2% target in 2024. As a consequence, they started to price in further interest rate reductions for 2024. The expectations that monetary policy would ease forced long-term interest rates down, leading to a positive return on the portfolio of fixed-income securities.

The equities portfolio also yielded a positive return in 2023. At the end of 2022, the more restrictive monetary policy was generally expected to cause huge economic damage. On balance, however, the economy of the eurozone eventually stagnated but a deep recession was avoided, and the US even saw a slight increase in its economic growth. Combined with positive developments in inflation, this boosted the returns on equities (shares), and the falling long-term interest rates also buoyed the stock markets at the end of the year. Lastly, the stock market prices of technology companies reflected the positive outlook for Artificial Intelligence. The real estate portfolio yielded a negative return in 2023. On balance, the return on the portfolio of variable-yield securities was positive. The positive returns on both the fixed-income and variable-yield portfolios meant that the total return in 2023 was also positive.

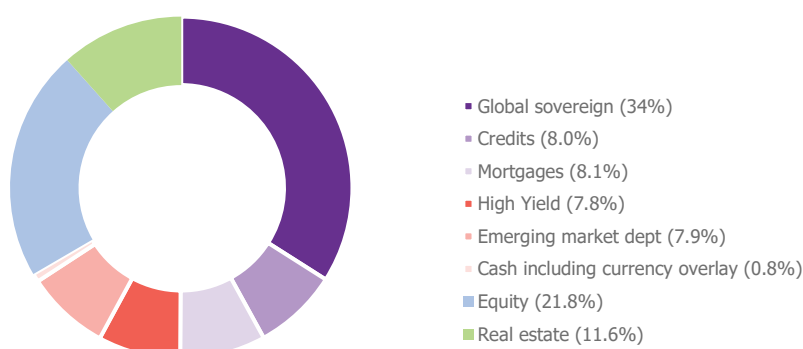
Falling long-term interest rates meant an increase in the provision for pension liabilities. The indexation that was awarded at 1 April 2023 also caused the provision for pension liabilities to go up.

On balance, the provision for pension liabilities increased by more than the total assets did in 2023, causing the current funding ratio to go down by 3.6ppt (percentage points) in 2023.

8.1.2 Investments

	Year-end 2023	Year-end 2022
Total distribution of investment assets	18,048	17,362

Actual distribution of portfolio (year-end 2023)

Results of investments	2023	2022
Total return on investments ⁵⁷	6.7%	-24.7%

Overview of the investment policy

The object (or ambition) of the investment policy is to significantly help towards the realisation of a realistic pension: for retired members and non-contributory policyholders, this means a pension that increases to reflect price inflation, and for active members it means a pension that increases alongside wage inflation. A key factor in realising this ambition is the ability to index the pensions. For Philips Pensioenfondsen to be able to index its pensions, its investments need to generate a sufficient return.

Normally speaking, the policy of Philips Pensioenfondsen is geared toward the long term. In light of the imminent overhaul of the Dutch pension system, however, the Board of Trustees considered it best to deviate from the long-term policy in several regards. The idea is to minimise any decline in Philips Pensioenfondsen's buffer as a result of unfavourable

⁵⁷ The given return includes hedging interest rate, currency and inflation risk. The total return excluding hedging of interest and inflation risk was 6.8% at the end of 2023 and -17.3% at the end of 2022. The return given is the reported return. This is calculated based on actual figures. The gross and net return derived from this reported return is included in Section 2.8.6 'Relatie van de vermogensbeheerkosten met fondsrendement en risicoprofiel'.

developments during the transitional period, and so improve the likelihood that the members will get off to a strong start under the new pension system.

In preparation for the new pension system, the Board of Trustees reduced the level of risk attaching to the investments by lowering the allocation to equities by 7.5ppt (percentage points) and investing the proceeds in government bonds and cash. Another decision was to update the strategic interest hedge from a dynamic hedge to a higher and fixed interest hedge of 45% of the real pension liabilities. The asset allocation in the investment portfolio was changed slightly in Q4 of 2022, with part of the pension fund's assets being kept separate from the investment portfolio in the form of a cash buffer.

As a result, the Board of Trustees decided on the following ratio between fixed-income and variable-yield securities during the transitional period:

- *66.0% of the assets of Philips Pensioenfondsen were invested in fixed-income securities*
These are largely made up of relatively 'safe' investments, which should go a long way to securing part of the pension benefits that Philips Pensioenfondsen expects to need to pay in the future, primarily being globally diversified government bonds. Philips Pensioenfondsen also invests in somewhat more high-risk fixed-income securities that are expected to provide higher returns, such as corporate bonds and emerging market bonds, where the higher risk is balanced by higher projected returns. Cash is another asset class in the category of fixed-income securities: cash is invested in capital market funds/loans with very short maturities and strong credit ratings, and therefore has a low risk profile.
- *34.0% of the assets of Philips Pensioenfondsen were invested in variable-yield securities*
Investments in these more 'high-risk' securities, including equities (shares) and real estate, are intended to achieve a higher return relative to the obligations.

8.1.3 Pensions

Number of members	Year-end 2023	Year-end 2022
Members not yet retired⁵⁸	12,673	13,982
- Flex pension	11,889	13,127
- Flex pension ES	784	855
Retired members	47,437	48,813
- Retirement pension	31,530	32,485
- Survivor's pension	15,747	16,156
- Orphan's pension	160	172
Non-contributors with vested rights	32,010	33,431
Total	92,120	96,226

Movements in number of members and other data

The pension fund's total number of active members fell during 2023, from 13,982 to 12,673. This was due primarily to reorganisations at associated companies. This category also includes former employees who are entitled, by reason of disability, to non-contributory continuation of their pension accrual. The table below shows a breakdown of this category.

Number of members not yet retired	End 2023	End 2022
Employees	12,024	13,340
Former employees who are disabled	649	642
Total	12,673	13,982

Contributions	2023	2022
<i>Amounts in millions of euro</i>		
Employer's	238	239
Employer's one-off single premium	1	0
Employees' pension plan	23	22
Employees' voluntary insurances	0	1
Total	262	262

⁵⁸ Since their accrual is being continued, participants who receive an occupational disability pension (end 2023: 649 participants) have been included in the numbers under 'pension builders'.

Benefit payments*Amounts in millions of euro*

	2023	2022
Pensions	707	685
Surrender	1	0
Value transfers, individual	16	12
Total	724	697

Indexations

	2023	2022⁵⁹
Members not yet retired, flex pension	2.10%	1.98%
Retired members and non-contributors with vested rights	4.00%	7.78%

---

⁵⁹ For 2022, the 0.38% compensatory indexation that was awarded on 1 April 2022 is also taken into account. The indexation on 1 April 2022 was 1.98% for active members (including 0.38% points for compensatory indexation, in so far as any indexation had in fact been foregone) and 7.78% for pension beneficiaries and non-contributory policyholders (including 0.38% points for compensatory indexation, in so far as any indexation had in fact been foregone).

Colofon

Digitaal jaarverslag

Dit jaarverslag is digitaal beschikbaar op de website van Philips Pensioenfonds. U kunt het downloaden op www.philipspensioenfonds.nl/downloads. Wilt u een digitale versie via e-mail toegestuurd krijgen, neemt u dan contact op met de Klantenservice. De contactgegevens vindt u op www.philipspensioenfonds.nl/contact

Algemene pensioeninformatie

Heeft u vragen over pensioenzaken? Bel dan tussen 9.00 en 17.00 uur met de Klantenservice van Philips Pensioenfonds via +31 (0)88 – 015 79 00. U kunt ook een bericht sturen aan de Klantenservice via info@philipspensioenfonds.nl. Voor meer informatie kunt u ook onze website bezoeken: www.philipspensioenfonds.nl

Bezoekadres (op afspraak)

Prof. E.M. Meijerslaan 1
1183 AV Amstelveen

Postadres

Postbus 123
1180 AC Amstelveen

Postadres Bestuursbureau en Algemeen Bestuur

Postbus 80031
5600 JZ EINDHOVEN

E-mailadres Bestuursbureau en Algemeen Bestuur

algemeenbestuur.ppf@philips.com

Redactie

Stichting Philips Pensioenfonds

Copyright © Stichting Philips Pensioenfonds

Bijlage 1

SFDR 2023 periodieke rapportage

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Pensioenregelingen flex CAO en flex ES van Stichting Philips Pensioenfonds

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 549300WEMFGZO1PX8H28

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een **ecologische doelstelling** gedaan: ___%

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een **sociale doelstelling** gedaan: ___%

Nee

Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**.

Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

met een sociale doelstelling

Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd**.

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Philips Pensioenfonds (PPF) heeft de Pensioenregelingen flex CAO en ES aangeboden (die regelingen noemen we hierna tezamen 'de Pensioenregeling'). De Pensioenregelingen zijn gebaseerd op hetzelfde beleggingsbeleid en daarmee heeft PPF de volgende ecologische en sociale kenmerken gepromoot:

1. PPF wilde minder blootstelling aan schendingen van in Nederland algemeen aanvaarde ethische, maatschappelijke of bestuurlijke normen en minder blootstelling aan activiteiten die

niet aansluiten bij de voorkeuren van de deelnemers van PPF door middel van de keuze voor beleggingen. PPF paste daarom een uitsluitingsbeleid toe.

Het afgelopen jaar heeft PPF in overeenstemming met haar uitsluitingsbeleid niet belegd in bedrijven die:

- Tabaksproducten maken
- Meer dan 25% van de omzet halen uit olieteerzanden, bruin- en steenkool
- Betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens
- In hun bedrijfsvoering algemeen geaccepteerde internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen (OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles en de UN Global Compact principes) zeer ernstig schenden en waarmee dialoog niet tot de gewenste verbetering heeft geleid
- Staatsbedrijven zijn waar uitgesloten landen het voor het zeggen hebben

PPF heeft ook niet belegd in staatsobligaties van landen waartegen substantiële sancties zijn afgekondigd door de Europese Unie en/of de Verenigde Naties. Ook heeft PPF niet belegd in staatsobligaties van overheden die significant achterbleven op milieu, sociaal en/of governance (ESG) gebied.

Daarnaast heeft PPF niet belegd in vastgoedfondsen die worden beheerd door bedrijven op de uitsluitingslijst of waarvan de huurinkomsten voor meer dan 10% afkomstig zijn van bedrijven op de uitsluitingslijst.

Op de beleggingen in liquiditeiten via het cash fonds is een separate uitsluitingslijst van de vermogensbeheerder van de cash beleggingen van toepassing geweest.

De vermogensbeheerder (BlackRock) van PPF heeft bovenstaande uitsluitingen gemonitord en hierover gerapporteerd. Duurzaamheidsindicator 1 heeft betrekking op dit kenmerk.

- 2. PPF wilde positief bijdragen aan het behalen van de duurzame ontwikkelingsdoelen door middel van de keuze voor beleggingen. PPF streefde ernaar om met beleggingen bij te dragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDGs) en dan met name de volgende SDGs: 3 'Goede gezondheid en welzijn', 11 'Duurzame steden en gemeenschappen', 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en 13 'Klimaatactie'.**

PPF heeft voor haar aandelen uit ontwikkelde markten portefeuille en de aandelen uit opkomende markten portefeuille gedurende 2023 meer gealloceerd naar beleggingen die bijdragen aan het behalen van de 4 geselecteerde SDGs ten opzichte van het beleggingsuniversum (die is gebaseerd op een marktconforme marktbrede benchmark).

De benchmark voor aandelen uit ontwikkelde markten wordt vier keer per jaar geherbalanceerd om te blijven voldoen aan de gepromote kenmerken. De benchmark voor aandelen uit opkomende markten wordt twee keer per jaar geherbalanceerd om te blijven voldoen aan de gepromote kenmerken. De portefeuilles die deze benchmarks volgen wijken licht af van de benchmarks vanwege efficiënt vermogensbeheer. Daarnaast worden beleggingen tussentijds door marktontwikkelingen meer of minder waard waardoor de portefeuilles kunnen afwijken van de benchmarks.

Duurzaamheidsindicatoren 2 tot en met 5 hebben betrekking op dit kenmerk.

- 3. PPF wilde zorgdragen voor de beleggingen en verantwoord gebruik maken van de rechten die PPF heeft als belegger.**

De door PPF geselecteerde dienstverleners zijn in dialoog getreden met het bestuur van geselecteerde bedrijven in de portefeuille. Van deze bedrijven wordt ingeschat dat de dialoog kan leiden tot veranderingen die zoveel mogelijk bijdragen aan langetermijnwaardecreatie.

Daarnaast is gebruik gemaakt van het stemrecht om indirect invloed uit te oefenen op de kwaliteit van het bestuur van de bedrijven waarin wordt belegd.

De mate waarin dialoog is gevoerd met bedrijven en het stemgedrag van PPF is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicatoren 6 tot en met 9.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Indicator	2023
1. Blootstelling (belegd vermogen) aan bedrijven en staatsobligaties van landen op de MVB (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) uitsluitingslijsten	Gedurende het jaar is er niet in bedrijven en staatsobligaties van landen op de uitsluitingslijsten belegd.
2. Het deel van de portefeuille beursgenoteerde aandelen van ontwikkelde markten dat belegd is in bedrijven die met meer dan 10% van de omzet bijdragen aan SDGs 3, 11, 12 en 13 ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten zoals uitsluitingen of SDGs. Omzet die bijdraagt aan SDG 7 'Hernieuwbare energie' rekent PPF onder SDG 13 'Klimaatactie'.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 35,1% voor de portefeuille ten opzichte van 15,7% voor de standaard benchmark. Dat is 19,4%-punt meer.
3. Het deel van de portefeuille beursgenoteerde aandelen van opkomende markten dat belegd is in bedrijven die met meer dan 10% van de omzet bijdragen aan SDGs 3, 11, 12 en 13 ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten zoals uitsluitingen of SDGs.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 11,6% voor de portefeuille ten opzichte van 6,4% voor de standaard benchmark. Dat is 5,2%-punt meer.
4. CO ₂ -intensiteit van de omzet van de bedrijven in de beursgenoteerde aandelenportefeuille van ontwikkelde markten ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten. Dit is gemeten naar gewogen belegd vermogen.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 83,5 voor de portefeuille ten opzichte van 117,9 voor de standaard benchmark. Dat is 29,2% minder.
5. CO ₂ -intensiteit van de omzet van de bedrijven in de beursgenoteerde aandelenportefeuille van opkomende markten ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten. Dit is gemeten naar gewogen belegd vermogen.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 213,3 voor de portefeuille ten opzichte van 305,0 voor de standaard benchmark. Dat is 30,1% minder.

6. Aantal bedrijven in de totale portefeuille waarin het pensioenfonds belegt die internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen zeer ernstig schenden én het aantal van deze bedrijven waarmee door BlackRock dialoog gevoerd werd over het verhelpen hiervan tijdens de rapportage periode.	PPF heeft in 2023 in 8 bedrijven belegd die geïdentificeerd zijn als zeer ernstige schenders van internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen. BlackRock heeft met alle 8 van deze bedrijven een of meerdere keren dialoog gevoerd in 2023 over de schendingen.
7. Dialoog met aantal bedrijven in de aandelenportefeuille	<ul style="list-style-type: none"> Totaal aantal bedrijven in de portefeuille op het einde van het vierde kwartaal: 4952 Aantal bedrijven waarmee dialoog is gevoerd over de rapportage periode: 1926
8. Aantal aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven in de aandelenportefeuille waar tijdens de rapportage periode:	<ul style="list-style-type: none"> Gestemd kon worden: 6221 Gestemd is: 5931 Met minimaal 1 stem tegen management is gestemd: 2026
9. Percentage van het belegd vermogen binnen de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille met een GRESB-beoordeling (GRESB staat voor Global Real Estate Sustainability Benchmark).	<p>Vastgoedfondsen krijgen een GRESB-beoordeling. Het percentage van het belegd vermogen met een GRESB-beoordeling was gewogen gemiddeld 89,5%.</p> <p>Het cijfer is gebaseerd op de GRESB-beoordeling die beschikbaar is per eind september 2023.</p>

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

In onderstaande tabel zijn de prestaties op de duurzaamheidsindicatoren van de afgelopen 2 referentieperiodes opgenomen. PPF ziet geen opvallende verschillen tussen de prestaties op de duurzaamheidsindicatoren voor de verschillende periodes die zijn gerapporteerd. De prestaties op de indicatoren gerapporteerd in de tabel komen in grote mate overeen tussen de periodes.

Voor het verschil bij indicator 2 is de toelichting als volgt: Er wordt gestuurd op 20%-punt meer dan de benchmark en per december 2023 kwam dat uit op 19%-punt ten opzichte van 20%-punt per december 2022. Het verschil wordt veroorzaakt door efficiënt beheer van de portefeuille ten opzichte van de benchmark die wordt gehanteerd voor de portefeuille. Dat betekent dat de vermogensbeheerder niet ongeïnformeerd alle aandelen uit de gehanteerde benchmark koopt maar een afweging maakt of dat efficiënt kan, vooral bij kleinere bedrijven wordt daardoor wel eens afgeweken van de benchmark en dit verklaart het verschil bij indicator 2 (19%-punt ten opzichte van 20%-punt).

Indicator	2022	2023
1. Blootstelling (belegd vermogen) aan bedrijven en staatsobligaties van landen	Gedurende het jaar is er in twee bedrijven op de	Gedurende het jaar is er niet in bedrijven en staatsobligaties van landen

op de MVB (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) uitsluitingslijsten	uitsluitingslijsten belegd. Deze zijn na vaststelling verkocht.	op de uitsluitingslijsten belegd.
2. Het deel van de portefeuille beursgenoteerde aandelen van ontwikkelde markten dat belegd is in bedrijven die met meer dan 10% van de omzet bijdragen aan SDGs 3, 11, 12 en 13 ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten zoals uitsluitingen of SDGs. Omzet die bijdraagt aan SDG 7 'Hernieuwbare energie' rekt PPF onder SDG 13 'Klimaatactie'.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2022 (december) is dit 36,4% voor de portefeuille ten opzichte van 16,4% voor de standaard benchmark. Dat is 20,0%-punt meer.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 35,1% voor de portefeuille ten opzichte van 15,7% voor de standaard benchmark. Dat is 19,4%-punt meer.
3. Het deel van de portefeuille beursgenoteerde aandelen van opkomende markten dat belegd is in bedrijven die met meer dan 10% van de omzet bijdragen aan SDGs 3, 11, 12 en 13 ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten zoals uitsluitingen of SDGs.	Deze periode was dit nog niet van toepassing.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 11,6% voor de portefeuille ten opzichte van 6,4% voor de standaard benchmark. Dat is 5,2%-punt meer.
4. CO ₂ -intensiteit van de omzet van de bedrijven in de beursgenoteerde aandelenportefeuille van ontwikkelde markten ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten. Dit is gemeten naar gewogen belegd vermogen.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2022 (december) is dit 115,4 voor de portefeuille ten opzichte van 163,6 voor de standaard benchmark. Dat is 29,5% minder.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 83,5 voor de portefeuille ten opzichte van 117,9 voor de standaard benchmark. Dat is 29,2% minder.
5. CO ₂ -intensiteit van de omzet van de bedrijven in de beursgenoteerde aandelenportefeuille van opkomende markten ten opzichte van de standaard benchmark die niet is aangepast voor MVB-aspecten. Dit is gemeten naar gewogen belegd vermogen.	Deze periode was dit nog niet van toepassing.	Op de laatste herbalanceringsdatum van 2023 (december) is dit 213,3 voor de portefeuille ten opzichte van 305,0 voor de standaard benchmark. Dat is 30,1% minder.
6. Aantal bedrijven in de totale portefeuille waarin het pensioenfonds belegt die internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen zeer ernstig schenden én het aantal van deze bedrijven waarmee door BlackRock dialoog gevoerd werd over het verhelpen hiervan tijdens de rapportage periode.	PPF heeft in 2022 in 13 bedrijven belegd die geïdentificeerd zijn als zeer ernstige schenders van internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen. BlackRock heeft met 11 van deze bedrijven een of meerdere keren	PPF heeft in 2023 in 8 bedrijven belegd die geïdentificeerd zijn als zeer ernstige schenders van internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen. BlackRock heeft met 8 van deze bedrijven een of meerdere

	dialogoog gevoerd in 2022 over de schendingen.	keren dialoog gevoerd in 2023 over de schendingen.
7. Dialoog met aantal bedrijven in de aandelenportefeuille	<ul style="list-style-type: none"> Totaal aantal bedrijven in de portefeuille op het einde van het vierde kwartaal: 4972 Aantal bedrijven waarmee dialoog is gevoerd over de rapportage periode: 2175 	<ul style="list-style-type: none"> Totaal aantal bedrijven in de portefeuille op het einde van het vierde kwartaal: 4952 Aantal bedrijven waarmee dialoog is gevoerd over de rapportage periode: 1926
8. Aantal aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven in de aandelenportefeuille waar tijdens de rapportage periode:	<ul style="list-style-type: none"> Gestemd kon worden: 5981 Gestemd is: 5739 Met minimaal 1 stegen tegen management is gestemd: 1992 	<ul style="list-style-type: none"> Gestemd kon worden: 6221 Gestemd is: 5931 Met minimaal 1 stem tegen management is gestemd: 2026
9. Percentage van het belegd vermogen binnen de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille met een GRESB-beoordeling (GRESB staat voor Global Real Estate Sustainability Benchmark).	<p>Vastgoedfondsen krijgen een GRESB-beoordeling. Het percentage van het belegd vermogen met een GRESB-beoordeling was gewogen gemiddeld 91.9%.</p> <p>De data betreft de GRESB-beoordeling per eind september 2022.</p>	<p>Vastgoedfondsen krijgen een GRESB-beoordeling. Het percentage van het belegd vermogen met een GRESB-beoordeling was gewogen gemiddeld 89,5%.</p> <p>Het cijfer is gebaseerd op de GRESB-beoordeling die beschikbaar is per eind september 2023.</p>

In de EU-taxonomie is het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” vastgesteld, dat inhoudt dat op taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie en dat vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen ook geen ernstige afbreuk doen aan milieu- of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Er is in de Pensioenregeling geen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren in het afgelopen jaar.

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel** beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: **01-01-2023 tot 31-12-2023**

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Eind 2023 waren de grootste beleggingen van PPF als volgt:

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
BlackRock cash fonds	Financiële activiteiten en verzekeringen	5.11%	Ierland
Staatsobligaties Duitsland	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.59%	Duitsland
Staatsobligaties Verenigde Staten	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.15%	Verenigde staten
Staatsobligaties Canada	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.13%	Canada
Obligaties Europese Unie	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.12%	Europa
Staatsobligaties Verenigd Koninkrijk	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.09%	Verenigd Koninkrijk
Staatsobligaties Frankrijk	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.09%	Frankrijk
Staatsobligaties Nederland	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.08%	Nederland
Staatsobligaties België	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.07%	België
Staatsobligaties Oostenrijk	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	3.04%	Oostenrijk
Aegon Hypothekenfonds	Financiële activiteiten en verzekeringen	2.74%	Nederland
Staatsobligaties Australië	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	1.64%	Australië
Staatsobligaties Finland	Openbaar bestuur en defensie verplichte sociale verzekeringen	1.06%	Finland
Microsoft Corp.	Informatie en communicatie	0.90%	Verenigde staten
Apple Inc.	Industrie	0.89%	Verenigde staten

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

PPF promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling heeft nagestreefd. PPF kende gedurende de referentieperiode geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of naar beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening. PPF heeft het percentage

duurzame beleggingen in de zin van SFDR niet gemeten gedurende de referentieperiode en had 0% exposure naar ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening.

Het grootste deel van de beleggingen van PPF (57,9%) was afgestemd op ecologische en of sociale kenmerken (het percentage onder #1 in onderstaand afbeelding). Deze beleggingen hadden betrekking op bedrijfsobligaties, staatsobligaties van opkomende markten, liquiditeiten via een cash fonds, aandelen en onroerend goed. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en zijn belegd in staatsobligaties in ontwikkelde markten en hypotheke (42,1%, het percentage onder #2 in onderstaande afbeelding). De percentages zijn gebaseerd op de daadwerkelijke allocatie naar deze beleggingen op 31 december 2023. Financiële derivaten hebben geen gewicht in de asset allocatie waarop onderstaande verdeling is gebaseerd en zijn hierdoor niet opgenomen in onderstaande afbeelding.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● *Hoe zag de activa-allocatie eruit?*

Per 31 december 2023 zag de activa allocatie er als volgt uit:

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en evenmin als duurzame belegging gelden.

● *In welke economische sectoren werd belegd?*

Economische Sector:	% marktwaarde
Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	41.0%
Financiële activiteiten en verzekeringen	31.2%
Industrie	12.7%
Informatie en communicatie	5.3%
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	2.0%
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	1.7%
Vervoer en opslag	1.5%
Winning van delfstoffen	1.4%
Exploitatie van en handel in onroerend goed	1.2%
Kunst, amusement en recreatie	0.6%

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

Dit betreft de verdeling per eind 2023.

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0%.

- Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

Ja:

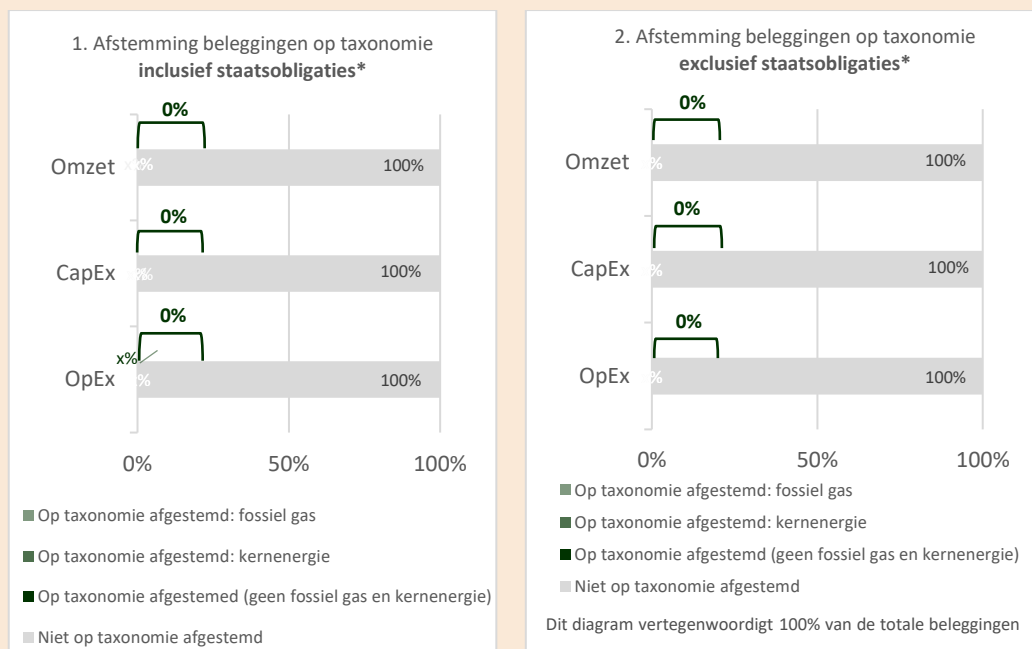
In fossiel gas   In kernenergie

Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering (“klimaatmitigatie”) en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

0%

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

In deze en de vorige referentieperiode heeft PPF geen beleggingen afgestemd op de EU-taxonomie.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Niet van toepassing. PPF heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing. PPF heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen in de categorie ‘#2 overige’ waren staatsobligaties in ontwikkelde markten en hypotheeklen.

Voor staatsobligaties van ontwikkelde markten is de uitsluitingslijst van toepassing, maar deze heeft geen impact omdat de landen waarin PPF in die portefeuille belegt een hoge kredietwaardigheid hebben. Daarom heeft de uitsluitingslijst geen effect op de samenstelling van deze portefeuille gehad. Deze categorie maakte onderdeel uit van de strategische activa allocatie en is bedoeld ter afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen.

Op de hypotheekbeleggingen via het eigen label van PPF zijn geen minimum ecologische of sociale waarborgen van toepassing geweest. Er zijn ook hypotheekbeleggingen via een beleggingsfonds (dat betreft een derde van de allocatie naar hypotheeklen). Voor deze hypotheekbeleggingen gold als minimumwaarborg dat de fondsbeheerder een eigen duurzaamheidsbeleid uitvoert wat aansluit bij het beleid van PPF.

Daarnaast gebruikte PPF derivaten hoofdzakelijk om grote financiële risico's af te dekken binnen de door het bestuur gestelde limieten. Derivaten werden door het pensioenfonds ingezet voor het afdekken van het rente- en valutarisico.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

PPF heeft de volgende maatregelen getroffen:

- Een uitsluitingsbeleid is toegepast en de uitvoering ervan is gemonitord door de vermogensbeheerder BlackRock. PPF is geïnformeerd over de resultaten.
- Voor de beursgenoteerde aandelenportefeuilles voor aandelen uit ontwikkelde markten is een aangepaste benchmark toegepast en gerepliceerd gedurende het afgelopen jaar. Voor aandelen uit opkomende markten is een aangepaste benchmark toegepast en gerepliceerd vanaf 1 april 2023. De benchmarks zijn aangepast om CO₂-reductie en bijdrage aan de SDGs 3, 11, 12 en 13 na te streven. PPF is geïnformeerd over de naleving van de aangepaste benchmarks.
- Dialoog is gevoerd met ondernemingen en stemactiviteiten zijn toegepast in de door PPF geselecteerde beleggingsproducten. PPF is periodiek geïnformeerd over de resultaten hiervan. Bij 7 bedrijven die internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen zeer ernstig schenden is ingeschat dat dialoog niet zal leiden tot het gewenste resultaat. Daarom zijn deze bedrijven uitgesloten in 2023. De bedrijven zijn toegevoegd aan de uitsluitingslijst.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. PPF heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele Pensioenregeling. Voor bepaalde activaklassen is er wel gebruik gemaakt van een dergelijke benchmark (te weten voor de beursgenoteerde aandelenportefeuille) maar deze portefeuilles zijn slechts een onderdeel van de gehele Pensioenregeling.

- ***Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.